

A SHORT
INTRODUCTION
OF
Grammar

Generally to be Used,
Compiled and set forth
for the bringing up of
all those, that intend
to attain to the Know-
ledge of the LATIN
TONGUE.

Dublin : Printed by S.
Fairbrother, in Skinner-
Row, and are to be sold
by the Book-sellers,
1733.

DIALECTICA

RETORICA

GRAMMATICA

MUSICA

LOGICA GEOMETRIA ARITHMETICA

Advertisement.

THE Book-seller, by repeated Advices from his Friends the School-Masters and Book-sellers throughout this Kingdom, being inform'd of the great Disadvantages young Scholars labour under, with respect to their Memories, by the frequent Alterations in the Form of the Pages of *Lilly's Grammar*, which prejudice the Notion they have of the Rules as they lie in the Right *English* Editions, has in this New Impression given Page for Page with the Approved Grammar printed at *Cambridge*, 1681. by *John Hays*, the University Printer.

Note, The Grammars, the Form of whose Pages differ from that of 1681. are by the School Boys called **LEFT-HANDED-GRAMMARS**, and seldom us'd, if the Right Ones are to be had

A 2

To the READER.

As for the Diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the King's Majesty's Wisdom, who foreseeing the Inconvenience, and favourably providing the Remedy, caused one kind of Grammar by sundry Learned Men to be diligently drawn, and so to be set out onely : every where to be taught for the Use of Learners, and for avoiding the hurt in changing of School-masters.

The Variety of Teaching is divers yet, and always will be : For that every School-master liketh that he knoweth, and seeth not the Use of that he knoweth not ; and therefore judgeth that the most sufficient way, which he seeth to be the readiest mean, and perfectest kind, to bring a Learner to have a through Knowledge therein.

Wherefore it is not amiss, if one seeing by Trial an easier and readier way than the common sort of Teachers do, would say what he hath proved, and for the Commodity allowed ; that others not knowing the same, might by Experience prove the like ; and then by Proof reasonable judge the like ; not hereby excluding the better way when it is found ; but in the mean Season forbidding the worse.

The first and chiefest Point is, That the diligent Master make not the Scholar haste too much ; but that he in Continuance and Diligence of teaching make him to rehearse so, that until he hath perfectly that which is behind, he suffer him not to go forward ; for this posting haste overthroweth and hurtieth a great sort of Wits, and casteth them into an Amazedness, when they know not how they shall either go forward or backward ; but stick fast, as one plunged, that cannot tell what to do, or which way to turn him ; and then the Master thinketh the Scholar to be a Dullard, and the Scholar thinketh the thing to be uneasie, and too hard for his Wit ; and the one hath an evil Opinion of the other, when oftentimes it is in neither, but in the kind of Teaching. Wherefore the best and chiefest Point thoroughly to be kept, is, That the Scholar have in Mind so perfectly that which he hath learned, and understand it so, that not only it be

not a stop for him, but also a light and help unto the residue that followeth. This shall be the Master's ease, and the Child's encouraging; when the one shall see his labour take good effect, and thereby in teaching be less tormented, and the other shall think the thing easier, and so with more gladness be ready to go about the same.

In going forward, let him have of every Declension of Nouns, and Conjugation of Verbs, so many several Examples, as they pass them, that it may seem to the School-Master no Word in the Latin Tongue to be so hard for that part, as the Scholar shall not be able, praiseably to enter into the forming thereof. And surely the multitude of Examples (if the easiest and commonest be taken first, and so come to the stranger and harder) must needs bring this profit withal, that the Scholar shall best understand, and soonest conceive the Reason of the Rules, and best be acquainted with the Fashion of the Tongue. Wherein it is profitable, not only that he can orderly decline his Noun, and his Verb; but every way, forward, backward, by Cases, by Persons; that neither Case of Noun, nor Person of Verb can be required, that he cannot without stop or study tell. And until this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part, not by Rote, but by Reason, and is more cunning in the Understanding of the thing, than in rehearsing of the Words (which is not past a Quarter of a Year's Diligence, or very little more to a painful and diligent Man, if the Scholar have a mean Wit) then let him pass to the Concordes, to know the Agreement of Parts among themselves, with like way and diligence as is afore-described.

Where in plain and sundry Examples, and continual Rehearsal of things learned, and especially the daily declining of a Verb, and turning him into all Fashions, shall make the great and heavy Labour so easie and so pleasant for the framing of Sentences, that it will be rather a Delight unto them, that they may be able to do well, than Pain in searching of an unused and unacquainted thing.

When these Concords be well known unto them (an easie and pleasant Pain, if the Fore-grounds be well and thoroughly beaten in) let them not continue in learning of their Rules orderly, as they lie in their *Syntax*, but rather learn some pretty Book, wherein is contained not only the Eloquence of the Tongue, but also a good plain Lesson of Honesty and Godliness, and thereof take some little Sentence as it lieth, and learn to make the same first out of English into Latin, not seeing the Book or Construing it thereupon. And if there fall any necessary Rule of the *Syntax* to be known, then to learn it, as the Occasion of the Sentence giveth cause that Day; which Sentence once made well, and as nigh as may be with the Words of the Book, then to take the Book and construe it; and so shall he be less troubled with the Parsing of it, and easiest carry his Lesson in mind.

And although it was said before, that the Scholars should learn but a little at once; it is not meant, that when the Master hath heard them a while, he should let them alone, (for that were more negligence for both parts) but I would, all their time they be at School, they should never be idle, but always occupied in a continual rehearsing and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their Old, than to take forth any New.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little Lesson take a great deal of Time; and diligently enquiring and examining of the Parts and the Rules, not to be done so quickly and speedily as it might be thought to be: Within a while by this Use, the Scholar shall be brought to a good kind of Readiness of making, to the which if there be adjoined some Use of speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome Bitterness of his Learning.

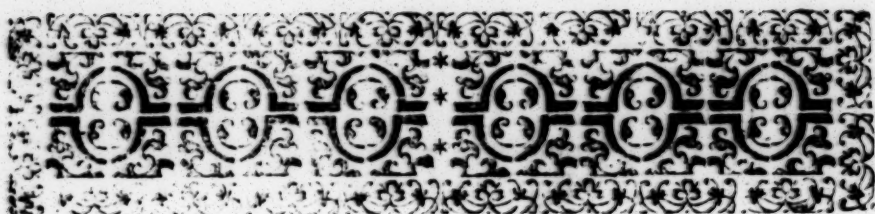
A great help to farther this Readiness of making and speaking shall be, if the Master give him an English Book, and cause him ordinarily every Day to turn some part into Latin. This Exercise cannot be done without his Rules, and therefore doth establish them, and ground them surely in his Mind for Readiness, and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any present Occasion is offered
for

for the same. And it doth help his Learning more a great deal to turn out of English into Latin, than on the contrary.

Furthermore, we see many can understand Latin, that cannot speak it; and when they read the Latin Word in the Book, can tell you the English thereof at any time; but when they have laid away their Book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latin again, whensoever you will ask them: And therefore this Exercise helpeth this Sore well, and maketh those Words, which he understandeth, to be readier by use unto him, and so perfecteth him in the Tongue handsomely.

These Precepts well kept, will bring a Man clear past the Use of this Grammar-Book, and make him as ready as his Book, and so meet to further things; whereof it were out of Season to give Precepts hete; and therefore this may be for this Purpose enough, which to good School-Masters, and skilful, is not so needful; to other meaner and less practised it may be, not only worth the Labour of reading, but also of the using.

AN ADVERTISEMENT TO THE READER.

IN this Edition, for the greater Profit and Ease both of Master and Scholar, in the English Rules, and in the Latin Syntax, those Words, wherein the Force of each Example lieth, are noted with Letters and Figures where need is, the governor, director, or guider, or that which is in place of it with an ^a; the governed, or that which is guided by it, with ^b: Or if there be more Governors, the first with ^a, the second with ^{aa}, and so if more governeds, the first with ^b, the second with ^{bb}: and sometimes the Order is directed by ^a, ^b, ^c, or by Figures and Words of the same, or such like nature, coupled together with little strokes between, so much as may be. That so in saying the Ensamples, the Children may (where or when the Master pleaseth) render again only those Words which are the Ensample: as saying, Quis nisi ^bmentis ^ainops oblarum respuat aurum? may repeat again, ^ainops ^bmentis. So throughout all the Latin Rules, for the better Understanding thereof, and for a short Repetition, when the Master pleaseth, the sums of all the Rules are set down, either in the Words before the Rule, or in the Margin, that so they may be chained together briefly, and make perfect Sense.

The Latin Letters are thus written.

The Capital Letters.	{	A B C D E F G H I J K L M N O P Q R
		S T U V X Y Z.
The Small Letters.	{	a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t
		u v x y z.

Letters are divided into VOWELS and CONSONANTS.

A Vowel is a Letter which maketh a full and perfect sound of it self; and there are Five in Number; namely, *a, e, i, o, u*; whereunto is added the Greek Vowel *y*.

A Consonant is a Letter which must needs be sounded with a Vowel, as *b* with *e*. And all the Letters, except the Vowels are Consonants.

A Syllable is the pronouncing of one Letter or more with one breath; as, *A-ve*.

A Diphthong is the sound of Two Vowels in one Syllable, and of them there be Four in Number; namely, *a, æ, au, eu*; whereunto is added *ei*: as, *Æneas, cæna, audio, euge, hei*.

Instead of *a* and *æ*, we commonly do pronounce *e*.

The Greek Letters are thus written.

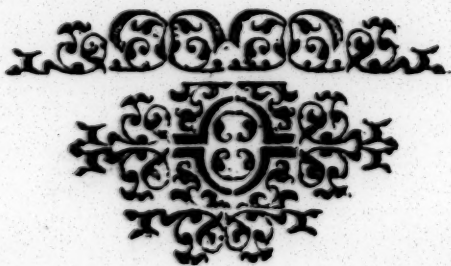
The Capital Letters.	{	A B Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ
		Φ Χ Ψ Ω.
The Small Letters.	{	α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ ς σ τ υ φ
		χ ψ ω.

P R A E C A . 10.

Domine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiduciâ abs te petentibus, exorna ingenii mei bonitatem, quam cum cæteris naturæ viribus mihi infudisti, lumine divinæ gratiæ tuæ; ut non modo quæ ad cognoscendum te & Servatorem nostrum Dominum Jesum valeant intelligam, sed etiam ita mente & voluntate persequar, & indies benignitate tuâ, tum doctrinâ tum pietate proficiam; ut qui efficis omnia in omnibus, in me resplendiscere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Majestatis tuæ. *Amen.*

A P R A Y E R.

O Almighty Lord and merciful Father, Ma'cr of Heaven and Earth, which of thy free Liberality givest Wisdom abundantly to all, that with Faith and full Assurance ask it of thee, beautifie by the Light of thy Heavenly Grace the Towardness of my Wit, the which with all Powers of Nature thou hast poured into me; that I may not only understand those things, which may effectually bring me to the Knowledge of thee and the Lord Jesus our Saviour, but also with my whole Heart and Will constantly follow the same, and receive daily increase through thy bountiful Goodness towards me, as well in good Life as Doctrine: so that thou, which workest all Things in all Creatures, mayest make thy gracious Benefits shine in me to the endless Glory and Honour of thine immortal Majesty. So be it.

An Introduction of the

Numbers of N O U N S.

IN Nouns be Two Numbers, the Singular and the Plural. The Singular Number speaketh but of one: as, *Lapis*, a Stone. The Plural Number speaketh of more than one: as, *Lapides*, Stones.

Cases of N O U N S.

NOouns be declined with Six Cases, Singularly and Plurally: The Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative, and the Ablative.

Nominat. Case. The Nominative Case cometh before the Verb, and answereth to this Question, *who*, or *what*? as, *Magister docet*, The Master teacheth.

Genitive. The Genitive Case is known by this token *Of*: and answereth to this Question, *Whose*, or *whereof*? as, *Doctrina Magistri*, The Learning of the Master.

Dative. The Dative Case is known by this token *To*: and answereth to this Question, *To whom*, or *To what*? as, *Do librum Magistro*, I give a Book to the Master.

Accusat. The Accusative Case followeth the Verb, and answereth to this Question; *Whom* or *what*? as, *Amo Magistrum*, I love the Master.

Vocative. The Vocative Case is known by *calling* or *speaking to*: as, *O Magister*, O Master.

Ablative. The Ablative Case is commonly joyned with Prepositions serving to the Ablative Case: as, *De Magistro*, Of the Master. *Coram Magistro*, Before the Master.

Also *In*, *With*, *Through*, *For*, *From*, *By*, and *Than*, after the Comparative Degree, be Signs of the Ablative Case.

Eight Parts of SPEECH.

ARTICLES.

Articles are borrowed of the Pronoun, and be thus declined :

Singulariter.	{	Nominat. <i>hic, hæc, hoc.</i>	{	Pluraliter.	{	Nomin. <i>hi, hæ, hæc.</i>
		Genitivo <i>hujus.</i>				Genit. <i>horum, harum,</i>
		Dativo <i>huic.</i>				Dativo <i>his.</i> (<i>eorum.</i>
		Acc. <i>hunc, hanc, hoc.</i>				Accus. <i>hos, has, hæc.</i>
		Vocativo <i>caret.</i>				Vocativo <i>caret.</i>
		Ablat. <i>hoc, hæc, hoc.</i>				Ablativo <i>his.</i>

Genders of NOUNS.

Genders of Nouns be Seven: The Masculine, the Feminine, the Neuter, the Commune of Two, the Commune of Three, the Doubtful, and the Epicene.

The Masculine Gender is declined with this Article *Hic* ; as, *Hic vir*, A Man.

The Feminine Gender is declined with this Article *Hæc* ; as, *Hæc mulier*, A Woman.

The Neuter Gender is declined with this Article *Hoc* ; as, *Hoc saxum*, A Stone.

The Commune of Two is declined with *Hic* and *Hæc* ; as, *Hic & hæc Parens*, a Father or Mother.

The Commune of Three is declined with *Hic hæc* and *hoc* ; as, *hic, hæc & hoc felix*, Happy.

The Doubtful Gender is declined with *Hic*, or *hæc* ; as, *Hic vel hæc dies*, A Day.

The Epicene Gender is declined with one Article, and under that one Article Both Kinds are signified ; as, *Hic passer*, A Sparrow. *Hæc aquila*, An Eagle, both *He* and *She*.

The

An Introduction of the The Declensions of Nouns.

There be Five Declensions of Nouns.

- I. **T**HE First is when the Genitive and Dative Case Singular end in *a*. The Accusative in *am*. The Vocative like the Nominative: The Ablative in *a*. The Nominative Plural in *a*. The Genitive in *arum*. The Dative in *is*. The Accusative in *as*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *is*.

As in Example.

Hæc Men- sa.	Singulariter	Nominat. hæc Musa.	Pluraliter	Nominat. hæc musæ.
Hic Poeta.		Genitivo hujus musæ.		Gen. harum musarum.
Hic & hæc		Dativo huic musæ.		Dativo his musis.
Verna.		Accusat. hanc musam.		Accusat. has musas.
		Vocativo ô musa.		Vocativo ô musæ.
		Ablat. ab hac musâ.		Ablat. ab his musis.

Note. Note, that *Filia* and *Nata*, do make the Dative and the Ablative Plural in *is*, or in *abus*. Also *dea*, *mula*, *equa*, *liberta*, make the Dative and the Ablative Case Plural in *abus* only.

- II. **T**HE Second is when the Genitive Case Singular endeth in *i*. The Dative in *o*. The Accusative in *um*. The Vocative for the most part like the Nominative: The Ablative in *o*. The Nominative Plural in *i*. The Genitive in *orum*. The Dative in *is*. The Accusative in *os*. The Vocative like the Nominative: The Ablative in *is*.

As in Example.

Hic vir.	Singulariter	Nom. hic Magister.	Pluraliter	Nom. hi magistri.
Hic liber.		Gen. hujus magistri.		G. eorum magistrorum.
Hæc colus.		Dat. huic magistro.		Dativo his magistris.
Hic logos.		Ac. hunc magistrum.		Accus. hos magistros.
		Vocat. ô magister.		Vocativo ô magistri.
		Abl. ab hoc magistro.		Abl. ab his magistris.

Note. Here is to be noted, that when the Nominative endeth in *us*, the Vocative shall end in *e*: as,
Nomi-

Nominativo hic Dominus, Vocativo ô Domine. Except *Deus*, that maketh ô *Deus*; and *Filius*, that maketh ô *Fili*.

When the Nominative endeth in *ius*, if it be a proper Name of a Man, the Vocative shall end in *i*: as, *Nominativo hic Georgius, Vocativo ô Georgi*.

Also these Nouns following make their Vocative in *e*, or in *us*: as, *Agnus, lusus, vulgus, populus, æcorus, fluvius*.

Note also, that all Nouns of the Neuter Gender, of what Declension soever they be, have the Nominative, the Accusative, and the Vocative alike in both Numbers, and in the Plural Number they end all in *a*. As in Example.

Singulariter	{	<i>Nom. hoc regnum.</i>	{	<i>Nominat. hac regna.</i>	Hoc dam-
		<i>Gen. hujus regni.</i>		<i>Gen. horum regnorum.</i>	
		<i>Dat. huic regno.</i>		<i>Dativo his regnis.</i>	
		<i>Accus. hoc regnum.</i>		<i>Accusat. hac regna.</i>	
		<i>Vocativo ô regnum.</i>		<i>Vocativo ô regna.</i>	
		<i>Abl. ab hoc regno.</i>		<i>Ablat. ab his regnis.</i>	
Pluraliter	{		{		Hoc dam- num. Hoc ma- lum. Hoc ver- bum.

Except *Ambo* and *Duo*, which make the Neuter Gender in *o*; and be thus declined.

Pluraliter	{	<i>Nominativo ambo, amba, ambo.</i>	{		Likewise <i>Duo</i> .
		<i>Genitivo amborum, ambarum, amborum.</i>			
		<i>Dativo ambobus, ambabus, ambobus.</i>			
		<i>Accusativo ambos, ambas, ambo.</i>			
		<i>Vocativo ambo, amba, ambo.</i>			
		<i>Abl. ambobus, ambabus, ambobus.</i>			

THE Third is when the Genitive Case Singular endeth in *is*. The Dative in *i*. The Accusative in *em*, and sometime in *im*, and sometime in Both. The Vocative like the Nominative: The Ablative in *e* or *i*, and sometime in Both. The Nominative Plural in *es*. The Genitive in *um*, and sometime in *ium*. The Dative in *bus*: The Accusative in *es*. The Vocative like the Nominative: The Ablative in *bus*.

As

As in Example :

Hic pater.

Hic panis.

Hoc opus.

Hoc caput

Hæc nu-
bes.

Hic vel

hæc bubo.

Hæc vir-

tus.

Hoc ani-

mal.

Hoc cu-

bile.

Hoc calcar

Singulariter	Nominat. <i>Hic lapis.</i>	Pluraliter	Nominat. <i>hi lapides.</i>
	Gen. <i>hujus lapidis.</i>		Gen. <i>horum lapidum.</i>
	Dat. <i>huic lapidi.</i>		Dativo <i>his lapidibus.</i>
	Acc. <i>hunc lapidem.</i>		Accusat. <i>hos lapides.</i>
	Vocat. <i>ô lapis.</i>		Vocativo <i>ô lapides.</i>
	Ablat. <i>ab hoc lapide.</i>		Ablat. <i>ab his lapidibus.</i>
Singulariter	N. <i>hic & hæc parens.</i>	Pluraliter	Nom. <i>hi & hæc parentes.</i>
	Gen. <i>hujus parentis.</i>		Genit. <i>horum & harum parentum.</i>
	Dat. <i>huic parenti.</i>		Dativo <i>his parentibus.</i>
	Accus. <i>hunc & hanc parentem.</i>		Acc. <i>hos & has parentes.</i>
	Voc. <i>ô parens. (rente.)</i>		Voc. <i>ô parentes.</i>
	Abl. <i>ab hoc & hac pa-</i>		Abl. <i>ab his parentibus.</i>

IV.

THE Fourth is when the Genitive Case Singular endeth in *us*. The Dative in *ui*. The Accusative in *um*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *u*. The Nominative Plural in *us*. The Genitive in *uum*. The Dative in *ibus*. The Accusative in *us*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *ibus*.

As in Example :

Hic Gra-
dus.Hæc por-
ticus.

Hoc cornu

Singulariter	Nominat. <i>hæc manus.</i>	Pluraliter	Nominat. <i>hæc manus.</i>
	Genit. <i>hujus manus.</i>		Gen. <i>harum manuum.</i>
	Dativo <i>huic manui.</i>		Dativo <i>his manibus.</i>
	Accus. <i>hanc manum.</i>		Accusat. <i>has manus.</i>
	Vocativo <i>ô manus.</i>		Vocat. <i>ô manus.</i>
	Ablat. <i>ab hac manu.</i>		Ablat. <i>ab his manibus.</i>

V.

THE Fifth is when the Genitive and Dative Case Singular do end in *ei*. The Accusative in *em*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *e*. The Nominative Plural in *es*. The Genitive in *erum*. The Dative in *ebus*. The Accusative in *es*. The Vocative like the Nominative. The Ablative in *ebus*.

As in Example.

Singulariter	{	Nom. <i>hic merities.</i>	} Pluraliter	{	Nominat. <i>hi merities.</i>	Hæc res.
		Gen. <i>hujus meridiei.</i>			G. <i>horum meridierum.</i>	Hæc faci-
		Dat. <i>huic meridiei.</i>			Dat. <i>his meridiebus.</i>	es. Hæc
		Ac. <i>hunc meridiem.</i>			Ac. <i>hos merities.</i>	acies.
		Vocat. <i>ô merities.</i>			Vocat. <i>ô merities.</i>	
		Abl. <i>ab hoc meridie.</i>			Abl. <i>ab his meridiebus.</i>	

Note, that all Nouns of the Fifth Declension be of the Feminine Gender, except *merities*, and *dies*.

The Declining of Adjectives.

A Noun Adjective of three Terminations is thus Note. declined, after the First and Second Declension

Singulariter	{	N. <i>bonus, bona, bonum.</i>	} Pluraliter	{	N. <i>boni, bonæ, bona.</i>	Niger, a,
		G. <i>boni, bonæ, boni.</i>			G. <i>bonorum, bonarum, um.</i>	Tar-
		Dat. <i>bono, bonæ, bono.</i>			Dat. <i>bonis. (bonorum</i>	dus, a, um.
		Ac. <i>bonū, bonā, bonum.</i>			Ac. <i>bonos, bonas, bona.</i>	Satur, a,
		Voc. <i>bonè, bona, bonum.</i>			Voc. <i>boni, bonæ, bona.</i>	um.
		Abl. <i>bono, bona, bono.</i>			Ablat. <i>bonis.</i>	

There are besides these, certain Nouns Adjectives of another manner of declining, which make the Genitive Case singular in *ius*, and the Dative in *i*: which be these that follow, with their Compounds.

Singulariter	{	Nom. <i>unus, una, unum.</i>	} Pluraliter	{	Nom. <i>uni, una, una.</i>	} An Ex-
		Gen. <i>unius.</i>			G. <i>unorum, unarum,</i>	
		Dat. <i>uni.</i>			Dat. <i>unis. (unorum.</i>	
		Ac. <i>unum, unam, unum.</i>			Ac. <i>unos, unas, una.</i>	
		Voc. <i>une, una, unum.</i>			Voc. <i>uni, una, una.</i>	
		Abl. <i>uno, unâ, uno.</i>			Abl. <i>uris.</i>	

Note, that *unus, una, unum*, hath not the Plural Number, but when it is joyned with a word that lacketh the Singular Number: as, *Una litera*; *Una mœnia*.

In like manner be declined *totus, solus*, and *al-* *Alius* hath so *ullus, alius, alter, uter* and *neuter*: saving that *aliud* neut. these Five last rehearsed lack the Vocative Case.

A Noun Adjective of Three Articles is thus declined after the Third Declension.

Ingens, Solers, Capax, Vetus.	Singulariter	<i>Nom. hic, hac & hoc felix.</i> <i>Gen. hujus felix.</i> <i>Dativo huic felix.</i> <i>Ac. hunc & hanc fe- licem, & hoc felix.</i> <i>Vocativo ô felix.</i> <i>Abl. ab hoc, hac & hoc felice, vel felici.</i>	Pluraliter	<i>Nom. hi & ha felices, & hac felicia.</i> <i>Gen. horum, harum & horum felicium.</i> <i>Dativo his felicibus.</i> <i>Ac. hos & has felices, & hac felicia.</i> <i>V. ô felices, & ô felicia.</i> <i>Abl. ab his felicibus.</i>
		<i>N. hic & hac tristis & hoc triste.</i> <i>Gen. hujus tristis.</i> <i>Dat. huic tristi.</i> <i>Ac. hunc & hanc tristem, & hoc triste.</i> <i>V. ô tristis, & ô triste</i> <i>Ab. ab hoc, hac & hoc tristi.</i>		<i>No. hi & ha tristes, & hac tristia.</i> <i>Gen. horum, harum & horum tristium.</i> <i>Dativo his tristibus.</i> <i>Ac. hos & has tristes, & hac tristia.</i> <i>V. ô tristes, & ô tristia.</i> <i>Abl. ab his tristibus.</i>

Levis &
leve.
Celer, ce-
leris & ce-
lere.
Melior, &
melius.

Comparison of Nouns.

Three de-
grees of
compari-
son.

The Posi-
tive.

The Com-
parative.

Three de-
grees of
compari-
son. There be Three Degrees of Comparison; the Positive, the Comparative, and the Superlative. The Positive betokeneth the Thing absolutely without Excess; as *Durus*, hard. The Comparative somewhat exceedeth his Positive in Signification; as *Durior*, harder. And it is formed of the first Case of his Positive that endeth in *i*, by putting thereto *or* and *us*: as of *Duri*, *hic & hac durior, & hoc durius*: of *Tristi*, *hic & hac tristior, & hoc tristius*: of *Dulci*, *hic & hac dulcior, & hoc dulcius*.

The Su-
perlative.

The Superlative exceedeth his Positive in the highest

highest Degree; as *Durissimus*, Hardest. And it is formed of the First Case of his Positive that endeth in *i*, by putting thereto *s*, and *simus*; as of *Duri*, *durissimus*: of *Tristi*, *tristissimus*; of *Dulci*, *dulcissimus*.

From these general Rules are excepted these Exception that follow, *Bonus*, *melior*, *optimus*; *Malus*, *pejor*, *peffimus*; *Magnus*, *major*, *maximus*; *parvus*, *minor*, *minimus*; *Multus*, *plurimus*; *multa*, *plurima*; *Multum*, *plus*, *plurimum*.

And if the Positive end in *er*, the Superlative is Ater. formed of the Nominative Case, by putting to *ri-* Teter. *mus*; as, *Pulcher*, *Pulcherrimus*. Acer.

Also these Nouns ending in *lis*, make the Superlative by changing *lis* into *limus*; as, *Humilis*, *humillimus*; *similis*, *simillimus*; *facilis*, *facillimus*; *gracilis*, *gracillimus*; *agilis*, *agillimus*; *docilis*, *docillimus*.

All other Nouns ending in *lis*, do follow the general Rule aforegoing; as, *Utilis*, *utilissimus*.

Also if a Vowel come before *us*, it is compared *Igneus*. by *Magis* and *maximè*; as, *Pius*, *magis pius*, *maximè Impius*. *Arduus*. *pius*; *Affidus*, *magis affidus*, *maximè affidus*. Sireneus.

Of the PRONOUN.

A Pronoun is a part of Speech much like to a Noun; which is used in shewing or rehearsing.

There be fifteen Pronouns, *Ego*, *tu*, *sui*, *ille*, *ipse*, *iste*, *hic*, *is*, *meus*, *tuus*, *suius*, *noster*, *vester*, *nostras*, *vestras*: whereof four have the Vocative Pronouns. Case; as, *Tu*, *meus*, *noster*, and *nostras*; and all others lack the Vocative Case.

To these may be added their Compounds, *Ego-* *met*, *tute*, *idem*; and also *Qui*, *que*, *quod*.

These Eight Pronouns, *Ego*, *tu*, *sui*, *ille*, *ipse*, *iste*,

An Introduction of the

Primitives *iste, hic, and is*, be Primitives; so called, for because they be not derived of others. And they be also called **Demonstratives**, because they shew a thing not spoken of before.

And these Six, *Hic, ille, iste, is, idem, and qui*, be **Relatives**, because they rehearse a thing that was spoken of before.

These Seven, *Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras*, be **Derivatives**: for they be derived of their Primitives, *Mei, tui, sui, nostri, and vestri*.

There belong to a Pronoun these Five Things, Number, Case, and Gender; as are in a Noun, Declension and Person, as here followeth.

The Declensions of PRONOUNS.

There be Four Declensions of Pronouns.

The First Declension. These Three, *Ego, tu, sui*, be of the First Declension, and be thus declined.

Singulariter	{	Nominativo Ego.	{	Pluraliter	Nominativo nos.
		Genitivo mei.			Gen. nostrum vel nostri.
		Dativo mihi.			Dativo nobis.
		Accusativo me.			Accusativo nos.
		Vocativo caret.			Vocativo caret.
		Ablativo à me.			Ablativo à nobis.
Singulariter	{	Nominativo Tu.	{	Pluraliter	Nominativo vos.
		Genitivo tui.			G. vestrum vel vestri.
		Dativo tibi.			Dativo vobis.
		Accusativo te.			Accusativo vos.
		Vocativo ô tu.			Vocativo ô vos.
		Ablativo à te.			Ablativo à vobis.

Singulariter,	{	Nominat. caret.	{	Accusat. se.
&		Genit. sui.		Vocat. caret.
Pluraliter.		Dat. sibi.		Ablat. a se.

The Second Declension. These Six, *Ille, ipse, iste, hic, is, and qui*, be of the Second Declension, and be thus declined.

Singu-

Eight Parts of SPEECH.

21

Singulariter	Nom. <i>iste, ista, istud.</i>	Pluraliter	Nom. <i>isti, ista, ista.</i>
	Gen. <i>istius.</i>		Gen. <i>istorum, istarum,</i>
	Dat. <i>isti.</i>		Dat. <i>istis. (istorum.</i>
	Acc. <i>isum, istam, istud.</i>		Acc. <i>istos, istas, ista.</i>
	Voc. <i>ist.</i> caret.		Voc. <i>caret.</i>
	Ablat. <i>isto, ista, isto.</i>		Ablat. <i>istis.</i>

Iste is declined like *iste*, and also *ipse*, saving that the Neuter Gender in the Nominative Case, and in the Accusative singular maketh *ipsum*.

Nominativo hic, hec, hoc. Genitivo hujus. Dativo huic. As afore in the Noun.

Singulariter	Nom. <i>is, ea, id.</i>	Pluraliter	Nom. <i>ii, ea, ea. (rum.</i>
	Gen. <i>ejus.</i>		Gen. <i>eorum, earum, eo-</i>
	Dat. <i>ei.</i>		Dat. <i>iis, vel eis.</i>
	Accus. <i>eum, eam, id.</i>		Acc. <i>eos, eas, ea.</i>
	Voc. <i>caret.</i>		Voc. <i>caret.</i>
	Ablat. <i>eo, ea, eo.</i>		Ablat. <i>iis, vel eis.</i>

Singulariter	Nom. <i>qui, quæ, quod.</i>	Pluraliter	N. <i>qui, quæ, quæ, (rum.</i>
	Genit. <i>cujus.</i>		G. <i>quorū, quarū, quo-</i>
	Dat. <i>cui.</i>		Dat. <i>quibus, vel queis.</i>
	Acc. <i>quem, quam, quod.</i>		Acc. <i>quos, quas, quæ.</i>
	Voc. <i>caret. (qui.</i>		Voc. <i>caret.</i>
	Abl. <i>quo, quā, quo vel</i>		Abl. <i>quibus, vel queis.</i>

Likewise *Quis* and *Quid* be declined, whether they be Interrogatives, or Indefinites. Also *Quisquis*, is thus declined.

Nom.	{ <i>Quisquis</i> }	Ac.	{ <i>Quicquid</i> }	Ab.	{ <i>Quoquo,</i> <i>Quaqua,</i> <i>Quoquo.</i>	The Com- pound of <i>Quis.</i>
	{ <i>Quicquid</i> }					

Where note, that *Quid* is always a Substan- Note.
tive of the Neuter Gender.

These Five, *Meus, tuus, suus, noster* and *vester*, are The
of the Third Declension, and be declined like Third De-
Nouns Adjectives of three Terminations, in this declension.
wise.

Singa-

An Introduction of the

Singulariter	{	N. <i>meus, mea, meum.</i>	}	Pluraliter	{	N. <i>mei, mea, mea.</i>
		Gen. <i>mei, mea, mei.</i>				G. <i>meorum, mearum,</i>
		Dat. <i>meo, mea, meo.</i>				Dat. <i>meis. (meorum.</i>
		A. <i>meum, meam, me-</i>				Ac. <i>meos, meas, mea.</i>
		V. <i>mi, mea, meum. (um.</i>				Voc. <i>mei, mea, mea.</i>
		Ab. <i>meo, mea, meo.</i>				Ablativo <i>meis.</i>

So is *Noſter* declined, and *Tuus, ſuus, veſter*, ſaying that theſe Three laſt do lack the Vocative Caſe.

The
Fourth
Declen-
ſion.

Noſtras, veſtras, and this Noun *Cuias*, be of the Fourth Declenſion, and be thus declined.

Singulariter	{	N. <i>hic & hac noſtras</i>	}	Pluraliter	{	No. <i>hi & ha noſtrates,</i>
		& <i>hoc noſtrate.</i>				& <i>hec noſtratia.</i>
		Gen. <i>hujus noſtratis.</i>				G. <i>lorum, harum &</i>
		Dat. <i>huic noſtrati.</i>				<i>lorum noſtratium.</i>
		A. <i>hunc & hanc noſtra-</i>				Dat. <i>his noſtratibus.</i>
		<i>tem & hoc noſtrate.</i>				Ac. <i>hos & has noſtra-</i>
		Voc. <i>ô noſtras, & ô no-</i>				<i>tes, & hac noſtratia.</i>
		<i>ſtrate.</i>				Voc. <i>ô noſtrates, & ô</i>
		Ab. <i>ab hoc, hac & hoc</i>				<i>noſtratia.</i>
		<i>noſtrate vel noſtrati.</i>				Ab. <i>ab his noſtratibus.</i>

Note. Here is to be noted, that *Noſtras, Veſtras*, and this Noun *Cuias* be called *Gentiles*, becauſe they properly betoken pertaining to Countries or Nations, to Sects or Factions.

A PRONOUN hath Three Perſons.

Perſons
Three.

The Firſt Perſon ſpeaketh of himſelf ; as, *Ego*, I : *Nos*, We.

The Second Perſon is ſpoken to ; as *Tu*, Thou ; *Vos*, Ye. And of this Perſon is alſo every Vocative Caſe.

The Third Perſon is ſpoken of ; as, *Ille*, He : *Illi*, They. And therefore all Nouns, Pronouns, and Participles be of the Third Perſon.

Of

Eight Parts of SPEECH.

Of a VERB.

 Verb is a Part of Speech, declined with A Verb.
 A Mood and Tense, and betokeneth doing ; as, *Amo*, I love : or suffering ; as, *Amor*, I am loved : or being ; as, *Sum*, I am.

Of Verbs, such as have Persons, be called Personals ; as, *Ego amo*, *Tu amas*. And such as have no Persons, be called Impersonals : as, *Tadet*, It irketh. *Oportet*, It behoveth.

Of Verbs Personals there be Five Kinds, Active, Verbs Personal Passive, Neuter, Deponent, and Commune.

A Verb Active endeth in *o*, and betokeneth to Active. do : as, *Amo*, I love ; and by putting to *r*, it may be a Passive ; as, *Amor*.

A Verb Passive endeth in *or*, and betokeneth to Passive. suffer ; as, *Amor*, I am loved ; and by putting away *r*, it may be an Active ; as, *Amo*.

A Verb Neuter endeth in *o*, or *m*, and cannot Neuter. take *r* to make him a Passive ; as, *Curro*, I run. *Sum*, I am. And it is Englished sometime actively ; as, *Curro*, I run : and sometime passively ; as, *Ægroto*, I am sick.

A Verb Deponent endeth in *r*, like a Passive, Deponent. and yet in Signification is but either Active ; as, *Loquor Verbum*, I speak a Word : or Neuter ; as, *Glorior*, I boast.

A Verb Commune endeth in *r*, and yet in Signification is both Active and Passive ; as, *Osculor te*, I kiss thee. *Osculor à te*, I am kissed of thee.

MOODS.

MOODS.

Moods six. **T**Here be Six Moods: the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive.

Indicative The Indicative Mood sheweth a Reason true or false: as, *Ego amo*, I love: or else asketh a Question: as, *Amas tu?* Dost thou love?

Imperative. The Imperative biddeth or commandeth; as, *Ama*, love thou.

Optative. The Optative wisheth or desireth, with these signs, *Would God*, *I pray God*, or, *God grant*: as, *Utinam amem*: I pray God I love: and hath commonly an Adverb of wishing joyned with him.

Potential. The Potential Mood is known by these Signs, *May*, *can*, *might*, *would*, *should*, *could*, or *ought*: as, *Amem*, I may or can love: without an Adverb joyned with him.

Subjunctive. The Subjunctive Mood hath evermore some Conjunction joyned with him, as, *Cum amarem*, When I loved: And it is called the Subjunctive Mood, because it dependeth upon another Verb in the same Sentence, either going before, or coming after, as, *Cum amarem, eram miser*, When I loved, I was a Wretch.

Infinitive. The Infinitive Mood signifieth to do, to suffer, or to be; and hath neither Number nor Person, nor Nominative Case before him: and is known commonly by this sign, *To*, as, *Amare*, To love. Also when Two Verbs come together without any Nominative Case between them, then the latter shall be the Infinitive Mood: as, *Cupio discere*, I desire to learn.

GERUNDS.

Gerunds, **T**Here be moreover belonging to the Infinitive Mood of Verbs, certain Voices called *Di*, *dum*.

Eight Parts of SPEECH.

25

ed Gerunds, ending in *di*, *do*, and *dum* : which have both the Active and Passive Signification ; as, *Amandi*, of loving, or of being loved : *Amando*, in loving, or in being loved : *Amandum*, to love, or to be loved.

SUPINES.

There be also pertaining unto Verbs, Two Supines : the one ending in *um*, which is two, in *um* called the First Supine, because it hath the Signification of the Verb Active ; as, *Es amatum*, I go to love. And the other in *u*, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the Signification Passive ; as, *Difficilis amatu*, Hard to be loved.

TENSES.

There be Five Tenses or Times, the Present Tense, the Preterimperfect, the Preterperfect, the Preterpluperfect, and the Future Tense.

The Present Tense speaketh of the Time that Present now is ; as, *Amo*, I love. Tense.

The Preterimperfect Tense speaketh of the Preterimperfect Time not perfectly past ; as, *Amabam*, I loved, perfect. or did love.

The Preterperfect Tense speaketh of the Time Preterperfectly past ; with this sign *Habe* ; as, *Amavi*, I have loved. fect.

The Preterpluperfect Tense speaketh of the Preterpluperfect Time more than perfectly past, with this Sign perfect. Had ; as, *Amaveram*, I had loved.

The Future Tense speaketh of the Time to Future. come, with this sign *Shall* or *Will* ; as, *Amabo*, I shall or will love.

B

PER-

PERSONS.

Persons
Three.

THere be also in Verbs Three Persons in both Numbers; as, Singulariter, *Ego amo*, I love; *Tu amas*, thou lovest; *Ille amat*, he loveth. Pluraliter, *Nos amamus*, We love; *Vos amatis*, Ye love; *Illi amant*, They love.

CONJUGATIONS.

Conjugati-
ons Four.

Verbs have Four Conjugations, which be known after this manner.

The First Conjugation hath *ā* long, before *re* and *ris*: as, *amāre*, *amāris*.

The Second Conjugation hath *ē* long before *re* and *ris*: as, *Docēre*, *docēris*.

The Third Conjugation hath *ĕ* short before *re* and *ris*: as, *legere*, *legēris*.

The Fourth Conjugation hath *ī* long before *re* and *ris*: as, *Audire*, *audīris*.

Verbs in *O*, of the Four Conjugations, be declined after these Examples.

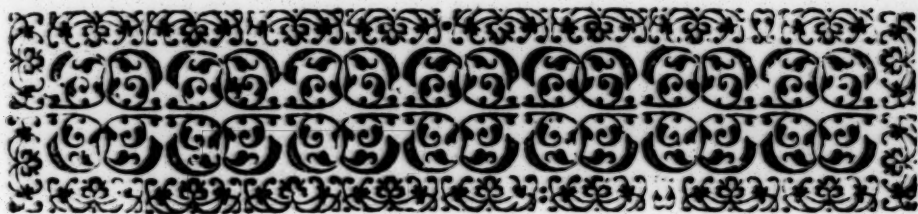
A Mo, *amas*, *amavi*, *amare*: *amandi*, *amando*, *amandum*: *amatum*, *amatu*: *amans*, *amaturus*. } To love.

Doces, *docui*, *docere*: *docendi*, *docendo*, *docendum*: *doctum*, *doctu*: *docens*, *docturus*. } To teach.

Lego, *legis*, *legi*, *legere*: *legendi*, *legendo*, *legendum*: *lectum*, *lectu*: *legens*, *lecturus*. } To read.

Audio, *audis*, *audivi*, *audire*: *audiendi*, *audiendo*, *audiendum*: *auditum*, *auditu*: *audiens*, *auditurus*. } To hear.

Indicative

Indicative M O O D, Present TENSE,

Singulariter.

Pluraliter.

I love,
or
do love.
Thou lovest,
or
doest love.
He loveth,
or
doth love.

We love,
or
do love.
Ye love,
or
do love.
They love,
or
do lov'.

A Mo, amas, amat. } Amamus, amatis, amant.
Doceo, doces, docet } Docemus, docetis, docent.
Lego, legis, legit. } Legimus, legitis, legunt.
Audio, audis, audit. } Audimus, auditis, audiunt.

Preterimperfect tense singular.

{ Amabam,
Docebam,
Legebam,
Audiebam,

I loved, or did love.

bas, bat. plur. bamus, batis, bant,

Preterperfect tense singular.

{ Amavi,
Docui,
Legi,
Audiui,

I have loved.

isti, it, pl. imus, istis, erunt vel ere.

Preterpluperfect tense singular.

{ Amaveram,
Docueram,
Legeram,
Audi veram,

I had loved.

ras, rat. plur. ramus, ratis, rant.

Future tense singular.

{ Amabo,
Docebo,
Legam,
Audiam,

I shall or will love.

bis, bit. plural. bimus, bitis, bunt.

es, et. plural. emus, etis, ent.

An Introduction of the Imperative MOOD.

	Love	Love <i>te</i> ,	Love <i>we</i> ,	Love	Love <i>they</i> ,
		or	or		or,
	<i>thou</i> ,	<i>let him love.</i>	<i>let us love.</i>	<i>ye</i> ,	<i>let them love.</i>
Present Tense sing.	{	Ama, amet,	{ pl. amemus.	{	amate, ament,
		amato: amato.			amatote: amanto.
		Doce, doceat.			docete, doceant,
		doceto: doceto.			docetote, docento.
	{	Lege, legat,	{ pl. legamus.	{	legite, legant,
		legito: legito.			legitote: legunto.
	{	Audi, audiat,	{ pl. audiamus.	{	audite, audiant,
		audito: audito.			auditote: audiunto.

Optative MOOD.

God grant I love.

Present Tense sing.	{	Amem, ames, amet.	{	pl. uti. amemus, ametis, (ament.
		Doceam,		
Utinam	{	Legam,	{	as, at. pl. utin. amus, atis, ant.
		Audiam,		

Preterimperf. Tense sing.	{	Amarem,	{	<i>Would God I loved, or did love.</i>
		Docerem,		
Utinam	{	Legerem,	{	res, ret, pl. utin. remus, retis, rent.
		Audirem,		

Preterperfect Tense sing.	{	Amaverim,	{	<i>I pray God I have loved.</i>
		Docuerim,		
Utinam	{	Legerim,	{	ris, rit, pl. utin. rimus, ritis, rint.
		Audiverim,		

Preterpluperf. Tense sing.	{	Amavissem,	{	<i>Would God I had loved.</i>
		Docuisssem,		
Utinam	{	Legissem,	{	ses, set, pl. utin. semus, setis, sent. (after.
		Audivissem,		

Future Tense singular.	{	Amavero,	{	<i>God grant I shall or will love here-</i>
		Docuero,		
Utinam	{	Legero,	{	ris, rit, pl. utin. rimus, ritis, rint.
		Audivero,		

Potential

Potential MOOD.

I may or can love.

Present Tense singular. { Amem, ames, amet. pl. amemus, ametis, ament.
 { Doceam,
 { Legam, } as, at. pl. amus, atis, ant.
 { Audiam,

Preterimperf. Tense sing. { Amarem,
 { Docerem,
 { Legerem, } I might, would, should, ought or could (love.
 { Audirem, } res, ret. pl. remus, retis, rent.

Preterperfect Tense sing. { Amaverim,
 { Docucriam,
 { Legerim, } I might, would, should or ought to (have loved.
 { Audiverim, } ris, rit. pl. rimus, ritis, rint.

Preterpluperf. Tense sing. { Amaviffem,
 { Docuiffem,
 { Legiffem, } I might, would, should or ought to (bad loved.
 { Audiviffem, } fes, fet. plur. femus, fetis, sent.

Future Tense singular. { Amavero,
 { Docuero,
 { Legero, } I may or can love hereafter.
 { Audivero, } ris, rit. pl. rimus, ritis, rint.

Subjunctive MOOD.

When I love.

Present Tense singular. { Amem, ames, amet. pl. cum amemus, etis, ent.
 { Doceam,
 Cum { Legam, } as, at. pl. cum amus, atis, ant.
 { Audiam,

Preterimperfect Tense singular. { Amarem, Docerem, Legerem, Audirem, } *When I loved, or did love.*
res, ret. plur. cūm remus, retis, rent.

Preterperfect Tense singular. { Amaverim, Docuerim, Legerim, Audiverim, } *When I have loved.*
ris, rit. plur. cūm rimus, ritis, rint.

Preterpluperfect Tense singular. { Amaviffem, Docuiffem, Legiffem, Audiviffem, } *When I had loved.*
ses, fet. pl. cūm semus, fetis, fent.

Future Tense singular. { Amavero, Docuero, Legero, Audivero, } *When I shall or will love.*
ris, rit. plur. cūm rimus, ritis, rint.

Infinitive MOOD.

Present and Preterimperfect Tense. { Amare, Docere, Legere, Audire, } *To* { love, teach, read, hear.

Preterperfect Tense, and Preterpluperfect Tense. { Amaviffe, Docuiffe, Legiffe, Audiviffe, } *To have or had* { loved, taught, read, heard.

Future Tense. { Amaturum, Docturum, Lecturum, Auditorum, } *esse, To* { love, teach, read, hear } *hereafter.*

Gerunds. { Amandi, of loving; Docendi, of teaching; Legendi, of reading; Audiendi, of hearing; } *do, in loving; do, in teaching; do, in reading; do, in hearing;* { dum, to love. dum, to teach. dum, to read. dum, to hear.

Supines.

Eight Parts of SPEECH.

31

<i>Supines.</i>	{ Amatum, Doctum, Lectum, Auditum,	{ To { love. teach. read. hear. }	{ Amatu, Doctu, Lectu, Auditu,	{ To { loved. taught. read. heard. }
-----------------	---	--	---	---

<i>A Participle of the Present Tense.</i>	{ Amans, loving. Docens, teaching. Legens, reading. Audiens, bearing.
---	--

<i>The Participle of the first Future Tense.</i>	{ Amaturus, to love or about to love. Docturus, to teach or about to teach. Lecturus, to read or about to read. Auditurus, to hear or about to hear.
--	---

Before we decline any Verbs in *or*, for supplying of many Tenses lacking in all such Verbs, we must learn to decline this Verb *Sum*, in this wise following,

Sum, es, fui, esse, futurus : To be.

Indicative MOOD.

<i>Present Tense singular.</i>	{ SUM, I am : es, est. Pluraliter, Sumus, estis, sunt.
<i>Preterimperfect Tense singular.</i>	{ ERAM, I was : eras, erat. Plural. eramus, eratis, erant.
<i>Preterperfect Tense singular.</i>	{ FUI, I have been : fuisti, fuit : Plur. fuimus, fuistis, fuerunt vel fuere.
<i>Preterpluperfect Tense singular.</i>	{ FUERAM, I had been : fueras, fuerat. Plur. fueramus, fueratis, fuerant.
<i>Futurs Tense singular.</i>	{ ERO, I shall or will be : eris, erit. Plur. erimus, eritis, erunt.

Imperative MOOD.

Present Tense <i>singular.</i>	{	Sis, Es, Esto,	{	<i>be thou.</i>	{	Sit, Esto.	{	<i>pl.</i> Simus,	{	Sitis, Este, Estote,	{	Sint. Sunto.
--	---	----------------------	---	-----------------	---	---------------	---	-------------------	---	----------------------------	---	-----------------

Optative MOOD.

Present Tense <i>sing. Utinam</i>	{	Sim, <i>I pray God I be</i> : sis, sit. <i>pluraliter</i> , utinam simus, sitis, sint.
Preterimperf. <i>tense sing. uti.</i>	{	Essem, <i>Would God I was</i> : Eesses, esset. <i>plur. uti-</i> nam essemus, essetis, essent.
Preterperfect <i>tense sing. uti.</i>	{	Fuerim, <i>I pray God I have been</i> : fueris, fuerit. <i>plur. utinam</i> fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterpluperf. <i>tense sing. uti.</i>	{	Fuissem, <i>Would God I had been</i> : fuisses, fuisset. <i>plur. utinam</i> fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future Tense <i>sing. utinam</i>	{	Fuero, <i>God grant I be hereafter</i> : fueris, fuerit. <i>plur. utinam</i> fuerimus, fueritis, fuerint.

Potential MOOD.

Present tense <i>singular.</i>	{	Sim, <i>I may or can be</i> : sis, sit. <i>plur.</i> simus, sitis, sint.
Preterimperf. <i>tense sing.</i>	{	Essem, <i>I might or could be</i> : eesses, esset. <i>plur.</i> essemus, essetis, essent.
Preterperfect <i>tense sing. uti.</i>	{	Fuerim, <i>I might, could, should, or ought to have been</i> : fueris, fuerit. <i>pl.</i> fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterpluperf. <i>tense sing.</i>	{	Fuissem, <i>I might, could, should, or ought to had been</i> : fuisses, fuisset. <i>pl.</i> fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future tense <i>singular.</i>	{	Fuero, <i>I may or can be hereafter</i> : fueris, fuerit. <i>plur.</i> fuerimus, fueritis, fuerint.

Subjunctive MOOD.

Present Tense singular, cùm { *Sim, When I am : sis, sit. Plur. cùm simus, sitis, sint.*

Preterimperfect Tense sing. cùm { *Essem, When I was : esses, esset. Plur. cùm essemus, essetis, essent.*

Preterperfect Tense sing. cùm { *Fuerim, When I have been : fueris, fuerit. Plur. cùm fuerimus, fueritis, fuerint.*

Preterpluperfect Tense sing. cùm { *Fuissem, When I had been : fuisses, fuisset. Plur. cùm fuissemus, fuissetis, fuissent.*

Future Tense singular, cùm { *Fuero, When I shall or will be : fueris, fuerit. Plur. cùm fuerimus, fueritis, fuerint.*

Infinitive MOOD.

Present and preterimperfect Tense. { *Esse, To be* { *Preterperfect & Preterpluperfect Tense.* } *Fuisse, { to have or had been.*
Future Tense. [*Fore, vel futurum esse, To be hereafter.*

VERBS in or of the Four Conjugations be declined after these EXAMPLES.

A Mor, amâris vel amâre, amatus sum vel fui, amâri, amatus, amandus. *To be loved.*

Doceor, docêris vel docêre, doctus sum vel fui, docêri, doctus, docendus. *To be taught.*

Legor, legeris vel legere, lectus sum vel fui, legi, lectus, legendus. *To be read.*

Audior, audîris vel audire, auditus sum vel fui, audiri, auditus, audiendus. *To be heard.*

An Introduction of the

Indicative M O O D.

I am loved.

<i>Present Tense sing.</i>	{	Amor, amâris vel amâre, amatur.	{	<i>Pluraliter</i>	{	mur,
		Doceor, docêris vel docêre, docetur.				mini,
		Lepor, legeris vel legere, legitur.				ntur.
		Audior, audîris vel audire, auditur.				untur

<i>Imperfect Tense sin- gular.</i>	{	Amabar,	{	<i>I was loved.</i>		
		Docebar,				
		Legebar,				
		Audiebar,		baris vel bare, hatur.	<i>Plur.</i>	bamur,
				bamîni, banrur.		

<i>Preterper- fect Tense singular.</i>	{	Amatus,	{	<i>I have been loved.</i>	{	tus es vel fuisti, tus est vel
		Doctus,				fuit. <i>Plu.</i> ti sumus vel fui-
		LECTus,				mus, ti estis vel fuistis, ti
		Auditus,				sunt, fuêrunt vel fuêre.

<i>Preterplu- perfect Tense singular.</i>	{	Amatus,	{	<i>I had been loved.</i>	{	tus eras vel fueras, tus erat
		Doctus,				vel fuerat. <i>Pl.</i> ti eramus vel
		LECTus,				fueramus, ti eratis vel fue-
		Auditus,				ratis, ti erant vel fuerant.

<i>Future Tense sing.</i>	{	Amabor,	{	<i>I shall or will be loved.</i>		
		Docebor,				
		Legar,				
		Audiar,		beris vel bere, itur. <i>Pl.</i> bimur, imini,		(untur.
				êris vel êre, etur. <i>Pl.</i> êmur, êmini, entur.		

Imperative M O O D.

<i>Be thou loved.</i>	<i>Let him be loved.</i>	<i>Let us be loved.</i>	<i>Be ye loved.</i>	<i>Let them be loved.</i>
---------------------------	------------------------------	-----------------------------	-------------------------	-------------------------------

<i>Present Tense Sing.</i>	{	Amare, ametur,	{	<i>Plu.</i>	{	Amamini, amentur.
		amator : amator.				amaminor : amantor.
		Docere, doceatur,				Docemini, doceantur.
		docetor : docetor.				doceminor : docentor.
		Legere, legatur,				Legimini, legantur.
		legitor : legitor.				legiminor : leguntor.
	{	Audire, audiatu-	{	<i>Pl.</i>	{	Audimini, audiantur.
		auditor : auditor.				audiminor, audiantor.

Optative

Optative MOOD.

God grant I be loved.

Present tense singular. Utinam	{	Amer,êris vel ère,êtur. <i>Pl. utin.êmur,êmini,entur.</i>	{	aris vel are, atur. <i>Pl. utinam amur, (amini, antur.</i>
		Docear,		
		Legar, Audiar,		

Preterimperfect Tense singular. Utinam	{	Amarer,	{	reris vel rere, retur. <i>Plur. utinam re- mur, remini, rentur.</i>
		Docerer,		
		Legerer,		
		Audirer,		

*Would God I were loved.**I pray God I have been loved.*

Preterperfect Tense singular. Utinam	{	Amatus,	{	fim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus fit vel fuerit. <i>Pl. utinam ti finus vel fuerimus, ti fitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.</i>
		Doctus,		
		Lectus,		
		Auditus,		

Would God I had been loved.

Preterpluperfect Tense singular. Utinam	{	Amatus,	{	essem vel fuisset, tus esses vel fuisset, tus esset vel fuisset. <i>Plur. utinam ti essemus vel fuisset, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.</i>
		Doctus,		
		Lectus,		
		Auditus,		

God grant I be loved hereafter.

Future Tense singular. Utinam	{	Amatus,	{	ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. <i>Plur. utinam ti eri- mus vel fuerimus, ti eritis vel fue- ritis, ti erunt vel fuerint.</i>
		Doctus,		
		Lectus,		
		Auditus,		

Potential MOOD.

I may or can be loved.

Present tense singular.	{	Amer,êris vel ère, etur. <i>Plur. êmur,êmini,entur.</i>	{	aris vel are, atur. <i>Pl. amur,amini,antur.</i>
		Docear,		
		Legar,		
		Audiar,		

Preter-

Preterim- perfect Tense sing. { Amarer, Docer, Legerer, Audirer, } *I would, should, or ought to be loved.*
 eris vel rere, retur. *Plur.* remur, re-
 (mini, rentur.

Preterper- fect Tense sing. { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } *I would, should, or ought to have been loved.*
 sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit vel fuerit, *Pluraliter.* ti simus
 vel fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fuerint.

Preterplu- perfect Tense sing. { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } *I would, should, or ought to had been loved.*
 essem vel fuisset, tus esses vel fu-
 isses, tus esset vel fuisset. *Plur.* ti
 essemus vel fuissetis, ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.

Future Tense sing. { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } *I may or can be loved hereafter.*
 ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus
 erit vel fuerit. *Plural.* ti erimus vel
 fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti
 erunt vel fuerint.

Subjunctive MOOD.

Present Tense sing. { Amer, êris vel êre, etur. *Pl. cum* êmur, êmini, entur. *When I am loved.*
 Cùm { Docer, aris vel are, atur. *Pl. cum* amur, ami-
 Legar, (ni, antur.
 Audiar,

Preterim- perfect Tense sing. { Amarer, Docer, Legerer, Audirer, } *When I was loved.*
 Cùm { rëris vel rëre, retur. *Plur. cum* rêmur,
 (rêmini, rentur.

Preterper- fect Tense sing. { Amatus, Doctus, Lectus, Auditus, } *When I have been loved.*
 Cùm { sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit
 vel fuerit. *Pl. cum* ti simus vel fueri-
 mus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel fue-
 rint.

Preter-

When I had been loved.

Preterplu- perfect Tense sing. Cùm	{	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	}	essem vel fuisset, tus esses vel fuisses, tus esset vel fuisset. Pl. cùm ti esse- mus vel fuisset, ti essetis vel fu- issetis, ti essent vel fuissent.
---	---	---	---	---

When I shall or will be loved.

Future Tense sing. Cùm	{	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	}	ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. Pl. cùm ti erimus vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.
---	---	---	---	---

Infinitive MOOD.

Present, and Preterimperfect Tense.	{	Amari, Doceri, Legi, Audiri,	}	To be {	Loved. Taught. Read. Heard.
--	---	---	---	----------------	--

Preterperfect Tense and Preterpluper- fect Tense.	{	Amatum, Doctum, Lectum, Auditum,	}	To have or had been loved. esse vel fuisse.
--	---	---	---	--

Future Tense.	{	Amatum iri, vel amandum esse, Doctum iri, vel docendum esse, Lectum iri, vel legendum esse, Auditum iri, vel audiendum esse,	}	To be {	loved taught read heard	{ hereafter.
--------------------------	---	---	---	----------------	--	---------------------

A Participle of the Pre- terperfect Tense.	{	Amatus, Doctus, Lectus, Auditus,	}	Loved. Taught. Read. Heard.
---	---	---	---	--

A Participle of the Future in dus.	{	Amandus, Docendus, Legendus, Audiendus,	}	To be {	Loved. Taught. Read. Heard.
---	---	--	---	----------------	--

Of certain VERBS going out of RULE which are Declined and Formed in manner following.

Possūm, potes, potui, posse, potens. *To may,*
or can.

Volo, vis, volui, velle : volendi, volendo, volendum : supinis caret, volens. *To will, or to be willing.*

Nolo, nonvis, nolui, nolle : nolendi, nolendo, nolendum : supinis caret : nolens. *To nill, or to be unwilling.*

Malo, mavis, malui, malle : malendi, malendo, malendum : supinis caret, malens. *To have rather, or to be more willing.*

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse : edendi, edendo, edendum : esum, esu, vel estum, estu : edens, esurus, vel esturus. *To eat.*

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri : factus, faciendus. *To be made, or to be done.*

Fero, fers, tuli, ferre : ferendi, ferendo, ferendum : latum, latu : ferens, laturus. *To bear, or suffer.*

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, ferri : latus, ferendus. *To be born, or suffered.*

Indicative MOOD.

Present Tense Sing.				Pluraliter.				
	P	ossūm, potes, po-	(test.			Possūmus, potestis, pos-	(sunt.	
		Volo, vis, vult.				Volumus, vultis, volunt.		
		Nolo, nonvis, nonvult.				Nolumus, nonvultis, no-	(sunt.	
		Malo, mavis, mavult.				Malumus, mavultis, ma-	(sunt.	
		Edo, edis vel es, edi.				Edimus, editis vel estis,		
		Fio, fis, fit. (vel est.				Fimus, fitis, fiunt. (edunt.		
		Fero, fers, fert.				Ferimus, fertis, ferunt.		
		Feror, ferris vel ferre,	(fertur.			Ferimur, ferimini, (ferun-	(tur.	

Preteritum

Preterimperfect Tense singular.

{ Poteram, }
 { Volebam, }
 { Nolebam, }
 { Malebam, } as, at. *Plural.* amus, atis, ant.
 { Edebam, }
 { Fiebam, }
 { Ferebam, }
 { Ferebar, baris vel bare, batur. *Pl.* bamur, ba-
 (mini, bantur.

Preterperfect Tense sing.

{ Potui, } Malui, }
 { Volui, } Edi, } isti, it. *pl.* imus, istis, erunt
 { Nolui, } Tuli, } (vel ere.
 { Factus } sum vel fui, tus es vel fuisti, tus est
 { Latus, } vel fuit. *pl.* ti sumus vel fuimus, ti estis
 vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel fuere.

Preterpluperfect Tense singular.

{ Potueram, } { Malueram, }
 { Volueram, } { Ederam, } ras, rat. *pl.* ramus,
 { Nolueram, } { Tuleram, } ratis, rant.
 { Factus } eram vel fueram, tuseras vel fu-
 { Latus } eras, tuserat vel fuerat. *pl.* ti era-
 mus vel fueramus, ti eratis vel
 fueratis, ti erant vel fuerant.

Future Tense singular.

{ Potero, eris, erit. *pl.* poterimus, eritis, erunt.
 { Volam, } { Edam, }
 { Nolam, } { Fiam, } es, et. *pl.* emus, etis, ent.
 { Malam, } { Feram, }
 { Ferar, tereris fel ferere, feretur. *plur.* feremur
 feremini, ferentur.

Possum, Volo, Malo, have no Imperative Mood.

Impera-

An Introduction of the Imperative MOOD.

<i>Present Tense Sing.</i>	Noli, nolito. <i>Pluraliter</i> , Nolite, nolitote.			
	Es, esto,	edat,	edite, este,	Edant,
	ede,	esto,	estote,	edun-
	edito :	edito :	editote :	to.
	Fito tu :	Fiat,	Fite,	Fiant,
		Fito :	fitote :	fiunto.
	Fer,	Ferat,	Ferte,	Ferant,
	ferto :	ferto :	fertote :	ferunto.
	Ferre,	Feratur	Ferimini,	Ferantur,
	Ufertor :	Ufertor :	feriminor,	feruntor.

Optative MOOD.

<i>Present Tense Sing.</i>	Possim,	Nolim,	is, it.	<i>Plur. utin. imus,</i>
	Velim,	Malim,	itis, int.	
	Edam,			
	Utinam Fiam,	as, at.	<i>Plur. utinam amus, atis, ant.</i>	
	Feram,			
	Ferar, raris vel rare, ratur. <i>pl. ut. amur, amini, antur.</i>			

<i>Preterimperfect Tense singular.</i>	Possim,	Ederem,		
	Vellem,	vel essem,	es, et.	<i>Plur. utin. e-</i>
	Nollem,	Fierem,	mus, etis, ent.	
	Utinam Mallem,	Ferrem,		(tur.
	Ferrer, raris vel rare, ratur.	P. ut. rêmur, rêmini, ren-		

<i>Preterperfect Tense singular.</i>	Potuerim,	Maluerim,	ris, rit.	<i>Plural. uti-</i>
	Voluerim,	Ederim,	nam rimus, ritis,	
	Noluerim,	Tulerim,	rint.	
	Utinam Factus	sim vel fuerim,	tus sis vel fueris, tus	
	Latus	fit vel fuerit.	P. ut. ti simus vel fue-	

<i>Preterpluperfect Tense singular.</i>	Potuissem,	Maluissem,		(fuerint.
	Voluissem,	Edissem,	ses, set.	<i>Plu. utinam</i>
	Noluissem,	Tulissem,	femus, setis, sent.	
	Utinam Factus	esset vel fuisset,	tus esses vel fu-	
	Latus	ti essemus vel fuisset.	Pl. utin. ti essetis vel fuissetis, ti essent vel fuissent.	

Futura

Eight Parts of SPEECH.

41

Future Tense sing. Utin.	{	Potuerō,	{	Maluerō,	{	ris, rit. <i>Plu. utinam rimus,</i> ritis, rint.
		Voluerō,		Ederō,		
		Noluerō,		Tulerō,		
				ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit vel fuerit. <i>Pl. ut. ti erimus vel fuerimus,</i> ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.		

The Potential and the Subjunctive Mood be formed like the Optative in Voice, and do differ only in Signification and Sign of the Mood.

Infinitive MOOD.

Present Tense, and Preterim perfect Tense.	Posse,	} Preterperfect and Pre- terpluperfect Tense.	Potuisse.
	Velle,		Voluisse.
	Nolle,		Noluisse.
	Malle,		Maluisse.
	Edere vel esse,		Edisse.
	Ferre,		Tulisse.
	Fieri,		Factum esse vel fuisse
	Ferri,		Latum esse vel fuisse.

Future Tense	{ Esurum esse. }	{ Factum iri, vel faciendum esse.
	{ Laturum esse. }	{ Latum iri, vel ferendum esse.

Eo and *Queo* make *ibam* and *quibam* in the Preterimperfect Tense of the Indicative Mood, and *ibo* and *quibo* in the Future Tense; and in all other Moods and Tenses are varied like Verbs in *o* of the Fourth Conjugation; saving that they make their Gerunds, *Eundi, eundo, eundum. Queundi, queundo, queundum.*

Of the Preterperfect Tense of the Indicative Tenses Mood, be formed the Preterpluperfect Tense of the same Mood, the Preterperfect Tense, the Preterpluperfect Tense, and the Future Tense of the Optative Mood, the Potential Mood, and the Subjunctive Mood; the Preterperfect Tense, and the Preterpluperfect Tense of the Infinitive Mood: as of *Anavi,*

Amavi, are formed, *Amaveram*, *amaverim*, *amavero*, by changing *i* into *ē* short: and *Amavissem*, *amavisse*, keeping *i* still.

Imper-
sonals.

Impersonals be declined throughout all Moods and Tenses in the voice of the Third Person singular only, as, *Delectat*, *delectabat*, *delectavit*, *delectaverat*, *delectabit*. *Decet*, *decebat*, *deceit*, *docuerat*, *decebit*, *decere*. *Studetur*, *studebatur*, *studitum est vel fuit*, *studitum erat vel fuerat*, *studebitur*, &c.

And they have commonly before their *English* this sign *It* : as, *It delighteth*, *Delectat*. *It becometh not*, *Non decet*.

Of a PARTICIPLE.

A Participle is a Part of Speech derived of a Verb, and taketh part of a Noun, as Gender, Case, and Declension : and part of a Verb, as Tense and Signification: and part of both, as Number and Figure.

Four kinds
of Participles.

There be Four kinds of Participles : one of the Present Tense, another of the Preter Tense ; one of the Future in *rus*, and another of the Future in *rus*.

Present
Tense.

A Participle of the Present Tense hath his *English* ending in *ing* : as, *Loving* : and his *Latin* in *ans* or *ens* ; as, *Amans*, *docens*. And it is formed of the Preterimperfect Tense of the Indicative Mood, by changing the last Syllable into *ns* : as, *Amabam*, *amans*. *Audiebam*, *audiens*. *Auxiliabar*, *auxilians*. *Poteram*, *Potens*.

The First
Future in
rus,

A Participle of the Future in *rus*, betokeneth to do, like the Infinitive Mood of the Active Voice : as, *Amaturus*, to love, or about to love. And it is formed of the latter Supine by putting to *rus* ; as, *Doctus*, *Docturus*.

A Par-

A Participle of the Preter Tense hath his English ending in *d*, *t*, or *n* : as, *Loved*, *taught*, *slain* : Tense. and his Latin in *tus*, *sus*, *xus* : as, *Amatus*, *visus*, *nexus* ; and one in *uus*, as *Mortuus*. And it is formed of the latter Supine, by putting to *s* : as, *Letū*, *letus*, except *Mortuus*.

A Participle of the Future in *us*, betokeneth The Second to suffer, like the Infinitive Mood of the Passive conditional Future Voice : as, *Amandus*, To be loved. And it is formed of the Genitive Case of the Participle of the Present Tense by changing *tis* into *us* : as, *Amantis*, *amandus* ; *Legentis*, *legendus*. And it is also found to have the Signification of the Participle of the Present Tense : as, *Legendis veteribus proficis*, in reading old Authors thou dost profit.

Of a Verb Active, and of a Verb Neuter which Of an Active hath the Supines, come two Participles ; one of the Present Tense, and another of the Future in *rus* : as of *Amo*, cometh *Amans*, *amaturus* : of *Curro*, *currens*, *cursurus*.

Of a Verb Passive, whose Active hath the Supines, come Two Participles : one of the Preter Tense, and another of the Future Tense in *us* : as of *Amor*, cometh, *Amatus*, *amandus*.

Of a Verb Deponent, come Three Participles : one of the Present Tense, one of the Preter Tense, and another of the Future in *rus* : as of *Auxilior*, cometh *auxilians*, *auxiliatus*, *auxiliaturus*.

And if the Verb Deponent do govern an Accusative Case after him, it may form also a Participle in *us* : as of *Loquor*, *loquendus*.

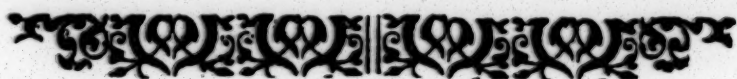
Of a Verb Commune come Four Participles : as of *Largior*, cometh *largiens*, *largiturus*, *largitus*, *largiendus*.

Participles of the Present Tense be declined like Nouns Adjectives of Three Articles : as, *Nominativo hic*, *hic* & *hic amans*, *Genitivo huius amanti*, *Dativo huic amanti*, &c.

Participles.

An Introduction of the

Participles of other Tenses be declined like Nouns Adjectives of Three divers endings : as, *Amaturus, amatura, amaturum. Amatus, amata, amatum. Amandus, amanda, amandum.*

Of an ADVERB.

AN Adverb is a Part of Speech joined to the Verbs, to declare their Signification.

Adverbs some be of Time : as *Hodie, cras, Leri, perendie, olim, aliquando, nuper, quando.*

- Some be of
- Place : as, *Ubi, ibi, hic, istic, illic, intus, foris.*
 - Number : as, *Semel, bis, ter, quater, iterum.*
 - Order : as, *Indè, deinde, denique, postremò.*
 - Asking, or doubting : as, *Cur, quare, undè, quorsum, num, nunquid.*
 - Calling : as, *Heus, ô, ehodum.*
 - Affirming : as, *Certè, na, profectò, sanè, scilicet, licèt, esd.*
 - Denying : as, *Non, haud, minimè, neutiquam, nequaquam.*
 - Swearing : as, *Pol, adepol, kerckle, medius-fidius.*
 - Exhorting : as, *Eia, agè, agite, agedum.*
 - Flattering : as, *Sodes, amabè.*
 - Forbidding : as, *Nè.*
 - Wishing : as, *Utinam, si, ô si, ô.*
 - Gathering together : as, *Simul, unà, pariter, non modò, non solùm.*
 - Parting : as, *Seorsim, sigillatim, vicatim.*

Some

Some be of

us
preal
jo
ch
do
at
be
h

Eight Parts of SPEECH.

45

Some be of

- Choosing : as, *Potius, Imò.*
- A thing not finished : as, *Penè, ferè, propè, vix, modò, non.*
- Shewing : as, *En, ecce.*
- Doubting : as, *Forsan, forsitan, fortassis, fortasse.*
- Chance : as, *Fortè, fortuitò.*
- Likeness : as, *Sic, sicut, quasi, ceu, tanquam, velut.*
- Quality : as, *Benè, malè, doctè, fortiter.*
- Quantity : as, *Multum, parum, minimum, paulum, plurimum.*
- Comparison : as, *Tam, quàm, magis, minus, maxime.*

Certain Adverbs be compared : as, *Doctè, doctius, doctissimè. Fortiter, fortius, fortissimè. Propè, propius, proximè.*

Also the Voices of Prepositions, if they be set alone, not having any casual Word to serve unto joyned with them, be not Prepositions, but are changed into Adverbs : as, *Qui antè non cavet, post dolebit* ; He that bewareth not afore, shall be sorry afterward. *Coràm laudare, & clam vituperare, inhonestum est* ; In presence to commend one, and behind the back to dispraise, is an dishonest Point.

Of a CONJUNCTION.

A Conjunction is a Part of Speech, that joyneth Words and Sentences together.

Of Conjunctions some be Copulatives : as, *Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.*

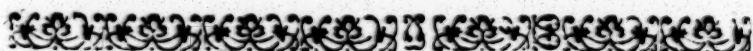
Some be

- Disjunctives : as, *Aut, ve, vel, seu, sive.*
- Discretives : as, *Sed, quidem, autem, vero, at, ast.*
- Casuals : as, *Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quòd, quum, quoniam, and quando set for quoniam.*

Some

An Introduction of the

Some be	Conditionals : as, <i>ſi, ſin, modò, dum, dummodo.</i>
	Exceptives : as, <i>Ni, niſi, quin, alioquin, praterquam.</i>
	Interrogatives : as, <i>Nè, ar, utrùm, necne, anne, nonne.</i>
	Illatives : as, <i>Ergò, ideò, igitur, quare, itaque, proin.</i>
	Adverſatives : as, <i>Eſi, quanquam, quancumque, licet, eſſò.</i>
	Redditives to the ſame : as, <i>Tamen, attamen.</i>
	Electives : as, <i>Quàm, ac, atque.</i>
	Diminutives : as, <i>Saltem, vel.</i>

Of a PREPOSITION.

A Preposition is a Part of Speech moſt commonly ſet before other Parts either in Appoſition : as, *Ad patrem* ; or elſe in Compoſition : as, *Indoctrus*.

THESE Prepoſitions following ſerve to the Accuſative CASE.

<i>Ad, To.</i>	}}}	<i>Adverſus,</i>	} Againſt.
<i>Apud, At.</i>			
<i>Ante, Before.</i>		<i>Adverſum,</i>	
<i>Cis,</i>	} On this ſide.	<i>Extra, Without.</i>	} Against.
<i>Citra,</i>		<i>Intra, Within.</i>	
<i>Circum,</i>		<i>Inter, Between.</i>	
<i>Circa,</i>		<i>Inſra, Beneath.</i>	
<i>Contra, Againſt.</i>		<i>Juxta, Beſide, or nigh to.</i>	
<i>Erga, Towards.</i>		<i>Ob, For.</i>	

Pene,

Eight Parts of SPEECH.

47

<i>Pone</i> , Behind.	}	<i>Ultra</i> , beyond.
<i>Per</i> , By or through		<i>Præter</i> , Beside.
<i>Prope</i> , Nigh.	}	<i>Supra</i> , Above.
<i>Propter</i> , For.		<i>Circiter</i> , About.
<i>Secundum</i> , } After.	}	<i>Usque</i> , Until.
<i>Post</i> , }		<i>Secus</i> , By.
<i>Trans</i> , On the further side.	}	<i>Versus</i> , Towards.
		<i>Penes</i> , In the Power.

Where note, that *Versus* is set after his casual word : as, *Londinum versus*, towards London.
And likewise may *Pene*s be set also.

These Prepositions following serve to the Ablative CASE.

<i>A, ab, abs,</i> From or fro.	}	<i>Pro,</i> For.
<i>Cum,</i> With.		<i>Præ,</i> Before, or in
<i>Coram,</i> Before, or in pre- sence.	}	Comparison.
		<i>Palam,</i> Openly.
<i>Clam,</i> Privily.	}	<i>Sine,</i> }
<i>De,</i> }		}
<i>E,</i> }	}	
<i>Ex,</i> }		}

Where note, that if the casual word joyned with *Tenus*, be the Plural Number, it shall be put in the Genitive Case, and set before *Tenus* : as, *Aurium tenus*, Up to the Ears. *Genuum tenus*, Up to the Knees.

Note also, that the Voices of Prepositions being set alone without their casual Words, be not Prepositions, but are changed into Adverbs : as is aforesaid in the Adverb.

These

These Prepositions following serve to
both CASES.

In with this sign *To*, to the Accusative Case: as, *In urbem*, Into the City. *In* without this sign *To*, to the Ablative Case: as, *In te spes est*, My hope is in thee. *Sub noctem*, A little before Night. *Sub iudice lis est*, The Matter is before the Judge. *Super lapidem*, Upon a Stone. *Super viridi fronde*, Upon a green Leaf. *Subter terram*, Under the Earth. *Subter aquis*, Under the Water.

Of an INTERJECTION.

AN Interjection is a Part of Speech, which betokeneth a sudden Passion of the Mind, under an imperfect Voice.

Some are of	Mirth : as, <i>Eoax, vah.</i>
	Sorrow : as, <i>Hen, hei.</i>
	Dread : as, <i>Atat.</i>
	Marvelling : as, <i>Papa.</i>
	Disdaining : as, <i>Hem, vah,</i>
	Shunning : as, <i>Apaga.</i>
	Praising : as, <i>Euge.</i>
	Scorning : as, <i>Hui.</i>
	Exclamation : as, <i>Proh Deum atque Hominum fidem.</i>
	Cursing : as, <i>Va, malum.</i>
	Laughing : as, <i>Ha, ha, he.</i>
	Calling : as, <i>Ebo, lo, io.</i>
	Silence : as, <i>Au.</i> And such others.

The CONCORDS of Latin Speech.

FOR the due joyning of Words in Construction, it is to be understood, that in Latin Speech there be Three Concord: The First between the Nominative Case and the Verb: The Second between the Substantive and the Adjective: The Third between the Antecedent and the Relative.

The First Concord.

WHEN an English is given to be made in Latin, look out the Principal Verb. If there be more Verbs than one in a Sentence, the first is the Principal Verb; except it be the Infinitive Mood, or have before it a Relative: as, *that, whom, which*, or a Conjunction: as, *Ur, that; cum, when; si, if*; and such others.

When ye have found the Verb, ask this Question, *Who?* or *What?* and the Word that answereth to the Question, shall be the Nominative Case to the Verb, except it be a Verb Impersonal, which will have no Nominative Case. And the Nominative shall, in making and constructing Latin, be set before the Verb, except a Question be asked, and then the Nominative is set after the Verb, or after the Sign of the Verb; as, *Amas tu?* Lovest thou? *Venitne Rex?* Doth the King come?

Likewise if the Verb be of the Imperative Mood: as, *Amas tu*, Lovest thou? *Amato ille*, Let him love.

And sometime when this Sign *it* or *there* cometh before the English of the Verb: as, *Est liber meus*,

meus, It is my Book. *⁂ Veni ad me ⁂ quidam*, There came one to me. And that casual Word, which cometh next after the Verb, and answereth to the Question *Whom?* or *What?* made by the Verb, shall commonly be the Accusative Case; except the Verb do properly govern another Case after him to be construed withal: as, *⁂ Si cupis ⁂ placere ⁂ magistro, ⁂ utere ⁂ diligentia, nec ⁂ sis tantus ⁂ cessator, ut ⁂ calcarebus ⁂ indigeas*, If thou covet to please thy Master, use diligence, and be not so slack, that thou shalt need Spurs.

A Verb personal agreeth with his Nominative Case in Number and Person: as, *⁂ Praceptor ⁂ legit, ⁂ vos vero ⁂ negligitis*, The Master readeth, and ye regard not. Where Note, that the First Person is more worthy than the Second, and the Second more worthy than the Third.

Many Nominative Cases singular, with a Conjunction Copulative coming between them, will have a Verb plural, which Verb plural shall agree with the Nominative Case of the most worthy Person: as, *⁂ Ego ⁂ ⁂ tu ⁂ sumus in tuto*, I and thou be in Safeguard. *⁂ Tu ⁂ ⁂ Pater ⁂ periclitamini*, Thou and thy Father are in jeopardy. *⁂ Pater ⁂ ⁂ Praceptor ⁂ accersunt te*, Thy Father and thy Master have sent for thee.

When a Verb cometh between Two Nominative Cases of divers Numbers, the Verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one Person: as, *Amantium ⁂ ira amoris ⁂ redintegratio ⁂ est*, The falling out of Lovers is the renewing of Love. *⁂ Quid enim nisi ⁂ vota ⁂ supersunt?* For what remaineth save only Prayers? *⁂ Pectora percussit, ⁂ pectus quoque ⁂ robora ⁂ fiunt*, She stroke her Breast, and her Breast turned into Oak also.

Here Note also, that sometime the Infinitive Mood of a Verb, or else a Whole Clause foregoing, or else some Member of a Sentence may be the

Eight Parts of SPEECH.

51

the Nominative Case to the Verb: as, ^a*Diluculo surgere, saluberrimum* ^b*est*, To rise betime in the Morning, is the most wholesome Thing in the World. ^a*Multum scire, vita* ^b*est jucundissima*, To know much, is the most pleasant (or sweetest) Life of all.

The Second Concord.

WHen ye have an Adjective, ask this Question *Who?* or *What?* and the Word that answereth to the Question, shall be the Substantive to it.

The Adjective, whether it be a Noun, Pronoun, or Participle, agreeth with his Substantive in Case, Gender and Number: as, ^a*Amicus* ^b*certus in re* ^b*incerta cernitur*, A sure Friend is tried in a doubtful Matter. ^a*Homo* ^b*armatus*, A Man armed. ^a*Ager* ^b*colendus*, A Field to be tilled. ^b*Hic* ^a*vir*, This Man. ^b*Meus* ^a*herus est*, It is my Master.

Where Note, that the Masculine Gender is more worthy than the Feminine, and the Feminine more worthy than the Neuter.

Many Substantives singular having a Conjunction Copulative coming between them, will have an Adjective plural, which Adjective shall agree with the Substantive of the most worthy Gender; as, ^a*Rex & Regina* ^b*beati*, The King and Queen are Blessed.

The Third Concord.

WHen ye have a Relative, ask this Question *Who?* or *What?* and the Word that answereth to the Question, shall be the Antecedent to it.

The Antecedent most commonly is a Word that goeth before the Relative, and is rehearsed again of the Relative.

The Relative agreeth with his Antecedent in Gender, Number and Person: as, ^a*Vir sapiens*, ^b*qui pauca loquitur*, That Man is Wise, that speaketh few Things or Words.

Sometime the Relative hath for his Antecedent the Whole Reason that goeth before him, and then he shall be put in the Neuter Gender, and Singular Number: as, *In tempore veni, quod omnium rerum est primum*, I came in Season, which is the chiefeſt thing of all. But if the Relative be referred to Two Clauſes or more, then the Relative ſhall be put in the Plural Number: as, *Tu multum dormis & ſape potas, quæ ambo ſunt corpori inimica*, Thou ſleepeſt much, and drinkeſt often, both which Things are nought for the Body.

When this Engliſh *that*, may be turned into this Engliſh *which*, it is a Relative; otherwiſe it is a Conjunction, which in Latin is called *quod*, or *ut*, and in making Latin it may elegantly be put away, by turning the Nominative Caſe into the Accuſative, and the Verb into the Infinitive Mood: as, *Gaudeo quod tu bene vales: Gaudeo te bene valere*. I am glad that thou art in good Health, *Jubeo ut tu babeas: Jubeo te habere*, I bid that thou go hence.

Many Antecedents Singular, having a Conjunction Copulative between them, will have a Relative Plural, which Relative ſhall agree with the Antecedent of the moſt worthy Gender: as, *Imperium & dignitas quæ petiſti*, The Rule and Dignity which thou haſt required.

But in things not apt to have Life, the Neuter Gender is moſt worthy: yea, and in ſuch a Caſe, though the Subſtantives or Antecedents be of the Maſculine, or of the Feminine Gender, and none of them of the Neuter, yet may the Adjective or Relative be put in the Neuter Gender: as, *Arcus & calami ſunt bona*, The Bow and Arrows be good. *Arcus & calami quæ fregiſti*, The Bow and Arrows which thou haſt broken.

The Case of the Relative.

WHen there cometh no Nominative Case between the Relative and the Verb, the Relative shall be the Nominative Case to the Verb : as, *Miser est* ^a*qui nummos* ^b*admiratur*, Wretched is that Person, which is in love with Money.

But when there cometh a Nominative Case between the Relative and the Verb, the Relative shall be such Case as the Verb will have after him : as, *Felix* ^b*quem* ^a*faciunt aliena* ^a*pericula cautum*, Happy is he, whom other Mens. harms do make to beware.

As the Relative may be the Nominative Case to the Verb, so it may be the Substantive to the Adjective that is joyned with, or that cometh after him : as, *Divitias amare noli*, ^a*quod omnium est* ^b*sordidissimum*, Love not thou Riches, which to do is the most beggarly thing in the World.

Nouns Interrogatives and Indefinites follow the Rule of the Relative : as, *Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c.* which evermore come before the Verb, like as the Relative doth : as, *Hic mihi, qualis erat!* *Talis erat*, ^b*qualem nunquam* ^a*vidi*.

Yet here is to be understood and noted, that the Relative is not always governed of the Verb that he cometh before, but sometimes of the Infinitive Mood that cometh after the Verb : as ^b*Quibus voluisti me gratias* ^a*agere, egi*, What Persons thou willedst me to thank, I have thanked.

Sometime of a Participle : as, ^b*Quibus rebus* ^a*adductus fecisti?* with what Things moved didst thou it?

Sometime of the Gerund : as, ^b*Quae nunc non est* ^a*narrandi locus*, Which Things at this present is no time to tell.

Sometime of the Preposition set before him : as, ^b*Quem* ^a*in locum deducta res sit, vides*, Unto what State the Matter is now brought, thou seest.

Sometime of the Substantive that it doth accord with : as, *Senties* ^b*qui* ^a*vir* *fiem*, Thou shalt perceive what a Fellow I am. Albeit in this manner of speaking, *qui* is an Indefinite, and not a Relative.

Sometime of a Noun Partitive or Distributive : as, ^b*Quarum* *rerum* ^a*utrum* *minus* *velim*, *non* *facile* *possum* *existimare*, Of the which two things, whether I would with less will have, I cannot easily esteem.

Sometime it is put in the Genitive Case, by reason of a Substantive coming next after him : as, *Ego* *illum* *non* *novi*, *venit* ^a*causa* *hoc* *incipis* : I knew him not, for whose Cause thou beginnest this matter.

Sometime it is otherwise governed of a Noun Substantive : as, *Omnia* *tibi* *dabuntur*, ^b*quibus* ^a*opus* *habet*, all things shall be given thee, which thou hast need of.

Sometime of an Adverb : as, ^b*Qui* *utrum* ^a*obviam* *procedam*, *nondum* *statui*, Whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.

Sometime it is put in the Ablative Case with this sign *than*, and is governed of the Comparative Degree coming after him : as, *Ut* *virtute*, ^b*quâ* *nihil* *est* ^a*melius*, Use Vertue, than the which nothing is better.

Sometime it is not governed at all, but is put in the Ablative Case absolute : as, *Quantus* *erat* *Julius* *Cæsar*, ^a*quo* *Imperatore*, *Romani* *primum* *Britanniam* *ingressi* *sunt* ? How worthy a Man was *Julius* *Cæsar*, under whose Conduct the *Romans* first entered into *Britain* ?

Also when it signifieth an Instrument wherewith a thing is to be done, it is put in the Ablative Case, as, *Ferrum* *habuit*, ^b*quo* *se* ^a*occideret*, He had a Knife, wherewith he would have slain himself.

When a Relative cometh between Two Substantives of divers Genders, it may indifferently accord with either of them : as, ^a*Avi* ^b*quæ* *passer*

appellatur; or *Avis*, ^b*qui* ^a*passer appellatur*, The Bird, which is called a Sparrow. Yea though the Substantives be of divers Numbers also: as, *Eſtne ea* ^a*Lutetia*, ^b*quam nos Parisios dicimus*? Is not that called *Lutetia*, that we do call *Paris*? or else, *Eſtne ea* *Lutetia*, ^b*quos nos* ^a*Parisios dicimus*?

Constructions of Nouns Substantives.

WHEN two Substantives come together betokening divers Things, the latter shall be the Genitive Case: as, ^a*Facundia* ^b*Ciceronis*, The Eloquence of Cicero. ^a*Opus* ^b*Virgilii*, The Work of Virgil. ^a*Amator* ^b*studiorum*, A Lover of Studies, ^a*Dogma* ^b*Platonis*, The Opinion of Plato. But if they belong both to one thing, they shall be put both in one Case: as, ^a*Pater meus* ^a*vir amat me* ^b*puerum*, My Father being a Man, loveth me a Child.

When the *Engliſh* of this Word *res*, is put with an Adjective, you may put away *res*, and put the Adjective in the Neuter Gender like a Substantive: as, ^a*Multa me impediunt*, Many Things have letted me. And being so put, it may be the Substantive to an Adjective: as, ^a*Pauca his* ^b*ſimilia*, A few Things like unto these. ^a*Nonnulla* ^b*ſimilium*, Many Things of like sort.

An Adjective in the Neuter Gender put alone without a Substantive, standeth for a Substantive, and may have a Genitive Case after him, as if it were a Substantive: as, ^a*Mulum* ^b*lucris*, Much gain. ^a*Quantum* ^b*negotii*? How much Buſineſs? ^a*Id* ^b*operis*, That Work.

Words importing indument of any Quality or Property to the praise or dispraise of a Thing, coming after a Noun Substantive, or a Verb Substantive, may be put in the Ablative Case, or in the Genitive: as, ^a*Puer* ^b*bona indole*, or, ^a*Puer* ^b*bona*

indolis, A Child of a good Towardness, **Puer boni ingenii*, or **Puer bono ingenio*, A Child of a good Wit.

Opus and *usus*, when they be *Latin* for need, require an Ablative Case: as, **Opus est mihi tuo iudicio*, I have need of thy Judgment. *Viginti minimis usus est filio*, My Son hath need of twenty Pounds.

Constructions of Adjectives.

The Genitive Case.

Adjectives that signifie Desire, Knowledge, Remembrance, Ignorance, or Forgetting, and such other like, require a Genitive Case: as, **Cupidus auri*, Covetous of Money. **Peritus belli*, Expert of Warfare. **Ignarus omnium*, Ignorant of all things. **Fidens animi*, Bold of Heart. **Dubius mentis*, Doubtful of Mind. **Memor prateriti*, Mindful of that is past. **Reus furti*, Accused of Theft.

Nouns Partitives and certain Interrogatives, with certain Nouns of Number, require a Genitive Case: as, *aliquis, iter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisquis, quicunque, quidam, quis* for *aliquis*, or *quis* an Interrogative: as, *unus, duo, tres, primus, secundus, tertius, &c.* as **Aliquis nostrum*. **Primus omnium*.

When a Question is asked, the Answer in *Latin* must be made by the same Case of a Noun, Pronoun, or Participle, and the same Tense of a Verb, that the Question is asked by: as, **Cujus est fundus? *Vicini. Quid agitur in iudo literario? *Studetur.* Except a Question be asked by *Cujus, ja, jum*: as, **Cujus est sententia? *Ciceronis.* Or by a Word that may govern divers Cases: as, **Quanti emisisti librum? *Parva.* Or except I must answer by one of these Possessives, *Meus, tuus, suus, noster, vester*: as, **Cujus est domus? *non vestra; sed *nostra.*

Nouns

Nouns of the Comparative and the Superlative Degree, being put partitively, that is to say, having after them this English *of*, or *among*, require a Genitive Case: as, *Aurium* *mollior est sinistra*, Of the Ears the left is the softer. *Cicero* *Oratorum eloquentissimus*, Cicero the most eloquent of Orators.

Nouns of the Comparative Degree having *than* or *by* after them, do cause the Word following to be the Ablative Case: as, *Frigidior* *glacie*, More cold than Ice. *Doctior* *Multo*, Better Learned by a great deal. *Uno* *pede* *altior*, Higher by a Foot.

The Dative Case.

Adjectives that betoken Profit or Disprofit, Likeness or Unlikeness, Pleasure, Submitting, or belonging to any thing, require a Dative Case: as *Labor est* *utilis* *corpori*, Labour is profitable to the Body. *Aqualis* *Hectori*, Equal to Hector. *Idoneus* *bello*, Fit for War. *Fecundus* *omnibus*, Pleasant to all Persons. *Parenti* *supplex*, Suppliant to his Father. *Mibi* *proprium*, Proper to me.

Likewise Nouns Adjectives of the Passive Signification in *bilis*, and Participials in *dus*: as, *Flebilis* *flendus* *omnibus*, To be lamented of all Men. *Formidabilis* *formidandus* *hosti*, To be feared of his Enemy.

The Accusative Case.

THe measure of length, breadth, or thickness of any thing, is put after Adjectives in the Accusative Case, and sometime in the Ablative Case: as, *Turris* *alta* *centum pedes*, A Tower an hundred Foot high. *Arbor* *lata* *tres digitos*, A Tree three Fingers broad. *Liber* *crassus* *tres pollices*, vel *tribus pollicibus*, A Book three Inches thick.

An Introduction of the *The Ablative Case.*

A DJECTIVES signifying Fulness, Emptiness, Plenty, or Wanting, require an Ablative Case, and sometime a Genitive: as, *Copius* ^aabundans. *Cruva* ^athymo ^aplena. *Vacuus* ^birâ, ^bira, ab irâ. *Nulla epistola* ^ainanis ^bre aliquâ. *Ditissimus* ^aagri. *Stultorum* ^aplena sunt omnia. *Quis nisi* ^bmentis ^ainops, *oblatum respuet aurum?* *Integer* ^bvita, ^bscelerisque ^apurus, *non eget Mauri jaculis, nec arcu.* *Expers* ^aomnium. *Corpus* ^ainane ^banima.

These Adjectives, *Dignus*, *indignus*, *praditus*, *capus*, *contentus*, with such others, will have an Ablative Case: as, *Dignus* ^bhonore. *Capus* ^boculis. *Virtute* ^apraditus. *Paucis* ^acontentus.

Where Note that *Dignus*, *indignus*, and *contentus*, may instead of an Ablative Case have an Infinitive Mood of a Verb: as, *Dignus* ^blaudari, *Worthy to be praised.* *Contentus in pace* ^bvivere, *Content to live in Peace.*

Construction of the Pronoun.

THESE Genitive Cases of the Primitives, *Mei*, *tui*, *sui*, *nostrî* and *vestrî*, be used when Suffering or Passion is signified: as, *Pars* ^btui. *Amor* ^bmei. But when Possession is signified, *Meus*, *tuus*, *suus*, *nostrer* and *vester* be used: as, *Ars* ^btua. *Imago* ^bmea.

These Genitive Cases, *Nostrium*, *vostrum*, be used after Distributives, Partitives, Comparatives, and Superlatives: as, *Nemo* ^bvestrum. *Aliquis* ^bnostrum. *Major* ^bvestrum. *Maximus natu* ^bnostrum.

Construction of the Verb: And,

First with the Nominative Case.

SUM, *forem*, *fio*, *existo*, and certain Verbs Passives: as, *Dicor*, *vocor*, *salut r*, *appellor*, *habeor*, *exist. mor*, *videor*, with other like, will have such Case after

Eight Parts of SPEECH.

57

after them, as they have before them: as, **Fama* ***est* **malum*, Fame is an evil thing. **Malus cultura* ***fit* **bonus*, an evil Person by due ordering or Governance is made good. **Cræsus* ***vocatur* **dives*, Cresus is called Rich. **Horatius* ***salutatur* **Poeta*, Horace is saluted by the Name of Poet. *Malo* **te* **divitem* ***esse, quam haberi*, I had rather thou wert Rich indeed, than so accounted.

Also Verbs that betoken bodily moving, going, resting, or doing, which be properly called Verbs of Gesture: as, *Eo*, *incedo*, *curro*, *sedeo*, *appareo*, *bibo*, *cubo*, *studeo*, *dormio*, *somnio*, and such other like, as they have before them a Nominative Case of the Doer or Sufferer, so may they have after them a Nominative Case of a Noun or Participle, declaring the Manner or Circumstance of the doing or suffering: as, **Incedo* **claudus*, I go lame. **Petrus* ***dormit* **securus*, Peter sleepeth void of Care. **Tu* ***cubas* **supinus*, Thou liest in Bed with thy Face upward. **Somnia* **vigilans*, Thou dreamest waking. **Studet* **stans*, Study thou standing. And likewise in the Accusative Case: as, *Nou decet* **quemquam* ***meis* **currentum*, *aut* **mardentem*, It doth not become any Man to piss running or eating.

And generally, when the Word that goeth before the Verb, and the Word that cometh after the Verb belong both to one thing, that is to say, have respect either to other, or depend either of other, they shall be put both in one Case, whether the Verb be transitive or intransitive, of what kind soever the Verb be: as, **Loquor* **frequens*, I speak often. **Taceo* **multus*, I hold my Peace much. **Scribo epistolas* **rarissimus*, I write Letters very seldom. *Ne* **assuescas* **bibere vinum* **jejunus*, Accustom not thy self to drink Wine next thy Heart, or not having eaten somewhat before.

The Genitive Case.

THIS Verb *Sum*, when it betokeneth or importeth Possession, owing or otherwise pertaining to a thing, as a token, property, duty or guilt, it causeth the Noun, Pronoun or Participle following to be put in the Genitive Case: as, *Hac vestis est Patris*, This Garment is my Father's. *Inscientis est dicere, non putaram*, It is the Property of a Fool to say, I had not thought. *Extrema est dementia discere dediscenda*, It is a Point of the greatest Folly in the World to learn Things that must afterward be learned otherwise. *Oratio est nihil nisi celestia cogitare*, It is the Duty of a Man, that is saying his Prayers, to have mind on nothing but heavenly things. Except that these Pronouns *Meus, tuus, suus, vester*, and *vester*, shall in such manner of speaking be used in the Nominative Case: as, *Hic codex est meus*, This Book is mine. *Hac domus est vestra*, This House is yours. *Non est mentiri mecum*, It is not my guise (or property) to lye. *Nostrum est injuriam non inferre*, It is our Part not to do wrong. *Tuum est omnia juxta pati*, It is thy Part (or Duty) to suffer all Things alike.

Verbs that betoken to esteem or regard, require a Genitive Case betokening the Value: as, *Parvi ducitur probitas*, Honesty is reckoned little worth. *Maximi penditur nobilitas*, Nobleness of Birth is very much regarded.

Verbs of accusing, condemning, warning, purging, quitting, or assailing, will have a Genitive Case of the crime, or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of: or else an Ablative Case most commonly without a Preposition: as, *Hic facti se alligat, vel furis*,
Admonuit

Adherant me ^berrati, vel ^berrato. ^bDe ^pcuniis repetundis ^aammatus est.

Satis ^amiseror, ^amiserescor, require a Genitive Case: as, *Rerum suarum* ^asatagit. ^aMiserere ^bmei Deus.

Reminiscor, *obliscor*, *recordor*, and *memini*, will have a Genitive, or an Accusative Case: as, ^aReminiscor ^bhistoriae. ^aObliscor ^bcarminis. ^aRecordor ^bpueritiam. ^aObliscor ^blectionem. ^aMemini ^btui, vel ^bte, I remember thee. ^aMemini ^bde te, I speak of thee. ^aEgeo, or ^aindigeo ^btui, vel ^bte, I have need of thee. ^aPotior ^burbis, I conquer the City. ^aPotior ^boto, I obtain my desire.

The Dative Case.

ALL manner of Verbs put acquisitively, that is to say, with these tokens *to* or *for* after them, will have a Dative Case: as, *Nec* ^bomnibus ^adormio, I sleep not to all Men. ^bHuic ^ahabeo, non ^btibi, I have it for this Man, and not for thee.

To this Rule do also belong Verbs betokening Profit or Disprofit: as, *Commodo*, *incommodo*, *noceo*.

Compare: as, *Compareo*, *compono*, *consero*.

Give or restore: as, *Dono*, *redio*, *resero*.

Promise or to pay: as, *Promitto*, *polliceor*, *solvo*.

E Command or shew: as, *Impero*, *indico*, *monstro*, Trust: as, *Fid*, *confido*, *fidem habeo*. (no.

Obey or to be against: as, *Obedio*, *adulor*, *repug-*

Threaten or to be angry with: as, *Minor*, *indignor*, *irascor*.

Also *Sum* with his Compounds, except *Possum*. Also Verbs compounded with *Satis*, *bene*, and *male*. as, *Satisfacio*, *benefacio*, *malefacio*. Finally certain Verbs compounded with these Prepositions, *Præ*, *ad*, *con*, *sub*, *ante*, *post*, *ob*, *in*, and *inter*, will have a Dative Case: as, *Præluceo*, *adjaceo*, *condono*, *suboleo*, *antasto*, *posthabeo*, *objicio*, *insulto*, *interfero*.

This

This Verb *Sum*, *es*, *fui*, may oftentimes be set for *habeo*, and then the Word that seemeth in the *Engliſh* to be the Nominative Caſe, ſhall be put in the Dative; and the Word that ſeemeth to be the Accuſative Caſe, ſhall be the Nominative: as, *Est mihi mater*, I have a Mother. *Non est mihi argentum*, I have no Money. But if *Sum* be the Infinitive Mood, this Nominative ſhall be turned into the Accuſative: as, *Scio tibi non eſſe argentum*, I know thou haſt no Money.

Alſo when *Sum* hath after him a Nominative Caſe, and a Dative, the Word that is the Nominative Caſe may be alſo the Dative: So that *Sum* may in ſuch manner of ſpeaking be conſtrued with a double Dative Caſe: as, *Sum tibi praſidio*, I am to thee a Safe-guard. *Hoc res eſt mihi voluptati*, This thing is to me a Pleaſure.

And not only *Sum*, but alſo many other Verbs may in ſuch manner of ſpeaking have a double Dative Caſe, one of the Perſon, and another of the thing: as, *Do tibi veſtem pignori*. *Verto locum tibi vitio*. *Hoc tu tibi laudi ducis*.

The Accuſative Caſe.

Verbs Transitives are all ſuch as have after them an Accuſative Caſe of the Doer or Sufferer, whether they be Active, Commune, or Deponent: as, *Uſus promptos facit*. *Fœmina ludificatur viros*. *Largitur pecuniam*.

Alſo Verbs Neuters may have an Accuſative Caſe of their own Signification: as, *Endymionis ſomnum dormis*. *Gaudeo gaudium*. *Vivo vitam*.

Verbs of asking, teaching, and arraying, will have two Accuſative Caſes, one of the Sufferer, and another of the Thing: as, *Rogo te pecuniam*. *Doceo te literas*. *Quod te jamdudum korter*. *Exuo me gladium*.

The Ablative Case.

ALL Verbs require an Ablative Case of the Instrument, put with this sign *with* before it, or of the cause, or of the manner of doing : as, **Fecit eum ^bgladio.* **Taceo ^bmetu.* *Summa ^beloquentiâ causam ^oegit.*

The Word of Price is put after Verbs in the Ablative Case : as, **Vendidi ^bauro.* **Emptus sum ^bargento.* Except these Genitives when they be put alone without Substantives, *Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque* : as, **Quanti mercatus es hunc equum ? Certe ^bpluris quam ^ovellem.* Saving that after Verbs of Price we shall always use these Adverbs, *Cariùs, vilius, melius, and pejus*, instead of their casuals.

Verbs of Plenty or Scarceness, filling, emptying, loading or unloading, will have an Ablative Case : as, **Affluis ^bopibus.* **Carres ^bvirtute.* **Expleo te ^bfabulis.* **Spoliavit me ^bbonis omnibus.* **Oneras stomachum ^bcibo.* **Lorabo te hoc ^bonere.* Likewise *Utor, fungor, fructus, potior, lator, gaudeo, dignor, muto, munero, communico, afficio, prosequor, impertio, impertior.*

Verbs that betoken receiving or distance, or taking away, will have an Ablative Case, with *a, ab, e, ex, or de* : as, **Accepit literas ^ba Petro.* **Audivi ^bex nuncio.* *Longe ^bdistat ^ba nobis.* **Eripui te ^bex malis.* And this Ablative after Verbs of taking away may be turned into a Dative : as, **Subtraxit ^bmibi cingulum.* **Eripuit ^billi vitam.*

Verbs of comparing or exceeding, may have an Ablative Case of the Word that signifieth the Measure of exceeding : as, *Præfero hunc multis ^bgradibus,* I prefer this Man by many degrees. **Paulo intervallo illum ^bsuperat,* He is beyond the other but a little space.

A Noun.

A Noun, or a Pronoun Substantive, joyned with a Participle expressed or understood, and having none other Word whereof it may be governed, it shall be put in the Ablative Case absolute: as, **Rege^bveniente, hostes fugerunt*, The King coming, the Enemies fled. **Me^bduce vinces*, I being Captain, thou shalt overcome.

And it may be resolved by any of these Words, *dum, quum, quando, si, quanquam, postquam*: as, **Rege^bveniente, id est, Dum veniret Rex. *Me^bduce, id est, Si ego dux fuero.*

Constructions of Passives.

A Verb Passive will have after him an Ablative Case with a Preposition, or sometime a Dative of the Doer: as, *Virgilius^a legitur^b à me. *Tibi^a fama^a petatur.* And the same Ablative or Dative shall be the Nominative Case to the Verb, if it be made by the Active: as, **Ego^a lego Virgili-um. *Petas^a tu famam.*

Gerunds.

Gerunds and Supines will have such Cases, as the Verbs that they come of: as, *Oti-um scribendi^b literas. Ad^a consulendum^b tibi. *Audit-um peccat.*

When the English of the Infinitive Mood cometh after any of these Nouns Substantives, *Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio, gestus, satietas, potestas, licentia, consuetudo, concilium, vis, norma, amor, cupido, locus*, and others like, if the Verb should be the Active Voice, it shall be made by the Gerund in *di*. And the same Gerund in *di*, is used also after certain Adjectives: as, **Cupidus^a visendi. *Certus^a eundi. *Peritus^a jaculandi. *Garrus^a behandi.*

When

WHen ye have an English of the Participle of the Present Tense, with this sign *of* or *with* coming after a Noun Adjective, it shall in Latin making be put in the Gerund in *do*, as *De-fessus sum* ^{ambulando}, I am weary of walking.

Also the English of the Participle of the present Tense coming without a Substantive, with this sign *in* or *by* before him, shall in Latin making be put in the Gerund in *do*, as, *Cesar*, ^{laudo}, ^{sublevando}, ^{agnoscendo}, *gloriam* ^{ad-aptus est}. ^{In apparando totum hunc} ^{consumunt diem}. And the same Gerund in *do* is used either without a Preposition, or with one of these Prepositions, *A*, *ab*, *de*, *e*, *ex*, *cum*, *in*, *pro*, as, *Deterrent* ^a ^{bibendo}. ^{Ab} ^{amando}. *Cogitat* ^{de} ^{edendo}. *Ratio bene scribendi* ^{cum} ^{loquendo} *conjuncta est*.

THe English of the Infinitive Mood coming after a Reason, and shewing the Cause of a Reason, may be put in the Gerund in *dum*; as, *Dies mihi ut satis sit* ^{ad} ^{agendum}, *vereor*, I fear that a Whole Day will not be enough for me to do my Business.

The Gerund in *dum* is used after one of these Prepositions, *Ad*, *ob*, *propter*, *inter*, *ante*; as, ^{Ad} ^{captendum hostes}. ^{Ob} (vel ^{propter}) ^{redimendum captivos}. ^{Inter} ^{canandum}. ^{Ante} ^{damnandum}.

And when ye have this English *must* or *ought* in a Reason, where it seemeth to be made by this Verb *oportet*, it may be put in the Gerund in *dum*, with this Verb *est* set impersonally; and then the Word that seemeth in the English to be the Nominative Case, shall be put in the Dative; as, ^{Ab-} ^{undum est} ^{mibi}, I must go hence.

SUPINES.

THE first Supine hath his active Signification, and is put after Verbs and Participles, that betoken

betoken moving to a Place, as, *ⁱEo ²cubitum. ²Spectatum ²admissi, risum tenentis amici?*

The latter Supine hath his Passive Signification, and is put after Nouns Adjectives; as, *Dignus, indignus, turpis, fœdus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus*, and such like. And the same Supine may also be turned into the Infinitive Mood Passive: as it may be indifferently said in Latin, *ⁱFacile factu*, or, *ⁱFacile ²feri*, Easy to be done. *ⁱTurpe ²dictu*, or *ⁱTurpe ²dici*, Unhonest to be spoken.

The Time.

NOuns that betoken part of Time, be commonly put in the Ablative Case; as, *ⁱNocte ²vigilas. ⁱLuce ²dormis*. But Nouns that betoken continual Term of Time, without ceasing or intermission, be commonly used in the Accusative Case; as, *ⁱSexaginta annos ²natus. ⁱHyemem totam ²stertis*.

Space of Place.

NOuns that betoken Space between Place and Place, be commonly put in the Accusative Case: as, *ⁱPedem hinc nè ²discesseris*, Go not thou a foot from this Place.

A Place.

NOuns Appellatives, or Names of great Places be put with a Preposition, if they follow a Verb that signifieth in a Place, to a Place, from a Place, or by a Place: as, *ⁱVivo ²in Anglia. ⁱVeni ²per Galliam ²²in Italiam. ⁱProficiscor ²ex urbe*.

In a Place, or at a Place, if the Place be a proper Name of the first or second Declension, and the singular Number, it shall be put in the Genitive Case; as, *ⁱvixit ²Londini. ⁱStudit ²Oxonia*.

And these Nouns, *Humi, domi, militia, belli*, be likewise used; as, *ⁱProcumbit ²humi bos. ⁱMilitia ²enutritus est. ⁱDomi ²²bellique otiosi ²vivitis*.

But if the Place be of the third Declension, or the

the Plural Number, it shall be put in the Dative, or in the Ablative Case; as, **Militavit* ^b*Carthagini*, or ^{bb}*Carthagine*. **Athenis* **natus est*. Likewise we say, **Ruri*, or ^{bb}*Rure* **educatus est*.

To a Place, if the Place be a proper Name, it shall be put in the Accusative Case without a Preposition: as, **Eo* ^b*Romam*. Likewise, **Confero me* ^b*domum*. **Recipio me* ^b*rus*.

From a Place, or by a Place, if the Place be a proper Name, it shall be put in the Ablative Case without a Preposition; as, **Discessit* ^b*Londino*. **Profectus est* ^b*Londino* (vel per *Londinum*) *Cantabrigiam*. *Domus* and *Rus* be likewise used; as, **Abiit* ^b*domo*. ^b*Rure* **reverfus est*.

IMPERSONALS.

A Verb Impersonal hath no Nominative Case before him; and this Word it or *there* is commonly his sign; as, *Decet*, it becometh. **Oportet* ^b*aliquem esse*, There must be some body. But if he hath neither of these Words before him, then the Word that seemeth to be the Nominative Case, shall be such Case as the Verb Impersonal will have after him; as, ^b*Me* **oportet*, I must. ^b*Tibi* **licet*, Thou mayest.

Interest, *refert*, and *est* for *interest*, require a Genitive Case of all casual Words, except *Mea*, *tuâ*, *suâ*, *nostrâ*, *vestrâ*, and *cujâ*, the Ablative Cases of the Pronouns Possessives: as, **Interest* ^b*omnium rectè agere*. ^b*Tuâ* *refert* *seipsum nōse*.

Certain Impersonals require a Dative Case; as *Libet*, *licet*, *patet*, *liquet*, *constat*, *placet*, *expedit*, *prodest*, *sufficit*, *vacat*, *accidit*, *convenit*, *contingit*, and other like. Some will have an Accusative Case only; as, *delectat*, *decet*, *juvat*, *oportet*. Some beside the Accusative Case will have also a Genitive: as, ^b*Nostri* ^b*nosmet* **pœnitet*. ^b*Me* ^b*civitatis* **atadet*. **Pudet*.

**Pudet me negligentia. *Miseret me tui. *Me
illorum miserescit.

Verbs Impersonals of the Passive Voice, being formed of Neuters, do govern such Cases as the Verbs Neuters which they come of: as, **Parcatur sumptui*, Let Cost be spared. Because we say, **Parcamus Pecunia*, Let us spare Cost.

A Verb Impersonal of the Passive Voice, hath like Case as other Verbs Passives have, as **Beneficimus multis a Principe*. Yet many times the Case is not expressed, but understood; as, *Maxima ci accentatur*, subaudi, *ab illis*.

When a Deed is signified to be done of many, the Verb being a Verb Neuter, we may well change the Verb Neuter into the Impersonal in *tur*; as, **In ignem posita est, afitur*.

A PARTICIPLE.

Participles govern such Cases, as the Verbs that they come of; as, **Fruithrus amicis*, **Consulens tibi*, **Diligendus ab omnibus*.

Here note, that Participles may four manner of ways be changed into Nouns. The first is, when the Voice of a Participle is construed with another Case than the Verb that it cometh of; as, **appetens vini*, Greedy of Wine.

The second, when it is compounded with a Preposition, which the Verb that it cometh of cannot be compounded withal; as, *Indoctus*, *Innocens*.

The third, when it formeth all the Degrees of Comparison; as, *Amans*, *amantior*, *amantissimus*; *Doctus*, *doctior*, *doctissimus*.

The fourth, when it hath no respect, nor express difference of time; as, *Homo laudatus*, A Man laudable. *Puer amandus*, id est, *amari dignus*. A Child worthy to be loved. And all these are properly called Nouns Participials.

Parti-

Eight Parts of SPEECH.

69

Participles when they be changed into Nouns require a Genitive Case: as, **Fugitans* ^b*litium*. **Indoctus* ^b*pila*. **Cupientissimus* ^b*tui*. **Lactis* ^a*abundans*.

These Participial Voices, *Perosus*, *exosus*, *pertasus*, have always the Active Signification, when they govern an Accusative Case: as, **Exosus* ^b*scuritiam*, Hating Cruelty. **Vitam* ^a*pertasus*, Weary of Life.

The ADVERB.

Adverbs of Quantity, Time and Place, do require a Genitive Case: as, **Multum* ^b*lucri*. *Tunc* ^b*temporis*. **Ubique* ^b*gentium*.

Certain Adverbs will have a Dative Case, like as the Nouns that they come of: as, *Venit* ^a*obviam tili*. *Canit* ^a*similiter* ^b*huic*.

These Datives be used Adverbially, *Tempori*, *luci*, *vesperi*; as, *Tempori* *surgendum*. *Vesperi* *cubandum*. *Luci* *laborandum*.

Certain Adverbs will have an Accusative Case of the Preposition that they come of: as, **Propius* ^b*urbem*. **Proxime* ^b*castra*.

Where note, that Prepositions when they be set without a Case, or else do form the Degrees of Comparison, be changed into Adverbs.

The CONJUNCTION.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives, and these four, *Quam*, *nisi*, *praterquam*, *an*, couple like Cases: as, **Xenophon* *&* **Plato* *fuere* *equales*. And sometimes they be put between divers Cases: as, **Studui* ^b*Roma* *&* ^{bb}*Athenis*. *Est* ^a*liber* ^b*mens* *&* ^{bb}*fratris*. **Emi* *fundum* *centum* ^b*unum* *&* ^{bb}*pluris*.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives most commonly joyn like Moods and Tenses together: as, **Petrus* *&* *Johannes* ^b*precabantur* *&* ^{bb}*docebant*. And sometimes divers Tenses; as, *Et* ^b*habetur* *&* ^b*referetur* *tibi* *a* *me* *gratia*.

The

CARMEN de MORIBUS.

The PREPOSITION.

Sometime this Preposition *in* is not expressed, but understood, and the casual Word nevertheless put in the Ablative Case; as, *Habeo te loco parentis*; id est, *in loco*.

A Verb compound sometime requireth the Case of the Preposition that he is compounded withal; as, *Exeo domo*. *Prætereo te in salutatum*. *Adeo templum*.

The INTERJECTION.

Certain Interjections require a Nominative Case; as, *O festus dies hominis*. Certain a Dative; as, *Hei mihi*. Certain an Accusative; as, *Heu stirpem inuisam*. Certain a Vocative; as, *Proh sancte Jupiter*. And the same *Proh* will have an Accusative Case; as, *Proh Deum atque hominum fidem*.

F I N I S.

GUILLIELMI LILII

ad suos Discipulos monita Pedagogica,

SEU

CARMEN de MORIBUS.

Qui mihi discipulus Puer es, cupis atque do-
Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo. (ceri,
Mane citus lectum fuge, mollem discute somnum;

Templa petas supplex, & venerare Deum.

Attamen in primis facies sit lora manusque;

Sint nitidæ vestes, compraque cæsaries.

Desidiam fugiens, cum te Schola nostra vocarit,

Adsis; nulla pigrae sit tibi causa moræ.

Me Præceptorem cum videris, ore saluta,

Et Condiscipulos ordine quosque tuos.

Tu quoque fac fedear, ubi te sedisse jubemus;

Inque loco, nisi sis iussus abire, mane.

Ac

Ac magis ut quisque est doctrinæ munere clarus,
Sic magis is clarâ sede locandus erit.

Scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli,
Sint semper studiis arma parata tuis.

Si quid dictabo, scribes; at singula rectè:

Nec macula, aut scriptis menda sit ulla tuis.

Sed tua nec laceris dictata aut carmina chartis

Mandes, quæ libris interuisse decet.

Sæpe recognoscas tibi lecta, animoque revolvās;

Si dubites, nunc hos consule, nunc alios.

Qui dubitat, qui sæpe rogat, mea dicta tenebit;

Is, qui nil dubitat, nil capit indè boni.

Disce, puer, quæso, noli dediscere quicquam,

Nè mens te inimulet conscia desidia.

Sisque animo attentus: quid enim docuisse juvabit,

Si mea non si mo pectore verba premas?

Nil tam difficile est, quod non solertia vincat:

Invigila, & parta est gloria militiæ.

Nam veluti flores tellus nec semina profert,

Ni sit continuo victa labore manûs:

Sic puer, ingenium si non exercitet, ipsum

Tempus & amittit, spem simul ingenii.

Est etiam semper lex in sermone tenenda,

Nè nos offendat improba garrulitas.

Incumbens studio, submissâ voce loquêris,

Nobis dum reddis, voce canorus eris.

Et quæcunque mihi reddis, discantur ad unguem;

Singula & abjecto verbula redde libro.

Nec verbum quisquam dicturo suggerat ullum;

Quod puero exitium non mediocre parit.

Si quicquam rogit, sic respondere studebis,

U. laudem dictis & mereare decus.

Non linguâ celeri nimis, aut laudabere tardâ;

Est virtus medium, quod tenuisse juvat.

Et quoties loqueris, memor esto loquare Latinè;

Et veluti scopulos barbara verba fuge.

Praeterea socios, quoties te cunque rogabunt,

Instrue; & ignaros ad mea vera trahe.

Qui

Qui docet indoctos, licet indoctissimus esset,
 Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
 Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
 Ingens Romani dedecus eloqui:
 Quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est,
 Quem non autorem barbara turba probet.
 Grammaticas rectè si vis cognoscere leges,
 Discere si cupias cultiùs ore loqui;
 Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
 Et quos autores turba Latina docet:
 Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
 Nunc simul amplecti te Ciceronis opus;
 Quos qui non didicit, nil præ er somnia vidit,
 Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
 Sunt quos delectat (Studio virtutis honestæ
 Posthabito) nugis tempora conterere:
 Sunt quibus est cordi, manibus, pedibusve sodales,
 Aut alio quovis sollicitare modo:
 Est alius, qui se dum clarum sanguine jactat,
 Insulso reliquis improbat ore genus.
 Te tam prava sequi nolim vestigia morum;
 Nè tandem factis præmia digna feras.
 Nil dabis, aut vendes, nil permutabis emesve,
 Ex damno alterius commoda nulla feres.
 Insuper & nummos, irritamenta malorum,
 Mitte aliis; puerum nil nisi pura decent.
 Clamor, rixa, joci, mendacia, furta, cachinni,
 Sint procul à vobis; Martis & arma procul.
 Nil penitus dices, quod turpe, aut non sit honest-
 Est vitæ, ac pariter janua lingua necis. (um;
 Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
 Jurare aut magni numina sacra Dei.
 Denique servabis res omnes, atque libellos,
 Et tecum quoties isque redisque feres.
 Effuge vel causas, faciunt quæcunque nocentem,
 In quibus & nobis displicuisse potes.

Brevissima

INSTITUTIO,
SEU

Ratio GRAMMATICÆ
Cognoscendæ, ad omnium
Puerorum utilitatem
præscripta.

*Quam solam Regia Majestas
in omnibus Scholis docen-
dum præcipit.*

DUBLINII:

Typis & Impensis SAM
FAIRBROTHER, in vico
dicto Skinner-Row, juxta
Thetzel.

1733.

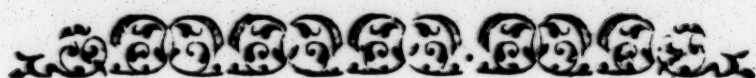

Studium GRAMMATICES omnibus
esse necessarium.

Grammatices labor est parvus, sed fructus in illâ est
Non parvus: Parva hac discito, parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

DE

D E

GRAMMATICA

& ejus Partibus.

GRAMMATICA est rectè scribendi atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ

Quatuor sunt Partes:
 Orthographia, } { Syntaxis,
 Etymologia, } { Profodia.

De ORTHOGRAPHIA.

OOrthographia est rectè scribendi ratio; quâ docemur, quibus quæque dictio sit formanda literis: ut Lectio, non Lexio; ab ὁρῶ rectus, & γράφω scriptura.

De LITERIS.

EX viginti duabus Literis quinque sunt Vo- Vocales. cales, *a, e, i, o, u*: nam *y* Græca est.

Ex quibus varîè dispositis coalescunt diphthongi quinque.

{	<i>a</i>	}	at	<i>Mu</i> <i>a</i> .
	<i>au</i>			<i>Au</i> <i>di</i> .
	<i>æ</i>			<i>Cæ</i> <i>lu</i> .
	<i>ei</i>			<i>Hæ</i> .
	<i>eu</i>			<i>Eng</i> .

Diphthongi.

Reliquæ Literæ Consonantes appellantur: Consonan quarum novem sunt *mu* *a*; *b, c, d, f, g, h, p, q, r*. *Mu* *a*.

Septem autem semivocales, *l, m, n, v, s, x, z* *Semivoca*

Liquidæ Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ, *l*,
S. *m. n. r.* *S*. Verò *sux* cujusdam potestatis littera est;
X. & Z. quæ interdum etiam liquescit. *X & Z* duplices
sunt consonantes, atque etiam *J* inter duas vocales,
J. & V. Adduntur etiam consonantibus *J & V*, quando
consonant. sibi vel aliis vocalibus in eadem syllaba præpo-
aliquando, nuntur: ut, *Juno, Jovis, voluntas, vultus.*
K, Y, & Z. *K, y, & z*, Latinis dictionibus nunquā admiscuntur.
H. aspira- *H.* propriè quidem littera non est, sed aspiratio-
rio. nis nota. Apud Poetas autem interdum conso-
nantis vim obtinet.

Præponitur autem Vocalibus omnibus, ut, *Ha-
mus, hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus*, con-
sonantibus verò nullis; rectè itaque enunciamus.

Hiulcus, } trissyl- } } *Hieronymus,* } pentasyl-
Hiacchus, } laba. } } *Hieremias,* } laba.

At in Latinis dictionibus interdum *b* postponi-
tur: ut, *Charus, charitas; Pulcher, pulchritudo.*

Bisariam pinguntur literæ; majusculis scilicet
characteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur
sententiæ: ut, *Deum time, Regem honora*: & pro-
pria nomina; ut, *Henricus, Anglia.*

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones
diphthongis scribantur; nam hæ quidem vel scri-
bi omnino, vel signari debent: ut, *Muse præsumt,*
vel *Muse presunt.*

Litteræ Literæ majusculæ, cum solæ ac paucae scribun-
majusculæ tur, aliquando significant prænomen, aliquando
numerum:

S	{	A. Aulus.	P. C. Patres Conscripti.
		C. Cuius.	Q. Quintus, Quæstor, Quirites.
		D. Decius.	R. P. Respublica.
		G. Gaius.	Sp. Spurius.
		L. Lucius.	Sex. Sextus. (Romanus.
		M. Marcus.	S. P. Q. R. Senatus, populusque
		P. Publius.	T. Titus.
		P. R. Populus	T. C. Tua clementia. Et ejus
		Romanus.	generis infinita.

ORTHOGRAPHIA.

3

In numeris verò significant.

I	1	Unum.
V	5	Quinque.
IX	9	Novem.
X	10	Decem.
XL	40	Quadraginta.
L	50	Quinquaginta.
XC	90	Nonaginta.
C	100	Centum.
D	500	Quingenta.
M	1000	Mille.

De Syllabarum Distinctionibus.

Recte scripturo discendum est imprimis, syllaba inter scribendum aptè distinguere atque connectere.

In simplicibus vocibus *bl* vocali sequenti adhæret: ut, A—bdomen, A—bdera.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

et	ut	Do ctus;	gm	ut	A-gmen.
		San-ctus;	gn		I-gnis.
ps	ut	Scri-psi;	ft	ut	Ve-ster.
		Sum-psi;			Magi-ster.
sc	ut	Pi-scis;	xi	ut	An-xius.
		Di-sco;			Di-xi, &
tn	ut	Æ-na;			similia.

Inter *m* & *n* non interseritur *p*: Malè igitur pingeretur Sompnus, pro somnus: Columnpna, pro columna.

Post *x* non scribitur *s*: ut, Exscribo, exsolvo; non exscribo, exsolvo. In compositis cum præpositione, auribus & euphoniæ serviendum est:

ut	{	Occurro,	} potius quàm	{	Obcurro.
	{	Officio,		{	Obficio.
	{	Aufero,		{	Abfero.
	{	Abstineo,	} non autem	{	Austineo.
Et contrà	{	Obtineo,		{	O:rinco.
	{	Obrepro,		{	O:repro.

D 3

Atque

ORTHOEPIA.

Atque hujus rei gratiâ, etiam consonantes in compositione aliquando interferuntur: ut, Redamo, redeo, ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthoëpia.

Oρθογραφίας ἑστίν Ὀρθοῦπια, hoc est, emendatè rectèque loquendi ratio; ab ὀρθός, rectus; & ἔπος, verbum.

Hic imprimis curandum est, ut præceptores tenera ac balbientia puerorum ora sic effingant, & figurent, nè vel continuâ linguæ volubilitate ita sermonem præcipitent, ut nusquam, nisi ubi spiritus deficit, orationem claudant: vel contrâ, ad singulas quasque voces longa interspiratione conflescant, ructu, risu, singultu, screatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterùm ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur; cujusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ichnotes, Traulismus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus.

Iotacismus dicitur, quando (I) litera pleniore sono & supra justum decorum extenditur: quo vitio ex nostratibus maximè laborant Angli Septentrionales.

Lambdacismus.

Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operosè sonat: ut, Ellucet, pro elucet; Sallvus, pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur, nempe quòd hanc literam pinguiùs justo pronunciant, dum

pro	{	Multus,	}	auditur	{	Moultus,
		Mollis,				Moolis.
		Falsus,				Faulsus.

Ichnotes.

Ichnotes est quedam loquendi exilitas, quoties syllabas aliquas exiliùs & graciliùs enunciamus quàm par est: ut cùm,

pro	{	Nunc,	}	proferimus	{	Nync.
		Tunc,				Tync.
		Aliquis,				Eliquis.
		Alius,				Elius.

Traulismus

ORTHOEPIA.

5

Traulismus est hæsitantia quædam aut titubantia oris, quando eadem syllaba sæpius repetitur : mus. ut, Cacanit, pro canit : Tutullius, pro Tullius.

Huic vitio ut scædissimo, ita & periculosissimo, sic succurrendum, putat Fabius; si exigatur à pueris, ut nomina & versus affectatæ difficultatis, ac plurimis & asperissimis inter se cœuntibus syllabis concatenatis, ac velut confragosis, quàm citissimè volvant : ut, *Arx, stridens, refris, sphinx, præster, torrida, seps, stris*, — *postquam disordia tetra Belli ferratos postes portasque refregit.*

Plateasmus est, quando crassius & voce plusquam virili loqui nitimur : ut cum

Pro	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Montes,} \\ \text{Fontes,} \\ \text{Pontes,} \end{array} \right.$	$\left. \begin{array}{l} \\ \\ \end{array} \right\} \text{efferimus}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Mountes.} \\ \text{Fountes.} \\ \text{Pountes.} \end{array} \right.$
Ut etiam pro	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Ergo,} \\ \text{Sperma,} \\ \text{Perago,} \end{array} \right.$	$\left. \begin{array}{l} \\ \\ \end{array} \right\} \text{efferimus}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Argo.} \\ \text{Sparma.} \\ \text{Parago.} \end{array} \right.$

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro V conso- F. pro V. nante sonant F; & è contra, V pro F.

Ut	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Folo,} \\ \text{Fis,} \\ \text{Folui,} \\ \text{Felle,} \end{array} \right.$	$\left. \begin{array}{l} \\ \\ \end{array} \right\} \text{pro}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Volo,} \\ \text{Vis.} \\ \text{Volui.} \\ \text{Velle.} \end{array} \right.$
Et rursus	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Vero,} \\ \text{Vers,} \\ \text{Verre,} \end{array} \right.$	$\left. \begin{array}{l} \\ \\ \end{array} \right\} \text{pro}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Fero.} \\ \text{Fers.} \\ \text{Ferre,} \end{array} \right.$

V. pro F.

S. vero mediam inter duas vocales corruptè sonant nonnulli,

pro	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Læsus,} \\ \text{Visus,} \\ \text{Rifus,} \end{array} \right.$	$\left. \begin{array}{l} \\ \\ \end{array} \right\} \text{pronun-} \\ \text{ciantes}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Læzus.} \\ \text{Vizus.} \\ \text{Rizus.} \end{array} \right.$
-----	--	---	--

H. in initio dictionis lenius, in medio asperius H. enunciari volunt, Malè ergo.

pro	{	Homo,	}	Efferimus	{	Omo.
		Hamus,				Amus.
		Humus,				Umus.
		Christus,				Cristus.
		Chrisma,				Crisma.
		Chremes,				Cremes.
		Thus,				Tus.
		Diphthongus,				Diphongus.
		Sphæra,				Spæra.

Ecce quoque erratur à nostris, ubi *t* & *d* tanquam aspiratas pronunciant,

ut { Amath, } pro { Amat.
 { Caputh, } { Caput.
 { Apath, } { Apud.

At innumera penè sunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentiae emendanda relinquimus.

De Sententiarum Punctis.

NEquè exigua Orthographiæ pars in scriptura rectè distinguenda consistere videtur: Proinde de clausularum distinctionibus paucula annotasse non fuerit supervacaneum.

Puncta
quæ.

Puncta ergò sive notæ, quibus in scribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, Subdistinctio, Media distinctio, Plena ac perfecta distinctio: Græcis, Comma, Colon, Periodus.

Comma.

Subdistinctio seu Comma, est silentii nota, seu potius respirandi locus: utpote quâ pronuntiationis terminus, sensu manente, ita suspenditur, ut quod sequitur, continuò succedere debeat. Notatur autem puncto deorsum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Utendum est atate; cito pede præterit ætas:*

Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.

Hæc item notæ distinguuntur orationum singulæ partes: ut,

Juven.

Juven. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes, Græculus esuriens in cælum, jussus, ibit.*

Media distinctio, seu Colon, est ubi tantum ferè Colon. de sententia restat, quantum jam dictum est : & est perfecta periodi pars, notaturque duobus punctis sic (:) ut, *Quemadmodum horologii umbram progressam sentimus, progredientem non cernimus : Et fruticem aut herbam crevisse apparet, crescere autem nulli videtur : ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis constat autibus, ex intervallo sentitur.*

Piena distinctio, quæ & Periodus dicitur, poni- Periodus. tur post perfectam sententiam : quæ & puncto plano notatur, hoc modo (.) ut,

*Dic mihi Musa virum, capta post tempora Troja,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.*

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio. Parenthe-

Parenthesis est sententia duabus semilunulis sis. inclusa; quâ remotâ, sermo tamen manet integer : ut,

*Princeps (quia bella minantur
Hôstes) militibus urbes præmunit & armis.*

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superi- Interro- ore sursum caudato, sic (?) ut,

Ut quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi ?

DE ETYMOLOGIA.

ETYMOLOGIA versatur imprimis circa investi-
gandas dictionum origines : ut, num *Cælebs* dicatur, quasi *cælestem vitam agens*, num *Lepus*, quasi *levipes*.

Cæterum Etymologia (quatenus nos hoc loco de ea differimus) est ratio cognoscendi casuum discrimina : ut, *fortis, fortiter : lego, legit* : omnesque orationis partes complectitur. Cicero Notationem, seu Veriloquium vocat. Componitur autem ab ἔτυμ. verus, & λόγος sermo.

DE OCTO PARTIBUS
ORATIONIS.

Partes orationis sunt octo: { *Nomen,* { *Adverbium,*
Pronomen, { *Conjunctio,*
Verbum, { *Præpositio,*
Participium, } declinab. { *Interjectio,* } indeclin.

NOMEN.

Nomen. **N**omen est pars orationis, quæ rem significat sine ulla temporis aut personæ differentia.

Nomen dupliciter dicitur : Substantivum & Adiectivum.

Substantivum. Substantivum est, quod nihil addi postulat ad suam significationem exprimendam.

Est autem substantivum duplex, } { Appellativum, &
 } { Proprium.

Appellativum. Appellativum est, quod rem multis communem significat: ut, *Homo, lapis, iustitia, bonitas.*

Proprium. Próprium est, quod rem uni individuo propriam significat: ut, *Jesus, Maria, Londinum, Thamesis.*

Proprii nominis tria sunt genera.

Prænom. Prænomen, quod vel differentie causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus.*

Nomen, } Nomen, quod suum est cuique: ut, *Petrus, Paulus, Cato, Tullius.*

Cogno-
men. { Cognomen, quod vel à cognitione impositum est,
ut, *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero*: vel ab eventu
aliquo; ut, *Africanus, Macedonicus, Germanicus*.

Adjectivum. Adjectivum est, quod Substantivo indiget, cui in oratione adhaereat: ut, *Piger, alacris, candidus, clemens,*

Adjectivum est duplex: commune & proprium.

Com-
mune. ¶ Commune est, quod affectionem multis commu-
nem significat: ut, *Bonus, malus, solers, satur.*

Proprium. { Proprium est, quod affectionem uni individuo
peculiarem significat: ut, *Gradus Marti:*
Quirinus Romulo.

DE ACCIDENTIBUS NOMINI.

Nomini accidunt septem :
Species, Figura, Numerus, Casus,
Genus, Declinatio, Comparatio.

Nom. acci-
d. sep-
tem.

DE SPECIE.

Species nominum est duplex : { Primitiva,
&
Derivativa :

Species.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Primitiva.

Derivativa est, quæ aliunde formatur.

Derivati-

Primitiva subjiciuntur hæc quæ sequuntur, & va.
hujusmodi.

Collectivum scilicet, quod singulari numero Collecti-
multitudinem significat : ut, *Concio, cætus, plebs, vum.*
turba, pecus, grex.

Fictitium, quod à sono fingitur : ut, *Sibilus, tin-* Fictitium.
tinnabulum, stridor, clangor.

Interrogativum : ut, *Quis, uter, quolis, quantus,* Interroga-
quot, nunquis : Quæ aliquando migrant in Indefini-
tivum.
ta, aliquando in Relativa.

Renditivum, quod interrogativo respondet : ut, *Redditi-*
Talis, tantus, tot. vum.

Numerale, cujus species hæc numerantur.

Numerale

Cardinale, à quo, ceu à fonte, alii numeri di-
manant : ut, *Unus, duo, tres, quatuor.*

Cardinale.

Ordinale : ut, *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Ordinale.

Distributivum : ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Distribut.

Partitivum, quod significat vel multa singulatim : Partiti-
ut, *Quisque, unusquisque, uterque, neuter :* vel u-
vum.

num è multis : ut, *Alter, aliquis, cætera, reliquus.*

Universale : ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Univerf.

Particulare : ut, *Aliquis, quisquam, ullus, quidam.* Particul.

Deriva-

Derivati- va.	Derivativa autem has species subjectas habet: ni- mirum,
Verbale.	Verbale: ut, <i>Leſio, litura, auditus, aratrum.</i>
Patrium.	Patrium: ut, <i>Eboracenſis, Londinenſis, Oxoni-enſis, Ætore ſis.</i>
Gentile.	Gentile: ut, <i>Græcus, Latinus, Hebraus, Anglus.</i>
Patrony- micum.	Patronymicum, quod vel à patre, vel ab alia quopiam ſuæ familiæ perſona derivatur. <i>Æacides, filius vel nepos, Æaci.</i> <i>Nerine, filia vel neptis Nerei.</i> <i>Latædes, filius Latonæ.</i> <i>Menelais, uxor Menelai.</i>
Diminuti- vum.	Diminutivum: ut, <i>Regulus, popellus, majusculus, minusculus.</i>
Poſſeſſivū.	Poſſeſſivum: ut, <i>Herilis, ſervilis, regius, paternus.</i>
Materiale.	Materiale: ut, <i>Faginus, lapideus, gemmeus, aureus.</i>
Locale.	Locale: ut, <i>Hortenſis, agreſſis, marinus, montanus.</i>
Adverbi- ale.	Adverbiale: ut, <i>Hodiernus, leſternus, craſſinus, clandeſtinus.</i>
	Participiale: ut, <i>Amandus, docendus, videndus, ſcribendus.</i>
	Et quæ in <i>lis</i> exeunt à verbis deducta: ut, <i>Fiſtilis, coctilis, flexilis, penſilis.</i>

DE FIGURA.

Figura no- minum.	Figura aut eſt ſimplex, ut, <i>juſtus</i> : aut compo- ſita, ut, <i>Injuſtus</i> . Sunt qui huc addunt & decompo- ſitam: ut, <i>Irreparabilis</i> .
----------------------	---

DE NUMERO.

Numerus.	Numeri ſunt duo: Singularis de uno: ut, <i>Pater</i> . Pluralis de pluribus: ut, <i>Patres</i> .
----------	---

DE CASU.

Casus nominum ſunt ſex.

Nomina- tivus.	Nominativus, qui & rectus dicitur, eſt prima vox, quâ rem aliquam nominamus.
Genitivus	Genitivus, qui ſignificat cujus ſit res quæpiam: atque hic patrius, gignendi, aut interrogandi casus dici ſolet.
Dativus.	Dativus, ſive dandi casus dicitur, quo quid cui- piam.

piam attribuimus. Sub hæc voce octavum etiam Octavus casum comprehenderunt : ut, *It clamor cælo*, id est, casus. *in cælum.*

Accusativus, qui & Incusativus, vel Causativus Accusati dici potest, qui verbum sequitur : utpote in quem vus. actio verbi immediatè transit : ut, *Amo patrem.*

Vocativus, quem & saluatorium vocant, vocan- Vocativus, dis compellandisve personis accommodatur.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri sig- Ablativus. nificamus. Hic sextus atque Latinus casus appel- Latinus latur, nempe quòd Latinorum sit proprius. casus.

De G E N E R E.

Genus est sexûs discretio. Et sunt genera nume- Genera ro septem : Masculinum, cujus nota est *Hic* : foemi- septem. ninum, *Hæc* : neutrum, *Hoc* : commune, *Hic & hæc* : commune trium, *Hic, hæc & hoc* : dubium, *Hic* vel *hæc* : epicœnum seu promiscuum, cùm sub una generis nota utrumque sexum complectimur : ut, *Hic anser, hæc aquila.* Quamquam hoc quidem genus ad præfens negotium non ità propriè spectare videtur : cùm hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum.

Porro, inter commune genus & dubium hæc est Commu- differentia : quòd ubi semel communis generis nis & dubii nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum differen- fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjecti- tia. tivi : ut, si dixeris, *Durus parens*, aut *Canis facta* : quamdiu de eisdem ipsis individuis loquêris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem factum.* At verò dubii generis substantivo posito, etiam si adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen seciùs de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitrato mutare genus adjectivi : ut, si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram.*

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summâ diligentia imbibendi sunt, quos & *Guiliel. Lilio* Anglo acceptos referre debes.

GUILI.

GUILIELMI LILII

Regulæ generales Proprium.

Masc. sunt
nomina di-
vorum, vi-
rorum, flu-
viorum,
mensium,
ventorum.

Fœminina
dearū, mu-
lierū, urbi-
um, region-
um, infularū.

Exceptio.

Eriam

* Hippo.

Eriam

† Reate,

Cære.

Appellat.

arborum,

fœmin.

† Rectius

qui legunt

mas, pinus,

viz. Pina-

ster. No-

mina volu-

crum, fera-

rum, pisci-

um. Ex-

ceptio Ge-

neralis, viz.

de appel-

lativis.

Propriæ quæ maribus tribuuntur, mascula dicas :
Ut sunt Divorum ; Mars, Bacchus, Apollo : Virorum ;
Ut Cato, Virgilius : Fluviorum, ut, Tiberis, Orontes :
Mensium ; ut October : Ventorum ; ut Libs, Notus, Austro.

De Fœmininis.

Propriæ fœmineum referentia nomina Sexum,
Fœmineo generi tribuuntur : sive Dearum
Sunt ; ut, Juno, Venus : Mulierum ; ceu, Anna, Philotis :
Urbium ; ut, Elis, Opus : Regionum ; ut, Græcia, Persis :
Insulæ item nomen ; ceu Creta, Britannia, Cyprus.
Excipienda tamen quædam sunt Urbium ; ut ista
Mascula, * Sulmo, Agragas : quædam neutralia, ut, † Argos,
† Tibur, Præneste : & genus Anxur, quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

Appellativa Arborum erunt muliebria ; ut, Alnus,
Cupressus, Cedrus. Mas + spinus, mas oleaster.
Et sunt neutra, filer, suber, thus, robur, acerque.

Epicoena.

Sunt etiam Volucrum ; ceu, passer, hirundo : Ferarum ;
Ut, Tigris, Vulpes : & Piscium ; ut, ostrea, cetus,
Dicitur epicoena : quibus vox ipsa genus feret aptum.
Attamen ex * cunctis quæ diximus antè notandum,
Omne quod exit in um, seu Græcum, sive Latinum,
Esse genus neutrum ; sic invariabile nomen.

Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur,
Ant quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicam.

NOMEN.

13

*Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo,
Infrà ut monstrabit specialis regula triplex.*

Tres Re-
gulæ spe-
ciales.

Prima Regula specialis.

Nomen non crescens genitivo, ceu, caro carnis,
Capra capra, nubes nubis, genus est muliebre.

Regula
specialis
prima.

Quoniam Lilius noster genus nominum appella-
tivorum ex genitivo dignoscendum docet, admo-
nendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam
esse omnium nominum appellativorum non cres-
centium in genitivo; cujus generis sunt omnia
primæ & quartæ Inflexionis; & secundæ etiam,
præter paucula quædam, quæ infrà in tertia re-
gula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classẽ pleraque tertiæ
declinationis: cujusmodi sunt, Labes labis; pestes
pestis; vis, genitivo vis; mater matris; caro carnis.

Masculina excepta ex non crescentibus.

Mascula nomina in a dicuntur multa virorum:
Ut scriba, assecla, scurra, & rabula, lina, lanista.
Mascula, Græcorum quot declinatio prima
Fundit in as & in es; & ab illis quot per a sunt:
Ut, satrapas, satrapa; *athletes, athleta, Leguntur
Mascula item, verres, natalis, aqualis: ab asse
Nata, ut centussis: conjunge lienis, & orbis;
Callis, caulis, follis, collis, mensis, & ensis,
Fustis, funis, panis, penis, crinis, & ignis,
Cassis, fascis, torris, sentis, piscis, & unguis,
Et vermis, vestis, postis, societur & axis.
Mascula in er, ceu venter: in os, vel us, ut logos, arinus.

1 Nomina
virorum
in a.
2. In as, es,
& a, primæ
declinat.
Græco-
rum.
* Sic Poe-
ta, Come-
ta, Bibli-
opola.
3. Verres,
&c. In er,
os & us.

Fœminina non crescentia.

Fœminei generis sunt mater, humus, domus, alvus,
Et colus, & quædam pro fructu, ficus, acisque,

Fœmin.ex-
cepta; in er,
Porticus, os & us.

*Porticus, atque tribus, socrus, vurus & manus, idus :
Huc anus addenda est, huc mystica vannus Iacchi :
Viz. Nar- His jungas os in us vertentia Græca ; papyrus,
dus, Me- Antidotus, costus, diplithongus, byssus, abyssus,
thodus, Chrystallus, synodus, sapphirus, eremius & anas,
Dialectus, Cum multis aliis ; quæ nunc perscribere longum est.
&c.*

Neutra non crescentia.

Neutrum nomen in e, si gignit is, ut mare, rete :
Et quot in on vel in um sunt ; ut barbiton, ovum.
Est neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoëthes,
Et virus, pelagus : neutrum modò, mas modò, vulgus.

Dubia non crescentia.

Incerti generis sunt talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, restis, penus, amnis,
Pampinus, & corbis, linter, torquis, specus, anguis.
Pro morbo ficus fici dans, atque phaselus,
Lecythus, ac atomus, grossus, pharus, & paradisus.

Communia non crescentia.

Excipe **C**ompositum à verbo dans a, commune duorum est :
Puerpera. Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena mon-
A venio : adde senex, auriga, & verna, sodalis, (strat
Vates, extorris, patruelis, perque duellis,
Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Secunda Regula specialis.

Regula **N**omen, crescentis penultima si genitivi
specialis Syllaba acuta sonat, velut hac pietas pietatis,
secunda. Virtus virtutis monstrant, genus est mulibre.

Huc spectant quæ acuunt penultimam genitivi
crescentis ; qualia sunt omnia quintæ inflexionis,
præter Fides.

Omnia item monosyllaba, præter Vis : Reliqua
omnia sunt tertiæ declinationis : ut sunt omnia
desinentia.

In	C	}	ut	{	Halec, halêcis.		
	In	}	ut	{	Delphin,	}	înis.
	An	}	ut	{	Titan,	}	ânis.
	Ans	}	ut	{	Infans,	}	antis.
	En	}	ut	{	Quadrans,	}	entis.
	Uns	}	ut	{	Triens,	}	entis.
					Decuns, decuncis.		

In *er* longum, quæ Græcis per *np* scribuntur: ut, Character, crater, stater, soter, êis.

Latina in *er* ad tertiam Regulam pertinent: quare Mulier haud rectè in hac classe collocatur.

In	Inx	}	ut	{	Syrinx, ingis.		
	Anx	}	ut	{	Phalanx, angis.		
	Unx	}	ut	{	Deunx,	}	uncis.
	Ons	}	ut	{	Septunx,	}	ontis.
	Ors	}	ut	{	Effrons,	}	ontis.
					Bifrons,		
					Cohors,		
					Confors,		

Præterea in *o* Latina, quæ *ônis* & *înis* habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, spado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ônis.

In *al* neutra: ut, Vectigal, animal, âlis. Cætera in *al* sunt tertie regulæ.

In *en*, quæ *ênis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren, ênis. Cætera sunt tertie regulæ.

In *oy* Græca, quæ retinent *o* in genitivo: ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Egeon, ônis & *ônis*. Cætera sunt tertie regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, âris: præter Jubar, nectar, âris: hepar, hepâris.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, ôris.

Præter sequentia, quæ ad tertiam regulam spectant.

ut,

ut Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ōris.
Et Græca quoque nonnulla: ut, Rhetor, Hector,
Nestor, Sentor. &c. ōris.

In *as* Latina: ut Majestas, lenitas, humilitas, hu-
manitas, &c. ātis. Excipe, Anas, anās; & Græca
quædam, ut, Lampas, monas, trias, decas, ādis.

In *es* Latina aliquot: ut, quies, magnes, locuplet,
ētis; Merces, hæres, cohæres, ēdis.

Accedunt his etiam Græcæ quædam: ut, Lebes,
Tapes, Dares, Chremes, ētis.

* Pyrois, In *is* quæ faciunt ītis, īnis, & īdis * in genitivo:
ontis. ut, Samnis, Quiris, ītis: Salamis, Trachis, īnis:
Psophis, Crenis, īdis: Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *os* Latina: ut, Custos, ōdis: Nepos, ōtis. Præ-
ter Compos, impos, ōtis.

Et Græcæ quæ retinent *o* in penultima genitivi:
ut Heros, Minos, ōis. Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

* Pro civi- In *us*, quæ mittunt genitivum singularem in ūtis,
tate Loc. ūdis, ūris, ūnis: ut, Salus, palus, tellus, * Opus
Præter unam vocem; Pecus, pecūdis.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut,
Sanctius, probius, melius, pejus, ōris.

In *ax*, tam Latina quàm Græca: ut, Limax, for-
nax, thorax, Phæax, audax, bibax, ācis.

Excipe, Græca, quædam appellativa & gentilia:
ut, Abax, storax, styrax, smilax, colax, corax,
dropax, Pharnax, Candax, ācis: Syphax tamen
variat ācis, & ācis.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex ēcis: Vibex,
īcis: Exlex, ēgis; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *ix* Latina & Græca: ut Lodix, radix, cornix,
spadix, scelix, phœnix, perdix, coturnix, &c. īcis.
Et verbalia omnia in *trix*, ut, Victrix, nutrix,
motrix, lotrix, &c. īcis. Cætera pertinent ad ter-
tiam regulam.

In *ox* substantiva & adjectiva: ut, Celox, velox.
ōcis. Præter Cappadox, ācis; Allobrox, ōgis; &
quædam alia.

In *ux*: ut, Pollux, pollūcis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *yx*: ut, Bombyx, bombycis: Bebryx autem variat Bebrycis. Cætera ad tertiam regulam referri debent.

In *s Græca*, precedente *p*: ut, Hydrops, Cyclops, comops, Cercops, ôpis. Reliqua in *ops* ad tertiam regulam referenda sunt.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quadam, Monosyllaba quadam.
Sal, sol, ren, & splen, Car, Ser, vir, vas, vadis, as, mas, Bez, Cres, pres, & pes, glis, gliris habens genitivo:
Mos, flos, ros, & Tros, mus, dens, mons, pons, simul & sons,
Seps pro serpente, grips, Tetrax, rex, grex gregis, & Phryx.
 Mascula sunt etiam polysyllaba in *n*; ut, *Acarnan,* Polysyllaba in *n* & *o*.
Lichen, & delphin: & in *o* signantia corpus;
 Ut *leo, curculio;* sic *senio, ternio, sermo.*

Mascula in *er, or, & os*; ceu, crater, conditor, beros: In *er, or, & os.*
 Sic *torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens:*
 Quale *bidenis, quando pro instrumento reperitur:*
 Adde *gigas, elephas, adamas, Garamasque tapésque.*
 Atque *lebes, Cures, magnes. unumque, meridi-*
os nomen quinta: & qua componuntur ab *asse*;
 Ut *dodrans, semis, jungantur masoula Samnis,*
Hydrops, rhyeticorax, thorax, & mascula veruex,
Phœnix & bombyx pro vermiculo. Attamen ex his
Sunt muliebri genus, Syren, mulier, soror, uxor.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hac monosyllaba nomina, Neutr. mel, fel, lac, &c.
Lac, far, ver, cor, as, vas vasis, os ossis, & oris,
Rus, thus, jus, crus, pus. Et in al polysyllaba in ar que;
 Ut, *Capital, laquear. Neutrum halec & muliebri.* & in *al, ar, polysyllaba. Halec.*

Dubia acutè crescentia.

Sunt dubia hæc *Python, scrobs, serpens, bubo, rudens, grus,*
Perdix, lynx, lymax, stirps pro trunco, pedis & calx:
 Adde dies numero tantum *mas* esto secundo.

Com-

Communia acutè crescentia.

Sunt commune, *Parens, Authòrque, infans, adolescens, Dux, illex, hares, exlex, à fronte creata;*
 * Sic La- *Ut bisrons, custos, hor, * fur, sus, atque sacerdos.*
 tro.

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia re-
gula spe-
cialis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi
Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est mas.

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gravantia, cujus generis sunt paucula illa secundæ declinationis, de quibus suprâ meminimus; videlicet, *Socer, gener, puer, ãi; Adulter, ãri; Presbyter, ãri.*

Composita à vir, viri: ut, *Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, ïri.*

Composita item à gero & fero: ut, *Armiger, claviger, caducifer, lucifer, ãri; & adjectiva quædam: ut, Tener, dexter, prosper, ãri; Satur, ùri.* Spectant huc & Græca omnia neutrius generis in *a*: ut, *Poema, dogma, sophisma, ænigma, ãtis.*

In *y* item Græca: ut, *Martyr, Martyris: Píthyr, Píthyris.*

Omnia item in *ur* Latina: ut, *Augur, murmur, furtur, cicur, ùris.*

In *ut* etiam omnia: ut, *Caput, capitis; Occiput, occipitis.*

Præterea in *o* Latina omnia, præter illa quæ superius excipiuntur: ut, *Imago, sartago, ordo, cardo, ïnis.*

In *i*: ut, *Annibal, ãlis; mugil, ïlis: Consul, Præful, ùlis.*

In *en*: ut, *Pecten, tibicen, carmen, crimen, ïnis.*

In *on* Græca, quæ sumunt *o* parvum in penultima genitivi singularis: ut, *Canon, dæmon, architecton, Philemon, ònis.*

In *or* Latina & Græca: ut, *Arbor, æquor, marmor, pantocrator, apator, òris.*

In *as*: ut, *Anas, anãtis.*

Et Græca: ut, Archas, chalias, hebdomas, eneas, ætis.

In *es* Latina: ut, Fomes, limes, itis; præses, defes, idis.

In *is* Latina & Græca: ut, Sanguis, pollis, inis; Tyrannis, patropis, idis.

In *ar* Latina & Græca: ut, Jubar, compar, nectar, bacchar, æris.

In *er* Græca: ut, Aër, æther, æris.

In *s* præcedente consonante, tam Latina, quam

*Græca: ut,

{ Princeps, } { Hyems, } { Lupus, }	{ cîpis; } { æmis } { õpis; }	{ Æthiops, } { Arabs, } { Chalybs, }	{ õpis: } { æbis: } { ybis. }	* Excipe quædam in <i>ps</i> .
---	-------------------------------------	--	-------------------------------------	--------------------------------------

In *os* Latina: ut, Campus, õris.

In *us* Latina & Græca: ut, Pecus, decus, õris; vellus, vulnus, æris; Tripus, Oedipus, õdis.

In *ax* Græca: ut, Abax, itorax, colax, enimax, æcis.

In *ex* Latina: ut, Index, vindex, carnitex, aruspex, icis.

In *ix* Latina & Græca: ut, Varix, formix, calix, icis; Mastix, izis.

In *ox* Latina & Græca: ut, Præcox, Cappadox, õcis; Allobrox, Polyphlox, õgis.

In *ux* Latina: ut, Conjux, conjugis; Redux, redæcis.

Denique in *yx* Græca: ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx, Eryx, ychis.

Fœminina excepta ex graviter crescentibus.

Fœminei generis sūt hyperdissyllabon in *do*,
 Quod dinis; atque in *go*, quod dat ginis in genitive.
 Id tibi dulcedo faciens dulcedinis, idque

Hyperdis-
 syllabon
 in *do* & *go*.

Monstrat comparo compaginis: adijce virgo,
 Grando, fides, compes, tages, & seges, arbor, hyemsque:
 Sic Bacchus, sindon, Gorgor, icon, & Amazon.

Gracula in *as* vel in *is* finita: ut Lampas, Ispis,
 Cassi, cuspis; in *us* vox una pecus peculiaris datus:
 His & sex, pellis, carex, simul atque supellax,
 Appendix, hispan, corendix, adde filixque.

Gracula
 in *as* & *is*.

Neutra

Et.

Neutra excepta ex graviter crescentibus.

Inanimat.
in a, en, ar,
ur, us, put.
Excipe.

EST neutrale genus signans rem non animatam,
Non: en in a; ut problema: en; ut omen: ar; ut
(jubar: ur dang;
Ut jecur: us; ut onus: put; ut occiput. Attamen ex his
Mascula sunt, peccen, fursur: sunt neutra, cadaver,
Verber, iter, suber, pro jnnego tuber, & uber,
Gingiber, & laser, cicer, & piper, atque papaver,
Et fiser, atque filer. Neutra aquor, marmor, adorque,
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, cardo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imbrox:
Adde culex, natrix, & onyx cum prole, filéxque:
Quamvis hæc metuis vult mascula dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Præsul, homo, nemo, martyr, Lygur, augur, & Arca;
Antistes, miles, pedes, interpres, comes, hospes;
Sic ales, præses, princeps, auceps, eques, obses:
* Sic Arti- Atque * alia à verbis quæ nomina multa creantur;
fex, muni- Ut Conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.
ceps, par-
ticeps.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva unam duntaxat habentia vocem,
Ut fœlix, audax, retinent genus omne sub una:
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne,
Vox commune duum prior est, vox altera neutrum:
At si tres variant voces, sacer, ut sacra, sacrum:
Vox prima est mas, altera fœmina, tertia neutrum.
At sunt quæ flexu prope substantiva vocares,
Adjectiva tamen natura usque reperta:
Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, sospes, comes atque superstes;
Cum parvis aliis, quæ lectio justa docebit.

*Hac proprium quendam sibi flexum ascribere gaudent,
Campester, volucer, celebr, celer, atque saluber :
Funge pedester, equester, & acer : junge paluster,
At alacer, sylvester. At hæc tu sic variabis ;
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere : Aut aliter sic :
Hic atque hæc celeris, rursum hoc celere est tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atque aliis alibi tibi mentio fiet.*

DE DECLINATIONE.

DDeclinatio est variatio dictionis per casus. Declinati-
Sunt autem declinationes numero quinque. ones no-
Prima declinatio complectitur quatuor ter- minum.
minationes : Prima no-
minum
declinatio.

*A, } ut, { Mensa ; } { Es, } ut, { Anchises ;
As, } ut, { Æneas ; } { E, } ut, { Penelope.
Porro Græca sunt { As, } finiuntur : { Thomas.
omnia quæ in { Es, } ut, { Anchises.
{ E, } ut, { Phæbe.*

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am* : ut,
Adam, Adæ. Abraham, Abrahæ. Quæ tamen melius
ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum in-
flexeris : Adamus, Adami ; Abrahamus, Abrahami.

As, accusativum in *am* & in *an* facit, ut, Æneas, Æ-As.
neam, vel Ænean ; vocativum in *a* ; ut, Æneas, Ænea.

Es, in accusativo *en* sumit ; ut, Anchises, Anchi- in *Es*.
sen : in vocativo & ablativo *e* vel *a*, ut, Anchise,
vel Anchisa.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accusa-
tivum in *en*, vocativum & ablativum in *e* : ut,

Nom.	{ Penelope,	{ Acc.	{ Penelopen,
Gen.	{ Penelopes,	{ Voc.	{ Penelope,
Dat.	{ Penelope,	{ Abl.	{ Penelope.

As, in genitivo nominum Latinorum interdum *As* in *Ge*-
reperitur ad Græcorum imitationem : us, Pater-fa- nitivo.
miliâs. Filius familiâs. Id quod veteres observa-
bant in multis aliis : ut, Ennius : *Dux ipsa viâs*.

Livius

Livius Andronicus; *Mercurius, cūque eo, filiū Latonās, pro Latonā.* Sic, Nævius; *Fili terrās, pro terra.* Virgilius; *Nec aurās, nec sonitū memor.*

Aulai, & Pictai, atque id genus alia, priscis relinquit.

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: ut, *Æneadūm, Grajugenūm*: pro *Æneadarum, Grajugenarum.*

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *abus*: Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ, *abus.*

Hæc verò tam in *us*, quam in *abus*: Filia, filii, vel filiabus; Nata, natis vel natabus.

SECUNDA DECLINATIO.

Secunda
declina-
tio.

SECUNDÆ declinationis
Terminationes sunt
apud Latinos quinque;

{	Er,	}	ut,	Aper.
	Ir,			Vir.
	Ur,			Satur.
	Us,			Dominus.
	Um,			Templum

Et Græcorum,

{	Os,	}	ut	{	Delos.
	On,				Ilion.
	Eus,				Orpheus.

Attica in *os* genitivum in *ô* mittunt, accusativum in *ous*: ut, *Androgeôs, Androgeô.* Accu! *Androgeôm.*

Quædam Græca contracta in *ûs* vocativum formant in *û*: ut, *Panthus, ô Panthû*: *Oedipus; ô Oedipû.*

Notabis & Latina quædam, tam in *us* quam in *e* mittere vocativum singularem: ut, *Agnus, vulgus, lucus, flavius, chorus, populus pro natione.*

Eus, genitivum format in *eî* vel *eos*, dativum in *eî*, accusativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut,

No.	{	Orpheus,	}	Acc.	{	Orphea.	}	Ov. Or.
Gen.		Orphei vel Or-		Voc.		Orpheu. (pheon)		
Dat.		Orphei, (pheos)		Abl.		Orpheo.		

Notandæ sunt deniq; *Dûm, Virûm,* pro *Deorum, Virorum.*

licet

Item aromala illa *Ambo & Duo*; quas duas voces
Pœtæ etiam in accusativo Masculinas usui parant: ut,
Virg. *Si duo præterea tales Idæ tulisset Terra viri.*
Hor. *Ne vos tibi let gloria, jure jurando obstringam ambo.*
Cic. in Phil. secund. *Præter duo vos, nemo si loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est: cujus
difficiliores duntaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*: Accusat.
ut, Vim, ravim, ruffim, sitim, magударim, амус- singularis.
sim, Чарыбдим.

Sic & quorundam fluviorum accusativi: ut,
Tybrim, Ararim.

Quædam accusativos flectunt in *im* & in *em*
communiter: ut, Buris, pelvis, clavis, secaris, pup-
pis, torquis, turris, rellis, febris, navis, bipennis,
aqualis, *im* vel *em*.

Ablativus regulariter in *e* definit: ut, Pectus, Ablativus.
alus; ablato, Pectore, salute.

Propria nomina adjectivis similia ablativos in *e*
tunt: ut, Fœlice, Clemente, Juvenale, Mar-
le, &c.

At neutra desinentia in *al*, *er*, & *e*, ablativum
magna ex parte mittunt in *i*:

ut,	{ Vestigal,	{ Ablat.	{ Vestigali.
	{ Calcar,		{ Calcari.
	{ Mare,		{ Mari.

Ablativus rete à nominativo retis est, non à nomi- Retis.
nativo rete. Par cum compositis tam e quam i habet:
ut, Par, compar: ablato pare, compare, vel ri.

Hæc tamen e retinent, Far, hepar, jubar, nectar,
gaufape, præsepe:

Et hæc propria	{	Soraeste,	{ Ablat.	{	Soraeste.
		Præneeste,			Præneeste.
		Reate,			Reate.

Festorum nomina, quæ tantum pluralia sunt, ge- Festorum
nitivum interdum in *orum* mittunt: ut, Agonalia, nomina.
Vinalia. Genitivo, Agonaliorum, Vinaliorum.

Interdum autem in *ium*: ut, Floralia, Feralia; genitivo *Floralium*, *Feralium*.

Aliquando verò tam in *orum* quàm in *ium*: ut, Parentalia, Saturnalia: genitivo *Parentaliorum*, *Saturnaliorum*, vel *ium*.

Dativus verò & ablativus in *bus*: ut, Saturnalibus, Baccchanalibus. Præter Quinquatris, quod juxta secundam Declinationem format prædictos casus.

**Mensium
Nomina.**

Mensium nomina in *er* vel *is*, ablativum in *i* solum mittunt: ut, September, Aprilis; ablativo Septembri, Aprili.

Quorum accusativus in *im* tantum definit, in ablativus exit in *i*: ut *Sitim*, *tussim*; ablativo *Siti*, *tussi*.

Adjectiva, quæ nominativum in *is* vel *er*, & *e*, neutrum faciunt; ablativum mittunt in *i* solum: ut, *Fortis*, *mollis*, *dulcis*, ablativo *Forti*, *molli*, *dulci*: Sic *Acer*, *acris*, *acre*; ablativo *acri*.

Licet Poetæ, interdum metri causâ, *e* pro *i* usurpent.

Nota.

Cætera adjectiva tam in *e* quàm in *i* mittunt: ut, *Capax*, duplex; ablativo *Capacc*, duplici, vel *ci*.

Præter *Pauper*, *degener*, *uber*, *sospes*, *hospes*, quæ in *e* tantum faciunt ablativum.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum: ut, *Melior*, *doctior*; ablativo *Meliorē*, *doctiore*, vel *ri*. Similiter & Substantiva quædam: ut, *Ignis*, *amnis*, *anguis*, *supellex*, *unguis*, *vestis*; ablativo *e* vel *i*.

Rariùs autem *Civis*, Ablat. Civē, vel *civi*.

Rariùs etiam *Arpinas*, Ablat. Arpinatē, vel *ti*.

Et sic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accusativi per *em* & *im* finiunt: ut, *puppis*, *navis*; ablativo *Puppe*, *nave*, vel *i*. Et verbalia item in *trix*; ut, *Victrix*, *altrix*; ablativo *Victrice*, *altrice*, vel *e*.

Neutra, quorum ablativus singularis exit in *i* tantum, vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittunt in *ia*: ut, *Molli*, duplici, vel *ci*; nominativo plurali, *Mollia*, duplicia: Præter *Ubera*, plura, vel pluria, *aplustra*.

aplustra vel aplustria: sic comparativa; ut, Meliora, fortiora, doctiora, priora.

Ex ablativis in *i* tantum, vel in *e* & *i*, fit plura- Genitivus liter genitivus in *ium*; ut, Utili, utilium, puppe Pluralis vel *p*, puppium.

Præter comparativa: ut, Majorum, meliorum.

Item præter ista, Supplicum, complicum, strigilum, artificum, vigillum, veterum, memorum, pugilum, inopum. At plus plurium format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujusmodi sunt Sapientum pro sapientium, serpentum pro serpentium.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*, ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum, cœlibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reperiuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *um*.

ut {	Collis,	} in genitivo {	Collum,	} Adde istis
{	Mensis,		Mensium,	
{	Auri.		Aurium,	

Litium, ditium, virium, falium, manium, penatium.

Excipe tamen Canum, panum, vatium, juvenum, opum, apum, &c.

As format affium: Mas, marium: Vas, vadis, vadium: Nox, noctium: Nix, nivium: Os, ossium: Faux, faucium: Mus, murium: Caro, carniū: Cor, cordium: Alituum ab ales affumit.

Bum anomalum est, ut etiam bobus vel bubus.

Quorum genitivi plurales desinunt in *ium*, accusativum formant per *es* & *eis* diphthongum: ut, Partes, omnes vel eis. Græco-

Græco fonte derivata pleraque, quando juxta rum delinquæ clinatio.

linguæ suæ morem variantur, genitivum mittunt in *os* : ut, Titan, Pan, Daphnis, Phyllis : genitivo Titānos, Panos, Daphnidos, Phyllidos : dativum vero in *i* breve ; ut, Titanni, Pani, Daphnidi, Phyllidi : accusativum in *a* (nisi sint neutrii generis in *a* non terminata) ut, Pana, Phyllida, Amaryllida, Orphea.

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accusativum faciunt, & nominativi mutata in *n* : ut,

Tethys, Tethyos,	} Accusativus	} Tethyn.		
Decapolis, lios,			} Decapolin.	
Genesis, fios,				} Gencin.
Metamorphôsis, fios,				

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt ; alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. A. quæ hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accusativum formant ; alterum in *n*, alterum in *a* : ut, Paris, genitivo Paridos & Parios, accusativo Perida & Parin : Themis, genitivo Themidos & Themtos, accusativo Themida & Themis.

Fœminina in *ô*, genitivum in *ûs*, & accusativum in *ô* mittunt :

ut	} Sapphô, Sapphûs,	} hanc	} Sapphô.		
				} Mantô, Mantûs,	} Mantô.

Vocativus. Vocativus nominativo magna ex parte similis est : in nonnullis tamen à nominativo abjicitur : ut, Pallas, Pallantis ; Theseus, Theseos ; Tethys, Tethyos ; Vocativo ô Palla, Theseu, Tethy.

Phyllis, Phyllidos,	} Vocativo, ô	} Phylli.	
Alexis, Alexios,			} Alexi.
Achilles, Achilleos,			

Græca
neutra
in *a*.

Neutra singularia in *a*, Græca sunt : ut, Problema, poëma : quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, additâ syllabâ *tum* : ut, Hoc problematum, hoc poëmatum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt : ut Problematis, poëmatis.

QUARTA DECLINATIO.

Quartæ declinationi nihil ferè difficultatis in-Quarta
est; nam duas tantùm sortitur terminationes declinatio
in rect. singulari; nempe *us* & *u*: ut, Manus, genu. nominum.

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus,
dixerunt Anuis, tumulti, ornati, in genitivo: ut,
Terent. *Ejus anuis causâ*. Idem, *nihil ornati, nihil*
tumulti.

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *u*: ut, Fruc- Dativus
tui, concubitu: rariùs Fructû, concubitû. singularis.

Virgilius, *Quòd neque concubitû indulgent*.

Terent. *Vestitû nimis indulges*.

Curitû autem pro curruum Syntæresis est; ut,
& in aliis declinationibus fieri solet.

Iē ūs, in accusativo Iēsum habet; in reliquis verò Iēsus.
casibus ubique Iēsu.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* for- Dativus &
man, Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, specus, ablativus
quercus, partus, portus, veru, *ubus*. pluralis.

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus, fortibus,
manibus, motibus.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio, genitivum, dativum & ab- Quinta de-
lativum pluralem in paucioribus sortita est, clinatio
quemadmodum infra in heteroclitis fusiùs tra- nominum.
detur.

Olim juxta hanc declinationem fleſcebantur quæ-
dam nomina tertiæ inflectionis: ut, *plebes, plebei*.

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es*, Genitivus
ii, & *e*, exibat. singularis.

Cicero. *Equites verò daturus illius dies pœnas*.

Virgil. *Munera letitiâmque dii*.

Salust. *Vix decima parte die reliquâ*.

Cæterum, præter ista quæ jam diximus, notabis
etiam diligenter ea nomina, quæ à Grammaticis
Heteroclitica dicuntur. Hæc partim varia proba-
torum authorum lectione, partim à sequentibus
regulis discere licebit.

D E
N O M I N I B U S H E T E R O C L I T I S.

Rob. Robinson.

Heterocli-
ta quæ
sunt.

QUÆ genus aut flexum variant, quæcunque novato
Ritu deficiunt, superantve, Heteroclitæ sunt.

1 Fœm.
sing. neut.
plur.

2 neut.
sing. masc.
& neut.

3 Neut.
sing. masc.
tantum

4 Neut.
sing. fœm.
plur. Ex-

cept.

5 Masc.
sing. neut.
plur.

6 Masc.
sing. Masc.
& neut.

plur.

1 Aptôta
sunt, quæ
à recto non
variant
casum.

Variantia genus.

*Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,
Pergamus infœlix urbs Troium, Pergama gignit ;*

Quot nisi plurali careat, facit ipse supellex :

Singula fœmineis, neutris pluralia gaudent.

Dat prior his numerus neutrum genus aliter utrumque ;

Rastrum cum freno, filum, simul atque capistrum :

Argos item & cœlum sunt singula neutra : Sed audi,

Mascula duntaxat calos vocitabis & Argos ;

Frana sed & franos, quo pacto & cetera formant.

Nundinum, & hinc epulum, quibus addito balneum ; &

Neutra quidem primo, muliebria ritè secundo, (hæc sunt

Balnea plurali Juvenalem constat habere.

Hæc maribus dantur singularia, plurima neutris.

Menalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque

Tartara, Taygetus, sic Tanera, Massica, & altus

Gargarus. At numerus genus his dabit alter utrumque,

Siblus, atque locus, locus, & Campanus Avernus.

Defectiva.

Quæ sequitur, manca est numero, casuve propago.

Aptôta.

Quæ nullum variant casum ; ut, fas, nil, nihil, instar ;

Multa & in u simul i, ut sunt hæc, cornuque, genuque ;

Sic gummi, frugi ; sic Tempe, tot, quot, & omnes

A tribus ad centum numeros, Aptôta vocabis.

Mo-

Monopîôta.

*Estque Monopîôton nomen, cui vox cadit una ;
Ceu roflu, natu, jussu, injussu, simul astu.
Promptu, permissu. Plurali legimus astus ;
Legimus inficias, sed vox ea sola reperta est.*

Diptôta.

*Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remansit :
Ut fors forte dabu sexto, spontis quoque sponte ;
Si plus pluris habet, repetundarum repetundis :
Fugeris & sexto dat jurere, verberis autem
Verberis, suppetia quarto quoque suppetias dant :
Tantundem dat tant.dem, simul impetis hoc dat
Impete : junge vicem sexto vi e, nec lego plur :
Verberis atque vicem, sic plus, cum jurere, cunctos
Quatuor hæc numero casus tenuere secundo.*

Triptôta.

*Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur :
Ut precis atque prece, petu & prece blandus amicam :
Sic epis est nistra, fer opem legi, atque ope dignus :
At tantum recto fructus caret, & ditionis :
Integra vox vis est, si d sit fortè dativus :
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.*

*Quæ referunt, ut qui : quæ percontantur, ut equis :
Et quæ distribuntur ; ut nullus, neuter, & omnis :
Innumita solent his jungi, ut quilibet, alter :
Quinto hæc sæpè carent casu ; & pronomina, præter
Quatuor hæc infra, nosier, nostras, meus, & tu.*

*Propria cuncta notes, quibus est natura cœrens,
Plurima nè fuerint : ut, Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lalaps, Parnassus, Bucephalusque.
His frumenta dabis, pensa, herbas, uva, metalla ;
In quibus auctorum quæ sint placita ipse requiras :
Est ubi pluralem retinent hæc, est ubi spernant.*

E 4

Hordea, plural.

2 Monopîôta sunt, quæ unico in obliquo reperiuntur.

3 Diptôta quæ duobus casibus.

4 Triptôta, quæ tribus casibus.

5 Defect. vocativo.

6 Propria defect. plur. Frumenta, &c. nomina alia gaudent, alia carent

Neut. sing. *Hordea, farra, forum, mel, mulum, d-fructus, thūsque :*
 carentia *Tres tantum similes voces pluralia servant.*

quib. d.

casibus

plur.

1 Masc.

defect.

plural.

2 Fœm.

carent.

plural.

Nota.

*Hesperus & vesper, pontus, limusque, finisque,
 Sic peun, & senius, sic ather, nemo; sed ista
 Mascula sunt numerum vix excedentia primum.*

*Singula fœminei generis pluralia raro,
 Pubes atque salus, sic talio cum indole, tussis,
 Pix, lumen, atque lues, sitis & fuga; jungo quietem :
 Sic cholera, atque fames, bilisque, senectus, juventus :
 Sed tamen lac, soboles, labes, ut & omnia quinta,
 Tres similes casus plurali saepe tenebunt :
 Exiipe res, species, facies, aciesque, diesque :
 Quas voces numero totis licet esse secundo.
 Istis multa solent muliebria necitare; ut hæc sunt,
 Stultitia, invidia & sapientia, desidia atque,
 Id genus innumera voces, quas lectio prebet :
 Quam tibi præfixam ceu certum collige filum.
 Rarius his numerum, quandoque sed adde secundum.*

3 Neutra

carentia

Plurali.

*Nec licet his neutris numerum deferre secundum,
 Delicium, senium, lethum, canumque, salumque :
 Sic barathrum, virus, vitrum, viscumque, penumque,
 Fusitium, nihilum, ver, lac, gluten, simul hæc :
 Adde gelu, solium, jubar. Hic quoque talia ponas,
 Quæ tibi, si observes, occurrent multa legenti.*

1 Mascu-

la ca-

rent. sing.

*Mascula sunt tantum numero contenta secundo,
 Manes, Majores, cancelli, liberi & artes,
 Menses profuvium, lemures, fasti, atque minores :
 Cum genus assignant, natales, adde penates,
 Et loca plurali, quales Gabiique, Loricæ,
 Et quæcunque legas passim similis rationis.*

2 Fœmin.

carentia

sing.

*Hæc sunt fœminei generis, numerique secundi,
 Exuvia, Platera, grateque, manubia, & idus.
 Antia, & inducia; simul infidæque, minaque,
 Excubia, nona, ruga, tricaque, calenda.*

Quis-

*Quisquil'ia, therma, cuna, dira, exequiaeque,
Feria, & inferia, sic primitiaeque, plagaque ;
Retia signantes, & valva, divitiaeque ;
Nuptiae item, & lactes ; addantur Theta & Athera :
Quod genus invenias & nomina plura locorum.*

*Ravius hæc primo, plurali neutra leguntur,
Mania, cum tesquis, præcordia, lustra ferarum,
Arms, mapalia ; sic bellaria, munia, castra ;
Funis iusta petit, petit & sponsalia virgo ;
Rostra d' fertus amat ; puerique crepunda gestant ;
Infantesque colunt cunabula ; consulit exta.
Augur, & absolvens superis effata recantat.
Festa Deum poterunt, ceu Bacchanalia jungi :
Quod si plura leges, licet hæc quoque classe reponas.*

3 Neutra
carentia
singular.

Redundantia.

1 Redun-
dantia.

*Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas :
Nam genus & vocem variant, tonitrus, tonitruque,
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,
Sensus & hoc sensum, tignus, tignumque, tapetum
Atque tapete, tapes, punctus punctumque, sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapis ;
Sinus & hoc sinum vas lactis, mendaque mendum,
Viscus & hoc viscum, sic cornu & flexile cornum :
At Lucanus ait, Cornus tibi cura sinistri :
Eventus simul eventum. Sed quid moror istis ?
Talia doctorum tibi lectio mille ministrat.*

*Sed tibi præterea quadam sunt Græca notanda ;
Quæ quarto casu factum peperere Latinum :
Nam panther panthera creat, crateraque crater ;
Cassida cassis habet, sed & ather athera jundit ;
Hinc cratera venit, venit athera ; sic caput ipsum
Cassida magna tegit ; nec vult panthera domari.*

2 Nomi-
nativi ex
Accusati-
vis Græcis
in a.

*Vertitur his rectus, sensus manet, & genus unum :
Gibbus & hic gibber, cucumis cucumer, stipis & stips ;*

3 Rectum
variantia.

‡ Potius odor. Sic cinis atque ciner, vomis vomer, scobis & scobs,
 Pulvis item pulver, pubes puber : quibus addes
Quæ par unt or & os, honor, & labor, arbor, ‡ adorque,
Hi & apes & apis, plebs plebs : Sunt quoque multa
 Accepta à Græcis geminam referentia formam ;
 Ut, delphin delphinus, & hic elephas elephantus,
 Sic congrus conger, Mel-agrus sic Meleager,
 Teucrus item Teucer : Dabis huc ad cætera cuncta,
 Quæ tibi par ratio dederint, & lectio cauta.

4 Declinationem vā. Hæc simul & quarti flexus sunt atque secundi :
 Laurus enim lauri facit & laurus genitivo ;
 Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus ;
 Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur ;
 Si lacus, atque domus ; licet hæc nec ubi que recurrant :
 His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquant.

5 Adjectiva luxuriantia. Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda
 Multa, sed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt ;
 Arma, iugum, nervus, somnus, clavusque, animusque,
 Et quot limus habet, quot frangum, & cera, bacillum :
 A quibus us simul is formes ; ut inermis inermis.
 Rarior est hilarus, vox est hilaris bene nota.

Comparatio Nominum.

Nominum comparatio. Comparantur nomina, quorum significatio
 augeri minui potest.
Positivus gradu. Gradus comparisonis sunt tres.
 Positivus, qui rem sine excessu significat : ut,
 Albus, niger, probus, improbus.
Comparativus. Comparativus, qui significationem sui positivi
 per adverbium Magis auct : ut, Albior, probior ;
 id est, magis albus, magis probus. Fit autem regu-
 lariter à secundo positivi casu in i, addita syllaba or :
 ut, ab Amici, pudici ; fit Amicior, pudicior.
Superlativus. Superlativus, qui supra positivum cum adverbio
 Valde, vel Maxime significat : ut,

Doctissi-

Doctissimus, } id est, valdè } Doctus.

Iustissimus, } vel maximè } Iustus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in i adjectis / & finis : ut, à Candidi, prudenti, fit Candidissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in r definunt, adjecto rimus In rimus, superlativum formant : ut, Pulcher, pulcherrimus; Niger, nigerrimus.

Excipiuntur, Dextrimus à Dexter; Maturimus, five Maturissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in lis, superlativum formant, mutando In lis. lis in limus : nemp facilis, facillimus : Docilis, docillimus : Agilis, agillimus : Gracilis, gracillimus : Humilis, humillimus : Similis, simillimus.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad Derivat. à hunc modum comparantur : Maledicus, maledicendo, loquor, maledicentissimus, à dico; Magniloquus, magniloquentior, magniloquentissimus, à loquor.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus usurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus,	} volo	Magnificus,	} a facio
Benevolentior,		Magnificentior.	
Benevolentissimus.		Magnificentissimus.	

Quoties vocalis præcedit us finale, Comparatio Comparat fit per adverbia Magis & Maxime : ut, Idoneus, magis idoneus, maximè idoneus. Arduus, magis nū in us arduus, maximè arduus. purum.

Comparatio Inusitatio.

Interim acre iudicium adhibendum est, ut quæ in legendis authoribus rarò occurrunt, rarò itidem usurpentur.

Cujusmodi sunt quæ sequuntur.

Affiduior, strenuior, egregissimus, mirificissimus, pientissimus, vel piissimus, ipfissimus.

Perpetuissimus,	} {	Exiguissimus, apud Ovidium.
Tuissimus,		Multissimus, apud Ciceronem.

Com.

N O M E N.

Comparatio Anomala.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum. Verus, veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus, ab antiquo, deter. Nequam, nequior, nequissimus. Citra, citerior, citimus. Intra, interior, intimus. Infra, inferior, infimus. Extra, exterior, extimus vel extremus. Supra, superior, supremus vel summus. Post, posterior, postremus. Ultra, ulterior, ultimus. Prope, propior, proximus; à quo proximior, apud *Ovidium*. Pridem, prior, primus. Diù, diutior, diutissimus. Sæpe, sæpius, sæpissimè.

Comparatio Defectiva.

Compara- tio man- cha.	Inclutus,	}	Meritus,
	Inclutissimus.		Meritissimus.
	Opimus,	}	Sinister,
	Opimior.		Sinisterior.
	Ocyor,	}	
	Ocyssimus. } ab <i>ὀκυς</i>		
	Novus,	}	Juvenis.
	Novissimus.		Junior.
	Adolescens,	}	Senex,
	Adolescentior.		Senior,
	Potior,	}	Maximus natu.
	Potissimus.		
	Longinquus,	}	Antè,
	Longinquior.		Anterior.
	Pene,	}	Nuper.
	Penissimus.		Nuperrimus.

Comparatio abusiva. Interdum autem à substantivis fit comparatio; sed abusivè :

ut, { Neronior, } à { Nerone.
 { Cinædior, } à { Cinædo.
 { Pænior, } à { Pæno.

Comparationum Typus.			
SINGULARITER.			
	POSITIVUS.	COMP.	SUPER.
	Doctus. Tener. Dulcis. Felix. Prudens.		
Nom.	us, er, is, } a, is, } x, ns um, e }	ior ior ius	mus ma mun
Gen.	i } a } is i }	ioris	vis ma mi
Dat.	o } a } i o }	iori	mo ma mo
Accus.	um em em em am em em em um e x ns	iorem iorem ius	mun mam mun
Voc.	e er is } a } is } x ns um e }	ior ior ius	me ma mun
Ablat.	e } a } i } o } e i }	iore iore iore	ma mâ mo

Comparationum Typus,							
P L U R A L I T E R.							
	POSITIVUS.		COMP.	SUPER.			
	Docti.	Teneri.	Dulces.	Felices.	Prudentes.		
Nom.	i	es	iores	mi			
	a	es	iores	ma			
	a	ia	iora	ma			
Gen.	{orum	{arum	ium	iorum	{morum	{marum	{morum
Dat.	is	ibus	ioribus	mis			
Accus.	{os	es	iores	mos			
	as	es	iores	mas			
	a	ia	iora	ma			
Voc.	{i	es	iores	mi			
	a	es	iores	ma			
	a	ia	iora	ma			
Ablat.	is	ibus	ioribus	mis			

PRONOMEN est pars Orationis, quâ in demonstranda aut reperenda re aliqua utimur.

Pronomina sunt quindecim; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita: ut, Ego-me, tute, idem, & similia: ut etiam, Qui, quæ, quod.

De ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini, Species, Numerus, Casus, Accident.
Genus, Declinatio, Persona, Figura. Pronom.

Species pronominum est duplex; Primitiva & Derivativa. Pronom. Species.

Ad Primitiva spectant ista, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is. Primitiva.

Ex Primitivis alia sunt demonstrativa, alia relativa.

Demonstrativa dicuntur eadem, quæ & Primitiva; nimirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is. Demonstrativa.

Relativa autem sunt, ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui. Relativa.

Derivativa sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras. Derivativa.

Derivativorum alia sunt Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester. Possessiva.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem aut nationem, vel partes & sectas significant: ut, Nostras, Vestras, & Cujas nomen. Gentilia.

De NUMERO.

Numerus Pronominum duplex est, Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos. Numerus in Pronom.

De CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine. Vocativo carent omnia Pronomina, præter hæc quatuor, Tu, meus, noster, nostras. Martialis tamen Pronomini ipse vocativum tribuere videtur, quum ait, Casus in Pronom.

Ut Martis revocetur amor, summique Tonantis,

A te Juno petas ceston, & ipsa Venus.

De GENERE.

Genera Pronominum. Genera sunt in pronominebus, perinde ut in adiectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur: ut, Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur: ut, Meus, mea, meum.

De DECLINATIONE.

Pronominum declinatio prima. Declinationes pronominum sunt quatuor. Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut, Ego, tu: genitivo Mei, tui, & sui, quod recto caret in utroque numero.

Secunda. Genitivus secundæ definit in *ius* vel *jus*: cujus formæ sunt ille, ipse, iste: genitivo illius, ipsius, istius; Hic, is, qui: genitivo hujus, ejus, cujus.

Tertia. Genitivus tertiæ declinationis exit in *i, æ, i*, quemadmodum nominum adjectivorum, quæ per tres terminationes variantur: cujus sortis sunt;

Nominat.	{	Meus, mea, meum,	}	Genitivo	{	Mei, meæ, mei.
		Tuus, tua, tuum,				Tui, tuæ, tui.
		Suus, sua, suum,				Sui, suæ, sui. (stri
		Noster, nostra, nostrum				Nostri, nostræ, no-
		Vester, vestra, vestrum				Vestri, vestræ, ve-

Quarta. Genitivus quartæ habet *atis*: ex quo ordine sunt,

{	Nôſtras,	{	Genitivo	{	Nôſtrâtiſ.
	Veſtras,				Veſtrâtiſ.
	Cujas,				Cujâtiſ.

Cæteri obliqui in utroque numero, ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

De PERSONA.

Personæ pronominum. Personæ pronominum sunt tres, { Prima, } ut { Ego, }
 { Secunda, } { Tu, }
 { Tertia. } { Ille. }

De FIGURA.

Figura. Figura est duplex: Simplex, ut, Ego: Composita, ut Egomet.

Pronominum composita. Pronomina inter se componuntur: ut, Egoipse, tuipse, suiipſius, meiipſius.

Nom.

Nom. { Istic, } Accus. { istunc, } Abl. { istoc. } 1 Inter se.
 { Istæc, } { istanc, } { istac. }
 { Itoc, vel istuc. } { Itoc, vel istuc. } { itoc. }

Pluraliter, Nominativo & Accusativo Istæc. Eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut Cujus- 2 Cum nominibus.
 modi, hujusmodi, illiusmodi, istiusmodi.

Componuntur & cum præpositionibus: ut, Me- 3 Cum præpositionibus.
 cum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibuscum.

Componuntur etiam & cum adverbis: Sing. 4 Cum adverbis.

ut, { Eccum, } { Ellum, } ab Ecce & ille.
 { Eccam, } { Ellam, } { Ut & Idem
 { Eccos, } { Ellos, } quoque, ab is
 { Eccas, } { Ellas. } & demum.

Cum conjunctione quoque componuntur: ut, 5 Cum
 Sing. Nominativo Hiccine, hæccine, hoccine. conjunc-
 Accusativo, huncine, hancine, hoccine. Ablatione.
 tivo hoccine, haccine, hoccine. Pluraliter, Hæc-
 cine, neutrum.

Componuntur denique cum syllabicis adjecti- 6 Cum
 onibus: ut, Met, te, ce, pte. Syllaba

Met adjicitur primæ & secundæ personæ: ut, adject.
 Egomet, meimet, mihimet, memet, nosmet, &c. Met.
 Sic sibimet quoque, ac semet dicimus.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur
 esse verbum à tumeo; sed tuimet, tibimet, temet,
 vosmet, &c.

Te adjicitur istis, Tu, ut, tute; Te, ut, tete. Te.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, Ce.
 ille, iste, quoties in s desinunt; ut, Hujusce, hısce,
 illiusce, illosce, istiusce, hosce, istosce.

Pte apponitur { Meâ, } { Meapte. }
 istis ablativis. { Tuâ, } { Tuapte. }
 { Suâ, } { Suapte. }
 { Nostrâ, } { Nostrapte. }
 { Vestrâ, } { Vestrapte. } Pte.

Inter-

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet: ut, Meopte Marte, ruopte labore, fuopte jumento, nostropote damno, &c.

Quis & qui ad hunc modum componuntur.

Quis.

Quis in compositione hisce particulis postponitur.

En,	} ut {	Ecquis,	} Et hæc tam in fœminino	
Ne,		Nequis,		singul. quàm in neutro
Alius,		Aliquis,		plurali, <i>qua</i> habent, non
Num,		Nunquis,		<i>qua</i> : ut, Si qua mulier,
Si,		Siquis.		Nequa flagitia, &c.

Ecquis.

Præter Ecquis, quod utrumque in fœminino habere reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur Quis in compositione,

Nam,	} ut {	Quisnam,	} Et hæc ubique (præ-	
Piam,		Quispiam,		terquam in ablati-
Putas,		Quisputas,		vo singulari) <i>que</i> ha-
Quam,		Quisquam,		bent, non <i>qua</i> : ut,
Que,		Quique.		Quænam doctrina.

Negotia quæpiam, Opima quæque.

Quis.

Quis etiam cum seipso componitur: ut, Quisquis quod & in hunc modum variatur;

Nominativo Quisquis, quicquid: Accusativo Quicquid: Ablativo quoque, quæqua, quoquo.

Qui.

Qui in compositione præponitur his particulis.

Dam,	} ut {	Quidam,	} Et hæc ubique (præ-	
Vis,		Quivis,		terquam in ablati-
Libet,		Quilibet,		singulari) <i>que</i> retinent,
Cumq;		Quicumq;		non <i>qua</i> : ut, Quædam
				puella, Quæcunque facinora.

De VERBO.

Verbum est pars Orationis, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, agere, aut pati significat: ut, Sum, existo: moveo, moveor: tango, tango.

Verbum

Verbum dividitur imprimis in Personale, ut, Doceo, & Impersonale, ut, Oportet.

Persona est, quod certis personis distinguitur: Verbum ut, Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt. Personale.

Contra, Impersonale dicitur, quod diversarum Verbum personarum vocibus non distinguitur nec variatur: Impersonale, ut, Pœnitet, tædet, miseret, oportet.

De ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt ista; Genus, Modus, Tempus, Figura, Species, Persona, Numerus, Conjugatio.

De GENERE.

Quinque sunt verborum genera, { Activum, } { Deponens, }
 { Passivum, } { Commune. }
 { Neutrum, }

ACTIVUM.

Activum est, quod agere significat, & in *o* fini- Activum.
 tum, passivum in *or* formare potest: ut, Doceo, doceor. Lego, legor.

PASSIVUM.

Passivum est, quod pati significat, & in *or* fini- Passivum.
 tum, activi formam, & dempto, resumere potest: ut, Amor, amo: Afficior, afficio.

NEUTRUM.

Neutrum est, quod in *o* vel in *m* finitum, nec Neutrum.
 activam, nec passivam formam integrè induere potest: ut Curro, ambulo, jacio, sum.

Neutorum tria sunt Genera.

Nam aliud Substantivum dicitur: ut Sum, es, Neutrum est, sumus, &c. Aliud Absolutum; sic dictum, Substantivum.
 quod ipsum per se sensum absolvat.

Atque hoc rursus duplex est: Nam alterum Neutrum actionem completam in ipso verbo significat, nec absolute in aliud transeuntem; ut, ambulo, dormio, pluit, tum, ningit; alterum verò passionem in ipso completam indicat: ut, palleo, rubeo, albesco, nigresco.

Est

Tertium Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat: ut,

Bibo vinum, } Vinum bibitur.
Curro stadium, } Stadium curritur.
Vivo vitam, } Vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidem neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo, mingo, commingo.

DEPONENTS.

Deponens. Deponens, quod in *or* finitum, vel activi significationem habet; ut, Loquor verbum: vel neutrius; ut, Philosophor.

COMMUNE.

Commune Commune, quod in *or* finitum, tam activam, quàm passivam significationem obtinet: ut, Veneror, criminor, consolor, stipulor, speculor, osculor, adulor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, e mentior, multaque id genus alia, quæ passim apud Veteres reperiās.

De MODO.

Modi verborum Sex enumerantur.

Indicativus. Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri, aut non fieri definit: ut, *Probitas laudatur & alget.* Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur: ut, *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem: ut, *An in astu venit aliquid ex alio malum?*

Imperat. Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, sed præsens duplex: ut, apud Propertium: *Aut si es dura, negas: fin es non dura, venito.*

*Virg. Tityre, dum viedo (brevis est via) pascere capellas:
Et potum pastas age, Tityre, & inter agendum
Occursare capro (cornu ferit ille) caveto.*

Præteritum autem à Subjunctivo mutatur.

Cic. Sed amabo te, nihil incommodo valetudinis tuæ feceris.

*Martial. Dic quotus es, quanti cupias cœnare? nec ullum
Addideris verbum, cœna parata tibi est.*

Quin.

Quin & illa passiva, *Præceptum sit, dictum sit, determinatum sit*; præteriti Imperativi esse scilicet Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quod interdum per hunc permissio significetur: ut,

Si sine pace tua, atque invito Numine, Troes Italiam petiere; luam peccata, nec illos Juveris auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur: ut, Virgilius.

—— *Eamus, & in media ardua ruamus.*

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec Optativus, refert factane sit, an fiat, an sit facienda: ut, *Utinam bonis liceris suus dater bonos.*

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur: ut est author Linacrus. Præterea notandum est præsens hujus modi assumere quodque significationem futuri: ut, *Utinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis, quo poss, velle, aut debere fieri Potentialiquid significamus: ut, *Expectes eadem à summo, lis, minimoque poeta; pro potes expectare. Non expectas, ut facim gratias agat, qui sanatur invitus; pro non debes expectare. Quis enim rem tam veterem pro certo affirmet? pro vult affirmare.*

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc Græcorum per Optativum & Particulam *an* exprimunt.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiatur orationi, tandi movel alteram sibi subiectam orationem habeat, per dus, se sententiam non absolvit: ut,

Si fueris felix, multos numerabis amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Subjunctivus.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur verò significatu & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuiusdam optandi: ut, *Utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis vero neque ullū adverbium adjunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus autem semper aliquam conjunctionem

nem annexam habet : ut, *Si venero ; Ut taceas ;*
Cum ven. v. o.

Infiniti-
vus.

Infinitivus, qui agere quidem aut pati, significat, at citra certam numeri & personæ differentiam : ut, *Malim probus esse, quam haberi.*

DE TEMPORE.

Tempora sunt quinque.

Præsens.

Præsens, quo actio nunc geri significatur : ut,
Scribo.

Imperfectum.

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem : ut,

Virg. Hic templum Junoni ingens Sideronia Dido
Condebat : Erat enim adhuc in opere.

Perfectum.

Perfectum, quo præterita absolutaque significatur actio. Hoc in Passivis, Deponentibus, & Communibus duplex est, & ob id duplici circuitione explicatum : Alterum, quo proxime præteritum exprimitur : ut, *Pransus sum* : Alterum, quo ulterius præteritum indicatur : ut, *Pransus fui*. Non enim, si modò *pransus sis, pransus fui* commodè aptève dixeris.

Plusquam
perfectum

Futurum.

Plusquamperfectum, quo actio jamdiu præterita significatur.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur. Hic Promissivus modus à nonnullis vocatur, quòd videatur aliquid promittere, aut velle facere : ut,

Ovid. Ihimus ô Nympha, monstrataque saxa petemus.

Hujus aliud genus est, quod Exactum vocant : ut, *Videro, abiero,*

Ter. Si te a quo animo ferre accipiet, negligentem feceris.

Quod quidem exactum futurum etiam in Subjunctivo modo reperitur : ut :

Plin. Ero securior, dum legam, statimq; timebo cum legero.

DE FIGURA.

Figura est duplex : Simplex, ut *Facio* : Composita, ut *Calefacio*. Verba

Verba composita, quorum simplicia exoleverunt, sunt, Defendo, offendo, aspicio, conspicio, adipiscor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, apello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, instigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata; ut, Impleo, à *πλήω*. Parcello, à *κέλλω*.

DE SPECIE.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio: ut, Ferveo. Primitiva.

Derivativa, quæ à Primitiva deducitur: ut, fervesco. Derivativa.

Derivativorum genera sunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* Inchoati-
mediativa potius, & augmentativa appellat,) in
sio desinunt: ut, Labasco, caleſco, ingemisco, e-
dorimisco.

Hæc autem inchoationem significant, ut, Lu-
cescit, id est, *Incipit lucere, aut certè gliscere & intendi*:
ut, apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardeſcitque*
tuo: hoc est, *magis magisque ardet*. Ex his plera-
que pro thematibus primariis usurpantur: ut,
Timeo, bisco, conticesco, id est, *Timeo, bisco, taceo*.

Frequentativa desinunt in *to, so, xo*: aut *tor*: ut, Frequen-
Visito, affecto, scriptito, pulso, viso, quasso, nexo, *tativa*.
texo, vexo, sector, scitor, sciscitor. Significant
autem vel assiduitatem quandam, vel conatum:
ut, *Dicito*, id est, *frequenter dico*; *viso*, id est, *eo ad*
videndum.

Huc pertinent & illa, vellico, fodico, albico, &
similia id genus, quæ à Grammaticis etiam Appa- Appara-
rativa appellari solent. *tativa*.

Desiderativa finiunt in *urio*: ut, Lecturio, par- Desidera-
turio, esurio, cœnatorio. Hæc ad significationem *tiva*.
suorum Primitivorum, studium arque appeten-
tiam quandam adjiciunt: ut, *Lecturio*, id est, *Le-*
gere cupio; *Cœnatorio*, id est, *Cupio canare*.

Dimi-

Diminutiva.

Diminutiva, in *lo*, vel *ſſo*, exeunt: ut, Sorbillo, cant *llo*, pitillo, id est, *parùm ac modicè sorbeo, canto, bibo.*

Imitativa.

Imitativa sunt, quæ imitationem significant: ut, Patriſſo, Atticiſſo, Platonifſo. At Latini hæc formâ non adeo delectati sunt: unde pro Græciſſo, Græcor uſi sunt: ut, Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor à Baccho.

De PERSONA.

Tres sunt verbi personæ: Prima, ut lego: Secunda, ut, Legis: Tertia, ut, Legit.

De NUMERO.

Numeri sunt duo; Singularis, ut Lego; Pluralis, ut Legimus.

De CONJUGATIONE.

Quandoquidem de conjugandorum verborum ratione in Rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues suos exactiſſimè callere debent: proximum fuerit, ut hæc *Guilielmi Lilli* de præteritis & supinis regulæ (lucidissimæ quidem illæ, compendiosissimæque, nec sanè minùs utiles) pari aviditate imbibantur.

As, avi.

Hypermet-
ter versus
plus iusto
unâ syl-
labâ con-
stat, sed
collidenda
cū primâ
voce se-
quentis
versûs; id
quod om-
nium com-
mune est.

GUILIELMI LILLI de Simplicium Verborum primæ Conjugationis Comuni Præterito.

A S in præſenti perfectum format in avi:
Ut, *no, nas, navi; vocito, vocitas, vocitavi;*
*Deme lavo: lavi; juvo juvi; nexoque * nexui;*
Et seco quod secui; neco quod necui; mico verbum
Quod micui; plico quod plicui; frico quod fricui dat:
Sic domo quod domui; tono quod tonui; sono verbum
Quod sonui; crepo quod crepui: veto quod vetui dat:
Atque cubo cubui: raro hæc formantur in avi.
Do das ritè dedi; ſto ſtas formare ſteti vult.

Secun-

Secundæ Conjugationis commune
Præteritum.

ES in præsentî perfectum format ut dans :
Ut nigreo nigres nigrui : juheo excipe jussi,
Sorbeo sorbui habet, sorpsi quoque, mulceo mulsi,
Luceo vult luxi, sedeo sedi, videsque
Vult vidi : sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.

Es, ui.

Quatuor his infra geminatur syllaba prima :
Pendeo namque pependi, mordeo vultque memordi :
Spondeo habere spondendi, tondeo vultque totondi.

Geo.

L vel **R** ante geo si stet, geo vertitur in fi :
Urgeo ut urfi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi :
Erigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.

Veo.

Dat fleo fles fleui, leo les leui, indeque natum
Deleo deleui, pleo ples pleui, neo neui :
A maneo mansi formatur : torqueo torfi,
Hæreo vult hæsi. Veo fit vi, ut ferueo ferui :
Niveo & indè satum poscit conuiueo nivi
Et nixi : cieo civi, videsque viciui.

Tertia Conjugatio.

Tertia præteritum formabit ut hic manifestum.
Bo fit bi, ut lambo lambi, scribo excipe scripsi.
Et nubo nupsi ; antiquum cumbo cubui dat.

Bo.

Co fit ci, ut vinco vici : vult parco peparci,
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi :

Co.

Do fit di, ut mando mandi : sed scindo scidi dat,
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudique :

Do.

Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi :

Junge cado cecidi, pro verbero cado cecidi.

Cedo.

Cedo pro discedere, sive locum dare, cessi.

Vado, rado, lado, lude, divide, trudo,

Claude, plando, redo, ex do semper faciunt fi.

F

Go

- Go. Go fit xi, ut jungo junxi: sed ante go vult fi;
 Ut spargo sparsi: lego legi, & ago facit agi;
 Dat tango tetigi, pingo pinxi pupugique;
 Dat trango fregi, cum signat pango pacisci,
 Vult pepigi, pro jungo, pegi: pro cano, panxi.
- Ho. Ho fit xi, traho ceu traxi docet, & velo veni.
 Lo. Lo fit ui, colo ceu colui: psallo excipe eum p,
 Et salko sine p, nam salki format utrumque,
 Dat vello velli, vulsi quoque, salko sesealli,
 Cello pro frango, ceculi: pello pepulique.
- Mo. Mo fit ui, vomo sen vomui: sed emo facit emi,
 Como petit compsi, promo prompsi: adjice demo
 Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.
- No. No fit vi, fino ceu fivi, temno excipe tempfi;
 Dat sterno stravi, sperno spreui: lino leui,
 Interdum lini & liui; cerno quoque creui:
 Gigno, pone, cano, genui, posui, cecini dat.
- Po. Po fit psi, ut scalpo scalpfi: rumpo excipe rupi;
 Et strepo quod format strepui: crepo quod crepui dat.
- Quo. Quo fit qui, ut linquo liqui; coquo demito coxi.
 Ro. Ro fit vi, sero ceu pro planto & semino, sevi,
 Quod serui melius dat mutans significatum:
 Vult verro verri & versi: uro ussi; gero gessi:
 Quero quasiui; tero triui; curro cucurri.
- So. So velut accerso, arcesso, incesso, atque lacecco,
 Formab & fivi: Sed tolle capecco capeffi,
 Quodque capeffiui facit, atque facecco faceffi.
 Sic viso visi: Sed pinso pinsui habebit.
- Sco. Sco fit vi, ut pasco pavi: vult posco poposci:
 Vult didici disco: quexi formare quinisco.
- To. To fit ti, ut verto verti: sed sisto notetur
 Pro facio stare actiuum; nam jure stiti dat.
 Dat mitto misi; petii p'to siue petiu.
 Sterto stertui habet: meto messui: ab e&to fit exi,
 Ut flecto flexi: pecto dat peui, habetque
 Pexi; etiam no&to dat n xui, habet quoque nexi.
- Vo. Vo fit vi, ut volo volui: vivo ex pe vixi.
 Xo. Nexo ut nexui habet; sic texo t xui habebit.
 Cro. Fit cio ci: ut facio jeci, ja. to quoque jeci:

VERBUM.

49

Antiquum lacio lexi, specio quoque spexi.

Fit dio, di, ut fodio fodi. Gio, ceu fugio gi.

Fit pio pi, ut capio cepi: cupio excipe pivi,

Et rapio, rapui, sapio sapui atque sapiui.

Fit rio ri, ut pario peperi. Tio fli, geminavi f:

Ut quotio quassi, quod vix reperitur in usu.

Denique uo fit ui, ut statuo statui: pluo plui:

Format, sive plui; struo sed struxi, fluo fluxi.

Dio. Gio.
Pio.

Rio. Tio.

Uo.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is ivi, ut monstrat scio, scis tibi scivi:

Excipias venio dans veni, cambio campsi,

Raucio rausi, farcio farci, sartio, sarsi,

Sepio sepsi, sentio sensi, fulcio fulsi,

Haurio item hausi, sancio sanxi, vincio vixi,

*Pro salto salio, salui, & amicio * amiovi dat:*

Parcius utemur cambiui, hauriui, amiovi,

Sepiui, sancivi, sarcivi, atque salivi.

Is, ivi, Ex-
cip. Venio,
cambio,
&c.

* Pes pro-
celeusma-
ticus.

De Compositorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem simplex & compositum,

Ut docui edocui monstrat. Sed syllaba semper,

Quam simplex geminat, composito non geminatur:

Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo:

Atque à do, disco, fco, pisco, ritè creatis.

A plico compositum cum sub, vel nomine, ut ista,

Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi:

Applico, complico, replico & explico, ui vel in avi.

Quamvis vult oleo simplex olui, tamen indè

Quodvis compositum melius formabit olevi:

Simplicis at formam redolet sequitur, subleſtque.

Composita à pungo formabunt omnia punxi.

Vult unum pupugi, interdumque repungo repunxi:

Plico.

Oleo.

Pungo.

Do.

Natum à do, quando est inflexio tertia ut addo, Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo, Condo, indo, trado, prodo, vendo didi: at unum

Sto.

Abscondo, abscondi. Natum à sto, stas, stiti habebit.

Mutantia primam vocalem in E.

Partio.

Verba hæc simplicia presentis præteritique, Si componantur, vocalem primam in e mutant, Damno, lacto, sacro, fallo, arceo, tracto, satiscor, Partio, carpō, patro, scando, spargo, parioque, Cujus nata peri, duo comperit & reperit dant: Cætera sed perui: velut hæc aperire, operire.

Pasco.

A pasco pavi: tantum composita notentur Hæc duo, compesco, dispesco, percui habere: Cætera, ut epasco, servabunt simplicis usum.

Mutantia primam vocalem in I.

* Postha-
beo sim-
plicis for-
mam ser-
vat.

Cano.

Placeo.

Pango.

Maneo.

Scalpo,
calco, saltoClau-
o,
quatio,
lavo.

Hæc * Habeo, lateo, salio, statuo, cado, lædo, Pango dans pegi, cane, quero, cado cecidi, Tango, egeo, teneo, taceo, sapio, rapioque, Si componantur vocalem primam in i mutant: Ut rapio rapui; eripio eripui: à cano natum Præteritum per u, ceu concino concinui dat.

A placeo sic displicio: sed simplicis usum Hæc duo, Complaceo cum perplaceo, bene servant.

Composita à pango retinent a quatuor ista, Depango, oppango, circumpango, atque repango.

A maneo mansi, minui dat quatuor ista, Præmineo, emineo, cum promineo, immineoque: Simplicis at verbi servabunt cætera formam.

Composita à scalpo, calco, salto, a per u mutant: Id tibi demonstrant exculpo, inculco, resulto.

Composita à claudio, quatio, lavo, rejiciunt a: Id docet à claudio, occludo, excludo: à quatioque, Percutio, excutio: à lavo, proluo, diluo, nata.

Mutantia

Mutantia primam vocalem in I,
præterquam in præterito.

HÆc si componas, Ago, emo, sedeo, rego, frango,
Et capio, jacio, lacio, specio, premo, semper
Vocalem primam præsentis in i sibi mutant,

Præteriti nunquam, ceu frango, refringo, refregi:

A capio incipio incep̃i. Sed pauca notentur:

Namque suum simplex perago sequitur, satagòque.

Atque ab ago dego dat degi, cozo ccegi:

A rego fit pergo perrexī, vult quoque surgo

Surrexi, mediâ presentis syllabâ ademptâ.

Nil variat facio, nisi præposito præeunte,
Id docet offacio, cum calfacio, inficioque.

A lego nata, re, * se, per, præ, sub, trans, præeunte,
Præsentis servant vocalem in i cætera mutant:

De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tantùm
Præteritum lexi faciunt; reliqua omnia legi.

Excipitur
Coemo.

Ago.
Rego.

Facio.

Lego.

De Simplicium Verborum Supinis.

Nunc ex præterito discas formare supinum.

Bi sibi tum format, sic namque bibi bibitum fit.

Ci fit etum, ut vici vitum, testatur ut ici

Lans ietum; feci factum, jeci quicque jactum.

Di fit sum, ut vidi visum: quædam geminant s:

Ut pandi passum, sedi sessum: adde scidi, quod

Dat scissum, atque fidi fissum, fodi quoque fissum.

Hic etiam advertas, quod Syllaba prima supinis

Quam vult præteritum geminari, non geminatur:

Idque totondi dans tonsum docet, atque cecidi

Quod casum, & cecidi quod dat casum, atque tetendi

Quod tensum & tentum, tutudi tunsum, atque pepedi

Quod format peditum; adde dedi quod jure datum vult.

Gi fit etum, ut legi lectum; pegi pepigique

Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,

Egi actum, pupugi punctum dat, fugi fugitum dat.

Bi.

Ci.

Di.

Gi.

- Li** fit sum; ut *sali*, *flans* pro *sale* condio, *salsum*:
Dat pepuli pulsum, ceculi culsam, atque fefelli
Elsum; dat velli vulsum, tuli habet quoque latum.
- Mi, ni, pi,** **Mi, ni, pi,** qui, ium, sunt; velut *li* manifestum,
Emi emptum, veni ventum, cecini à cano cantum.
A capio cepi dans captum, à capio ceptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.
- Ri.** **Ri** fit sum; ut *verri versum*: *peperi excipe partum.*
Si. **Si** fit sum, ut *vifi visum*: *tamen s geminato*
Misi formabit missum: fulsi excipe fultum,
Hausi haustum, sarsi sartum, sarssi quoque sartum,
Ussi usum, gessi gestum; torssi duo, tortum
Et torsum, indulssi indultum indulsimumque requirit.
- Pfi.** **Pfi** fit tum, ut *scripsi scriptum; campsi excipe camp-*
sum.
- Ti.** **Ti** fit tum: à *sto* namque *fleti*, à *fistole*que *fisti* fit
Praterito, commune statum, verti excipe versum.
- Vi.** **Vi** fit tum, ut *flavi flatum*: *pavi excipe passum;*
Dat laui lotum, interdum lautum atque lavatum;
Potavi potum, interdum facit & potatum:
Sed favi fautum, cavi cautum; à sero sevi
Formes rite satum; livi linique litum dat;
Solvi à solvo solutum, volvi à volvo volutum;
Vult singultivi singultum, veneo venis
Venivi venum, sepelivi rite sepultum.
- Ui.** *Quod dat ui dat itum, ut dormi domitum: excipe*
Quodvis
Verbum in uo, quia semper ui formabit in utum;
Exui ut exutum: à ruo deme rui, ruitum dans.
Vult secui sectum, necui nectum, fricuique
** Pes pro-* *Friatum, miscui item missum, * ac amicu dat amictum:*
celeusma- *Torru habet tostum, docui doctum, tenuique*
ticus. *Tentum, consului consultum, alui altum alitumque:*
Sic salui saltum, colui ocului quoque cultum.
Pinsui habet pistum, rapui raptum, serviique
A sero vult sortum, sic texui habet quoque textum.
Quaedam mutant ui Hac sed ui mutant in sum: nam censeo censum,
in sum, Cellui habet celsum: moto messui habet quoque messum.

Nexui item nexum, sic pexui halet quoque pexum:
Dat patui passum: carui cassum cor. u. que.

Xi fit tum, ut vinxi vinctum; quinque abjiciunt n: **Xi**.
Nam si xi fictum; minxi mctam, inque supino
Dat pinxi pñctum; strixi, rixi quoque rictum.
Xum, flux, pexi, fixi dant; & fluo fluxum.

De Compositorum Verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quodque supinum,
Quamvis non eadem stet s. nper syllaba utrique.

Composita à tuncsum, d. m. d. a. n. tuncsum; à ruitum fit,
I mediâ emptâ, ratum; & à saltum quoque sultum.

A sero, quando satum ormat, composita situm dant.

Hac captum, factum, jactum, raptum a per e mutant:

Et cantum, partum, sparsum, carptum quoque sartum,

Verbum edo compositum, non esum, sed facit esum:

Unum duntaxat comedo formabit utrumque.

A nosco tantum duo cognitum & agnitum habentur;

Cetera dant notum: nullo est jam noscitur in usu.

Tundo.

Ruo.

Salio.

Sero.

Edo.

De Præteritis Verborum in Or.

Verba in or admittunt ex posteriore supino
Præteritum, verso u per us. & sum consociato

Vel fui: ut à lectu, lectus sum vel fui. At horum

Nunc est deponens; nunc est commune notandum:

Nam labor lapsus, patior dat passus & ejus

Nata; ut, compator compassus; perpetiorque

Formans perpassus; fateor quod passus, & inde

Nat; ut, confiteor confessus; diffiteorque

Formans diffusus: Gradior dat gressus; & inde

Nata; ut digredior digressus. Funge fatiscor

Fessus sum, mensus sum, metior, utor & usus.

Pro texo orditus; pro incepto ordior orsus:

Nitor, nisus vel nixus sum; incidior & ultus:

Irascor simul iratus; reor atque ratus sum:

Obliviscor vult oblitus sum; fruor optat

Patior.

Fateor.

Gradior.

Tuor &
Tueor.

*Fructus vel fruitus, misereri junge misertus.
Vult tuor & tueor, non tutus sed tuitus sum :
Quamvis & tutum & tu tum fit utriusque supinum :
A loquor adde locutus : & a sequor adde secutus :
Experior facit expertus : formare paciscor*

Apiscor.

*Gaudet pactus sum, nanciscor nactus : apiscor,
Quod vetus est verbum, eptus sum : unde adipiscor adeptus.
Junge quoror questus, proficiscor junge profectus :
Expergiscor sum experrectus : Et hac quoque comminiscor
Commentus, nascor natus, moridorque
Mortuus, atque orior quod prateritum facit ortus.*

De Verbis geminum Præteritum habentibus,
viz. Activæ & Passivæ vocis.

* Versus
Hyper-
meter.

Præteritum activa & passiva vocis habent hac :
*Cæno cœnavi & cœnatus sum tibi format,
Furo juravi & juratus, potōque potavi*
Et potus, titubo titubavi vel titubatus :
Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi
Et pransus, pateo patui & passus, placeōque
Dat placui & placitus, suesco suevi atque suetus :
Veneo pro vendo, venivi venditus & sum,
Nubo nupsi nuptaque sum, merior meritus sum,
Vel merni : adde libet libuit libitum, & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertæsum : adde pudet faciens puduit puditumque :
Atque piget, tibi quod format piguit pigitumque.*

De Neutro-passivorum Præteritis.

Versus
Hyper.

Neutro-passivum sic præteritum tibi format :
*Gaudeo gavisus sum, fido fesus, & audeo
Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum,
Mæreo sum mæfusus : Sed Plœca nomen habetur.*

De Verbis Præteritum mutuantes.

Flavesco.
Erubesco.
Lucesco.

Quædam præteritum verba accipiunt aliunde :
*Inceptum in fco, stans pro primario, adoptat
Præteritum*

*Præteritum ejusdem verbi: vult ergò tepesco
A tepeo tepui; fervesco à ferveo servi;
A video cerno vult vidi; à concutio vult
Præteritum quatio concussi; à percutiòque
Percussi ferio; à mingo vult meio minxi;
A sedeo sideo vult sedi; à suffero tollo
Sustuli; & à suo sum fui; & à tulò ritè fero tuli;
A sto sisto steti, tantum pro stare furòque
Insaniui, à verbo ejusdem significati:
Sic pascunt, vescor, medeor, liquor, reminiscor,
Præteritum à pascor, medicor, liquefio, recordor.*

Versus
hyper-
meter.

De Verbis Præterito carentibus.

Præteritum fugiunt, vergo, ambigo, glisco, fatisco,
Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva, ut puerasco:
Et passiva quibus carnere activa supinis:
Ut metuor, timeor: Meditativa omnia, præter
Parturio, esurio, quæ præteritum duo servant.

Silvesco,
Fruticesco. Steri-
lesco. Di-
esco. De-
siderativa.
ut, Mictu-
rio, Scrip-
turio, Itu-
rio, Caca-
turio.

Verba Supinum rarò admittentia.

Hæc rarò aut nunquam retinebunt verba supinum,
Lambo, mico micui, rudo, scabo, parco peperci,
Dispesco, posco, disco, compesco, quinisco,
Dego, angò, sugo, lingo, ningo, satagòque,
Psallo, volo, nolo, malo, tremo, frideo, strido,
Flaveo, liveo, avel, paveo, conniveo, fervet.
A nuo compositum, ut venio: à calo, ut incido; præter
Occido, quod facit occasum, recidòque recasum:
Respuo, linguo, luo, metuo, cluo, frigeo, cakuo,
Et sterio, timeo. Sic luceo, & arceo, cujus
Composita erciturum habent: Sic à gruo, ut ingruo, natum:
Et quacunque in ui formantur neutra secunda:
Exceptis oleo, doleo, placeo, taceòque,
Pareo, item & careo, noceo, pateo, lateòque,
Et valeo, caleo: gaudent hæc namque supino.

De Verbis Defectivis.

Sed nunc, ut totum percurras ordine Verbum,
 Istis pauca dabis mutilata & anomala verba:
 Quæ quia clauda quidem remanant nec versibus apta;
 Qui rectis pedibus plenisque incedere gaudent,
 Hisce sequens dabitur, quem cervix, sermo solutus.

Aio.

Præsens Indicativi, Aio, ais, ait. Pl. aiunt.

Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat.

Pl. Aiebamur, aiebatis, aiebant. Imperativus, Ai.

Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Ai-
 as, aiar. Pl. Aiamus, aiant. Præsens Particip. Aiens.

Ausim.

Præsens Optativi & Subjunctivi, Ausim, ausis,
 ausit. Pl. ausint.

Salve.

Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salveto. Pl. Sal-
 vete, salvetote. Infinit. Salvare.

Ave.

Imperat. Ave, aveto. Pl. Ave, avetote. Infinit.
 Averere.

Cedo.

Imperat. Cedo. Pl. Cedite: id est, Dic, vel por-
 rige; Dicite, vel porrigite.

Faxo.

Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro fa-
 ciam vel ferero. Pl. Faxint.

Forem.

Imperfectum Optat Potent. & Subjunct. Forem,
 fores, foret; pro essem, esses, esset. Pl. Potent.

Infinitivus, Fore, id est, Futurum esse.

Quæso.

Præsens Indicativ. Quæso. Pl. Quæsumus.

Infit.

Infit, sola vox est, Dicit, seu dixit, significans. Pl.
 Infium, id est, Dicunt.

Inquio.

Præsens Indicativi, Inquio vel inquam, inquis,
 inquit. Pl. Inquimus, inquiunt.

Præterperfectum, Inquisti, inquit.

Futurum, Inquies, inquier.

Imperat. Inque, apud Terent. Inquiro, apud
 Plautum. Præsens Optativi, Potentialis, & Sub-
 junctivi, Inquiat.

Particip. Inquiens.

Vale.

Indicat. Valebis. Imper. Vale, valetote. Pl. Va-
 lete, valetote. Infinit. Valere.

Hæc

Hæc quatuor sequentia, Odi, cœpi, memini, Odi, cœpi, novi, omnes voces præteriti perfecti & plusquam memini, perfecti omnium modorum integras habent; ut novi. & futuri quoque quoties à præterito indicativi formatur, in reliquis magna ex parte deficiunt, nisi quòd Memini in imperativo. *Sing.* Memento. *Pl.* Mementote habet. Odi, novi, & cœpi, carent imperativo.

Notabunt præterea pueri, Dôr, furo, for, der, à for, simplicia non reperiri.

Præterea,	{	Dic	}	pro	{	Dice	}	Voces esse per Apocopen concisas & decurtatas.
		Duc				Duce		
		Fer				Fere		
		Fac				Face		

Denique notabunt, Eo & queo, habere imperfectum Ibam, quibam; in fururo, Ibo, quibo.

¶ De Verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hætenus dictum est, deinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ nominativum certæ personæ non recipiunt, sed mutatur nominativus personæ in obliquos: ut, quod *Anglicè* personaliter dicimus, *I must read Virgil*; Latinè impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium*.

Impersonalia igitur appellantur, non quòd personæ careant, (habent enim ut videmus vocem ternatiam curtiæ personæ tam activam quàm passivam, quam sic dicta. plurima) sed quia nullius personæ aut numeri certam significationem, nisi ex adjuncto nominis vel pronominis casu obliquo fortiantur. Nam *Oportet me*, primæ personæ esse videtur, numerique singularis: *Oportet nos*, primæ personæ pluralis: *Oportet te*, secundæ personæ singularis: *Oportet vos*, secundæ pluralis: atque itidem de reliquis.

Sunt igitur impersonalia duplicia; Activæ vocis & Passivæ vocis.

Imper-

Imperfonalia aëti-
ua vocis. Imperfonalia aëti-
ua vocis funt hæc & his fimilia :

Est,	Accidit,				
Interest,	Contingit,		Vacat,		Juvat,
Refert,	Evenit,		Præstat,		Constat,
Placet,	Expedit,		Reftat,		Conducit
Libet,	Liquet,		Decet,		Miferet,
Pœnitet,	Licet,		Oportet,		Piget,
Tædet,	Solet,		Poteft,		Puder.

Denique nullum ferè verbum eft tam personale,
ut, non idem imperfonalis formam poffit induere;
nec è diverfo. Horum tamen quædam personali-
ter ufurpantur : ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia
poteft. Ars juvat egentes.*

Quædam verò femper manent imperfonalia :
ut, pudet, pœnitet, oportet. Tametfi legere eft
apud Terentium : *Quæ adfolent, quæque oportent figna
ad pœnitentem efle, his omnia ad efle video.*

Conjugan-
tur in ter-
tia per-
fona. Conjugantur autem in tertia perfona fingulari
per omnes modos. A *Liquet*, non extat præteritum.
Tædet, per hæfum eft format :
Miferet & miferescit, miferum eft.

Inveniun- tur etiam in ufu,	{	Placitum eft,	Præterit. à	{	Placet.
		Libitum eft,			Libet.
		Puditum eft,			Pudet.
		Licitum eft,			Licet.
		Pigitum eft,			Piget.

Imperfonalia paffivæ vocis fiunt ab omnibus
verbis aëtivis & neutris : ut curritur, turbatur.

Imperfonalia Supinis, & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porrò voces participiales vocari pof-
funt, quod fimilia participiis funt : ficut pro-
verbialia dicimus, quæ funt fimilia proverbiiis.

Proinde quia parùm videbamus convenire inter
Grammaticos, utrùm ad verba, an ad participia
propius

propiùs pertineant; hic in confinio utriusque partis relinquimus, ut, utri velint, sese regno addicant.

Porro à Nomine casum, à Verbo agendi vel patiendi, vel neutrius, significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideò nec justa verba esse possunt, nec participia.

Gerundii terminationes sunt tres, { *Bi*, Genitivi casus.
 { *Do*, Dativi & Ablativi.
 { *Dum*, Nominativi & Accusativi.

Terminationes Gerundii.

Gerundia autem activè majore ex parte significare, nulli dubium est, licet interdum etiam passivè significant. Cujus rei exempla erunt ista; *Atenas quoque missus erudiendi causa*; id est, *ut erudiretur*. *Uritque videndo Fœmina*; id est, *dum videtur*. *Satis ad cognoscendum illustria*; id est, *ut cognoscantur*. *Arts ad discendum facilis*; id est, *ut discatur*.

De Supinis.

Supina quoque meritò participialia verba dicuntur, omniaque cum gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, postèrius in *u*, ut, *Visum visu*. Significant autem, prius quidem fere activè (sicut in rudimentis dictum est) postèrius verò passivè.

De Participio.

Participium est pars Orationis inflexa casu; quæ à Nomine, genera, casus & declinationem; à Verbo, tempora & significationes; ab utroque, numerum & figuram accipit.

Accidentia Participio.

Accidunt Participio septem. { Casus,
 { Genus,
 { Declinatio,
 { Tempus,

{ Significatio,
 { Numerus,
 { Figura.

Accidentia Participio.

De

PARTICIPIUM.

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod suprà in nomine est traditum.

Tempus.

Tempora
Particip.
Præsens.
Nota.

Tempora participiorum sunt quatuor.

Præsens in *ans* vel *ens*; ut, Amans, legens.

Cæterum *iens*, participium ab Eo, simplex rariùs legitur in nominativo, sed euntis, eunti, euntem, eunte in obliquis: Composita verò nominativum quidem in *iens* finitum habent, genitivum autem in *euntis*: ut, Abiens, abeuntis: Rediens, redeuntis: præter unum Ambiens, ambientis.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia: ut, Abeundi, abeundo, abeundum; præter Ambiendi, ambiendo, ambiendum:

Præteritum.

Præteritum verò in $\left. \begin{array}{l} \text{Tus} \\ \text{Sus} \\ \text{Xus} \end{array} \right\} \text{ut} \left\{ \begin{array}{l} \text{Doctus.} \\ \text{Visus.} \\ \text{Nexus.} \end{array} \right.$

Futurum.

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus* activæ, ut plurimum significationis: aut neutralis: ut, Lecturus, cursurus: Alterum verò in *dus*, passivæ significationis semper, ut Legendus.

Significatio.

Significatio activa, cadunt: ut, Docens, docturus; Verberans, verberaturus.

A neutris cadentia neutraliter significant; ut, Currens, cursurus; Dolens, doliturus.

Participia in *dus*. A quibusdam neutris reperiuntur etiam Participia in *dus*: ut, Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.

Significatio passiva. Passivè significant, quæ à passivis descendunt; ut, Lectus, legendus; Auditus, audiendus.

Fiunt & Participia passiva ab hujusmodi neutris, quorum tertiæ personæ passivè usurpantur: ut, Aratur terra, Hinc, arata & aranda terra.

Participia.

Participia formata à Deponentibus, imitantur Participia significationem suorum verborum : ut, Loquens, à deponentibus. loquutus, loquuturus, à loquer.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *das* : ut.

Sequendus, } } Utendus, } } Obliviscendus,
Loquendus, } } Patiendus, } } & alia id genus.

Hæbent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc activè, nunc passivè significant : ut,

Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. — *mentitaque tela Agnoscunt.*

Communium denique verborum participia ipsorum significationem induunt : ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter Pœnitens, decens, libens, pertæsus, pœnitendus, pudendus.

Hæc participia præter analogiam, à verbis suis deducuntur, Pariturus, nasciturus, sonaturus, ar- guiturus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, oriturus, osurus, futurus.

Similia participiis sunt ista, Tunicatus, togatus, personatus, larvatus & innumera hujus sortis vocabula quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

NUMERUS.

Est & numerus in participiis, ut in nomine : Singularis, ut, legens : Pluralis, ut, legentes.

DE FIGURA.

Figura est duplex : Simplex, ut Spirans : Composita, ut Respirans.

Participia aliquando degenerant in nomina participialia ; vel cum alium casum quam suum verbum regant : ut,

Aburdans lactis, } } Pariens irem,
Aliena appetens, } } Fugitans inum.

Figura participiorum.

Participia sunt nomina.

Vel

Vel cùm componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt : ut, Infans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cùm comparatur : ut,

}	Amans,	{	Doctus,
}	Amantior,	{	Doctior,
}	Amantissimus.	{	Doctissimus.

Vel cum tempus significare desinunt : ut,

Expectem qui me nunquam visurus abisti ? hoc est, qui eo animo discessisti, ut me amplius non videres.

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermisurus, si quid explorati haberet : id est, ita affectus, ut non prætermitteret.

Amandus est doctissimus quisque : id est, dignus est, vel debet amari. Vita laudata : id est, laudabilis.

Ejicienda est hæc mollities animi : id est, debet ejici.

Participia
præsentis
temporis
fiunt no-
mina.

Participia præsentis temporis non rarò fiunt substantiva nomina. Modò in Masculino genere ; ut, Oriens, occidens, profluens, confluens : Modò in scæminino ; ut, Consonans, continens : Modò in neutro ; ut, contingens, accidens, antecedens, consequens : Modò in communi genere pro verbalibus in *tor* vel *trix* ; ut, Appetens, diligens, sitiens, indulgens.

Animans, modò scæmininum, modò neutrum reperitur.

De A D V E R B I O.

Adverbi-
um.

Adverbium est pars Orationis non flexa : quæ adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & Nomen : ut, *Homo egregie impudens. Nè parùm sis leno. Nimiùm Philosophis.* Aliquoties & Adverbium : ut, *Parùm honestè se gerit.*

Accidentia A D V E R B I O.

Accidentia Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Adverbio. Species, Figura.

Significationis varietas ex verborum circumstantiis colligenda est.

In loco significant, Hic, illuc, istuc, intus, foris, Adverbia usquam, nusquam, ubi, ubique, ubicunque, ubi-loci. be, utrobique, ubivis, ubi, ibi, alibi, alicubi, nec-ubi, sicubi, inibi, ibidem, inferiùs, superiùs.

Ad locum respiciunt, Hùc, illùc, istùc, intro, a- Ad locum liò, quò, aliquò, nequò, quoquò, siquò, eò, eòdem, significan- quòlibet, quòvis, quòcunque, foràs, horsum, alior- tia. sum, dextrorsum, sinistrorsum, fursum, deorsum, utroque, neutro, quoquoeversum,

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, intus, foris, A loco inde, unde, aliunde, alicunde, sicunde, necunde, significan- indidem, undeliber, undevis, undecunque, su- tia. perne, infernè, cœlitus, funditus.

Denique per locum innuunt, Hàc, illàc, istàc, Per locum quàcunque, eà, eàdem, alià, aliquà, siquà, nequà, significant. quaquà.

Adverbia temporis sunt, Dum, quum, quando, Temporis aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdu- Adverbia. dum, quampridem, jampridem, usquè, quousque, toties, quoties, aliquoties, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, mane, vesperi, nudius tertius, nudius quartus, nudius quintus, nudius sextus, &c. Diu, noctu, interdiu, nunc, jam, nuper, alias, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, sæpe, rarò, subinde, identidem, plerumque, quod- tidie, quorannis, nunquam, unquam, adhæc, etiam pro adhuc, hætenus, in dies, in- horas, ut-primùm, quum-primùm, simulac, simulatque.

Usquè temporis & loci adverbium est: ut, Usque. *Usquè sub obscurum noctis: Ab Æthiopia est usque hæc.* Est & ubi pro semper aut continuè ponitur: ut, *Usquè metu micrère sinus.*

Adverbia numeri: ut, Semel, bis, ter, quater, Numeri. quinquies, sexies, septies, vigesies vel vicies, tri- gesies vel tricies, quadragies, quinquagies, sexa- gies, septuagies, octogies, centies, millies, infi- nities.

Ordinis sunt, Inde, deinde, hinc, dehinc, dein- Ordinis. ceps, novissimò, imprimis, postremò, primùm, jam- primum,

- Interrogandi. primum, denique, demum, tandem, ad-summum.
Adverbia interrogandi sunt, Cur, quomobrem, quare, quomodo, ecquid, quin *pro* cui non, num, quid ita, quò, adeò, quantum?
- Vocandi. Vocandi sunt, Heu ò, cho, & siqua sunt similia.
- Negandi. Negandi: ut, Haud, non, minime, nequaquam, ne *pro* non, & similia.
- Affirmandi. Affirmandi: ut, Etiam, sic, quidni, sane, prorsus, nempe, nimirum, cerè, profectò, adeò, plane, scilicet.
- Jurandi. Jurandi: ut, Hercle, mehercle, medius-fidius, Dius-fidius, Pol, ædepol, Castor, ceator.
- Hortandi. Hortandi: ut, Age, fodes, sultis, amabò, agendum, eolum, eia, agitè.
- Prohiben. Prohibendi: ut, Ne, non.
- Optandi. Optandi: ut, U inam, si, ò si, ò.
- Excludendi. Excludendi: ut, Modò, dum modò, tantum modò, solum modò tantum, solum, duntaxat, demum.
- Congregandi. Congregandi: ut, Simul, unà, pariter, populatum, universim, conjunctim, &c.
- Segregandi. Segregandi: ut, Seorsim, gregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicitim, privatim, speciatim, bifariam, tritariam, omnifariam, plurifariam, ostiatim.
- Diversitat. Diversitatis: ut, Aliter, secus.
- Eligendi. Eligendi: ut, Potiù, potissimùm, imò, satius.
- Intenden. Intendendi: ut, Valde, nimis, nimiùm, immodicè, impendiò, impensè, prorsus, penitus, funditus, radicitù, omnino.
- Remittendi. Remittendi: ut, Vix, ægrè, paulatim, sensim, pederentim.
- Conceden. Concedentis: ut, Licèt, estò, demùs, fit-ita, fit-sanè.
- Negatæ solitud. Negatæ solitudinis: ut, Non solum, non tantum, non modò, nedum.
- Qualitat. Qualitatis: ut, Doctè, pulchre, fortiter, graviter.
- Quantitat. Quantitatis: ut, Parùm, minimè, maximè, summum, ad summum, & similia.
- Comparandi. Comparandi: ut, Tam, quàm, magis, minùs, maximè, minimè, æquè.

CONJUNCTIO.

65

Rei non peractæ: ut, Firmè, ferè, propè, pro-
pè, mò, n, tan ùm non, modò non.

Rei non peractæ.

D monstrandi: ut, En, ecce, sic, ut cùm dici-
mus, Sic Scribo.

Demon-
strandi.

Explanandi: ut, Id est, hoc est, quasi dicas, purà,
utputa, utpote.

Explanan-
di.

Dubitandi: ut, Forfan, forfitan, fortassis, fortasse.

Dubirand.

Eventus: ut, Fortè, casù, forte-fortunà.

Eventus.

Similitudinis: ut, Sic, sicut, sicuti, ità, item,
itidem, tanquam, quasi, ceù, uti, veluti.

Similitu-
dinis.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & com-
parantur, & regunt casus comparativi & superla-
tivi: ut, Doctè, doctiùs illo, doctissimè omnium;
similiter Benè, meliùs, optimè: Malè, pejus, pes-
simè: etiam Sæpè, sæpiùs, sæpissimè: Nuper, nu-
perrimè, & similia.

Compara-
tio.

SPECIES.

Species est duplex; Principalis, quæ ex se ori-
ginem habet: ut, *Heri, cras.*

Species
adverbio-

Derivativa est eorum, quæ nata sunt aliunde:
ut, *Furtim, à furor; Stridentim, à fringo; Humaniter, ab
humanus.*

Aliquando neutra adjectiva induunt formam
adverbiorum, ad Græcorum imitationem: ut,
Recens, pro recenter; Torvum, pro torvè.

Nomina
fiant ad-
verbia.

FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut, Prudenter;
Composita, ut, Imprudenter.

De CONJUNCTIONE.

Conjunctio est pars Orationis, quæ sententia-
rum clausulas apè connectit.

Accidentia Conjunctioni.

Acciden-

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo.

FIGURA. junct.

FIGURA.

Figura. Figura ex duplex : Simplex, ut, nam : Composita, ut, namque.

POTESTAS.

Potestas. Potestas, *id est*, significatio, est varia : Aliæ enim è conjunctionibus copulativæ sunt : ut, Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, itidem, cum, & tum.

Tum. Tum item geminatum : ut, *Vir tum probus, tum eruditus*. Huc spectant & his contrariæ ; ut, Nec, neque, neu, neve.

Suspensivæ. Hæ quatuor sequentes ; Et, que, nec, neque, cum geminantur, Suspensivæ etiam vocantur, quod aliud semper expectari faciant : ut, *Et fugit & pugnat, nec sapit ista, nec sentit*.

Disjunctivæ. Aliæ disjunctivæ : ut, Aut, vel, ve, seu, five. At istæ, cum geminantur, suspensivæ etiam vocantur : ut, *Vel scribit, vel dicit*.

Discretivæ. Aliæ discretivæ : ut, Sed, sed-enim, at, atq, atqui, quidem atque, quoque, scilicet, cæterum, verò, enim-verò, quod si, verum, porro, quin.

Rationales, seu Illativæ. Aliæ rationales, seu illativæ : ut, Ergo, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob eam rem, eâ-re ; Cicer. *Eâ re, statim ad te Aristocritum misi*.

Causales. Aliæ causales ; id est, quæ rationem præcedentis Orationis inferunt : ut, Nam, namque, enim, etenim, quòd, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quandoquidem, propterea, quòd, quoniam, quatenus, & pro quia, ut,

Virgil. *Audieras, & fama fuit* ; pro nam, vel quia fuit : quòd pro quia ; ut, Cicer. *Non quòd quicquam desit, sed quia valde cupio*.

Ovid. *Crede mihi bene qui latuit, bene vixit* ; & intra Fortunam debet quisque manere suam : pro nam, vel quia.

Perfectivæ. Aliæ Perfectivæ, seu Absolutivæ : ut, Ut, quòd pro ut,

CONJUNCTIO.

67

Nè & ut, *pro* nè non : Terent. *Sed partis cum ut queas ferre.*

Nè, *pro* ut non : ut, Cicero. *Opera datur, judicia nè fiant.*

Aliæ Continuativæ : ut, Si, fin, ni, nisi.

Continuat.

Aliæ Dubitativæ : ut, Ne, an, anne, num, nun-
quid, utrum, necne.

Dubitati-
væ.

Aliæ Adversativæ : ut, Etſi, quanquam, quam-
vis, licet, tametſi : & alia id genus.

Adverſa-
tivæ.

Aliæ Redditivæ earundem : ut, Tamen, attamen, ſed, tamen, veruntamen.

Redditi-
væ.

Aliæ Diminutivæ : ut, Saltem, at, certè, vel :
ut Cic. *Ne vel latum digittum diſceſſeris.*

Diminuti-
væ.

Aliæ Electivæ : ut, Quam, ac, atque, ut, Quan-
do *pro* quàm accipiuntur.

Electivæ.

Aliæ Expletivæ : ut, Quidem, equidem, nimi-
rum, autem, ſcilicet, quoque, nam proſectò, verò, vè.
enim-verò, ſed enim, enim *pro* certè.

Expleti-
rum.

Virgil. *Nam quis te, juvenum confidentiſſimè, noſtras
Fuſſit adire domos?* (Ter. *At enim non ſinam.*

Sunt diſtiones, quæ nunc adverbia, nunc con-
junctiones, nunc præpoſitiones eſſe inveniuntur :
ut, Cum, quoties caſui jungitur, præpoſitio eſt.

Cum.

In genere, Conjunctiones adeò tenui diſcrimine
ab adverbiiſ diſcernuntur, ut quàm ſæpiſſimè con-
fundantur : ut, Quando, proinde, & ſimilia.

ORDO.

Ordo conjunctionum eſt triplex ; nempe,

Ordo con-
junct.

Præpoſitivus : earum ſcilicet, quæ in ſententi-
rum exordio ponuntur.

Præpoſiti-
vus.

Subjunctivus : earum ſcilicet, quæ ſecundum in Subjunc-
clauſula, vel tertium, vel ad ſummum quartum
locum occupant.

Subjunc-
tivus.

Communis.

Commun.

Ex conjunctionibus hæ imprimis præponi ſo-
lent : Nam, quare, at, aſt, atque, & aut, vel, nec,
neque, ſi, quin, quatenus, ſin, ſeu, ſive, ni, niſi.

Præpoſit.

Sub-

Subjunctivæ quæ. Subjunctivæ verò sunt, Quidem, quoque, autem, verò, enim

Encliticæ. Et tres Encliticæ: ut, Què, ne, ve; sic dictæ, quòd accentum in præcedentem syllabam inclinant: ut, Horat. *Lude, e qui nescit, campestribus abstinet armis: Indoctus in pile, discitur, trochæus quiescit.*

Sunt & aliæ quoque voces aliquot encliticæ: ut, Dum, sis, nam, &c.

Communes.

Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi & postponi possunt; quales sunt reliquæ fere omnes, præter prædictas: ut, Equidem, ergo, igitur, saltem, ramen, quanquam, &c.

De Præpositione.

Præpositio est pars Orationis indeclinabilis, quæ aliis Orationis partibus, vel in compositione, vel in appositione præponitur.

Appositione: ut, *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Adactum juramentum adhibendum admonuit.*

Præpositiones

postpositæ
suis casibus.

Quædam Præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

Cum,

Tenus,

Versus,

Usque.

Quibuscum.

Pube tenus.

Angliam versus.

Ad occidentem usque.

Accidentia Præpositioni.

Præpositioni accedit casuum regimen, sive constructio.

Cæterum in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quam assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causâ.

Secundum.

Secundum, Aliud significat cum dico, *Secundum aurem vulnus accepit*, i. e. *juxta aurem*. Aliud verò hic, *Secundum Deum Parentes amandi sunt*, i. e. *proximo post Deum*. Aliud in hac oratione, *Secundum quietem satis mihi felix visus sum*, id est, *in quiete, vel inter quietem*.

Pra-

Præpositiones Accusativum regentes.

Ex præpositionibus istæ accusativo casui ad-
junguntur.

Ad. *Ad Calendas Gracas.*

Apud. Virg. *At bene apud memores veteris stat gratia facti.*

Ante. Horat. ——— *dicique beatus.*

Ante obitum nemo, supremæque funera debet.

Adversus. *Nè Hercules quidem adversus duos.*

Cis. *Cis Thamesim sita est Æthiopia.*

Citra. & Hor. *Est modus in rebus, sunt certi deniq; fines.*

Ultra. & *Quos ultra citràque nequit consistere rectum.*

Intra. Ovid. *Creda mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra*

Fortunam debet quisque manere suam.

Extra. Pl. Ma. *Extra omnem ingenii aleam positus Cicerò.*

Circum. *Locale est: ut Circum montem.*

Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.*

Circiter, & tempus & numerum significat: ut,

Circiter horam decimam.

Cæsar; Circiter duo millia desiderati sunt.

Contra. *Nè contra stimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. Hor. *Multa cadunt inter calicem supremæque libra.*

Infra. Ter. *Quem ego infra omnes, infimum esse puto.*

Supra. Salust. *Dux hostium cum exercitu supra caput est.*

Juxta. Ter. *Cum lucubrando juxta ancillas lanam faceres.*

Ob. *Fæda mors ob oculos versabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos.*

Per mare pauperiem fugiunt; per saxa, per ignes.

Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Teren. *ita fugias, nè præter casam.*

Propterea. *Aliquid mal. propter vicinum malum.*

Post. Hor. *O civis, cives, quærenda pecunia prima est; Virtus post nummos.*

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi.*

Trans. Hor. *Cælum non animum mutant qui trans mare currunt.*

Præpo-

Præpositiones Ablativum Regentes.

- A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*
 Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus: *Ab alio expectes, alteri quod feceris.*
 Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cum opus est, gaudeas.*
 Absque. Terent. *Absque eo esset. Absque pecunia miserè vivitur.* (lucrum.
 Cum. Mimus. *Damnum appellandum est, cum mala fama*
 Clam. *Clam patre. Et Plautus. Clam patrem.*
 Coram. *Coram Senatu res acta est.*
 De. *Sophista rixantur de lana caprina.*
 E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat è saxo Tarpeio dejiciebatur.*
 Ex. *Ex malis moribus bona leges nata sunt.*
 Pro. Mimus. *Comes facundus in via pro vehiculo est.*
 Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*
 Sine. Idem. *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*
 Tenu. Virg. — *capuloque tenuis ferrum impulit irâ.*

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt, sed diversâ ferè significatione.

In. Trent. *In tempore veni, quod omnium rerum est primum: sine motu.*

Ovidius. *Inque domus superas scandere cura fuit: motum quodammodo innuit.*

Sub. Virg. *Sub lucem exportant calathis: i. e. paulo ante lucem.* Idem. — *vasto vidisse sub antro.*

Præpositiones Super Virg. *Super ripas Tiberis. Fronde super viridi.*
 Subter. *Subter terram.* Virg. *Densa subter testudine casus.*
 Sunt & Præpositiones, quæ nunquam extra compositionem inveniuntur: nimirum,

Am, } ut, { Ambio, } } Re, } ut, { Recipio.
 Di, } ut, { Diduco, } } Se, } ut, { Spono.
 Dis, } ut, { Distraho, } } Con, } ut, { Condono.

INTERJECTIO.

71

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit *n*: ut, Coagmento, coemo, coinquino, cooperio.

De Interjectione.

Interjectio est pars Orationis, quæ sub inconditâ voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis: ut, Evax, vah. Plaut. *Evax, jargis tandem uxorem abegi.*

Dolentis: ut, Heu, hoi, hei, ô, ah. Terent. *I intro! loi! hei! Virgilius. O dolor atque decus magnum!*

Timentis: ut, Hei, atat. Terent. *Hei! vereor ne quid Andria appetet mali.*

Admirantis: ut, Papæ. Ter. *Papæ! nova figura oris.*

Vitantis: ut, Apage, Apagésis. Terent. *Apagésis, egon? formidolosus?*

Laudantis: ut, Euge. Mar. *Citò, nequiter, euge, beate.*

Vocantis: ut, Eho, ho, io. Terent. *Ol, qui vocaris?*

Deridentis: ut, Hui. Ter. *Hui! tu mihi illam laudas!*

Ex improvise aliquid apprehendentis: ut, Atat, Ter. *Atat! data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis: ut, Oh, proh. *Pro nefas! Seneca. Oh paupertas felix!*

Imprecantis: ut, Malum, væ malum, Ter. *Quid hoc (malum) infelicitatis est?*

Ridentis: ut, Ha, ha, he. Terent. *Ha, ba, he. Defessa jam misera sum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut, Au. Terent. *Au, nè comparandus hic quidem ad illum est.*

Illud hîc observandum est, nomina quoque & Aliæ par-
verba quandoque interjectionis loco poni: ut, tes sunt
apud Virg. *Navibus (infandùm) amissis.* Cicer. *Se! interjecti-
amabò te cura.* Imò quævis orationis pars, affec- ones.
tum animi inconditum significans, interjectionis
vice fungitur.

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologia, quamlibet crossâ (quod auri) Minervâ tradita sunt pueris, tantisper cum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferula defunguntur, abundè sufficere arbitramur. Quod si cui tamen allucescit quicquam his aliis exactiusque peruestigare, hunc ad Grammaticorum voluenda perscrutandaque opera relegandum censemus. Quorum cum magnus sit numerus, & quidem egregiè doctorum, nullum tamen novimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiamque, Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

De Constructione Octo partium Orationis.

ATque de octo quidem Orationis partibus earumque formis, quatenus ad Etymologiam attinet, hætenus dictum est: deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxim, quæ constructio dicitur, agemus.

Constru-
ctio quid
sit.

Est igitur Syntaxis debita partium Orationis inter se compositio connexioque juxta rectam Grammatices rationem.

Ea verò est, quâ veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Concor-
dantiæ
Gramma-
ticæ.

Ceterum, priusquam de partium Orationis structura singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt paucis edifferenda.

¶ Concordantia Nominativi & Verbi.

Concor-
dantia
prima.

Verbum personale coheret cum nominativo, numero & personâ: ut,

Nunquam sera best ad bonos mores a.ia.

**Fortuna nunquam perpetuo best bona.*

Nomi-

Nominativus primæ vel secundæ personæ rarissime exprimitur, nisi causâ discretionis; ut, *⁠Vos damnastis*; quasi dicat, *præterea nemo*; aut emphasis gratiâ, ut, Ter. *⁠Tu es patronus, ⁠tu pater, se deservis ⁠tu, perimus*; quasi dicat, *præcipue, & præ aliis tu patronus es*. Ovid. *⁠Tu dominus, ⁠tu vir, ⁠tu mihi frater beris*.

In verbis quorum significatio ad homines tantum pertinet, tertiæ personæ nominativus sæpe subauditur; ut, *Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant, clamitant, & in similibus*: ut,

Terentius. *⁠Fertur atroxia flagitia designasse*.
Ovid. *Teque ⁠ferunt ira prænituisse tua*.

Non semper vox casualis est verbo nominati- Verbum
vus, sed aliquando verbum infinitum; ut, Plaut. infinitum
⁠Mentiri non ⁠est meum: Aliquando oratio; ut, nominati-
Ovid. *Adde quod ⁠ingenuas didicisse fideliter artes*, vus verbor
⁠Emollit mores, nec sinit esse feros.

Aliquando adverbium cum genitivo; ut, *⁠Partim virorum ⁠deciderunt in bello. ⁠Partim signorum ⁠sunt combusta*.

Exceptio Prima.

Verba infiniti modi pro nominativo accusati- Accus. an
vum ante se statuunt; ut, *⁠Te ⁠rediisse incolumem te verbum*
gaudeo. ⁠Te fabulam ⁠agere volo. infinitum.

Resolvi potest hic modus per quod & ut, ad hunc
modum; *⁠Quod tu ⁠rediisti incolumis, gaudeo. ⁠Ut tu*
fabulam ⁠agas, volo.

Verbum inter duos nominativos diverforum nu-
merorum positum, cum alterutro convenire potest:
ut, Terent. *Amantium ira amoris ⁠redintegratio ⁠est*.
Ovid. ——— *quid enim nisi ⁠vota ⁠supersunt?*
Idem. *Pectora percussit, pectus quoque ⁠robor ⁠fuit*.
Virgil. ——— *nihil hic nisi ⁠carmina ⁠desunt*.

Impersonalia præcedentem nominativum non Except. 1.
habent, ut, *Tædet me vitæ. Pertasum est conjugii*: de
quibus suo loco.

Nomen multitudinis singulare quandoque verbo plurali jungitur : ut, *ⁱPars ⁱabiere. ⁱUterque ⁱdeluduntur dolis.*

¶ Concordantia Substantivi & Adjectivi.

Secunda
concor-
dantia.

Adjectivum cum Substantivo genere, numero, & casu consentit : ut, *Juven. ⁱRara ⁱavis in terris, ⁱnigroque similissima ⁱcygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina substantivis adnectuntur : ut,

Ovidius. Donec eris felix multas numerabis amicas:

Nullus ad ⁱamissas ibit amicus ⁱopes.

*Seneca. Non ⁱhoc primum ⁱpectora ⁱcuius ⁱma-
ⁱsenferunt; graviora tuli.*

Nota.

Aliquando oratio supplet locum substantivi : ut, *ⁱAudito ⁱregem Doroberniam proficisci.*

¶ Concordantia Relativi & Antecedentis.

Tertia
concor-
dantia.

Relativum cum Antecedente concordat genere, numero, & persona : ut, — *ⁱvir bonus ⁱquis? ⁱQui consulta patrum, ⁱqui leges juraque servat.*

Nec unica vox solum, sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente : ut, *Terent. ⁱIn tempore ad eam veni, ⁱquod omnium rerum est primum.*

Relativum inter duo antecedentia diversorum generum collocatum, nunc cum priore convenit : ut, *Valerius Maximus. Senatus assiduam stationem ⁱloci peragebat, ⁱqui hodie Senaculum appellatur.*

Non procul ab eo ⁱflumine, ⁱquod Saliam vocant.

Cicer. Propius a terra Jovis ⁱstella fertur, ⁱqua Phaeton dicitur.

Nunc cum posteriore : ut, *Homines tuentur illum globum, ⁱ. e. ⁱna ⁱterra dicitur.*

Est locus in carcere, ⁱquod ⁱTullianum appellatur.

In coitu Luna, ⁱquod ⁱinterlunium vocant.

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo sub-

subintelligitur: ut, Terentius; *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas, qui filium haberem tali ingenio pradtum.* Ovid. — *Nostros vidisti fientis ocellos.*

Quoties nullus nominativus interferitur inter Casus relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus: ut, Boët. *Felix, qui potuit boni Fontem visere lucidum.*

A. si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio, quod mora tardat, abest.* Virg. *Cujus nomen adoro.* *Quorum optimum ego habeo.* *Cui similem non vidi.* *Quo dignum te judicavi.* *Quo melius nemo scribit.* *Quem videndo obstupuit.* *Lego Virgilium, præ quo ceteri portæ sordent.*

Substantivorum Constructio.

Quum duo Substantiva diversæ significationis Genitivus sic concurrunt, ut posterius à priore possit substantia quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur: ut, Juv. *Crescit amor unummi quantum ipsa pecunia crescit.* *Rex pater patria.* *Arma Achillis.* *Culior agri.*

Proinde hic genitivus sæpissimè in adjectivum Variatio possessivum mutatur: ut, *Patris domus.* *Paterna substantia domus.* *Heri filius.* *Herilis filius.* Est etiam ubi in tivo in addativum vertitur: ut, Luc. de Cat. *Urbi pater est, jectivum urbique maritus.* *Herus tibi, mihi pater.* possessivum.

Exceptio.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut Ovid. *Effodiuntur opes irritamenta malorum.* Virg. *Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.* Apposio.

Adjectivum in neutro genere absolutè, hoc est, absque substantivo positum, aliquando genitivum postulat: ut, *Paululum pecunia.* *Hoc noctis.*

Catul. *Non videmus id mantice, quod in tergo est.*

Juven. ^aQuantum quisque sua ^bnummorum servat in arca,
^aTantum habet & ^afieri.

Ponitur interdum genitivus tantum, nempe priore substantivo per Eclij fin subaudito; ut in hujusmodi locutionibus;

Terentius. Ubi ad ^bDiana veneris, ita ad dextram Ventum erat ad ^bVesta: Utrobique subauditur ^atemplum.

Virg. ^bHectoris Andromache: subauditur ^auxor.

Idem; ^bLeiphebe ^bGlauco: subauditur ^afilia.

Terent. ^bHujus video Byrrhiam: subauditur ^aservum.

Laus & Vituperium.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo vel genitivo; ut, ^aVix nullâ fide. Ovid. ^bIngenui vultus ^apuer, ingenuique pudoris.

Opus & Usus.

Opus & usus ablativum exigunt: ut, Cicero. ^bAu-
^aroritate tuâ nobis ^aopus est. Gell. Pecuniam, ^bquâ sibi
 nihil esset ^ausus, ab iis quibus sciret usui esse non accepit.

Opus autem adjectivè pro Necessarius quandoque poni videtur, varièque construitur; ut,
 Cicero. Dux ^bnobis & ^aauthor ^aopus est.

Idem. Dicis nummos ^bmichi ^aopus esse ad apparatus tri-
 umphi.

Terentius. Alia, ^bqua ^aopus sunt, para.

Cicero. Sulpitii operam intelligo ex tuis literis ^btibi mul-
 tum ^aopus non fuisse.

Adjectivorum Constructio.

GENITIVUS.

Adjectivo-
 rum Con-
 structio. **A**djectiva, quæ desiderium, notitiam, memo-
 riam, atque iis contraria significant, geni-
 tivum adificiunt; ut,

Plinius. Est natura hominum ^bnovitatis ^aacida.

Virg. Mens ^bfuturi ^apræsentia. Idem. ^aMemor esto brevis
^aævi.

Ter. ^aImperitos brevem, eductos liberè, in fraudem illis.

Silius. Non sum ^banimi ^adubius, sed ^adevius ^bæqui.

Cicero. Græcarum ^bliterarum ^arudis.

Ad

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum fe- Verbalia
runtur : ut, ^a*Audax* ^b*ingenii*. Ov. d. *Tempus* ^a*edax* ^b*dre* in *ax*.

rum. Sen. *Virtus est* ^b*vit orum* ^a*fugax*. Hor. ^b*Utillum*
^a*sagax*. Id. ^b*Propositi* ^a*tenax*. Virg. *Tam* ^b*fi* ^a*præ* ^b*que*
^a*tenax, quàm* ^a*nimica veri*. Plaut. ^b*Pecuriarum* ^a*petax*,
&c.

Ingens præterea adjectivorum turba, nullis cer-
tis regulis obstricta, casum patrium postulat.
Quorum farraginem satis quidem amplam con-
gesserunt *Linacrus* & *Despauterius*. Tu vero crebrâ
lectione ea tibi reddes admodum familiaria.

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interro-
gativa quædam, & certa numeralia, genitivo, à
quo & genus mutantur, gaudent ; ut, Cicero.
Quamquam te, *Marce fili*, *annum* jam audientem *Cra-*
tippum idque *Athenis*, abundare oportet præceptis institu-
tisque philosophiæ, propter summam & doctoris authorita-
tem & urbis ; ^b quorum ^a alter te scientiâ augere potest,
altera exemplis. ^a Utrum ^b horum major accipe.

Ovid. ^a *Quisquis* fuit ille ^b *Deorum*.

Terent. An ^a *quisquam* ^b *minum* est æque miser, ut ego ?

Virgilius. — ^b *dicum* promittere ^a nemo auderet.

^a *Tres* ^b *fratrum*. ^a *Quatuor* ^b *judicum*. ^b *Sapientum* ^a *octa-*
vus quis fuerit, nondum constat.

^a *Primus* ^b *regum Romanorum* fuit *Romulus*.

In aliq. tamen sensu ablativum exigunt cum præ-
positione: ut, ^a *Primus* ^b *ab Hercule*. ^a *Tertius* ^b *ab Aenea*.

In alio vero sensu dativum ; ut, Virg. — ^b *Nalli*
pietate ^a *secundus*.

Usurpantur autem & cum his præpositionibus,
E, de, ex, inter, ante ; ut, Ovid. *Est Deus* ^b *vobis* ^a *alter*.
Idem. ^a *Solus* ^b *de superis*. Virg. ^a *Primus* ^b *inter omnes*.
Idem. ^a *Primus* ^b *ibi* ^b *ante omnes*, *magna* committante ca-
tervâ, *Laocoon* *ardens* *summâ* *decurrit* *ab arce*.

Interrogativum & ejus Redditivum ejusdem Interro-
casus & temporis erunt ; ut, ^a *Quarum* *rerum* *nulla*
est *satietas* ? ^b *Divitiarum*. *Quid* *rerum* *nunc* ^a *geritur* *in*
Anglia ? ^b *Consultitur* *de religione*.

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per Cujus, ja, jum: ut, *Cujum perus?* *Laniorum.* Aut per dictionem varietate Syntaxeos: ut, *Furtive accusas, an homicidii?* *Utro, ne*

Fallit denique, cum per possessiva, Meus, tuus, suus, &c. respondendum est: ut, *Cujus est hic colex?* *Meus.*

Comparativa & superlativa. Comparativa & superlativa accepta partitivè, genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt.

Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, *Maximum* *fortior est dextra,* *Dignorum medius est* *longissimus.* Accipiuntur autem partitivè, cum, per, E, ex, aut inter exponuntur: ut, *Virgilius* *Poëtarum* *doctissimus*: id est, *ex pœtis,* vel *inter pœtas.*

Comparativorum constructio. Comparativa cum exponuntur per quàm, ablativum adsciscunt: ut, Horat. *Vilius argentum est* *auro,* *virtutibus aurum,* id est, *quàm aurum, quàm virtutes.*

Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus significat: ut,

Cicer. *Quanto* *doctior es,* *tanto te geras* *submissius.*

Tanto, quanto, multo, longè, ætate, natu, utriusque gradui apponuntur: ut, Catul. *Tanto tu* *pestissimus omnium pœta.* *Quanto tu* *optimus omnium patronus.*

Eras. *Nocturna lucubrationes* *longè* *periculosissimæ habentur.* *Longe ceteris* *peritior es,* sed non *multo* *melior tamen.* Juven. *Omne animi vitium* *tanto* *conspectius in se crimen habet,* *quanto* *major, qui peccat habetur.* *Major est* *maximus* *ætate.* *Major est* *maximus* *natu.*

DATIVUS.

Commodum, incommodum, &c. Adjectiva quibus commodum, incommodum, similitudo, dissimilitudo, voluptas, submissio, aut relatio ad aliquid significatur, in dativum transeunt: ut, Virgilius. *Sis* *bonus,* O, *felixque* *beatus.*

Martial. *Turba* *gravis* *paci,* *placidaque* *inimica* *quieti.* *Est* *finitimus* *oratori pœta.*

Ovid. *Qui color albus erat, nunc est* *centarius* *albo.*

Martial. *Fecundus* *amicis,* *Omibus* *supplex.*

Horat.

Horat. Si facis ut ^patria sit ⁱdoneus, ^utilis ^aero.

Huc referuntur nomina ex *Con* præpositione Composita: ut, Contubernalis, commilito, contacta cum *Con*. servus, cognatus, &c.

Quædam ex his quæ similitudinem significant, *Varia constructio*. etiam genitivo gaudent: ut,

Lucanus. Quem metuis, ^par ^hujus erat.

Terentius. Patres æquum esse censent, nos jamjam a pueris illico nasci senes, neque illarum ^affines esse ^rerum, quas fert adolescentia.

Idem. ^bDomini ^asimilises. Aufon. Mens ^aconscia ^recti.

Virgilius. Præterea regina ^tui ^afidissimo, dextrâ

Ocidit ipsa suâ.

Communis, alienus, immunis, variis casibus servantur: ut, Cicero. ^aCommune ^aanimantium omnium

est conjunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors ^omnibus ^acommunis. Hoc ^mibi tecum ^acommune est.

Salust. Non ^aaliena ^bconfilii. Sen. ^aAlienus ^aambitioni.

Cicero. Non ^aalienus ^aScærolæ studiis.

Ovid. Vobis ^aimmunibus hujus esse ^mali dabitur.

Plinius. Caprificus ^omnibus ^aimmunis est.

^aImmunes ^aab illis malis sumus.

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam accusativo cum præpositione adjunguntur: ut, Cicer. ^aNatus ^aad gloriam.

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut & participia, seu In *bilis* Sc. potius participialia in *du*, dativo adjecto gaudent: *du*.

ut, Martial. O ^mibi post nullos ^fuli ^amemorande sodales!

Statius. — nulli ^apenetrabilis ^aastro Lucretus erat.

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis mensura subjicitur adjectivis in Magni-accusativo: ut, Gromon septem ^bpedes ^alongus, umbram ^{tud.} mensura. non amplius quatuor ^bpedes ^alongam reddit.

Interdum & in ablativo: ut,

Columnella. Tons ^alatus ^petibus tribus, ^aaltus ^triginta.

Interdum etiam & genitivo : ut, Columel. In morem lerti areas, ^alatas ^bpedum denum, ^alongas ^bpedum quinquagenum facito.

ABLATIVUS.

Copia & inopia. Adjectiva, quæ ad copiam egestatemve pertinent, interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent: ut, Plaut. *Amor & ^bmelle & ^bselle est ^asecundissimus.* Horat. *Dives ^bagris, ^adives positus in favore ^bnummis.* Virgilius. *At fessa multa referunt se nocte minores, Crura ^bthymo ^aplena.*

Idem. *Qua regio in terris nostri non ^aplena ^blaboris ?*

Idem. *Dives ^bopum, ^adives pictæ ^bvestis, & auri.*

Perfius. *O curus in terris anima, & ^bcaelestium ^ainanes! ^aExpers ^bfraudis. ^bGratiâ ^abeatus.*

Diversitas. Nomina diversitatis ablativum sibi cum præpositione subiiciunt; ut, Virg. *Alter ^bab illo. ^aAliud ^bab hoc. ^aDiversus ^bab isto.*

Nonnunquam etiam dativum : ut, *Huic ^adiversum.*

Causa. Adjectiva regunt ablativum significantem causam; ut, *Pallidus ^birâ. ^bIncurvus ^asenectute. ^aLivida ^barmis brachia. ^aTrepidus ^bmorte futurâ.*

Modus rei. Forma vel modus rei adjicitur nominibus in ablativo : ut, *Facies miris ^bmodis ^apallida. ^bNomine ^aGrammaticus, ^bre ^abarbarus.*

Cicer. *Sum tibi ^bnaturâ ^aparens, ^apræceptor ^bconsiliis.*

Virgil. — *Trojanus ^borigine Caesar. ^aSpe ^adives, ^bre ^apauper. ^aSyrus ^bnatione.*

Dignus, &c. Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi casum adjectum volunt : ut, Terent. *Dignus es ^bodice. Qui filium haberem tali ^bingenio ^apræditum.* Virg. *Atque ^boculis ^acapti fodere cubilia talpa.* Idem *Sors tuâ ^acontentus, abi.*

Horum nonnulla genitivum interdum vendicant: ut, Ovid. *Militia est ^boperis altera ^adigna tui.*

Virgilius. *Descendam magnorum haudquaquam ^aindignus ^bavorum.*

¶ Pronominum Constructio.

MEi, tui, fui, nostri, vestri, genitivi primitivi-Primitiva.
vorum, ponuntur cum passio significatur :
ut, *Languet* ^adesiderio ^btui.

Ov. ^aParſq; ^btui latitat corpore clauſa meo. ^aImago ^bnoſtri.

Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiciuntur cum Derivati-
actio vel possessio rei denotatur : ut, *Facet* ^adesiderio ^{va}.
^btuo. ^aImago ^bnoſtra, id est, quam nos possidemus.

Nostrum & vestrum genitivi sequuntur distri-
buitiva, partitiva, comparativa, & superlativa :
ut, ^aUnusquisque ^bveſtrum. ^aNemo ^bnoſtrum. Ne ^acui
^bveſtrum ſit mirum. ^aMajor ^bveſtrum. ^aMaximus natu
^bnoſtrum.

Hæc possessiva, meus, tuus, suus, noster & vester, Possessiva.
hos genitivos post se recipiunt, ipsius, solius, uni-
us, duorum, trium, &c. Omnium, plurium, pauco-
rum, cujusque; & genitivos participiorum, quæ ad
genitivum primitivi in possessivo inclusum referun-
tur : ut, *Ex* ^atuo ^bipſius animo conjecturam feceris.

Cic. Dico ^ameâ ^bunius operâ Rempublicam esse liberatam.

Idem. ^aMeum ^bſolius peccatum corrigi non poteſt. (Ilor.

Eras. ^aNoſter ^bduorum eventus oſtendat, utra gens ſit me-

In ^aſua ^bcujusq; laude præſtantior. ^aNoſtra ^bomniû memoria.

Brut. ad Cic. ^aVeſtris ^bpavorum reſpondet laudibus.

Hor. — ſcripta cum ^amea nemo legat, vulgo recitare
^btimentis.

Sui & suus reciproca sunt, hoc est, semper reflex. Sui & suus
tuntur ad id quod præceſſit in eadem oratione; ut, reciproca.
^aPetrus nimium admiratur ^bſe. Parcit ^aerroribus ^bſuis.

Aut annexa per copulam : ut, *Magnopere* ^aPetrus
rogat, ne ^bſe deſeras.

Ipsè ex pronominebus ſolùm trium perſonarum Ipſe.
ſignificationem repræſentat : ut,

^aIpsè ^bvidi. ^aIpsè ^bvideris. ^aIpsè ^bdixit.

Et nominebus pariter, ac pronominebus adjun-
gitur : ut, ^aIpsè ^bego. ^aIpsè ^bille. ^aIpsè ^bHercules.

Idem, etiam omnibus perſonis jungi poteſt : ut, Idem.
^aEgo ^bidem ^baſſum. Terent.

Terent. ^a*Idem* ^b*has nuptias* ^c*perge facere.*

Virgil.—^a*Idem* ^b*jungat vulpes,* & ^c*mulgeat hircos.*

Demonst. Hæc demonstrativa, Hic, ille, iste, sic distinguuntur: Hic, mihi proximum demonstrat: Iste, iste, cum qui apud te est; Ille, cum qui ab utroque Ille & iste. remotus est, indicat.

Ille, tum usurpatur, cum ob eminentiam rem quampiam demonstramus: ut, *Alexander ille magnus.* Iste, verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus mentionem facimus: ut, Terent. *Istum amulum quoad poteris ab eâ pellito.*

Hic & ille. Hic & ille, cum ad duo anteposita referuntur. Hic, ad posterius & propius; Ille, ad prius & remotius propriè ac usitatissimè referri debet: ut, Col. ^a*Agricola contrarium est* ^b*pastoris propositum: b ille quam maxime subactis* & ^c*puro solo gaudet,* ^b*hic novali graminosque: b ille fructum* ^c*terra sperat,* ^b*hic* ^c*è pecore.*

Est tamen, ubi è diverso pronomen *hic* ad remotius suppositum referri invenias, & *ille* ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post Verbum.

Nominat. **V**erba substantiva, ut, Sum, forem, fio, existo, utrinque. verba vocandi passiva; ut, Nominor, appellor, dico, vocor, nuncupor; & iis similia: ut, Scribor, salutor, habeor, existimor: item verba gestûs: ut, Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro, urinque nominativum expetunt: ut, ^a*Deus* ^b*est* ^c*summum bonum.* ^a*populli* ^b*vocatur* ^c*bnani.* ^a*Fides religionis nostra* ^b*fundamentum* ^c*habetur.* ^a*Malus* ^b*pastor* ^c*dormit* ^b*supinus.* ^a*Lactantius.* ^b*Homo* ^c*incedit* ^b*erectus* ^c*in cælum.*

Denique omnia serè verba post se nominativum habent adjectivi nominis, quod cum supposito verbi, casu, genere, & numero concordat: ut,

^a*Rex* ^b*mandavit* ^c*primus* ^b*extirpari* ^c*lar sin.*

^a*Pii* ^b*orant* ^c*taciti.* ^a*Boni* ^b*discunt* ^c*seduli.*

Infiniti
verbi con-
structione.

Infinitum quoque utrinque eisdem casus habet, præcipue

præcipue cùm verba optandi, eisque similia accedunt: ut, ^bHypocrita cupit ^avideri ^bjustus. Hypocrita cupit ^bse ^avideri ^bjustum. Malo ^bdives ^aesse quàm haberi. Malo ^bme ^bdivitem ^aesse quàm haberi. Claud. Vivitur exiguo melius; natura ^bbeatis ^bOmniibus ^aesse dedit, si quis cognoverit uti.

Martial. ^bNobis non licet ^aesse tam ^bdisertis, vel disertos.

Terentius. Expedi ^bbonas ^aesse ^bvobis.

Ovidius. Quo ^bmihi commissio non licet ^aesse ^bpiam.

Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur accusativi ante verba infinita. ^bNos ^aesse ^bdisertos, ^bnos ^aesse ^bbonos. ^bMe ^aesse ^bpiam.

Genitivus post Verbum.

SUM genitivum postulat, quoties significat possessionem, aut ad aliquid pertinere: ut, Sum signific. possess. gen.

Virgilius. — ^bpecus ^aest ^bMelibœi.

Cicero. ^bAdolescentis ^aest majores natu revereri.

Virg. ^bRegum ^aest parcere subiectis, & debellare superbos.

Excipiuntur hi nominativi, Meum, tuum, suum, nostrum, vestrum, humanum, belluinum, & similia: ut, Non ^aest ^bmeum contra auctoritatem Senatûs dicere.

Terent. Eja, haud ^bvestrum ^aest iracundos esse.

^bHumanum ^aest irasci.

At hic subintelligi videtur Officium, quod aliquando etiam exprimitur: ut, Terent. ^bTuum ^aest officium has bene ut ad similes nuptias.

Verba æstimandi genitivo gaudent: ut, ^bPlurimi passim ^asunt poëta. Pudor ^bparvi ^apenditur. ^bNibili, di verba gen.

vel ^bpro nibilo ^ahabentur literæ.

Ovid. ^bPluris oves nunc ^asunt, quàm prisci temporis annis.

Æstimo, vel genitivum, vel ablativum adsciscit: ut, Valerius Max. Non ^bhujus te ^aæstimo. ^bMagno ubique virtus ^aæstimanda est.

Flocci, nauci, nihili, pili, assis, hujus, reruncii, his verbis, Æstimo, pendo, tacio, peculiariter adjiciuntur: ut, Ego illum ^bflocci ^apendo. Nec ^bhujus ^afacio, qui me ^bpili ^aæstimat.

Singula-

Singularia sunt ista ; ^bÆqui boni ^aconsulo. ^bÆqui boni ^afacio, id est, in bonam accipio partem.

Accusandi Verba accusandi, damnandi, monendi, absol-
verba, &c. vendi, & consimilia genitivum postulant, qui
crimen significet : ut,

Plau. Qui alterum ^aincusat ^bproberi, ipsum se intueri oportet.

Cicero. Etiam ^bsceleris ^acondemnat generum suum.

Ovid. Parce tuum vatem ^bscelvis ^adamnare, Cupido.

^aAdmoneto illum pristina ^bfortuna. ^bFurti ^aabsolutus est.

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum,
vel cum præpositione, vel sine præpositione : ut,

Cic. Si in me iniquus es iudex, ^acondemnabo eodem ego te
^bcrimine. Gellius. Uxorem ^bde pudicitia graviter ^aaccusa-
vit. Cic. Putavi ea ^bde re ^aadmonendum esse te.

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, &
superlativus gradus, non nisi in ablativo id genus
verbis subduntur : ut, ^aAccusas furti, an supri, an
^butroque ? sive ^bde utroque ? ^bAmbobus, vel ^bde ambo-
bus ? ^bNeutro, vel ^bde neutro ? ^bDe plurimis simul
^aaccusaris.

Satago,
&c.

Satago, misereor, miseresco genitivum admit-
tunt : ut, Terent. Is ^brerum suarum ^asatagit.

Virgil. —oro ^amiserere ^blaborum

Tantorum, ^amiserere ^banimi non digna ferentis.

Statius. Et ^bgeneris ^amiseresce tui.

Misereor,
&c.

At misereor & miseresco, rariùs cum dativo le-
guntur : ut, Sen. Hui succurro, ^bhuic ^amisereor.

Boetius. Dilige jure bonos, & ^amiseresce ^bmalis.

Reminif-
cor, &c.

Reminiscor, obliviscor, memini, genitivum aut
accusativum desiderant : ut, Data ^bfidei ^areminisci-
tur. Proprium est stultitia aliorum vitia cernere, ^aoblivisci
^bsuorum. Ter. Faciam ut ^bmei quo ac huius ^baltri, ac
^bloci semper ^amemineris. Plaut. ^bOmnia qua curant senes
^ameminerunt. ^aMemini ^bde hac re, ^bde armis, ^bde te,
id est, mentionem feci.

Potior
gen. aut
ablat.

Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur : ut,

Plaut. Romani ^bsignorum & armorum ^ap.titi sunt.

Virg. Egressi optata Troes ^apotiuntur ^baventa.

Dativus post Verbum.

OMnia verba acquisitivè posita adsciscunt da- Verba ac-
 tivum ejus rei, cui aliquid quocunque modo quisit. po-
 acquiritur: ut, Plaut. ^bMibi istic nec ^aseritur, nec sita dativ.
^ametitur. Virg, Nescio quis teneros oculus ^bmibi ^afascinat regunt.
 agnos.

Huic Regulæ appendent varii generis Verba.

Imprimis, Verba significantia commodum aut **Commo-**
 incommodum regunt dativum: ut, Virg. **dum & in-**
illa seges demum ^bvotis ^arespondet avari agricola. **commo-**
 Non potes ^bmibi ^acommodare, nec ^aincommodare. **dum.**

Idem.——*validis ^aincumbite ^bremis.*

Suam eruditionem ^btibi acceptam ^afert.

Ex his quædam efferuntur etiam cum accusati- **Exceptio.**
 vo: ut, Cicero. ^bUnum ^astudetis omnes, unum sentitis.

Plaut. *Si ea memorem, quæ ^bad ventris victum ^acondu-*
cunt, mora est.

Cicero. ^bIn hac studia ^aincumbite. Naturæne plus ^bad
 eloquentiam ^aconferat, an doctrinæ.

^bFessum quies plurimum ^ajuvat.

Verba comparandi regunt dativum: ut,

Virg——*sic ^bparvis ^acomponere magna solebam.*

^bFratri se & ^bopibus & ^adignatione ^aadequavit.

Verba
compa-
randi.

Interdum additur ablativus cum præpositione:

ut, ^aComparo Virgilium ^bcum Homero.

Aliquando accusativus cum præpositione **Ad:**

ut, Si ^bad eum ^acomparatur, nihil est.

Verba dandi & reddendi regunt dativum: ut, Verba
 Fortuna ^bmultis nimium ^adedit, ^bnulli satis. Ingratus dandi.
 est, qui gratiam bene ^bmerenti non ^areponit.

Hæc variam habent constructionem: ^aDono ^btibi
 hoc munus; ^adono ^bte hoc munere.

Cicero. Huic ^brei aliquid temporis ^aimpertias.

Terent. Plurimum ^asalute ^bParmenomen summum suum
^aimper-

^aimpertit Gnaſio. ^aAsperſit mihi blabem : ^aAsperſit me blabe. ^aInſtravit ^bequopenulam : ^aInſtravit equum ^bpenulā.
Ovid. Ut piget infido ^aconſuluiſſe ^bviro, id eſt, dediſſe conſilium, vel etiam proſpexiſſe.

Lucan. ^bReſtoremque ratis de cunctis ^aconſulit aſtris, id eſt, petiſ conſilium. ^aConſule ^bſaluti tuæ, id eſt, proſpice.
Ter. Peſſimè iſtuc ^binte atque in illum ^aconſulis, id eſt, ſtatuis. ^aMetuo, ^atimeo, ^aformido ^btibi, vel ^bde te, id eſt, ſum ſollicitus pro te. ^aMetuo, ^atimeo, ^aformido ^bte, vel ^bà te : ſcilicet nè mihi noceas.

Verba promittendi.

Verba promittendi ac ſolvendi regunt dativum : ut, Cicero. Hæc ^btibi ^apromitto, ac recipio antequiſſimè eſſe obſervatum.

Cicero. Eſ alienum ^bmihi ^anumeravit.

Verba Imperandi.

Verba imperandi & nunciandi dativum requirunt : ut, Horat. ^aImperat aut ſervit collecta pecunia ^buique.

Idem, Quid de quoque viro, & ^bcui ^adicas, ſæpe caveto.

Dicimus, ^aTemporo, ^amoderor ^btibi & ^bte. ^aReſero ^btibi, & ^bad te. Idem. ^aReſero ^bad Senatū, id eſt, propono. ^aScribo, ^amitto ^btibi & ^bad te. ^aDo ^btibi literas, ut ad aliquem feras. ^aDo ^bad te literas, id eſt, mitto ut legas.

Verba fidendi.

Verba fidendi dativum regunt : ut, Horat.

——vacuis ^acommittere ^bvenis. Nil niſi lene decet.

^bMulieri nè ^acredas, nè mortuæ quidem.

Verba obſequendi.

Verba obſequendi & repugnandi dativum regunt : ut, Semper ^aobtemperat pius filius ^bpatri. Quæ homines arant, navigant, ædificant, ^bvirtuti omnia ^aparent. Ipſum hunc orabo, ^bhuic ^aſupplicabo.

Perſius——venienti ^aoccurrite ^bmorbo.

Inanis ^bprecibus Fortuna ^arepugnat.

At ex his quædam cum aliis caſibus copulantur : ut, ^bAd amorem nihil potuit ^aaccedere. Hoc ^aacceſſit meis ^bmalis. Illud ^aconſtat ^bomnibus, ſeu ^binter omnes.

Terent.——Hæc ^bfratri mecum non ^aconveniunt.

Juven.——Secis inter ſe ^aconvenit ^bverſis. ^aAuſculto ^btibi, id eſt, obaudi. ^aAuſculto ^bte, id eſt, audio. Adamas ^adiffidet ^bmagnetis,

^bmaoneti, seu ^bum maonete. ^aCertat ^bcum illo, &
Gæcanicè ^billi. Catul. Noli ^apugnare ^bduobus, id est,
^bcontra duos.

Virg. Tu dic ^bmecum quo pignore ^acertes.

Verba minandi & irascendi regunt dativum : Verba mi-
ut, ^bUtrique mortem ^aminatus est. Terent. ^bAdol. scenti nandi.
nihil est quod ^asuccenseat.

Sum cum compositis, præter Possum, exigi Sum.
dativum : ut, Rex pius ^aest ^breipublica ornamento.
^bMihi nec ^aobest, nec ^aprodest. Hor. Multa ^bpetentibus
^adesunt multa.

Dativum postulant Verba composita cum his Præpositionibus.

Præ. Cicer. Ego meis ^bmajoribus virtute ^apraluxi. Verba
Sed Præeo, prævinco, præcedo, præcurro, præ-composita.
verto, prævertor, accusativo junguntur.

Ad. Alko ^bgallo ne manum ^aadmoliaris.

Con. ^aConduxit hoc tua ^blaudi. ^aConvixit ^bnobis.

Sub. Terent. ^aSubolet jam ^bUxori, quod ego machinor.

Ante. Cic. Iniquissimam pacem justissimo ^bbello ^aant.fero.

Post. ^aPosthabeo, ^apostpono ^bfama pecuniam.

Virg. ^aPostposui tamen illorum mea seria ^bludæ.

Terent. dixit. Qui suum commodum posthabuit præ
meo commodo.

Ob. Ter. Quum ^bnemini ^aobtrudi potest, itur ad me.

In. ^aImpendet ^bomnibus periculum.

Inter. Cicer. Ille huic ^bnegotio non ^ainterfuit modò, sed
etiam præfuit.

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium Varia con-
casum : ut, Quint. ^aPræstat ingenio alius ^balium. structio.

^bMultos virorum ^aanteit sapientiâ. Terent. ^bIn amore hæc
^ainsum vitia. Plin. ^aInteraico tibi ^baquâ & igni.

Est pro habeo dativum exigit : ut,

Est pro
habeo.

Persius. Velle suum ^brique ^aest, nec voto vivitur uno.

Virg. ^aEst ^bmiki namque domi pater, est injusta noverca.

Hulc confine est suppetit : ut,

Suppetit.

Horat. Pauper enim non est, ^bcui rerum ^asuppetit usus.

Sum,

Geminus Dativus. Sum, cum multis aliis, geminum adsciscit dativum : ut, *Exitio^b est avidis mare^a nautis.*
Speras tibi^b laudi^a fore, quod^b mihi^b ratio^a vertis?
Nemo^b si- i mimos^a accipere debet^b favori.

Dativus festivitatis. Est ubi hic dativus, tibi aut sibi, aut etiam mihi, nullâ necessitati, at festivitatis potius causâ additur : ut, *Ego^b tibi^b hoc effectum^a dabo.* Ter. *Expedi^b mihi^b hoc negotium.* *Suo^b sibi^b hunc^a jugulo gladio.*

Accusativus post Verbum.

Verba transitiva. **V**erba transitiva cujuscunque generis, sive activi, sive communis, sive deponentis, exigunt accusativum : ut,
Hor. Percontatorem^a fugito, nam garrulus idem est.
Idem. Nec^a retinent patula^b commissa fideliter aures.
Virg. Imprimis^a venerare^b deos. Aper^b agros^a depopulatur.

Quinetiam verba, quamlibet alioquin intransitiva atque absoluta, accusativum admittunt cognatæ significationis : ut, *Cic. Tertiam^b aetatem hominum^a vivebat Nestor.* *Virg. — longam incommitata videtur^a ire^b viam.* *Plaut. Duram^a servit^b servitutem.*

Hunc accusativum mutant authores non rarò in ablativum : ut, *Plaut. Diu videor^b vitâ^a vivere.* *Ire^a restâ^b via.* *Sueton. Morte^a obiit^b repentinâ.*

Accusat. figur. Sunt quæ figuratè accusativum habent : ut,
Virgil. — Nec vox^b hominem^a sonat, ô Dea certe!
Juven. Qui^b Curios^a simulant^b &^b Bacchanalia^a vicunt.
Horat. Pastillos Rufillus^a olet, Gorgonius^b hircum.

Duo Accusativi.

Verba rogandi, &c. Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt accusativum : ut, *Tu modo^a posce^b Deum^b veniam.*
a Dedocebo^b te istos^b mores. Ridiculum est te^b me^a admonere^b istud. *Terent. Induit^b se^b alceos, quos prius exuerat.*

Exceptio, I. Rogandi verba interdum mutant alterum accusativum in ablativum : ut,
Virg. Ipsum^a obtestemur, veniâ^bque^a oremus^b ab ipso.
Terent. Suspicionem istam^b ex illis^a quare.

Vestiendi

Vestendi verba interdum mutant alterum accusativum in ablativum, vel dativum : ut, ^a*Induo* tio 2.
^b*te* ^b*tunicâ*, vel ^b*tibi* ^b*tunicam*.

Ablativus post Verbum.

Quodvis verbum admittit ablativum significantem instrumentum, aut causam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

Ut, *Dæmona non* ^b*armis*, sed morte ^a*subegit* Iesus.
 Horat. *Naturam* ^a*expellas* ^b*furcâ* ^b*lucet*, usque recurret.
 Virg. *Hi* ^b*jaculis*, illi ^a*certant* ^a*dependere* ^b*saxis*.

CASU.

Ut, Ter. ^a*Gaudeo* (*ita me dii ament*) ^b*gnati* ^b*causa*.
Vehementer ^b*irâ* ^a*excanduit*.

Horat. *Invidus alterius* ^b*rebus* ^a*macrescit* ^b*opimis*.

MODUS ACTIONIS.

Ut, *Mirâ* ^b*celeritate* rem ^a*peregit*.
 Juven. *Invigilate* ^b*viri*, *tacito nam tempora* ^b*gressu*
^a*Diffugiunt*, nullôque ^b*sono* ^a*convertitur* ^b*annus*.
 Ovid. *Dum vires annique* ^b*finiunt*, *tolerate labores* ;
fam ^a*veniet* *tacito curva senectâ* ^b*pede*.

Ablativo causæ & modi actionis aliquando ad- Exceptio.
 ditur præpositio : ut, ^a*Baccharis* ^b*præ ebrietate*.
Summâ ^b*cum humanitate* ^a*trattavit* ^b*hominem*.

Quibuscumque verbis subjicitur nomen pretii in ablativo casu : ut, ^b*Teruncio*, seu *vitiosâ nuce* non ^a*emerim*. pretii.
 Livius. *Multo* ^b*sanguine ac vulncribus* ^a*ea victoriâ* ^b*stetit*.

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur sæpe sine substantivis : ut,
 Terent. ^a*Redime te captum quàm queas* ^b*minimo*.
^b*Vili* ^a*venit* ^b*tritricum*.

Seneca. ^a*Constat* ^b*parvo fames*, ^b*magno fastidium*.

Excipiuntur hi genitivi sine substantivis positi, Exceptio.
 Tanti, quanti, pluris, minoris, tantidem, quantivis,
 quanti-

quantilibet, quanticumque : ut, Cic. ^bTanti^aeris aliis,
^bquantⁱ tibi ^afu^{eris}. Non ^avendo ^bpluris quàm alii, for-
 tallⁱ etiam ^bminoris. Ovid. Vix Priamus ^btanti, totⁱ aque
 Troja ^afuit.

Sin addantur substantiva, in ablativo efferuntur:
 ut, Aul. Gel. ^bTanta mercede ^ad^eest, ^bquanto ha^{ec}enus
 nemo. ^bMinore pretio ^avenali, quàm emi.

Valco.

Valeo etiam interdum cum accusativo junctum
 reperitur : ut, Varr. Denarii distⁱ, quod ^bdenos aris
^avalebant quinari, quod ^bquinos.

Verba a-
bundandi

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his
 diversa, ablativo gaudent : ut,

Terent. ^bAmore ^aabundas Antipho.

Malo virum ^bpecuniâ, quàm pecuniam ^bviro ^aindigentem.

Salust. Sylla omnes suos ^bdivitiis ^aexplevit.

Terent. Hoc te ^bcrimine ^aexpedi.

Cic. Homines nequissimi quibus te ^aonerant ^bmendaciis?

Virg. Ego hoc te ^bfaste ^alevabo.

Salust. Aliquem familiarem suo ^bsermone ^aparticipavit.

Exceptio.

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in ge-
 nitivum feruntur : ut, Virgil.

Quàm dives nivei pecoris, quam ^blactis ^aabundans?

Terent. Quasi tu hujus ^aindigeas ^bpatris.

Quid est, quod in hac causa ^bdefensionis ^aegeat?

Virg. ^aImplentur veteris ^bBacchi pinguisque ferina.

Idem. Postquam dextra fuit ^bcæcis ^asaturata.

Terent. Omnes mihi labores leves fuisse, præterquam
^btuⁱ ^acarendum quod erat.

Patrum seruum sui ^aparticipavit ^bconsilii.

Fungor,
&c.

Fungor, fruor, utor, & similia, ablativo jun-
 guntur :

ut, Cic. Qui adipisci veram gloriam volunt, iustitia ^afun-
 gantur ^bofficiis. Optimum est alieni ^afrui ^binsaniâ.

In re mala ^banimo si bono ^autare, juvat.

Virgil. Aspice venturo ^alatentur ut omnia ^bseculo.

Cæsar. Qui suâ ^bvictoriâ tam insolenter ^agloriarentur.

Hor. Diruit, adificat, ^amutat quadrata ^bprotundis. ^aVescor
^bcarnibus. Virg. — haud equidem tali me ^adignor ^bhonore.

Terent.

Terent. Ut ^bmalis ^agaudent alienis.

Plaut. Exemplorum ^bmultitudine ^asuperfedendum est.

Macro. Regni eum ^bsocietate ^anumeravit.

Plaut. ^aCommunicabo te semper ^bmansa mea.

^aProsequor te ^bamore, ^blaude, ^bhonore, &c. i. e. Prosequor. amo, laudo, honoro. ^aAfficio te ^bgaudio, ^bsupplicio, Afficio. ^bdolore, &c. id est, exhalare, punio, contristo.

Mereor, cum adverbis bene, male, melius, pejus, Mereor: optimè, pessimè, ablativo adhære: cum præpositione De: ut, ^bDe me nunquam bene ^ameritus est.

Erasmus ^bde lingua Latina optimè ^ameritus est.

Catilina pessimè ^bde republica ^ameruit.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba acba ablativum cum præpositione opant: ut, Istuc capiendi, ^bex multis jampridem ^aaudiveram. Luc. ^aA trepido vis &c. ^aabstinet ira magistro. ^aNasi ^ba principibus fortuitam est. Procul ^aabest ^bab urbe Imperator.

Vertitur hic ablativus aliquando in dativum: Exceptio. ut, Horat. ^aVivere si rectè nescis, ^adiscede ^bperitis.

Ovid. Est virtus placitis ^aabstinuisse ^bbonis.

Virg. Heu: fuge, nato Dea, teque bis ait, ^aeripe ^bflammas.

Verbis, quæ vim comparationis obtinent, adjicitur ablativus significans mensuram excessus: ut, comparationis. Deforme existimabat, quos ^bdignitate ^apræstaret, ab iis ^avirtutibus ^asuperari.

Quibuslibet verbis additur ablativus absolutè Ablat. sumptus: ut, Imperante ^bAugusto, ^anatus est Christus: Absolut. Imperante ^bTiberio, ^acrucifixus. Juven. Credo pudicitiam, ^bSaturno rege, ^amoratam in terris.

Nil ^adesperandum, ^bChristo Luce, & auspice Christo.

Jam Maria, ^baudito Christum venisse, ^acucurrit.

Verbis quibusdam additur auferendi casus per Synecdochen, & poëtice accusativus: ut, ^aÆgro Synecdo-
tat ^banimo magis quam corpore. ^aCandet ^bdentes. ^aRu-
bet ^bcapillos.

Quædam tamen efferuntur in gignendi casu: Exceptio. ut, Absurdè facis, qui ^aangas te ^banimi.

Exanimatus ^apendet ^banimi. ^aDesipiebam ^bmentis.

Plaut.

Diversi
casus.

Plaut. ^aDiscrucior ^banimi, quia ^adomo abundum est mihi.
Eidem verbo diversi casus diversæ rationis ap-
poni possunt: ut,

1 Dedit 3 mihi 2 vestem 4 pignori, 6 te presente,
5 propria manu.

Passivo-
rum con-
structio,
&c.

Passivis additur ablativus agentis, sed antece-
dente præpositione, & interdum dativus: ut,

Horat. ^aLaudatur ^bab his, ^aculpatur ^bab illis.

Cicero. Honeſta bonis ^bviris, non occulta ^apetuntur.

Quorum participia frequentius dativis gaudent:
ut, Virg. Nulla tuarum ^aaudita ^bmihi, nec visa sororum.

Horat. Oblitusque meorum, ^aobliviſcendus & ^billis.

Cæteri casus manent in passivis, qui fuerunt acti-
vorum: ut, ^aAccusaris ^ame ^bfurti. ^aHabeberis ^bludibrio.
^aDedoceberis ^ame istos ^bmores. ^aPrivaberis ^bmagistratu.

Neutro
pass. con-
structio.

Vapulo, veneo, liceo, exulo, fio, neutro-passiva,
passivam constructionem habent: ut, ^bA præceptore
^acupulabris. Malo ^ba cive ^aspoliari, quàm ^bab hoste ^ave-
nire. Quid ^afiet ^bab illo? Virtus parvo pretio ^alicet ^bom-
nibus. Cur ^ba convivii ^aexulat philosophia.

Infinito-
rum con-
structio.

Quibusdam tum verbis tum adjectivis, familia-
riter subjiciuntur verba infinita: ut,

Virgil. — ^aFuvat usque ^bmorari, Et conferre gradum.

Ovid. ^bDice e quæ ^apuduit, ^bscribere ^aiussit amor.

Martial. ^aVis ^bfieri dives, Pontice? Nil cupias.

Virgil. Et erat tum ^adignus ^bamari.

Hor. ^aAudax omnia ^bperpeti, Gens humana ruit per ve-
titum nefas.

Eclipsis.

Ponuntur interdum figuratè, & absolutè verba
infinita: ut, Heccine ^bfieri flagitia? subauditur ^adeceat,
^aoportet, ^apar est, ^aaquum est, aut aliquid simile.

Enallage.

Virg. Criminibus ^bterrere novis, hinc ^bspargere voces,
In vulgum ambiguus, & ^bquerere conscius armis,
id est, terrebatur, spargebat, querebat.

¶ De GERUNDIIS.

Gerundia.

Gerundia five Gerundivæ voces, & Supina,
regunt casus suorum verborum: ut,

Cicero.

Cicero. Efferror studio ^avidendi ^bparentes.

Ovid. ^aUtendum est ^batate, cito pede praterit ^cetas.

Virg. — ^aStatum ^boracula Phœbi Mittimus.

Gerundia in *di* pendent à quibusdam tum sub. Di. stantivis, tum adjectivis: ut, Virgil.

Et quæ tanta fuit Romam tibi ^acausa ^bvidendi?

Idem. Cecropias innatus apes ^aamor urget ^bhabendi.

Idem. Aeneas celsa in puppi jam ^acertus ^bbeundi.

Poeticè infinitivus modus loco Gerundii ponitur: ut, Virg. ^aStudium quibus arva ^btrieri. ^cPeritus ^dmedicari.

Interdum non invenustè adjicitur Gerundii vocibus etiam genitivus pluralis: ut, *Quum ^billorum ^avidendi gratia à me in forum contulissem.* Ter. Date ^acrescendi copiam ^bnovarum. Concessa est ^adiripiendi ^bpotumorum, atque opsoniorum licentia.

Gerundia in *do* pendent ab his præpositionibus, Do.

A, ab, abs, de, è, ex, cum, in, pro: ut,

Cicero. Ignavi ^aà ^bdiscendo citò deterrentur.

Amor & amicitia, utrumque ^aab ^bamando dictum est.

Cic. ^aEx ^bdefendendo, quam ^aex ^baccusando, uberior gloria comparatur. Consultatur ^ade ^btransiendo in Galliam.

Quint. Rectè scribendi ratio ^acum ^bloquendo conjuncta est.

Paut. ^aPro ^bvapulando ab hoste mercedem petam.

Ponuntur & absque præpositione: ut, Virgil. — *alitur vitium, crescitque ^bregendo.*

^bScribendo disces scribere.

Gerundia in *dum* pendent ab his præpositionibus, inter, ante, ad, ob, propter: ut, ^aInter ^bcanandum hilares este.

Virg. — ^aAnt ^bdemandum Ingentes tollent animos.

Cicer. Locus ^aad ^bagendum amplissimus.

Idem. ^aOb ^bholzendum munus nè acceperis.

Veni ^apropter te ^bredimendum.

Cum significatur necessitas ponuntur citra præpositionem, addito verbo Est: ut,

Juen. ^aOrandum est, ut sit mens sana in corpore sano.

^aVigilandum est ei, qui cupit vincere.

Ver-

Gerundia Vertuntur Gerundii voces in nomina adjectiva: in nomina ut, Virg. *Tartus amor florum*, & *generandi gloria mellis*, vertuntur. Ad *b. accusandos a hemi es duci pramio*, proximum latrocinio est. Cur adeo delectaris *a criminibus b. inferendis*?

¶ De Supinis.

Prius
Supin.

PRIUS supinum activè significat, & sequitur verbum, aut participium significans motum ad locum: ut, Ovid. *b. Spectatum a veniunt, veniunt spectentur ut ipsa. Milites sunt a missi b. speculatum arcem.*

Nota.

Illa verò, *Do venum, do filiam nuptum*, latentem habent motum.

Exceptio.

At hoc supinum in neutro-passivis, & cum infinito *iri*, passivè significat: ut, Plaut.

b. Coctum ego, non b. vapulatum, ductum a conductus sum.

Ter. *Postquam a audierat non b. datum iri uxorem filio.*

Poëticè dicunt: *a. Eo b. visere. a. Vado b. videre.*

Nota.

Ponitur & absolutè cum verbo Est: ut, Terent. *b. Actum est, ilicet, peristi.*

Ovid. — *b. Itum est in viscera terra. b. Cessatum est satis.*

Posterius
supinum.

Posterius supinum passivè significat, & sequitur nomina adjectiva: ut, *Sum extra noxam, sed non est a. facile b. purgatu. Quod b. factu a. scdum est, idem est b. dictu a. turpe. Qui pecuniâ non movetur, b. dignum b. spectatu arbitramur.*

In itis verò, *a. Surgit b. cubitu; a. Rediit b. enatu*: Cubitu & Venatu nomina potiùs censenda videntur, quàm supina.

¶ De Tempore & Loco.

TEMPUS.

Pars tem-
poris.

QUÆ significant partem temporis, in ablativo frequentius usurpantur, in accusativo raro: ut, *Nemo mortalium omnibus b. oris a. sapit. b. Nocte a. latent menda. b. I. tempus a. creatus est Consul.*

Quamquam hic eclipsis videtur esse præpositio nis per vel sub.

Duratio
temporis.

QUÆ autem durationem temporis & continuatio- nem

nem denotant, in accusativo, interdum & in ablativo efferuntur : ut, Virgil.

Hic jam tercentum totos ^aregnabitur annos.

Idem. *Noctes atque dies ^apatet atri janui Ditis.*

Idem. *Hic tamen ^hac mecum pteroris ^arequiescere ^bnocte.*

Sueton. *^aImperavit ^btriennio, & decem mensibus, octoquo diebus.*

Dicimus etiam, *^aIn paucis ^bdiebus. ^aDe ^bdie. ^aDe ^bnocte. Promitto ^ain ^bdiem. Commodus ^ain ^bmensem. ^bAnnos ^aad quinquaginta natus. ^aPer tres annos stitui. Puer ^bid aetatis. Non ^aplus ^btriduum, aut ^btriduo. ^bTertio, vel ^aad ^btertium calendas, vel calendarum.*

Spatium Loci.

Spatium loci in accusativo effertur, interdum *Spatium* & in ablativo; ut, Virg. *Spatium loci.*

Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)

Tres ^apateat cœli spatium, non amplius, ^bultras.

Jam mille ^bpassus ^aprocefferam. ^aAbest ^bbidui; subintel-

ligitur ^bspatium vel ^bspatio; ^bitinere vel ^biter.

^aAbest ab urbe quingentis ^bmillibus passuum.

Appellativa Locorum, &c.

Nomina appellativa, & nomina majorum loco- Appellati-
rum adduntur ferè cum præpositione verbis signi- va & regi-
ficantibus motum aut actionem in loco, ad locum, a onum no-
loco, aut per locum : ut, *^bIn foro ^aversatur. ^aMeruit sub mina.*
rege ^bin Gallia. Virgil.—^bad templum non equa Palladis
ibant ^aIliades. Salust. ^aLegantur ^bin Hispaniam majores
natu nobiles. ^bE Sicilia ^adiscedens, Rhodum veni. Per
mare ^bibis ^bad Indes.

Omne verbum admittit genitivum proprii no- Urbium
minis loci, in quo fit actio, modò primæ vel secun- & Oppi-
dæ declinationis, & singularis numeri sit : ut, dorum no-
Juven. *Quid ^bRomæ ^afaciam? mentiri nescio.* mina.
Terent. *Samia mihi mater fuit, ea ^ahabitabat ^bRhodi.*

Hi genitivi, Humi, domi, militiæ, belli, pro- Humi, do-
priorum sequuntur formam : ut, Ter. *^bDomi ^bbel-* mi, &c.
liquo

hquo simul ^aviximus. Cic. *Parti sunt foris arma, nisi*
^aest consilium ^bdomi.

Domi.

Domi, non alios secum patitur genitivos, quàm
 Meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ: ut,
Vescer ^adomi ^bmea, non ^baliena.

Verùm si proprium loci nomen pluralis dun-
 taxat numeri aut tertiæ declinationis fuerit; in
 dativo, aut aolativo ponitur: ut, *Cochus an Assyrius,*
^bTiehis ^anutritus, an ^bArgis? Suet. *Lentulum Getuli-*
^bcus ^bTybur ^agenitum scribit. Livius. ^aNeglectum
^bAnxuri praesidium. Cicero. *Cum una sola legione* ^asuū
^bCarthagini.

Horat. ^bRoma ^aTybur ^aanio ventosus, ^bTybur ^aRomam.

Cic. *Quum tu* ^bNarbone ^amensas ^ahospitum ^aconvomeres.

Idem. *Commendo tibi domum ejus, qui* ^aest ^bSicyone.

Nota.

Sic utimur Ruri vel Rure in ablativo: ut, ^bRuri
ferè se ^acontinet. Perf.—^bRure paterno ^aest tibi far me-
 dicum.

Ad Locum.

Ad locum. Verbis significantibus motum ad Locum appo-
 nitur proprium loci, in accusativo: ut, ^aConcessi
^bCantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.
^aEo ^bLondinum ad merces emendas.

Ad hunc modum utimur rus & domus: ut, *Ego*
^brus ^aibo. Virg. *Ite* ^bdomum ^asatura, *venit Hesperus,*
ite capella.

A Loco, per Locum.

A loco, per locum. Verbis significantibus motum à loco, aut per lo-
 cum, adjicitur proprium loci in ablativo: ut, *Nisi*
ante ^bRoma ^aprofectus esses, nunc eam relinqueres. ^bEbo-
 raco (sive ^bper Eboracum) ^asum profecturus iter.

Adeundem modum usurpantur domus & rus: ut,
Nuper ^aexiit ^bdomo. Ter. *Timeo ne pater* ^brure ^aredierit.

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

Hæc tria Impersonalia, Interest, refert, & est, ge-
 quibuscumque genitivis annectuntur, præter
 hos

hos ablativos scæmininos, Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, & cuiâ : ut, ^aInterest ^bmagistratûs tueri bonos, animadvertere in malos. ^aRefert multum Christianæ ^breipublicæ, Episcopos doctos & pios esse. ^bPrudentis ^aest multa dissimulare. ^bTua ^arefert teipsum nō sē. Cicer. Ecceades crimini potissimum datur ei, ^bcui ^ainterfuit; non ei, cui nihil interfuit.

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, parvi, quanticunque, tantidem : ut, ^bMaoni ^arefert quibuscum vixeris. ^bTanti ^arefert honesta amere. Vester ^bparvi ^ainterest. Et, Interest ad laudem meam.

D A T I V U S.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, certum est, contingit, constat, confert, competit, conducit, convenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, beneficit, malefit, satisficit, superest, sufficit, vacat pro otium est : ut, ^aConvenit ^bmibi tecum. Salust. Emori per virtutem ^bmibi ^apræstat, quam per dedecus vivere.

Ovid. Non ^avacat exiguis rebus adesse ^bJovi.

Ter. ^aDolet dictum imprudenti ^badolescenti & libero,

A noverca ^amalefit ^bprivignis. A Deo ^bnobis ^abeneficit.

Virg. ^aStat ^bmibi casus renovare omnes, i. e. statutum est.

A C C U S A T I V U S.

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, Juvat, decet, cum compositis, delectat, oportet : ut, ^bMe ^ajuvat ire per altum. ^bUxorem ades curare ^adecet. ^aDedecet ^bviros muliebriter rixari. Cato. ^bPatrem-familias vendacem non emacem esse ^aoportet.

His verò, Attinet, pertinet, spectat, propriè ad- Accusativus datur præpositio Ad : ut, Méne vis dicere, quod ^bad cum præp. te ^aattinet ? ^aSpectat ^bad omnes bene vivere.

Quintilian. ^aPertinet ^bin utrumque partem.

His impersonalibus subjicitur accusativus cum Accusativ. genitivo, Pœnitet, rædet, miseret, miserefcit, pœnitet, piget : ut,

Cic. *Si ad centesimum vixisset annum,* ^bsenectutis ^bbeum
sua non ^apoeniteret. ^aTedet ^banimam meam ^bvita mea.
^bAliorum ^bte ^amiseret; ^btui nec ^amiseret, nec pudet.
^bPatris ^bme quidem ^apiget, pudetque.

Imperpersonalia fiunt personalia: ut, Virg.

Non emyes ^aarvusta ^bhuc int, humilesque myrica.

Ovid. Namque ^bdecent animos mollia ^aregna tuos.

Senec. Agricolam ^aarbor ad frugem producta ^bdelectat.

^aNemo miserorum ^bcommiserescit.

Te non ^bpudet ^aistud? Non te ^ahac ^bpudent?

Cæpit,
&c.

Cæpit, incipit, definit, debet, solet, & potest,
impersonalibus juncta, impersonalium formam
induunt: ut, Quint. Ubi primum ^acæperat non ^acon-
venire, ^aquæstio oriebatur. Idem. ^bTedere ^asolet ^anavis
impendii. ^aDefinit illum studii ^btedere. Sacerdotem insci-
tia ^bpudere ^adebet. Quin. ^bPerueniri ad summum, nisi
ex præcipiis, non ^apot. st.

Verbum impersonale passivæ vocis, similem
cum personalibus passivis casum obtinet: ut,
Cæsar. ^bAb hostibus constanter ^apugnatur.

Qui quidem casus interdum non exprimitur
ut, Virgil. — ^astrato ^adiscumbitur ^bstro.

Verbum impersonale passivæ vocis, pro singulis
personis utriusque numeri indifferenter accipi po-
test: ut, ^aStatut: id est, ^asto, ^astas, ^astat, ^astamus, ^astatis,
^astant: videlicet ex vi adjuncti obliqui: ut, ^aStatut
^ba me, id est, ^asto. ^aStatut ^bab illis, id est, ^astant.

Participii Constructio.

Participia regunt casus verborum, à quibus de-
rivantur: ut, Virg. — ^aDuplices ^atendens ad sy-
dera ^bpalmas, ^aTalia voce refert.

Idem. Ubera ^alacte domum referent ^adistenta capella.

^aDiligendus ^bab omnibus.

Quamvis in his usitatio est dativus: ut,
Terent. Restat Chremes, qui ^bmibi ^aexorandus est.

SYNTAXIS.

29

GENITIVUS.

Participiorum voces, cum fiunt nomina, genitivi-Genitivus.
vum postulant: ut, Salust. ^b*Alieni* ^a*appetens*, ^b*sui*
^a*profusus*. ^a*Capientissimus* ^b*viri*. ^a*Inexpertus* ^b*belli*. ^a*In-*
^a*doctus* ^b*pila*.

ACCUSATIVUS.

Exosus, perosus, pertasus, activè significant, & Accusati-
in accusativum feruntur: ut, *Immodam* ^b*segniorem* *vus*.
^a*perosa*: *Astronomus* ^a*perosus* *ad unum* ^b*mulieres*.
Sueton. ^a*Pertasus* ^b*innaviam* *suam*.

DATIVUS.

Exosus & perosus etiam cum dandi casu legun-Dativus.
tur, videlicet passivè significantia: ut, *Germiani*
^b*Romanis* ^a*perosi* *sunt*. ^a*Exosus* ^b*Deo* & *Sanctis*.

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, Ablativus.
editus, in ablativum feruntur: ut,
Terent. *Bona bonis* ^a*prognata* ^b*parentibus*.
Virgil. — ^a*sate* ^b*sanguine divum*.
Idem. — *Quo* ^b*sanguine* ^a*cretus*?
Ovid. *Venus* ^a*orta* ^b*mari*, *mare* *præstat eunti*. ^b*Terra*
^a*editus*.

ADVERBII CONSTRUCTIO.

NOMINATIVUS.

EN & ecce demonstrandi adverbia, nominativo
frequentiùs junguntur, accusativo rariùs: ut,
Virgil. ^a*En* ^b*Priamus*, *sunt his etiam sua præmia laudi*.
Cic. ^a*Ecce tibi* ^b*status noster*.
Virg. ^a*En* *quatuor* ^b*aras*. ^a*Ecce duo tibi* *Daphni*, *duo-*
que ^b*aliaria Phæbo*.

En & ecce exprobrantis, soli accusativo neclun-
tur: ut, ^a*Es* ^b*animum* & *mentem*. Juven. ^a*En* ^b*lobi-*
tum. Terent. ^a*Ecce autem* ^b*alterum*.

GENITIVUS.

Quædam adverbia loci, temporis, & quantita-
tis, genitivum post se recipiunt.

H 3

Loci

Loci. Loci: ut, Ubi, ubinam, nusquam, eò, longè, quò, ubivis, huccine: ut, ^aUbi ^bgentium? ^aQuò ^bterrarum atit? ^aNusquam ^bloci invenitur. ^aEò ^bimpudentia ventum est.

Temporis. Temporis: ut, Nunc, tunc, tum, interea, pridie, postidie? ut, Nihil ^atunc ^btemporis amplius quam flere poteram. ^aPridie ejus ^bdici pugnam interunt. ^aPridie ^bcalendarum, seu, ^bcalendas.

Quantitatis. Quantitatis: ut, Parùm, satis, abundè, &c. ut, ^aSatis ^belegantie, ^bsapientie ^aparum. ^aAbundè ^bfabularum audimus.

Instar. Instar, æquiparationem, mensuram, aut similitudinem significat: ut, Virg. ^aInstar ^bmontis equum divinus ^bParadis arte ^bÆdificant. Just. Mittitur Philippus solus, in quo ^ainstar omnium ^bauxiliorum erat. Ovid. Sed scelus hoc ^bmeriti pondus ^ainstar habet.

Nota. Hic apponitur interdum præpositio Ad: ut, Valis ^aad instar ^bcastrorum clauditur.

^aPopulus Romanus ^best parva origine ^aad tanta ^bmagnitudinis ^ainstar emicuit. * Terent. Ab ^aminime ^agentium, non faciem. Hic genitivus gentium festivitatis causâ additur.

DATIVUS.

Quædam dativum admittunt nominum unde deducta sunt: ut, Venit ^aobviam ^bmibi. Nam obvius illi dicitur. Canit ^asimiliter ^bhuic. Et, ^bSibi ^ainutiliter vicit. ^aProperius ^btibi sedet, quam mibi.

Dativ. adverbial. Sunt & hi dativi adverbiales: Tempori, luci, vesperti: ut, ^aTempori ^avenit, quod omnium rerum est primum. ^bLuce ^boccidit hominem. Vidi ad vos ^aafferri ^bvesperi.

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis unde sunt profecta: ut,

^aCastra ^apropius ^burbem moventur.

Salust. ^aProximè ^bHispaniam sunt Mauri.

Nota. Cedo, flagrantis exhiberi, accusativum regit: ut, Terent. ^aCedo quemvis ^barbitrum.

ABLATIVUS.

Adverbia diversitatis, *aliter* *secus*; & illa duo. Adverb.
Ante, *post*, cum ablativo non rarò inveniuntur: ut, diversita-
Multi *aliter*. *Paulo* *secus*. *Multo* *ante*. *Longe* *secus*, *tis*.

Virgil. ——— *longe* *post* *tempore venit*. *Paulo* *post*.

Nisi & ipsa adverbia potius censenda sunt.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, ad- Adverb.
 mittunt casus comparativi & superlativi affuetos Comparati-
 subservire, sicut ante præceptum est: ut, *tivi* & *Su-*
Accessit *propius* *illi*. *Optime* *omnium* *dixit*. *per* *gra-*
Cic. Legimus. *Propius* *ad deos*, & *propius* *à terris*. *dus*.

Plus nominativo, genitivo, accusativo, & abla- Plus.
 tivo junctum reperitur: ut, Liv. *Paulo* *plus trecenta*
velicula sunt amissa.

Idem. *Hominum eo die caesa* *plus duo millia*.

Plus quam quinquaginta *hominum ceciderunt*.

Abierat acies paulo *plus quingentos* *passus*.

Terent. *Dies triginta*, aut *plus* *eo*, *in nave fui*.

Quibus Verborum modis, quæ congruant
 Adverbia.

Ubi, postquam, & cum, temporis adverbia, Ubi, post-
 interdum indicativis, interdum verò subjunctivis quam,
 verbis apponuntur: ut, *cum*.

Virgil. *Hæc ubi dicta* *dedit*.

Terent. *Ubi nos blaverimus*, *si voles*, *lavato*.

Virg. *Cum* *fructum vitula pro frugibus*, *ipse venito*.

Idem. *Cum* *canerem reges* & *prælia*, *Cynthius aurem*
Vellit ———

Hic prius adverbium, posterius conjunctio esse Nota.
 videtur.

Donec pro quamdiu, indicativo gaudet: ut, Donec.
 Ovid. *Donec* *veram sospes*.

Idem. *Donec* *eris felix*, *multos numerabis amicos*.

Pro Quousque, nunc indicativum, nunc subjunctivum
 exigit: ut, Virg.

Cogere *donec oves stabulis*, *numerumque referre* *fussit*.

Colum. *Donec ea aqua quam adjeceris decocta* *esset*.

Dum.

Dum, de re præsentī non perfectā, aut pro
Quamdiu, fatendi modum poscit : ut,
Terent. ^a*Lum* ^b*apparatur* *virgo in conclavi.*
Idem. *Ego te meum dici tantisper volo,* ^a*dum* *quod te*
dignum est ^b*facis.*

Dum pro dummodo, aliās potentiali, aliās sub-
junctivo neçitur : ut, ^a*Dum* ^b*profini* *tibi.*

^a*Dum* *ne ab hoc me falli* ^b*comperiam.*

Dum pro donec subjunctivo tantum : ut,
Virgil. *Tertia* ^a*dum* *Latia regnantem* ^b*viderit* *astas.*

Quoad.

Quoad pro quamdiu, vel indicativis, vel subjun-
ctivis; pro donec, subjunctivis solis adhibetur : ut,
^a*Quoad* ^b*expectos contubernalem?* Cic. ^a*Quoad* ^b*possem*
& liceret, *ab ejus latere nunquam discederem.* *Omnia*
integra servabo, ^a*quoad* *exercitus huc* ^b*mittatur.*

Simulac.

Simulac, simulatque, indicativo & subjunctivo
adhærent : ut, ^a*Simulac* *belli patiens* ^b*erat.*

Virgil. — ^a*Simulatque* ^b*adoleverit* *atas.*

Quemad-
modum,
&c.

Quemadmodum, ut, utcunque, sicut, utrumque
modum admittunt : ut, Eras. ^a*Ut* ^b*salutabis,* *ita &*
resalutaberis. Horat. ^a*Ut* *sementem* ^b*feceris,* *ita &* *metes.*

Ut pro postquam indicativo jungitur : ut, ^a*Ut*
^b*centum est* *in uiderem.*

Quasi, &c.

Quasi, ceu tanquam, perinde-acfi, haud secus-
acfi, quum proprium habent verbum, subjunctivo
apponuntur : ut, ^a*Tanquam* ^b*feceris* *ipse aliquid.*

Terent. ^a*Quasi* *non* ^b*norimus* *nos inter* *nos.*

Alias copulant confimiles casus : ut, *Noxi* ^b*homi-*
nem, ^a*tanquam* ^b*te.* *Arridet* ^b*mibi,* ^a*quasi* ^b*amico.*

Nè.

Nè prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis
præponitur : ut, Virgil. ^a*Nè* ^b*savi* *magna* *sacerdos.*

Terent. *Hic nebulo magnus est,* ^a*ne* ^b*metuas.*

Adverbia

Nè pro non, cæteris modis inservit.

Præpositi-

onum for- Adverbia, accedente casu, transeunt in præpo-
sitiones : ut, Juven. *Cantabit vacuus* ^a*coram* ^b*latrone*
viator.
duunt.

De CONJUNCTIONUM

Constructione.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum Conjunctionibus quatuor, quam, nisi, præterquam, an, functiones communes omnino casus nesciunt: ut, *Socrates dormit* & *Xenopolem* & *Platonem*. *Utinam* *beatus es* *aut* *frigidus* *cadus*. *Alis* *an* *ater homo sit*, nescio. *Es* *minor natus quam* *fus*.

tu. *Nemo* *ni* *placet nisi* (vel *præterquam*) *sibi*.

Exceptio, si casualis dictionis ratio aliqua prior repugnet, vel aliud poscat: ut,

Emi *librum* *centum* & *pluris*. *Vixi* *Roma* & *Venetiis*.

Hor. *In Metu* *descendat* *judicis* *aures*, & *patris* & *nostras*.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ aliquoties similes modos & tempora conglutinant: ut, *Recto* *stat corpore*, *despicatque* *terras*.

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora: ut, Ter. *Nisi me* *lactasses* *amantem*, & *vanâ spe* *produceres*: *Tibi gratias* *begi*, & *te aliquando* *collaudare* *possum*.

Et si, tamen si, etiam si, quanquam, in principio Orationis indicativos modos, in medio subjunctivos sæpius postulant. Quamvis & licet, subjunctivos frequentius: ut, *Et si* *nihil novi* *afferretur*.

Quanquam *animus meminisse* *horret*.

Virgil, *Quamvis* *Elysios* *miretur* *Græcia campos*.

Ovid. *Ipse* *licet* *venias* *Musis comitatus*, *Homere*.

Nil tamen attuleris, *ibis*, *Homere*, *foras*.

Ni, nisi, si, siquidem, quod, quia, quam, postquam, posteaquam, ubi pro postquam, nunquam, &c. priusquam, & indicativis & subjunctivis adherent:

ut, *Quod* *redieris incolumis*, *gaudeo*. *Castigo te*, *non* *quod odio* *habeam*, *sed* *quod* *amem*. *Alud honestum* *judicas*, *quàm* *Philosophi* *statuunt*. Plin. *Gravius accusas*, *quàm* *patitur tua consuetudo*.

Si, utriusque modo jungitur: at Si pro Quamvis, subjunctivo tantum: ut, Ter. *Redeam* ? *non si* *me* *cofecerit*.

Quando, &c. Siquis, tantum indicativo: ut, ^a*Siquis* ^b*adeſt*.
Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo
junguntur: ut, Virgil. *Dicite* (^a*quandoquidem in molli*
^b*conſedimus herba*.)

Quippe. ^a*Quoniam mihi non* ^b*credis, ipſe facito periculum.*
Quippe, cum proprium habet verbum, gaudet
indicativo: ut, *Danda eſt huic venia*, ^a*quippe* ^b*ægrotat*.
Si addideris Qui, utrumque admittit modum: ut,
Non eſt huic danda venia, ^a*quippe qui jam bis* ^b*pejeravit*,
ſive ^b*pejeraverit*.

Qui. Qui, cum habet vim cauſalem, ſubjunctivum
poſtulat: ut, *Stultus es*, ^a*qui huic* ^b*credas*.

Cum. Cum pro quamvis, pro quandoquidem vel que-
niam, ſubjunctivis ſemper adhæret: ut,
Cicero. *Nos* ^a*cum præcipi nihil poſſe* ^b*dicamus*, tamen
aliis de rebus diſſerre ſolemus.

Cum & Tum. Virg. ^a*Cum* ^b*ſis officiis Gradiæ virilibus aptus*.
Cum & Tum, item Tum geminatum, ſimiles
modos copulant. Eſt autem in Cum quiddam
minuſ, atque ideo in priore clauſulæ parte ſtatui-
tur; in Tum quiddam majus, ac proinde in po-
ſteriore clauſulæ parte collocatur: ut, ^a*Auſpiceſitur*
^a*cum eruditos omnes*, ^a*tum imprimis Marcellum*. ^b*Odit*
^a*atum literas*, ^a*tum virtutem*.

Ne, an, num. Ne, an, num, interrogandi particulæ, indicati-
vum amant: ut, Virg. ^b*Superat* ^a*ne*, & *veſcitur aurâ*
Æthereâ.

At cum accipiuntur dubitative aut indefinite,
ſubjunctivum poſtulant: ut, *Viſe* ^a*num* ^b*redierit*.
Nihil reſert ^b*feceris* ^a*ne*, ^a*an* ^b*perſuaſeris*.

Ut. Ut, cauſalis ſeu perfectiva conjunctio, & Ut pro
Ne non, poſt verba temporis, nunc potentiâli,
nunc ſubjunctivo jungitur: ut, Terentius;
Filium perduxere illuc ſecum, ^a*ut una* ^b*eſſet mecum*.
Idem. *Te oro Domine*, ^a*ut* ^b*redeant jam in viam*.
Idem. *Metuo* ^a*ut* ^b*ſubſtet hoſpes*, id eſt, *ne non ſubſtet*.

Ut, concedentis, ſeu poſitum pro Quanquam,
& Ut pro Utpote, ſubjunctivo ſervit: ut,

^aUt omnia ^bcontingant quæ volo, levare non possum.

Non est tibi fidendum, ^aut qui toties ^bfalleris. ^aUt qui solus relictus ^bfuveris.

Ut pro Postquam, pro Quemadmodum, vel Sicut, & Interrogativum, indicativis necitur: ut, Cicero. ^aUt ab urbe ^bdiscessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.

Terent. Tu tamen has nuptias perge facere, ^aut ^bfacis.

Idem. Credo ^aut ^best dementia.

Virg. ^aUt ^bvalet? ^aUt ^bmeminit nostri?

Quoniam de hoc in adverbii quoque constructione paulo supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM

Constructio.

Præpositio subaudita interdum facit, ut addatur ablativus: ut, Hæcote ^aloco parentis, id est, ^ain ^bloco. Apparuit illi humanâ ^aspecie, id est, ^asub humana ^bspecie. Discessit ^amagistratu, id est, ^amagistratu.

Præpositio in compositione eundem nonnunquam casum regit, quem & extra compositionem regebat: ut, Virg. Nec posse ^bItaliam Teucrorum ^aavertere regem. ^aPrætereo ^bte in salutatum.

Idem. — ^aemoti ^aprocumbunt ^bcardine postes.

Idem. ^aDetrudunt naves ^bscopulo.

Verba composita cum A, ab, ad, con, de, è, ex, Verba in, nonnunquam repetunt easdem præpositiones composita cum suo casu extra compositionem, idque eleganter: ut, ^bAbstinnerunt ^aviris. Terent. Amicos ^aadvocabo ^bad hanc rem. ^bCum legibus ^aconferemus.

Cic. ^aDetrahere ^bde tua fama nunquam cogitavi. Cum ^bex insidiis ^acauseris. Terent. Postquam ^aexcessit ^bex ephebis. ^bIn Rempublicam cogitatione curaque ^aincumbe.

In, pro erga, contra, & ad, accusativum habet: ut, In cum Virg. Accipit ^ain Teucros animum mentemque benignam, Accusativus.

Idem. Quid meus Aeneas ^ain te committere tantum? &c.

Quid Troes potuere?

Idem.

Idem. *Quò te Macri, pedes? an, quò via ducit, ^ain ^burbem.*

Idem cum accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur: ut, Virg. *Esque lotus, ^bpartes ubi se via findit ^ain ambas.*

Ovid. *Versa est ^ain ^bcineres sospite Troja viro.*

—— *inter mihi trefcit ^ain ^bhoras.*

In cum
ablativo.

In cum significatur actus in loco, ablativum postulat: ut, Ovid. *Silicet ut ^afulvum ^bspēctatur ^ain ^bignibus aurum.*

Sub cum
accusati-
vo.

Sub, pro, ad, per, & ante, accusativo innititur: ut, *^aSub ^bnumtrani properemus.* Liv. *Legati fere ^asub id ^btempus ad res repetendas missi; id est, ^aper id ^btempus.*

Sub cum
ablativo.

Virg. — *^asub ^bnoctem cura recurrit, id est, ^aPaulò ^aante ^bnoctem, vel instante nocte: Aliàs ablativum admittit: ut, *Quicquid ^asub ^bterra est, in apricum proferet atas.**

Virg. — *^asub ^bnocte silenti; id est, ^ain ^bnocte silenti.*

Super cum
accusat.

Super pro Ultra, accusativo jungitur: ut, Virgil. — *^aSuper ^bGavamantas. & Indos proferet imperium.*

Super cum
ablativo.

Super pro De & In ablativo: ut, Tacit. *Multus ^asuper ^bea ^bres, variusque rumor.* Virg. *^bEfrondi ^asuper viridi.*

Subter.

Subter, uno significato utrique casui apud authores jungitur: ut, Liv. *Pugnatum est super ^asubterque ^bterras.* Virg. — *omnes Ferre libet ^asubter ^bdensa testudine casus.*

Tenus.

Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut, *^bPube ^atenus. ^bPectoribus ^atenus.* At genitivo tantum plurali: ut, *^bCrurum ^atenus.*

Præposi-
tiones mi-
grant in
adverbia.

Præpositiones, cum casum amittunt, migrant in adverbia: ut, Virgil. — *longo ^apost tempore venit.*

Idem. *^aPorè subit confux ferimur per opaca locorum.*

Idem. — *^acoram, quem quaritis, adsum Troius Aeneas.*

INTERJECTIONUM

Constructio.

Interjectiones non rarò absolutè & sine casu ponuntur: ut, Virgilius.

Spem gregis (^aah!) silice in nuda connixa reliquit.

Terent. *Qua (^amalum!) dementia!*

O exclamantis, nominativo, accusativo, & vocativo jungitur: ut, *O festus dies hominis!*

Virg. *O fortunatos nimium, bona si sua norint, Agricolas!*

Idem. *O formose puer, nimium re crede colori.*

Heu & Pro, nunc nominativo, nunc accusativo adherent: ut, *Heu pietas!* Virg. *Heu prisca fides!*

Idem. *Heu stirpem insanam!*

Terent. *Pro Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.*

Idem. *Pro deum atque hominum fidem!*

Pro sancte Jupiter! apud Plautum.

Hei & Væ, dativo apponuntur: ut,

Ovid. *Hei mihi, quod nullis amor est medicabilis herbis!*

Terent. *Væ misero mihi, quanta de spe decidi!*

DE FIGURIS.

Figura est novata arte aliquâ dicendi forma. **Figura** Cujus duo tantum genera, Dictionis scilicet quid sit. & Constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DITIONIS.

Figuræ dicti- { Prothesis, } Ephenthesis } Paragoge
onis sunt sex; { Aphæresis } Syncope, } Apocope.

Prothesis, est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis: ut, *Gnatus pronatus, Tetuli protuli.*

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio dictionis: ut, *Ruit pro eruit, Temnere pro contemnere.*

Ephenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *Reliquias, Religio, addita sis.*
Induperatorem, pro Imperatorem.

Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis: ut, *Alit, petit, dicti, res ostium, &c.*

Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *Dicier, pro dici.*

Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: ut, *Peculi pro peculii; Dixti pro dixtine; Igenti pro ingenti.*

Figuræ

Figuræ Constructionis.

Figuræ constructionis sunt octo, Appositio, Evocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antipthesis, Synecdoche.

A P P O S I T I O.

Appositio
quid sit.

Appositio, est duorum substantivorum ejusdem casûs, quorum altero declaratur alterum, continuata sive immediata conjunctio: ut, ^aFlumen ^aRhenus. Potest autem Appositio plurium substantivorum esse: ut, ^aMarcus ^bTullius ^bCicero.

Interdum apud authores in diversis casibus ponuntur substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, ^aUrbs ^bPatavii, apud Virgilium. ^aUrbs ^bAntiochiæ, apud Ciceronem.

In Appositione, substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur. Nam quoties alterum substantivorum caret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut, ^aUrbs ^bAthenæ.

Ovid. In me ^bturba ruunt luxuriosa ^apreci.

Virg. Ignavum ^bfucos ^apecus à præsepibus arcent.

Triplici nomine fit Appositio.

Restringendæ generalitatis gratiâ: ut, ^aUrbs ^bRoma. ^aAnimal ^bequus.

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, ^aTaurus ^bmens Asia. ^aLupus ^bpiscis.

Et ad proprietatem attribuendam: ut, ^aErasmus ^bvir exactissimo judicio. ^aNereus ^badolescens insigni formâ. ^aTimotheus ^bhomo incredibili fortunâ.

E V O C A T I O.

Evocatio
quid sit.

CUM prima vel secunda persona immediate ad se evocat tertiam, ambæ fiunt primæ vel secundæ Personæ: ut, ^aEgo ^bpauper laboro. ^aTe ^bdivo ludis.

Est ergò Evocatio, immediata tertiæ personæ ad primam vel secundam reductio.

Observandum verò est, Verbum semper convenire cum persona evocante: ut, ^aEgo pauper ^blaboro; ^aTu dives ^bludis. Nam in Evocatione quatuor sunt Notanda notanda: Persona evocans, quæ semper est primæ quatuor. vel secundæ; Evocata, quæ semper est tertiæ: Verbum, quod semper est primæ vel secundæ personæ; & Absentia conjunctionis. In Evocatione, persona Evocans & Evocata aliquando sunt diversorum numerorum, utpote, vel cum persona evocata caret numero singulari: ut, ^aEgo tua ^bdelicia ^cisti veniam. Aut cum est nomen collectivum: ut, Magna ^apars studiosorum ^bamicantates ^cquerimus: hic subauditur nos. Aut denique cum est nomen distributivum: ut, In Magnis ^blasi rebus ^auterque ^bsumus: subintelligitur nos.

Duplex autem est Evocatio: Explicita, ubi tam Evocatio persona evocans, quàm evocata exprimitur; & Im- duplex. plicita, ubi persona evocans subintelligitur: ut, ^aSum pius ^bÆneas: subintelligitur Ego. ^aPopulus ^bsuperamur ab uno; subauditur Nos.

SYLLEPSIS.

Syllepsis, seu conceptio, est comprehensio indig- Syllepsis nioris sub digniore, à σύν con, & ἀίθερ fumo. quid sit.

Duplex autem est conceptio: Personarum scilicet, quoties persona concipitur cum persona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, Nota. & Cum pro Et acceptum est pluralis numeri; ac proinde verbum aut adjectivum aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum aut adjectivum aut relativum genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit: ut, Quid ^atu & foron ^bfaciatis?

^aEgo

^aEgo & mater, ^bmiseri ^bperimus.

^aTu & uxor, ^bqui ^badsuisti, testes estote.

Conceptio Personarum.

Dignior
persona.

Dignior autem est persona prima quàm secunda aut tertia, & dignior secunda quàm tertia : ut, ^aEgo & pater ^bsumus in tuto. ^aTu atque frater ^bessis in periculo. Neque ^aego neque tu ^bsapimus.

Virgil. — ^bdiuelli mur inde Iphitus & Pelias ^amecum.

Idem. ^aRhemus cum fratre Quirino Fura ^bdabant.

Cum.

Cum tamen singulare verbum magis amat : ut, Tu, quid ego & ^apopulus ^brecum ^adesideret, audi.

Conceptio Generum.

Dignius
genus.

Dignius etiam est masculinum genus quàm foemininum aut neutrum : & dignius foemininum quàm neutrum : ut, ^aRex & Regina ^bbeati. ^aChalybs & aurum sunt in fornace ^bprobat. Hinc per vim ^aleges & plebiscita ^bcoacta.

Exceptio.

At cum substantiva res inanimatas significant, adiectivum aut relativum usitatus in neutro genere ponitur : ut, Virg. — cum Daphnidis ^aarcum Fregisti & ^acalamos, ^bqua tu, perverse Menalca, Et cum vidisti puero ^bdonata, delebis.

Salust. ^aIra & ^aagritudo ^bpermista sunt. Idem. Huic ^abella civilia, ^aades & ^adiscordia civilis ^bgrata fuerunt. ^aVirga tua, & ^abaculus tuus, & ipsa me ^bconsolata sunt.

Conceptio
duplex.

Porò conceptio, aliàs Directa est, nempe cum concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius, copulantur per Et, vel atque, vel que : aliàs Indirecta, cum copulantur per Cum : ut, ^aEgo cum fratre ^bsumus candidi : ubi utraque Conceptio est indirecta.

Syllepsis
implicita.

Est etiam quædam Conceptio generum implicita, nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur ; sed de mare atque foemina perinde loquimur, ac de solo mare : ut si dicam, ^aUterque est ^bformosus, loquens de sponso & sponsa.

Sic Ovid. ^b*Impliciti laqueis nudus* ^a*atque jacet*; loquens de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

Prolepsis, seu præsumptio, est prounciatio quædam rerum summaria. Fit autem cum congregatio siue totum cum verbo vel adjectivo aptè cehæret: deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant: ut, ^a*Due aquila* ^b*volaverunt*; ^{ab}*hæc ab oriente*, ^{ab}*illa ob occidente*. Hic congregatio siue totum, *Due aquila*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc* & *illa*, ad idem verbum relatæ in numero non concordant.

Congregatio, siue totum est dictio pluralis numeri: ut, *Due aquila*: aut plurali æquivalens: ut, *Corydon & Thyrsis*. Nam copulatum æquivalet plurali: ut, Virg. ^b*Compulsi* ^a*antique greges* ^a*Corydon & Thyrsis in unum*; ^{ab}*Thyrsis oves*, ^{ab}*Corydon distentas lacte capellas*. Nota.

Aut congregatio est nomen collectivum; ut, ^a*Populus* ^b*vivit*, ^{ab}*alii in penuriâ*, ^{ab}*alii in deliciis*.

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepfi Quinque
esse necessaria; Congregationem, ut in priore ex- in Prolepfi
emplo, *due aquila*; verbum, ut, *volaverunt*: Partes, necessaria.
ut, *hæc & illa*: Partium determinationem, ut, *ab oriente & occidente*; & Ordinem, videlicet, quod totum præcedat, partes sequantur.

Duplex autem est Prolepsis: Explicita, ubi omnia exprimuntur, quæ in Prolepfi esse oportet: ut, Prolepfi
duplex.

^a*Equi* ^b*concurrunt*; ^{ab}*hic à dextrâ*, ^{ab}*illa à sinistrâ Hippodromi*: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut, Ovid. ^{ab}*Alter in alterius* ^a*jaçtantes lumina vultus*, ^b*Querebant taciti noster ubi esset amor*.

Deest altera partium cum Determinatione; videlicet, *&* ^{ab}*alter in alterius*. Et ^{ab}*Alter alterius opera* ^b*portate*. Ubi deest ^a*vos*: & altera pars cum determinatione, videlicet: *&* ^{ab}*alter alterius*.

Ter. ^a*Curemus aquam* ^b*utæque partem*: hîc totum ^a*nos*,

**nos*, subintelligitur; & partes, *alter* & *alter*, includuntur in distributivo *uterque*.

Diomedes Prolepsin dicit esse, quoties id quod posterius gestum est ante describimus: ut, Virgilius, *ⁱLaviniaque venit littora*. Lavinium enim nondum erat, quum Æneas veniret in *Italiam*. Dicitur verò Prolepsis à *πρὸ* quod est ante, & *λήβω* fumo.

ZEUGMA.

Zeugma
quid sit.

Zeugma est unius verbi vel adjectivi viciniore, respondentis, ad diversa supposita reductio; ad unum quidem expressè, ad alterum vero per supplementum: ut, Cic. *Nihil te nocturnum^a praesidium palatii, nihil urbs^a vigilia, nihil timor populi, nihil^a concursus bonorum omnium, nihil hic munitissimus habendi Senatûs^a locus, nihil horum^a ora cultusque^b moverunt?* Hic *moverunt* expressè reducitur ad *ora cultusque*, at ad cætera per supplementum: Subintelligendum est enim *praesidium movit, vigilia moverunt, timor populi movit, bonorum concursus movit, habendi Senatûs locus movit*. Attamen quando est comparatio vel similitudo, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, *ⁱEgo melius quàm tu^b scribo. ⁱEgo sic ut sanum^a arui. Hoc^a ille ita prudenter atque ego^b fecisset.*

Item per *nisi*: ut, Ter. *Talem filium^a nulla nisi tu^b pareret.*

Licet Poetæ interdum aliter loqui soleant: ut, Ovid. *Quid nisi secreta^b blasphemant Phylida^a sylva?*

De quibus in Concordantia verbi & nominativi, suprà est dictum: ut, Cic. *Quare, ut arbitror, prius hic te nos, quàm istic^a tu nos^b videbis.*

Tribus modis fit Zeugma.

Zeugma
triplex.

In persona: ut, *Ego* & *ⁱTu^b studes.*

In genere: ut, *Maritus* & *ⁱuxor est^b virata.*

In numero: ut, —*Hic illius arma, Hic^a currus^b fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur Protozeugma: ut, *Derivio Ego* & *tu*. Quandoque in medio, vocaturque Mezozeugma

fozeugma: ut, ^aEgo ^bdormio & ^ctu. Quandoque in fine,
& vocatur Hypozeugma: ut, ^aEgo & ^btu dormis.

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo Quatuor
substantiva: ut, ^aRex & ^bRegina: Coniunctio quæ vel in Zeug-
copulativa, vel disiunctiva, vel etiam expletiva esse mate re-
poreft: ut, *Et, vel, &c.* Verbum vel adiectivum; quifita.
ut, *Irata eft.* Et quod verbum vel adiectivum vici-
niori fupposito, refpondeat. Fit etiam quoddam
Zeugmatis genus per adverbia: ut, ^bCubas ^aubi
ego. ^bCænas ^aquando nos.

Quando Verbum ad duo fupposita reducitur,
& cum utroque convenit, eft Zeugma, ut dicunt,
Locutionis, non Conftitutionis: ut, ^aJoannes ^bfuit
pifator, & ^aPetrus.

Dicitur autem Zeugma quafi copulatum, à Græco
Verbo *ζευγνύω* vel *ζεύγνυμι*, quod eft copulo.

SYNTHESIS.

Synthesis, eft oratio congrua fenfu, non voce: ut, **Synthesis**
Virg. ^aPars in frufta ^bfecant. ^aGens ^barmati. quid fit.

Fit autem Synthesis, nunc in genere tantum, id-
que aut fexûs difcernendi causâ: ut, ^aAnfer ^bfacta.
^aElephantus ^bprævidæ: aut fupplementi gratiâ: ut,
^aPræneste sub ^bipfa: fubauditur urbe.

^aCentauvo in ^bmagnâ: fubintelligitur navi.
Nunc in numero tantum: ut, ^aTurba ^bruunt.
Aperite ^aaliquis ofcium.

Nunc verò in genere & numero fimul: ut, ^aPars
^bmerfi tenere rat m.

Virg. *Hæc ^amanus ob patriam pugando vulnera ^bpassi.*

Dicitur autem Synthesis à *σύν* quod eft con, &
θεσις, pofitio; quia eft compositio, id eft, con-
ftructio facta gratiâ fignificationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptôfis, ab *ἀντί* quod eft pro, & *πτῶσις* ca- Antiptofis
fus, eft pofitio casûs pro casu, idque inter- quid fit.
dum non inveniiffet: ut, Virg. ^aUrbem quam ftatuo,
^bveftra

^bvestra est. Ter. Populo ut ^bp'acerent quas fecisset ^afabulas. ^aSermonem quem audistis, non ^best meus. ^aEius non ^bvenit in mentem, pro id. Quamquam hic venit, impersonaliter potius usurpari existimandum est. Aristotelis libri sunt omne ^bgenus ^aelegantia referti: pro omnes generis. Sic id ^bgenus, quod ^bgenus, &c. ^bIdne estis ^aautores mihi? pro ^aejus. Interdum autem fit durior Antiphrasis: ut, Salve ^bprimus omnium parens patria ^aappellate, pro prime. Habet duos gladios, ^bquibus ^aaltero se occisurum minatur, altero victricem: pro quorum altero.

SYNECDOCHE.

Synecdoche est, cum id, quod partis est, attribuitur toti: ut, *Æthiops* ^aalbus ^bdentes. Hic albus, quod solis dentibus convenit, toti attribuitur *Æthiopi*,

Nota.

Per Synecdochen omnia nomina adjectiva, aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutralia significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio: ut, ^aEger ^bpedes, vel ^bpedibus. ^aSaucius ^bfrontem, vel ^bfronte. ^aDoleo ^bcaput, vel ^bcapite. ^aRedimitus ^btempora lauro. ^aTruncatus ^bmembra bipenni. Effusus ^alaniata ^bomas, ^acontusus ^bpectus.

Nam illæ Græcæ phrasæ sunt: ^bExcepto ^aquod non simul esses, ^bcætera ^alatus. ^bCætera ^asimiles, uno differunt.

Dicitur autem Synecdoche à σύν, quod est con, & ἐνδείχουαι, suscipio: videlicet, quod totum cum sua parte capiat.

¶ Si cui libet figurata constructionis elegantias pernotcere, legat Thomam Linacrum de Eclipsi, Pleonasmō, & Enallage, deque aliis figuris eruditè, dilucidè, ac copiosè differentem.

De

PROSODIA.

115

DE PROSODIA.

Prosodia est, quæ rectam vocum pronunciati- Prosodia
quid sit.
onem tradit, Latine *Accentus* dicitur.

Dividitur autem Prosodia in Tonum, Spiritum,
& Tempus.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione **Tonus**
elevatur, vel deprimitur.

Est autem tonus triplex, { **Acutus.**
 Gravis.
 Circumflexus.

Tonus acutus est virgula obliqua ascendens in **Tonus**
dextram, sic ['] **acutus.**

Gravis est virgula obliqua descendens in dex- **Gravis.**
tram ad hunc modum [˘]

Circumflexus est quiddam ex utrisque conflu- **Circum-**
tum, hâc figurâ [ˆ] **flexus.**

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quæ- **Apostro-**
dam circuli pars in summo literæ apposita, quàm **phus.**
sic pinges [']

Hac notâ ultimam dictionis vocalem deesse osten-
ditur: ut, *Ta-ton' me crimine dignum dixisti?* pro *tantone*.

Spiritus duo sunt; Asper & Lenis.

Spiritus.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *Homo, honos.*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profer-
tur: ut, *Amo, enus.*

TONORUM REGULA I.

Monosyllaba dictio brevis, aut positione longa Monosyl-
laba acuitur: ut, *Mél, fél, párs, páx.* Naturâ longa laba.
circumflectitur: ut, *Spēs, fōs, Sól, thūs, rūs.*

REGULA II.

In dissyllaba dictione, si prior longa fuerit naturâ, Dissyllaba
posterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lūna,*
Mūsa. In cæteris acuitur: ut, *Cétus, lātus, sōlers, sātūr.*

REGULA III.

Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, Polysyl-
laba acuit eandem: ut, *Libértas, penátes.* Sin brevem habet laba.
penul-

penultimam, acuit antepenultimam : ut, *Dòminus, Pòntifex.*

Excipiuntur composita à *Facio* : ut, *Benefácis, malefácis, calefácit, frigefácit.*

Nota.

At si penultima longa fuerit naturâ, & ultima brevis, circumflectitur penultima : ut, *Românus, amâtor.*

Composita à *Fit*, ultimam acuunt : ut, *Malefû, calefû, benefû, satisfû.*

Appendix.

Nota.

Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGULA IV.

Quinque sunt quæ tonorum regulas perturbant.

Quæ tonos perturbant. Differentia.

I. DIFFERENTIA.

Differentia tonum transponit : ut, *Unâ*, adverbium, ultimam acuit, ne videatur esse nomen. Sic *eo*, aliò, aliquò, continuo, sedulo, porro, fortè, quâ, siquâ, aliqua, nequâ, illò, falsò, citò, ferè, planè, & id genus alia : puta pro *sicut*, ponè pro *post*, *coram*, *circum*, aliàs, *palàm*, ergo, conjunctio, sed *ergò* pro causa circumflectitur : ut, Virg.—*illius ergò venimus*. Hæc igitur omnia sicut Græca acutitona, in fine quidem sententiarum accuuntur, in consequentia verò gravantur.

Sic differentia causâ antepenultima suspenditur in his, *Déinde, próinde, périnde, aliquando, siquando, nequando, hucusque, àlonge, délonge, déinceps, dúntaxat deorsum, quapropter, quinimo, enimvero, proptemodum, atmodum, affabre, interealoci, nihilominus, paulòminus, cum* non sunt orationes diversæ, uti sunt *Pube tenus, crurum tenus* : non enim composita sunt, velut *hactenus, quatenus*, & ejus generis reliqua.

2. TRANSPOSITIO.

Transpositio.

Transpositio tonum invertit, id quod usu venit in

in præpositionibus. quæ postpositæ gravantur :
ut, Virg. *Transstra per & remos. Te penès imperium.*

3. ATTRACTIO.

Attractio tonum mutat, cùm post vocabulum a. **Attractio.**
liquod sequitur conjunctio inclinativa : ut, *Qui, mè,*
cè. Attrahunt enim hæ particule accentum syllabæ
præcedenti, eamque accuunt : ut, *Luminæque lau-
rûsque Dei.* Sic *Dum, sis, nam,* parelca.

Ubi autem est manifesta compositio, non va-
riatur tonus : ut, *Dénique, útique, itaque, úndique,*
hiccine, & hujusmodi.

Ubique tamen temporis sui tonum servat, & **Ubique &**
Ubivis.

4. CONCISIO.

Concisio transfert tonum, cum dictiones per **Concisio.**
Syncope aut Apocopen castrantur ; tunc enim
tonum retinet integræ dictionis : ut, *Virgili, Valéri,*
Mercuri : pro *Virgili, Valerii, Mercurii.*

Sic quædam nomina & pronomina syncopata **Nomina**
circumflectunt ultimam : ut, *Arpinâs, Ravennâs,* & prono-
nostrâs, vestrâs, cujâs : ab *Arpinatis, Ravennatis, nostra-*
tis, &c. Sic *Donêc, à donecum.* Sic *hûc, illûc, istûc,* ad-
hûc, &c. pro *hucce, illucce,* &c. Et composita à *di-*
duc, fac : ut, *benedûc, redûc, calofac.*

5. IDIOMA.

Idioma, hoc est linguæ proprietates, tonum vari- **Idioma.**
at, adeò ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos ve-
niant, servant tonum suum : ut, *Symòis, Periphas,*
penultimam accuunt : at facta Latina, antepenul-
timam elevat, quia corripiunt penultimam.

Quæ aurem prorsus Latina sunt, Latinum
quoque tonum servant : ut, *Georgica, Bucolica,* an-
tepenultimâ acutâ, licet apud Græcos in ultimâ
tonum habeant.

Sic & *comœdia, tragedia, sophia, symphonia,* tonum
recipiunt in antepenultimâ, licet in suâ linguâ
habeant in penultimâ.

Porro

Nota.

Porro, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enunciare.

Syllabæ communes.

Syllabæ communes in prosa oratione semper corripuntur: ut, Célebris, Cathedra, Mediocris.

De Carminum Ratione.

De syllab. tempore.

Tempus quid.

Syllab. brev.

Longa.

Pes.

Divisio Pedum.

HAsténus de Tonis & Spiritibus; deinceps de syllabarum tempore, & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus est syllabæ pronunciandæ mensura. Syllaba brevis unius est temporis, longa verò duorum.

Tempus breve sic notatur [v].

Longum autem sic [-] ut, Terrā.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt pedes.

Est autem Pes duarum syllabarum pluriúmve constitutio, ex certa temporum observatione.

Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad hoc nostrum institutum differere.

Dissyllabi sunt.	{ Spondæus, Pyrrhichius, Trochæus, Iambus,	} ut {	- Virtus.
			vv Deus.
Trissyllabi sunt.	{ Melossus, Tribrachus, Dactylus, Anapæstus, Bacchius, Antibacchius, Amphimacer, Amphibrachus,	} ut {	vv Panis.
			v - Amans.
	{	}	--- Magnate
			vvv Dominus.
	{	}	vvv Scribere.
			vvv Pietas.
	{	}	vvv Honestas.
			vvv Audire.
	{	}	vvv Charitas.
			vvv Venire.

Porro, pedes justo numero atque ordine con-
cinati, carmen constituunt.

Est enim Carmen, oratio iusto atque legitimo Carmen.
pedum numero constrieta.

Carmen composituro imprimis discendum est,
pedibus ipsum ritè metiri, quam Scansionem
vocat.

Est autem Scansio, legitima carminis in singu- Scansio.
los pedes commensuratio.

Scansioni accidentia.

Scansioni accidunt, Synalœpha, Eclipsis, Synæ-
resis, Diæresis, & Cæsura.

Synalœpha est elisio quædam vocalis ante alte- Synalœ-
ram in diversis dictionibus : ut, pha.

Sera nimis vis' est crastina, viv' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus ; ut,
Dii, diis, iidem, iisdem, deinde, deinceps, semi-
animis, semihomo, semiuustus, deest, deero, deerit,
& similibus.

At, heu & O, nunquam intercipiuntur.

Eclipsis est, quoties m cum sua vocali perimi- Eclipsis.
tur, proximâ dictione à vocali exorsa : ut,

Monstr', horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum : pro *Monstrum, horrendum, &c.*

Synæresis est duarum syllabarum in unum con- Synæresis.
tractio : ut, Virg. *Sen lento fuerint alvaria vimine*
texta : pro *alvoaria.*

Diæresis est, ubi ex una syllaba dissecta, fiunt duæ : Diæresis.

ut, Ovid. *Debuerant fusos evoluisse suos,* pro *evoluisse.*

Cæsura est, cum post pedem absolutum syllaba Cæsura.
brevis in fine dictionis extenditur.

Cæsurae species sunt,

Triemimeris ex pede & syllaba : ut,

Triemi-
meris.

Virgil. *Pectoribus inbians spirantia consulit exta,*

Penthemimeris ex duobus pedibus & syllaba : ut,

Penthe-
mimeris.

Virgil. *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

Hepthemimeris.

Hepthemimeris ex tribus pedibus & syllaba : ut,

.....

Enneemimeris.

Idem. *Ostentans artem pariter arcumque sonantem.*

Enneemimeris constat ex quatuor pedibus & syllaba : ut,

.....

Idem. *Iste latus niveum molli fultus hyacintho.*

De Generibus Carminum.

Carminum genera usitatiores, de quibus nos hoc loco potissimum tractare decrevimus, sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiadæum, Sapphicum, Phalæucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexametrum.

Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, constat pedibus, numero quidem sex, genere verò duobus, dactylo & spondeo. Quintus locus dactylum, sextus spondeum peculiariter sibi vindicat : reliqui hunc vel illum, prout volumus : ut,

.....

Virgil. *Tityre tu patula recubans sub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando Spondeus etiam in quinto loco, ut, Idem. *Chora Deum faboles, magnum Jovis incrementum.*

Ultima commun.

Ultima cujusque versûs syllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Pentametrum.

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici constat Penthemimeri, quarum prior duos pedes, dactylicos, spondaicos, vel alterutros comprehendit, cum syllaba longa : altera etiam duos pedes, sed omninò dactylicos, cum syllaba item longa : ut,

.....

Ovidius. *Res est solliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadæum.

Asclepiadæum.

Carmen Asclepiadæum constat ex Penthemimeri

men

PROSODIA.

121

meri, hoc est, spondæo & dactylo, & syllabâ longâ,
& duobus deinde dactylis: ut,

Horat. *Maenas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spon- Sapphi-
dæo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut, cum.

Horat. *Fam satis terris nivis atque divæ*

In hoc tamen carminis genere, post tres versus Adonic.
additur Adonicum, quod constat ex dactylo & ubi &
spondæo: ut, unde.

Horat. *Integer vita scelerisque purus.*

*Non eget Mauri jaculis, nec arcu,
Nec venenatis gravidâ sagittis.*

Fasce, pharetrâ.

Phaleucium, five Hendecasyllabum.

Carmen Phaleucium, five Hendecasyllabum, Phaleuci-
constat ex spondæo, dactylo, & tribus tandem um.
trochæis: ut,

*Quoquo diffugias, pavens Mabili,
Nostrum non poteris latere nasum.*

Iambicum Archilochium.

Legitimus versus Iambicus è solis constat Iambis: Carmen
Iambi-
cum.

ut, *Suis & ipsa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus
pro Iambo, tribrachum, spondæum, dactylum,
anapæctum: atque in paribus tribrachum, spon-
dæum rariùs.

Hoc carmen in duo genera diducitur: Dime-
trum, & Trimetrum five Senarium.

Dimetrum constat ex quatuor pedibus : ut,

O Carminum dulces nota - - - - -

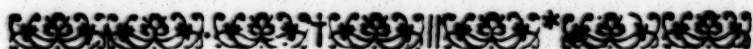
Quas ore pulchra melleo - - - - -

Fuudis, lyraque suctinis! - - - - -

Trimetrum five Senarium.

Trimetrum senis constat pedibus : ut,

- - - - -
Qui nos damnant, sunt histriones maximi.

De Quantitate primarum Syllabarum.

PRimarum Syllabarum Quantitas octo modis cognoscitur.

Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regula, exemplo, seu autoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique positurâ longa est : ut,

Ventus, axis, patrizo.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit : ut,

Major sum, quàm cui possit fortuna nocere.

Syllabæ *jor, sum, quàm & sit*, positione longæ sunt.

At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rariùs producitur : ut,

- - - - -
Virg. Occulta spolia, & plures de pace triumphos.

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquida,

com-

communis redditur: ut, *Patris, volucris*. Longa vero non mutatur: ut, *Aratrum, simulacrum*.

Vocalis ante alteram. *Regula II.*

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis est: ut, *Dēus, mēus, tōus, pīus*.

Excipias genitivos in *ius*, secundam pronominis formam habentes: ut, *Unius, illius, &c.* Ubi *i*, communis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in alius semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e* inter geminum *i*, longa fit: ut, *Faciēi*: alioqui non; ut, *Rēi, spēi, fidēi*.

Fi etiam in *fio*, longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul: ut, *Fierem, Fieri*.

Juven. *Sis sunt octo mariti*. - - - - -

Idem. *Quod fieri non posse puēs*. - - - - -

Obe Interjectio, priorē syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit: ut, *Dicite Pierides*. Respice *Lærenten*. Et in possessivis: ut, *Ænēia nurrix*; *Rhodopēus Orpheus*.

DIPHTHONGUS. *Regula III.*

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est: ut, *Aūrum, neūter, mūsæ*: nisi sequente vocali: ut, *Præire, Præuſus, Præamplus*.

DERIVATIO. *Regula IV.*

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem sortiuntur; ut, *āmotor, āmicus, āmabilis*, primā brevi ab *āmo*. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevis deducta primam produciunt.

Cujus generis sunt.

Vox vōcis, à vōco.	Jūcundus, à jūvo.
Sedile sē- Lex lēgis, à lēgo.	Jūnior, à jūvenis.
pīus habet Rex rēgis, à rēgo.	Mōbilis, à mōveo.
brevem in Sēdes & Sēdile, à Sēdeo.	Hūmanus, ab hōmo.
antepe- Jūmentum, à Jūvo.	Vōmer, à vōmo.
nultima. Fōmes & fōmentum, à fōveo.	Pēdor, à pēde.

Sunt & contrā, quæ à longis deducta corripiuntur: qualia sunt,

Dux dūcis, à dūco.	Gēnui, à gigno.
Dicax, maledīcus, & id genus multa, à dīco.	Frāgor, } à trāngo.
Fīdes, à fīo.	Fāgilis, }
ārena, } ab āreo.	Nōto, as, à Nōtu.
ārtista, }	Nāto, as, à Nātu.
Pōtui, à pōno.	Dīsertus, à dīffero.
	Sōpor, à Sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum observanda.

COMPOSITIO. *Regula V.*

Composita simplicium quantitatem sequuntur: ut, Pōtens, impōtens, Sōlor, consōlor; Lēgo, & Perlēgo; Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevīa à longis enata: ut,

Inlāba, }	Dejēro, }
Pronāba, } à nūbo.	Pejēro, } à jūro.

PRÆPOSITIO. *Regula VI.*

Ex præpositionibus hæc ubique producantur; A, de, p̄, te, è, nisi vocali sequente: ut, unda debiscens.

Sudibū, ut præstis, apud Virgilium.

Pro quoque longa est, præterquam in istis;

Prōcella, prōfugus, prōtervus, prōnepos, propāgo, prōstirpe, prōfanus, prōfiteor, prōfundus, prōficiscor, prōtari, prōpero, prōfugio, prōfecto.

Procurro, profundo, propello, propulso, propago, as, primam syllabam habent ancipitem.

Prōpheta & prōpino, Græca sunt per o parvum, & proinde primam brevem habent.

Di, etiam producitur, nisi in Dīrimo, & Dīfertus. Reliquæ Præpositiones, si positio finat, corripuntur. Cujusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

REGULA VII. Canon I.

Omne præteritum dissyllabum, priorem habet longam: ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fīdi à *fīdo*, bībi, dēdi, scīdi, stēti, tūli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent: ut,

Pēpendi,	}	Pēpedi,	}	Pūpugi,
Tētendi,		Tā udi,		Dīdici,
Tō ondi,		Tēclli,		Cēcidi, à cado.
Mōmordi,		Tētigi,		Cēcidi, à cædo.

Quin & supinum dissyllabum priorem quoque producit; ut, Mōtum, Lā um, Lō um. Crētum. Excipe Qītum, Sītum, Lītum, ītum, Rātum, Rātum, Dā um, Sā um.

Et cītum, à cieo, es: nam, cītum, à cieo, cis, quaræ, priorem habet longam.

Exemplum seu Authoritas. Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas, sub prædictas rationes non cadit; à poëtarum usu, exemplo atque authoritate petenda est certissima omnium regula. Discant ergò pueri observare ex poëtis communes primarum syllabarum quantitates, cujus fortis sunt.

Britannus, Bithynus, Cacus, Corcyra, Crathys, Pachinus, Palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, Hinulus, Pyrene, Rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, Liquor, Liquidus, Lycas, Orion, Rudo, Sychæus, Sicanus, & similia.

De Mediis Syllabis.

Medix syllabæ, partim eadem ratione quæ primæ, partim etiam ex incrementis genitivi atque conjugationis analogiâ cognosci possunt.

Incre-
ment.
Genit.

De incrementis genitivum nominum polysyllabarum, supra in generibus nominum abunde dictum arbitramur; unde petere licebit; si quid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum Poëtarum observatio facillè suppeditabunt.

Conjugati-
onum a-
nalogia.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt: nempe A, Indicem primæ conjugationis longam esse naturâ, præterquam in Do, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut, Dāmus, circumdāmus: Dābis, circumdābis: Däre, circumdäre.

Præterea syllabas *rimus* & *ritis*, in præterito perfecto modi subjunctivi ubique pro brevibus habendas animadvertant; in futuro autem in oratione prosa longas esse debere; in carmine verò indifferentes reperiri; quemadmodum contendit Aldus: ut, præterito, Amaverimus, amaveritis Futuro Amaverimus, amaveritis.

Est & ubi mediæ syllabæ variant apud Poëtas, ut in his quæ subjunximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in his similibus.

Adjectiva in *ius* Latina; penultimam producant: ut, Clandestinus, mediastinus, parietinus, matutinus, vespertinus, repentinus.

Præter hæc sequentia.

{	Diutinus,	}	Serotinus,
	Craftinus,		Oleaginus,
	Pristinus,		Faginus,
	Perendinus,		Cedrinus,
	Hornotinus,		Carbasinus,

Et reliqua materialia, sive à metallorum nominibus formata in *ius*, qualia sunt permulta à Græcis vocibus deducta in *us*: ut, Cristallinus, myrrhinus, hyacinthinus, adamantinus, &c.

Cætera scilicet docebit usus, & Poëtarum observatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas sine ullo aut modo aut sine de mediarum syllabarum quantitate tradere solent.

Quare

Quare illis prætermisiss, ad ultimarum syllabarum quantitates apperendas jam accingamur.

De Ultimis Syllabis.

Quanquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primum, *a* finita producantur: ut, Amā, contrā, A. ergā. Excipias Putā, itā, quiā.

Item nominativos, & omnes casus in *a*, cujuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in *a*, à Græcis in *as*: ut, ô Aeneā, ô Thomā: & ablativum primæ declinationis; ut, ab hac Musā. Numeralia in *ginta*, *a* finalem habent communem, sed frequentius longam: ut, Trigintā, quadragintā.

In *b, d, t*, desinentia, brevia sunt: ut, āb, ād, capāt. *B. D. T.*

In *c* desinentia producantur, ut, āc, sic, & hic adverbium. Sed tria in *c* semper contrahuntur: ut, Lāc, nēc, donēc. Duo sunt communia, Fac, & pronomén hic, & neutrum hoc, modò non sit ablativi casus.

E finita brevia sunt: ut, Marē, ponē, legē, scribē. *E.*

Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis Famer, & in *e*: ut, Diē, fidē, unā cum adverbii inde enatis: līm quin- ut, Hodīē, quotidīē, pridīē, postridīē, qua-rē, qua-tæ nunc de-rē, ea-rē: & siqua sunt similia. Et secundæ tertiæ de- item personæ singulares imperativorum activo-clinationis rum secundæ conjugationis: ut, Docē, movē, producit manē, cavē.

Producantur etiam monosyllabæ in *e*: ut, Mē, tē, in ablativis: præter Quē, nē, vē, conjunctiones encliticas. *vo, Famē.*

Quin & adverbia quoque in *e*, ab adjectivis deducta, *e* longum habent: ut, Pulchrē, doctē; valdē pro validē. Quibus accedunt Fermē, ferē. Benē tamen & malē corripuntur omnino.

Postremò, quæ à Græcis per *n* scribuntur, naturā producantur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut numeri: ut, Lethē, Auchisē, Cetē, Tempē.

I finita longa sunt; ut, Domini, magistrū, ama- *E.*
si, docerū *I. &* Præter

Præter mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisi verò & quasi corripuntur : cujus etiam fortis sunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus singularis in *os* breve exit : ut,

Huic	{	Palladi,	{	Vocat. ô	{	Amarylli,
		Phillidî,				Alexi,
		Minoidî,				Daphnê.

L. *L* finita corripuntur : Animāl, Annibāl, mēl, pugil, sāl, comāl. Præter nīl contractum a nihil, & sōl. Et Hebræa quædam in *i* : ut, Michaēl, Gabriēl, Raphaēl, Daniēl.

N. *N* finita producantur : ut, Pzān, Hymēn, quīn, Xenophōn, nōn, dēmōn.

Excipe forsān, forsitān, ān, tamēn, attamēn, veruntamēn.

in. Corripitur & *in* cum compositis : ut, Exīn, subīn, deīn, proīn.

Accedunt his & voces illæ, quæ per Apocopen castrantur ; ut, Mēn ? Vidēn ? Audīn ? Nemōn ?

En. Nomina item in *en*, quorum genitivus īnis correptum habet ; ut, Carmēn, crimēn, peccētēn, tibicēn, īnis.

On. Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuscunque fuerint casus ; ut, Nom. Ilīōn, peliōn : Accusat. Caucasōn, Pylōn.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut, Alexīn : In *yn* per *y* ur, Ityn.

In *en* quoque à nominativis in *e* : ut, Nom. Iphigenia, Ægina. Accus. Iphigeniān, Æginān.

Nam in *on*, à nominativis in *os*, producantur ; ut, Nomin. Æneas, Marfyas. Accus. Æneān, Marfyān.

O finita. *O* finita communia sunt : ut, Amo, virgo, porro, docendo, legendo, cundo, & aliæ gerundii voces in *de*.

Præter obliquos in *e*, qui semper producantur ; ut, Huic dominō, servō. Ab hoc templō, damno.

Et Adverbia ab adjectivis derivata : ut, Tantō, quantō, liquidō, falsō, primō, manifestō, &c.

Præter sedulō, mutuō, crebrō, serō, quæ sunt communia.

Cæterum modō & quomodō, semper corripuntur.

Citō

PROSODIA.

129

Gitò quoque, ut & ambo, ego, atque ho-

mo : vix leguntur prodigiis producuntur : ut, Dē,

Monosyllaba tam causa.

Item Græca per æcujuscunque fuerint casūs : ut,
hæc Sapphō, Didō. Hujus Androgēō, Apollō.
Hunc Athē, Apollō.

R finita corripuntur ; ut, Cæsār, torculār, pēr, R.
vīr, uxōr, turtūr.

Cur semel apud Ovidium productum legitur, ut,

Molle meum levibus cor est violabile telis.

Producuntur etiam Fār, lār, nār, vēr, fūr, cūr, Pār,
quoque cum compositis ; ut, Compār, unpār, dispār.

Græca etiam in er, quæ illis in æ deficiunt ; ut,
Aēr, cratēr, charactēr, æthēr, sotēr.

Præter patēr, & matēr, quæ apud Latinos ulti-
mam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent
terminationes ; nempe, As, es, is, os, us.

Primò as finita producuntur ; ut, Amās, musās, As-
majestās, bonitās.

Præter Græca, quorum genitivus singularis in dos
exit ; ut, Arcās, Pallās. Genitivo Arcadōs, Palladōs.

Et præter accusativos plurales nominum cres-
centium ; ut, Heros, Heroos ; Phyllis, Phyllidos.
Accusativo plurali, Heroās, Phyllidās.

Es finita longa sunt ; ut, Anchisēs, sedēs, doctēs, Es.
patrēs.

Excipiuntur nomina in es, tertiæ Inflexionis,
quæ penultimam genitivi crescentis corripunt ;
ut, Milēs, segēs, divēs. Sed Ariēs, abiēs, pariēs,
Cerēs, & pēs, una cum compositis ; ut, Bibēs,
tripēs, quadrupēs longa sunt.

Es quoque à sum, una cum compositis corripitur ; Es.
ut, Potēs, adēs, prodēs, obēs.

Quibus penēs adjungi potest, una cum neutris
ac nominativis pluralibus Græcorum : ut, Hippo-
manēs, Cæcōthēs, Cyclopēs, Naiadēs.

Is.

Is finita brevia : ut, Parīs, panīs, triflīs, hilarīs.

Excipe obliquos plurales in *is*, qui producuntur : ut, Musīs, mensīs, à mensa, dominīs, templīs.

Item quīs pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi crescentis : ut, Samnīs, Salamīs; Genitivo Samnitīs, Salaminīs.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum definunt, sive Græca, sive Latina, cujuscunque fuerint numeri aut casūs : ut, Symoeīs, pyroeīs, parteīs, omneīs.

Et monosyllaba item omnia : ut, Vīs, līs : præter & quīs nominativos, & Bīs apud Ovidium.

Istis accedunt secundæ personæ singulares verborum in *is*, quorum secundæ personæ plurales definunt in *is*, penultimā productā, unā cum futurisubjunctivi in *is* : ut, Audīs, velīs, dederīs. Plur. Audītis, velītis, dederītis.

Oa. Os finita producuntur ; ut, Honōs, nepōs, dominōs, servōs.

Præter compōs, impōs, & ōs offīe. Et Græca per parvum : ut, Delōs, Chaōs, Palladōs, Phyllidōs.

Us. Us finita corripuntur : ut, Famulōs, regiōs, tempōs, amantōs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi crescentis : ut, Salūs, tellūs. Genitivo Salūtis, tellūris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis in *us*, præter nominativum & vocativum singulares : ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monosyllaba : ut, Crūs, thūs, mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *us* diphthongum, cujuscunque fuerint casūs : ut, Hic Panthūs, Melampūs. Hujus Sapphūs, Cliūs.

Atque pijs cunctis venerandum nomen IESUS.

Us. Postremo, *us* finita producuntur omnia : ut, Matrū, genū, amatū, diū.

Grammatices finis.

OMNIUM NOMINUM

In Regulis Generum contentorum, tum Heteroclitorum, ac Verborum Interpretatio aliqua.

A Bdo.
Abseondo, } to hide.
Ocullo,
Abissus, immensa quædam profunditas impenetrabilis: A depth that by sounding cannot be found.

Acarnan, gens ex quædam regione Græciæ: the People of *Acarnania* in Greece.

Accerso, eo ad vocandum, vel voco: to go to call.

Acer, arbor: a Maple tree.

Acies, acumen rerum secundum, exercitus instructio, oculi lumen: the edge of the array of an Army: the fight of the eye.

Acus, instrumentum sartoris, ac mulieris ornamentum: a needle, or an instrument wherewith women did set their hair.

Adepi, omnis pinguedo, sive carnis, sive alterius rei: Fat.

Adipiscor, assequitus sum, to obtain.

Adolefcenti, juvenis, adules: a stripling from twelve to one and twenty.

Ador, frumenti genus vel farris, Wheat.

Advena, qui non est civis sed externus: a stranger.

Aequor, mare, pelagus: the Sea because nothing is more plain than it: For æquor doth generally signifie a plain in any parcel of the world. It is taken for the Air also: as Aspicere a senos volutantes æquore cygnos.

Æs, species metalli rubro colore: Brass, and because that in old time money was made of it. It sometimes doth signifie Money.

Æther, tota cæli syderumque substantia ac compago, the whole substance of the Sphere, from the fire to the extreme circuit of Heaven.

Affinis, cognatus, a Kinsman by Marriage.

Agnosco, est noscere id, quod nobis olim aut visum fuit, aut alia quapiam ratione cognovimus: to recognize, to know anew, or to come to remembrance of.

Ago, facio, to do.

Agragas, urbs Siciliæ: a town in the Isle of Sicily, called *new Gergathi*.

Agricola, qui exercit rem rusticam, an husbandman.

Alecyon, avis marina, hyeme pullos educans: a certain sea-bird that liveth in the sands, and hatcheth in winter.

Ales, quælibet avis, aut velox: a bird or swift.

Alnus, genus arboris: an Alder tree.

Allo, nutrio, to nourish.

Alter, the other of two.

Alvus, quæ sordes defluunt aut labuntur: the paunch, and sometimes the belly without.

Amazones, a Scythiæ feminae, eo quod mammis careant: certain women of Scythia, so named for lacking a dug.

Ambrigo, circumago, circumdo: to compass, to doubt.

Amicio, velio, to cloath.

Amnis, fluvius: a river.

Anas, avis in aquis degens: a duck or a drake.

Ango, crucio, premo, venio: to trouble or vex.

Anguis, serpens in aqua degens: a dryor a water-snake.

Animus, consilii principium: the mind.

Anna, nomen mulieris: Anne.

Annus, assensior: to assent and agree unto.

Annus, tempus, 365 dierum & 6 horarum: a year.

Anes, ab anie, emineat lapides, sive ultimæ columnæ, quibus sustinetur fabrica, the pillars, or saying stones that sail over the walls or bear the frame, or the dry stone wall that incloseth a Vine-yard, or the first set on frontiers of Vines.

Anisidius, medicamentum contra venena datum, a preservative against poison.

Antia, mulieris capilli in fronte demissi: a woman's forelocks.

Antistes, in aliqua re summus, a president, or chief Ruler, Manor Woman.

Anus, vetula: an old wife.

Anxur, nomen urbis Italiæ quæ nunc Tarentina dicitur, Tarentine.

Aperto, indico, rehero: to open, to shew, or to declare.

Apis & apis, animal melli ferax, a Bee.

Apiscor, assequor, acquiro, to obtain.

Appollo, deus quem Græci Solem appellant: the God of Wisdom and Physick, and of Prophecy, and the God that carrieth the Sun about.

Appendix, quod aliis adjunctum quasi ex alio pendeat: a penhouse, or an addition to increase a thing.

Applico, jungo advenio: to apply unto, or to arrive.

Apoton, nomen invariabile, sed nullo defectum casu: a noun undeclined, having one termination in all cases.

Aqualis, vasis genus, quo aqua tenetur, ad præbandam eam manibus: a laver, or an ewer.

Arbor vel arbos, notæ significationis: a Tree.

Arca, ex arcadia populus, the people of Arcadia.

Accesso, voco & accuso: to call, or to accuse, or to go to accuse.

Arctus, urbs, quam nostra septentrionem dicunt, signum celeste: a Sign called the Bear, or the Waggon.

Ardo, uror, inflammor, to be hot.

Argos, oppidi nomen: a town of the Peninsula of Greece called Peloponnesus.

Arma, munimenta, scutum, gladius, telum, & ea quibus præliamur. Armour, or any kind of Weapons.

Araspe, qui victimas inspicit, he or she that seeketh Delinies by the Bowels of Beasts.

As, cæli libra, id est, duodecim uncie. A pound of 12 ounces, or the whole sum of any thing.

Affecia, qui continue & semper aliquem sequitur. A page or lackey, or continual waster.

Asu, dolo, fallacis, by decies or guile.

Athamas, nomen viri. A man's name that should be sacrificed for his son Phryxus.

Athenæ, civitatis Græciæ inter Achaia & Macedoniam. The City of Athens.

Achilles, pugil & lator. A Champion, or he that strieth for a game.

Acornus, corpus inseparabile. A nut.

Nominum & Verborum Interpretatio.

A mote so small that it cannot be parted.

Auceps, qui vel quæ avis capta, a fowler, man or woman

Audeo, ausus sum. To be bold.

Avco, cupio, To desire, to wet.

Avernus, lacus Campaniæ prope Baias, quam Plutoni dicatum opinabantur veteres. A lake in Italy, where-hence they thought was a descent into Hell.

Augoo, majus facio, amplifico, To encrease.

Augur, qui futura præ-nunciat. A sooth-sayer, man or woman.

Auriga, qui vel quæ currum ducit. A wagoner, a car-man, or a carrier.

Autus, ventus flans a meridie. The south-wind.

Author, qui vel quæ ali-quod opus facit, The worker or doer of any thing, man or woman.

Axis, diametros mundi, & dicitur lignum teres, circa quod rotto currus vertitur. An Axis-tree; and by translation, the freight line that may be imagined from one Pole to the other.

B

Bacchanalia, Dionysia, Bacchi festa, the feast of Bacchus.

Bacchar, herba radiceis odorata, an herb that the Frenchmen call our Ladies Gloves.

Bacchus, deus vini: The drunken god, the god of Wine.

Baculus, bacillus & baculum & hinc bacillum, scipio. A staff.

Balneum, locus publicus, vel privatus, in quo aut si-milatis aut abstergendarum sordium causâ lavamur: A Bath.

Barathrum, erat locus profundior Athenis putei modo vel formâ. A certain pit by Athens. Now it is taken for Hell. It is also the Hole where any water entereth, and falleth into the earth.

Barbiton, instrumentum musicum, quod pulsatur plectro vel calamo: The lute, or any like, that is play'd on with a quill. It is also Barbitres, both masculine and feminine.

Beilaria, cibi secundæ mensæ, junctæ.

Basunciaz octo, eight ounces.

Ribo, potum haurio, humorem attraho, to drink.

Bidens, Instrumetum duorum dentium, vel ovium. Any Instrument with two teeth: or a sheep of two teeth, in the feminine gender.

Bifrons, habens duas frontes, He or she that hath a face before and another behind.

Billa, humoris genus. It is with this word atra melancholy, and with flava cholera, and being used alone, is the same disease that cholera is after Cor, Celsus, see cholera.

Bombyx vermis & pro materia fumitur, a silk-worm or silk.

Bos, nota est significatio, An Ox, Cow, or Bull.

Britannia, insula quam nunc Angli & Scoti incolunt. The Isle which is inhabited of Englishmen and Scotchmen, called Britannia major.

Britannia minor, is Britain in France.

Bubo, avis nomen à bovis magno. An Owl.

Bucephalus, nomen equi Alexandri magni, Alexander the great, his Horse.

Byllus, tenuissimæ lini genus, A most fine sort of fine flax whereof a precious kind of linen cloth is made: It may be taken for silk also.

C

Caecothæ, malus mos: an evil custom, or a bile hard to be moved.

Cadaver, corpus mortuum, A dead Carcase.

Cado, corruo, præcipitor, vel labor, To fall, and sometime to happen, to chance.

Cædo, percutio, furio, verbero, To strike, or to beat, and sometime to cut or lap, or to prune Trees: sometime to kill, to sacrifice, and sometime to break: as, eadere januam saxis, inflare ferro.

Cello, percutio, aut frango, To smite, or to break, antiquum Verbum, the compounds whereof be in use only.

Colo, is also read without a diethong.

Cælum vel cælum, extrema mundi determinatio cum sphaeris quas ambit ad elementum ignis, Heaven, or with a great difference any of the spheres. It signifieth weather also.

Calco, pede comprimo, To tread upon, and by a translati-

on unto the mind, to despise and set nought by.

Calendæ, dies primus cuiusq; mensis, The first day of every month.

Calco, serves, calidus sum, To be hot, or to glow.

Callis, via perdurata, id est via trita. A Path-way.

Calvo, decipio, frustror. To deceive or beguile, to prompt.

Calx, pes imus, pro cuiusvis rei fine ponitur, vel pro materia qua lapides in muro conglutinantur. A heel, or last end of a Race, or Line.

Cambio, Commuto, To exchange, and of the old writers it is taken for to fight.

Canalis, per quod aqua confluit in visis lapide stratis, A Channel.

Canelli, ligna inter se modicis intervallis in transversum instar retis invicem annexa, A lattice, or the list of a Game Place, or of a spectacle.

Canis, animal latrabile & pileis marinus & figuum celeste. A Dog, or a Dog-fish, a star, or a sign in the Firmament called Canis.

Cano, to sing, to indite poetically, to play upon instruments. Sometime it is to praise or prophesie.

Capesso, capio five ad capiendum eo, To take, or to go to take, and sometime recipio me, to go, as, Nunc pergam heræ imperium exequi, & me domum capebam.

Capio, To take, to delight, to deceive, to chuse, to abide, and suffer: as capio dolores, To hold or contain, to invade and catch, as, Mayem cepimus, To inflame with love. And it is lighty of such signification as the ablative is that cometh with it.

Capistrum, capitulis vinculum, adhibere ne animalia aufugiant, An halter.

Capital, quod olim sacerdotes gerabant in capite, An ornament that the Monks were wont to wear upon their bands.

Capra, animal à caprendis virgultis dictum. A goat.

Car, aliquis ex caria. A man of Caria.

Cardo, quo Janua movetur, a hook or hinge.

Careo, ex rem desideratam non habere. To lack, or to be without.

Nominum & Verborum Interpretatio.

without, and especially such a thing as once we had.

Caren. herba acuta durissima. *Sedge.*

Caro, quod anima careat, non solum de animalibus, sed etiam de piscibus & fructibus. *The meat of any thing, but most commonly Flesh.*

Carpo, discerpo, *To crop, to bite off, or to gather: It is also to lose or choose out, and sometime to taunt or rebuke:* Capere viam, *To begin to journey,* Carpere vitales auras, *Carpere laudem, to snatch.* *Reel.* Carpere linum. *To hackle Flax:* Carpere cibum, *To eat.*

Cassis, reticulum. masc. pro galea rom. *Est cassis, idis, & hæc cassida. A net or an helmet, in the feminine gender.*

Castrum, locus in quo militum tentoria fiunt. *The camp, the pavilion, or the Army.*

Cato, nomen v. r. *A certain Roman's Name.*

Caveo, diligentiam adhibeo, provideo, consulo, prospicio ne aliquid præter spem eveniat, *To beware, or to be wary and careful:* Carvere is also to put in assurance, and to save harmless by caution or surerises.

Caulis, in herbis dicitur ipsum robur, five stipes. *A stalk.*

Cedo, *To give place, to depart and go away.*

Cedrus, arbor ingens & procera, a Cedar-tree.

Cello, see Cello.

Censeo, ex animo, pato, arbitror, *To deem, to judge, to suppose, to think, to tell one's mind:* Some take it for to be angry: Censeri is also to be in books of subsidies, and to be taxed or undervalued.

Centum, *An hundred.*

Centum, centum librarum, *An hundred pounds.*

Cera, illud quod melle ex favis expresso remaneat, *Wax.*

Cerno, video, *To see: and by translation to perceive, and understand:* Sometime to decree and appoint: to sift, rege, or to sever and part, to fight, to go unto, as, Cernere hereditatem.

Cetus, piscis maximus, *A Whale.*

Cholera, est ventriculi immoedia perturbatio supra & infra per vomitum facta, *The Cholick: it is also Cholera, the hot and dry humor.*

Cicer, genus leguminis. *A certain Italian Pease.*

Cleo, turbo, commoveo, *To trouble, to shake, and stir, and sometime for Cleo, it is to call.*

Cinis, vel ciner, pulvis, *ashes.*

Cinis, est avis quam alio nomine alaudam dicimus, *a lark.*

Claudo, obstruo, obitero, *To shut or close, to make fast, to stop or stay, not to suffer, to pass, as, Ecce maris magna clauditis obice ponitur.*

Clivus, locus mollior arduus & pro colle ponitur, *a bank rising, also a little hill.*

Clunis, natium tenior, *The buttock.*

Cluo, splendo, *To shine, to glister, sometime to fight.*

Clypeus, & clypeum, leuta majora & proprie peditum. *A buckler.*

Cælum, *A graving tool, the Sky, that is, as much of the world as is above the Element of Fire, which is called æther, or quinton elementum, Cælum is also taken for the Air, as In hoc cælo qui dicitur aer.*

Cæno, cœnam fumo, *To sup, or to take supper.*

Cæpio, pro incipio, antiquum est, *to begin.*

Cogatio, nescio eos qui prius incogniti erant, *to know that which we knew not before: sometime diligently and attentively to consider or to understand, to search by an enquiry, and to sit in judgment.*

Collis, monticulus. *An hillock.*

Colo, adoro, venero, *To honour or worship with Prayer, to exercise, to make much of: to inhabit, to love, Vivam colere, is to lead a life, sometime to plow or till the ground, sometime to deck and trim.*

Colus, instrumentum quod ensa continet: *A distaff, or spindle.*

Comes, comitatus aut sequens, *A companion of the way, man or woman.*

Commissor fingo, excogito, *To imagine, to feign, to invent and devise, to assay, to bring a man to the belief of that, that is not.*

Como, comam compono, *to dress, to brush with a comb, or to deck and adorn.*

Compago, compagatio & conjunctio, *a joint.*

Compedes, vinculi genus, *A pair of fetters or gyres.*

Conditor, qui aliquid facit, *A maker or builder.*

Congrus, conger genus piscis. *A conger.*

Conjux, maritor vel uxor, *A husband or wife.*

Consulo, *To ask counsel with an Accusative: to give counsel, or provide for, with a dative: To take in good worth with a genitive, Sometime it is to sit in counsel, and to deliberate, but used plurally, as Consulum Senatores.*

Coquo, cibum usui aptum reddo, *To dress meat, to play the Cook, to prepare and go about: as, Bellum coquere, to vex and trouble: as, Coquit me cura, To counsel, to bring out nutriment unto a natural soment or juice.*

Cor, præcipuum inter viscera & vitæ sedes, & arteriarum, ac caloris nativi, quo anima regitur, quasi sors quidam & domicilium, *The heart, and sometime it is used for the mind.*

Corbis, vas ex viminibus actum, *A basket.*

Cornus, vel cornum, aut cornu monumentum capitis quorundam animalium. *A horn, by translation, the turning of Rivers is called Cornua: it signifies also the wing of an Army, and the end of a thing.*

Corvus, arbor ramos habens, duritia & rigiditate cornibus similes, fructum circa solstitium ferens, primo candidum, postea, sanguineum, *A certain Tree unknown among us.*

Costus, radix magni odoris, *A shrub growing in Arabia, Assyria and Syria, having a very fragrant savour, the which antiquity burned to their Gods, as they did frankincense.*

Coxendix, coxarem vertex, quo femora vertuntur, *The hip.*

Crater, vel cratera, vas amplum cui vinum aut oleum imponimus, *A goblet, or standing piece.*

Crepe, sono, *To crack, sometime to complain, lament, and accuse: as, quis post vinum gravem pauperiem crepat?*

Crepundia, prima munuscula quæ pueris dantur. *All manner of things that are given children in their Infancy, as cordials, swaddling bands, daggars, umbrells, and such like.*

Cres.

Nominum & Verborum Interpretatio.

Cres, Cretensis, *A man of Candy.*

Creta, insula est, *The Isle call'd Candy.*

Crisis, Capillus, *Hair.*

Crus, pars a genibus usque ad inferiorem pedem: *a leg.*

Crystallus, glacies ex gela vehementer concreta. *Crystall.*

Cubo, jaceo. *To lie, and sometime to besick in bed.*

Cucumis, *A cucumber, the which is also called in Latin, Cucumer.*

Culex, vermiculus alatus. *A Gnat.*

Cumbo, the same that Cubo is.

Cunabula, cunæ. *A Cradle.*

Cunæ, cunabula. *Idem.*

Cupio, opto, desidero. *To covet, to desire, to lust for: and sometimes with a Dative to favour.*

Cupressus, arboris nomen. *A Cypress-Tree.*

Curculio, animal parvum frumentum corrodens. *A Weevil.*

Cares, oppidî nomen. *A Town's Name.*

Curro, celeriter eo, gradum præcipio, intenta celeritate viam quasi voro. *To run, and sometime to flow, that is to run as Rivers do.*

Cuspis, acutior pars hastæ. *The point of a spear, or pike, or pavilion, or any other like.*

Custos, qui vel quæ rem aliquam tueri & curat. *A keeper, man or woman.*

Cyprus, insula dives, *Cyprus the Isle.*

Dama, animal timidum, *A Buck or Doe.*

Damno, damno afficio vel condemno. *To damage, or to condemn.*

Dedo, in perpetuum do, vel totum subdo five in manus & arbitrium, *To yield.*

Desturum, a deferendo vinum decoctum ad mediam partem. *Wine sodden to the half.*

Dego, ago. *To live.*

Deleo, expungo, proprie lineas aut regulas. *To put out, and to cancel.*

Delictum, oblectamentum quod nobis voluptati est, *The thing wherein we take pleasure.*

Delphin, vel Delphinus, vel Delphis, piscis maris & signum celeste. *A Dolphin.*

Demo, aufero, *To pull away and to exempt.*

Dens, notum est per similitudinem: capitur pro omni, quo aliquid teri potest. *A tooth.*

Depango, desigo, *To fasten down, and to plant.*

Desidia, ignavia vitium, *Idleness.*

Dico, loquor, nomino. *To speak, or to tell.*

Dies, tempus viginti quatuor horarum, *a day.*

Dissecor, infelias eo, nego, *To deny.*

Digredior, discedo, *To go from.*

Diligo, amo. *To love.*

Diluo, aqua vel quovis humore aliquid purgo, *To purge with washing.*

Dindymus, jugum montis, Phrygiæ vix martis deam dicunt, *The top of Idæ, the hill by Troy.*

Diphthongus, unus duarum vocalium sonus. *A double sound, a diphthong.*

Diptoton, nomen flexum duobus in casibus quibuscunque. *A noun declined with two cases whatsoever.*

Diræ, imprecationes, execrationes, & inferiorum turiz, *Curfes, Mannings, and the Furs of Hell.*

Disco, capio doctrinam. *To learn.*

Dipelco, separao, dirimo, *To sever.*

Displecco, *To displease.*

Divitiis, imperii, dominii. *Of my right and title. We need not scrupulously to refuse Divitio, the nominative.*

Divido, partior, *to divide.*

Divitia, opes, amplæ fortune: *Riches.*

Do, dono, *To give.*

Doceo, alicuius rei cognitionem alteri trado, *to teach and sometime to shew, and to declare, to warn and ascertain.*

Dodrans, unciz novem: *Minuences.*

Doleo, tristis sum: *To be sorrowful.*

Domo, mansuetum facio: *to tame.*

Domus, ædificium ad habitandum factum, *an house.*

Duco, notum est, *to lead, to marry, to account.*

Dulcedo, suavitas: *a sweetness.*

Dux, qui vel quæ ductaliquem, *a guide, man or woman.*

E

Ecquis, *Whether any.*

Edo, comedo, *To eat;*

Elo, i, emitto & quas extrudo, *to set out, and extrude and sometimes to exhibit, and shew, as, edere spectacula, Edere animam, isto die. The signification of it in all other Phrases may be reduced to the first signification.*

Educo, diligenter doceo, *thoroughly or perfectly to teach.*

Ekata, sunt ultimæ prelationes augutum post finem auspicionum extra urbem dictæ. *The Prayers that soothsayers said, after notice taken of birds flying before they enter the City.*

Egeo, careo, *to need.*

Elephas, Elefantus, animal famanorum, *an Elephant.*

Elis, civitas Arcadia, *a City in Arcadia, or a Country in Peloponnesus.*

Eminco, præ aliis appareo vel excello: *to appear before others, and to surpass them.*

Emo, comparo, merco, *to buy.*

Ensis, gladius: *a sword.*

Epasto, *to eat up, to consume with feeding, and to leave nothing.*

Epulum quasi edipulum, est celebre convivium: *a banquet or feast.*

Eques, homo equo insidens, *an horseman, or he or she that rideth.*

Eremus, locus desertus: *a desert or wilderness.*

Eripio, extra rapio: *To pull out.*

Esurio, famen patior: *To hunger.*

Eventus, eventum quod casu aut fortuna nobis evenit. *Hap, or that which cometh to pass.*

Excludo extra claudio: *To shut out.*

Excubiz, vigiliæ diurnæ & nocturnæ: *Watchings and wardings.*

Exulpo, perfecte scalpulo vel scalpendo conficio: *To carve, to grave, to cut out, to scratch out; as, Oculum exculpere: to wreathe or wring out, as, Verum exculpere.*

Exuro, extracurro, vel præcurro: *to run out, or to out run before, to amount to a great deal, to make an out road or an extension.*

Excuso extra culpam red-do: *To excuse.*

Excutio, ejicio, emitto, *To smit off.*

Esquima.

Nominum & Verborum Interpretatio.

Exequiæ, funebre officium
the ceremonies of the burial.

Ex ex, sine lege vivens, a
lawless man or woman.

Expergisor, evigilo: To
awaken.

Exterior tento vel tentor,
to prove, or to be proved.

Explico, extendo, & de-
claro: to stretch out and to declare.

Extra, proprie cor, jecur, &
pulmo dicuntur, the entrails.

Extorris, exul, a banished
man or woman.

Exul qui vel quæ exulat:
a banished man or woman.

Exuo, exsolvo, denudo:
to put off and unclench.

Exuvie, ab exuendo: the
things that we put off.

Facies, A face

Facio, aliquid ago: To
make.

Facesso; facio vel eo ad fa-
ciendum. To make, or to go to make.

Fallo decipio. To deceive.

Fames; edendi cupiditas.

Fanger.

Fat; Once a general word
for any kind of grain or corn;
as triticum far, hordeaceum,
sibgnum, &c. But now it
signifieth one certain kind
called ador, which is Bread-
corn.

Farelo, saturio, implere, nin-
cuafario, f-rino; to stuff, to fill, to suffice, and to make fat.

Fas, pium religiosum; &
dignum Factu Lawful, right, good, and worthy the doing.

Fas, honorum aut alicujus
rei congeries. A faggot.

Fasti libri in quibus totus
anni res populi Romani scrip-
tae continentur, & causæ
festivæ, &c. cabantur. A
register for the order of things for the whole Year. Fasti dies, wereday, wherein the Judges might give sentence without offence of the Gods, with the solemn words of the Law, Do, cico, addico, nefasti dies, were their contrary days.

Fiteor, annuo, concedo. To
grant and assent unto

Fatisco, deficio aut defari-
gor. Abundantly to gape.

Fatior, fissus sum. To be
wary, to faint, and to be weak.

Faveo, recte alicui opto, To
favor.

Fel, purgamentum sangui-
nis, the Gall.

Feriz; dies cessationum ab
opere; Holydays, or days of passime used.

Ferio, percutio, to strike.

Fero, to bear or to suffer, to
lead or sell, to give, to cover or advance, to bring forth, to have to take away, to obtain; to ask advice, as, Pompeius tulit ad populum.

Ferveo, valde caleo, to be
hot.

Fervesco, calefco, to wax
hot.

Ficus, arbor vel morbus:
A fig-tree, or a certain bile rising in the Fundament.

Fides; constantia in omni-
bus rebus Faith and Truth.

Figo, to fasten, to plant, to
smite with an arrow, or such like.

Filix, herba sine caule sine
fiore sine semine. Fern, where of there be two kinds, as, in Herbaries you shall see.

Filum illud subtile quod
ex lino lanave trahendo du- citur. A thread.

Fimus latamen & extre-
mita animalium, quibus agri stercoreantur. Dung, it is also simum in the neuter gender.

Fundo, dillico, dissundo.
To cleave.

Fingo, formo, To fashion.

Finis; extremitas hve ter-
minus in unaquaque. An end.

Fio; efficior: To be made.

Flaveo; flavus sum: To be
yellow.

Flecto, inclino volvo duco
moveo, to bow, to move, and to cause to follow.

Fleo lachrymor, to weep.

Flo spiro; to blow.

Flos; d-ctus qui ex arboribus
vel herbis colligitur, a flower.

Fluo; decuro proprie ut
liquores; to flow.

Focio; terram eruo: To dig.

Follis; instrumentum quo
atrabitur atque emittitur ventus: A pair of bellows.

Fons, scatebra: A well.

Forcs; instrumentum quo
tenetur aliquid: A pair of tongs.

Fortex, instrumentum farto-
torum quo aliquid scinditur: A pair of Scissors.

Fors, fortuna casus. Hap.

Forum, a ferendo quia l-tes,
& venalia illic feruntur. The Judicial Place, and then it is named Forum judiciale. or the market place, and is called Forum venale.

Frango, rumpo, destruo: To
break.

Frenum vel frænum, in-
strumentum quo equum in- fessor coercet: A Bridle.

Frico, scalpo: To rub.

Frigeo, frigidus sum: To be
cold.

Frugi, indeclinabile omnis
generis, utilis, necessarius, frugalis: Good, profitable and thrifty.

Frugis, ejus quod ex terræ
fructu in alimoniam verti- mus, Of corn or pulse. Some make the Nominative hercof Fruges, and some Frax, the former is not to be misliked.

Fruor, delectationem & fruc-
tum capio, & alor: To take pleasure or fruit and profit of, and to be fed.

Fuga, fugendi actus: Flying
or running away.

Fugio, vito, currendo re-
linguo, to fly from, to avoid.

Fulcio, ultinco munio. To
under propando shore.

Fundo, liquefacio, vel li-
quidum spargo: To melt, or to pour.

Funis, resists: A rope.

Fur qui vel quæ alteri sub-
trahit. A man or woman Thief.

Furfur purgamentum fari-
na: Bran or scruff.

Furo, insanio: To be mad.

Fustis brevis. A club.

Gabii, volscorum urbs: A
town in Italy; 70 miles from Rome.

Gallia, Europæ pars, sita
intra Pyrenæos montes, inter Hispaniam, Germaniamque & duo maria, Oceanum Britanni- cum & mare nostrum. France.

Garinas, Libyæ incola. A
certain inhabitant of Asia.

Gargarus, unus ex colli-
bus, montis Ida: a very high- top of the hill Ida; There is also a town of that name at the foot of the same hill.

Gaudco, lætor, to rejoice.

Gelu, proprie glacies: Frost
or Ice.

Genu, curvatura, qua crus &
semur connectuntur. a knee.

Gero, porto: to bear.

Gibbus, & Gibber, solidus in
dorso tumor, a hump or hunch.

Gigas, vir altissimæ stature.
A Giant.

Gigno, Genero. To beget.

Gingiber, herba in Arabia
nascens: Ginger.

GNA.

Nominum & Verborum Interpretatio.

Glis, animal muri simile.
A dormouse.

Glisco, cresco, augeor, invaleſco. *To increaſe and grow, to wax ſtrong, to wax fat, and much to deſire, and ſore to cover.*

Gluten, glutinum aut colla.
Glue

Gigon, nomen mulieris.
A certain terrible Woman.

Grador, eſt incedo progredior. *To go*

Grecia *The country of Greece; a great piece of Europe, which is now under the Turk.*

Gajugena; **Græcus** *A Grecian born.*

Grando, quæ ta aquæ in aere congelata *Hail*

Grates, gratiæ. *Plæz pro accepto beneficio. Thanks.*

Grex, pecorum multitudo.
A flock

Grœvis; ficus abortiva quæ quæ non natu eſcit. *Aræthe ripe fig.*

Grus, ut grus græue dicuntur. *To cry like a Crane.*

Grus a nota, *A Crane.*

Grys a tinal pennatum, omni x parte leoni ſimile:
A Griffon.

Gu nū liquor glutinoſus ex arboribus reſudans. *Gum.*

Gurgonio, pars gutturis a naribus ad pulmonem, vel animal. *The Weaſand, or a Weaſel.*

Habeo, poſſideo, teneo:
To have.

Hæreo adheſit alicui rei inſigor, *To cleave unto.*

Hæres, qui ſuccedit in hæreſeditate alterius. *An heir.*

Halee; piſcis qui ſola aqua nutritur. *An Herring.*

Haurio, extraho humorem & educo ex profundo aliquo loco: *To draw.*

Heros; viriſſimilis & nobilis. *A noble man, or a man of great excellency in worthy ſacts, and therein move like a God than a Man.*

Hesperus, ſerotina ſtella: *the evening ſtar.*

Heteroclitum, nomen ſecus, quam declinat. onem canones poſcunt flexum: *A word declined otherwiſe than the bare rules of the declenſions do require.*

Hilaris, vel hilarus, jucundus lætus. *Merry.*

Hippomanes, virus ab equa collectum vel caruncula in

fronte pulli equini, hominem ad inſaniam redigens. *Poyſon to procure love wiehal, or a little piece of fleſh growing in the Cold. Forehead, when it is fiſt ſoaled.*

Inundo, avis notiſſima:
A wallow.

Quicix, animal ex herinaceorum generis, a Porcupine. *Hom* oræ ſignificat miſ.

Honor, et honos eſt reverentia quam alii ut xhibem ſi verum eſt teſtimonium. *Honour, worſhip.*

Horreum ab horore, quoniam horreo quam ſumum arida eſt moria. *or Barley*

Hoſpis, qui vel quæ ad noſ putum recipit, aut recipitur. *or ſtutur prope xprino. Au hoſt, or an hoſſi, or a gueſt man or woman*

Hostis, in inicus, peregrinus,
An enemy

Hueri, fertilitas, abundans, & maxima pecoris & hominis. *Plentiſul, or a Dag, or the Milder of any beaſt.*

Huauſ, terra, humefacta, *the ground*

Hydrops, aqua inter cutem, *the dropſie*

Hæus, oruma: *Winter.*

Iacbo, decumbo: *to lie.*

Iacto, emitto, ac v impello, to caſt, to hurl, to lay, as jacere tunc: *men un or by tranſlation it is to make a beginning, Iacbo is ſometimes to ſpread abroad by rumour, and ſometimes to object againſt one, with an Accuſative, with this Propoſition, in.*

Jaspis, lapis præcioſus, *A green precious ſtone, whereof there be divers kinds, and of greens of divers colours.*

Ico, ſerio percuto: *To ſtrike, to ſmite, as, Icere colaphum. Icere rædus, is to ſtrike up a bargain.*

Icon, imago an image.

Ida, mons altiffimus Troici ſolis: *An hill in the Country of Troy.*

Idus, dies qui dividunt meſem, in March, May, June, and October, it is the ſixteenth day, in the reſt the thirtieth.

Iecur, hepar: *the Liver.*

Ignis, unum ex quatuor Elementis: *Fire.*

Illex, qui ſine lege vivit, *A lawleſs body, man or woman*

Imber, agmen aquarum

lauius ex nubibus diſſuſa,
A ſhower.

Imur, canalis, vel tegula curva & obtorta, per quam imber deſluit: *a gutter iſh.*

Immineo, in in, to hang on, *Imperis, viant r, in ination: Of violence and beſt-rouneſſe*

Inceſſo, accuſo, imperio, *To accuſe, to provoke to revile, to invade and enter into*

Incedo, trito, leco. *To cut, to grave in*

Incido, in aliquid, vel ut aliquid cado: *To fall into by hap, to run into, as, tucidin e ture, and ſometimes it happen to chance*

Incipio, neho: *to begin, to take in hand, to enter pre*

Inculco, cado in: *to in- rando ſager, often to repeat*

Indo, in ino, to put in

Indoles, ſacis ſignificatio: *robore: towards ſi, or likely diſpoſition*

Inuicem, pax in paucis dies, a truce

Inſulger, oſſeſequor: *To ſe much by, and to give to*

Inerius, vel in inis, qui armatus non eſt: *Unarmed.*

Intans, homo per gratiam nondum ſciens ſari: *a babe*

Inter x, ſacriſic: quæ inter ſolvantur: *Sacriſice done unto ſpirits in hell, hereof inter: facere, is, man's ſacriſice placere, that is to celebrate obites and obſequies.*

Inſicias, negationem ſe vel enere quod actus poſcit, vel commiſſi quod accuſator obicit: *A denial, and it followeth only the Verb Eo*

Inſicio, in ingo, vitio, ſen maculo: *To die, or to infect.*

Ingruo, invado, impetum facio: *to give an onſet, and to invade*

Injuſtu, abſque authoritate & temere, ſine juſticia, *Without bidding.*

Invidiæ, dolola expectatio ad hominem aggreſſionem, ſallacia, *A lying in wait ſu, or a deſert.*

Inſtar, ſignificat vel ſimilitudinem, vel æquiparationem & menſuram: *Like, or as big as the Image.*

Intelligo, capio, to underſtand

Interpres, qui autores declarat, aut aliquid ex lingua in linguam tranſfert: *An interpreter, man or woman, or a tranſlator.*

Invidia,

Nominum & Verborum Interpretatio.

M Enalus, mons quidam Arcadiæ, an hill of that name in Arcadia.
 Magnas, lapis ferrum attrahens. *A stone that draweth Iron unto it. It is called also Heraclius lapis, or Sideritis.*
 Majores, avi, abavi, proavi, atavi, tritavi, & quicunque ante hos in infinitum. *Our Ancestors.*
 Malo, magis velim, *to will rather.*
 Mando, comedo, vel commitro, *to eat, or to commit.*
 Meneo, fito, & expecto, *to tarry, or to tarry for.*
 Manes, dii inferi inter Numina, lavæ. *Spirits or Devils.*
 Manubiz, quæ manu caplantur ab hostibus. *Spoils taken in War.*
 Manus, membrum notum. *A hand.*
 Masalia, agrestes case: *Sheep-cutes, or small Cottages.*
 Mare, pelagus, the Sea.
 Margo cuiusque rei extremitas, *the brink or skirt of any thing, or the bank of a river or sea.*
 Marmor, lapidis genus Marble.
 Mars, deus belli, the name of the God of War.
 Martyr, testis. *A Witness, man or woman.*
 Mas, vir, a man.
 Massicus, mons Campaniæ optimi vini terax. *An hill in that part of Italy, that is called Campania, fruitful of pleasant wines.*
 Mater, nota est significatio. *A Mother.*
 Medeor, do medelam, *to cure.*
 Medico, medeor, remedium adfero; *idem.*
 Meio, mingo, *to piss.*
 Mel, liquamen dulce. *Honey.*
 Meleagrus, vel meleagrus.
 Oenei Etolæ regis filius: *A man's name.*
 Menda, & mendum, error, erratum, a fault.
 Menfes, mulierum profluuium, *Women's Flowers.*
 Mensis, tempus Lunæ curriculo, confectum. *A month.*
 Mercor, aliquid facio quam obrem dignussum, qui obtineam præmium, vel pœnam patiari, *to deserve.*
 Meridies, dies medius: noon, or the noonhead.
 Metior, pondero, mensuro, confidoro, *to measure,*

Metio, secio, amputo herbam vel segetem, *to mow.*
 Metuo, timeo. *To fear.*
 Metuor, timeor, *to be feared.*
 Meus, mine.
 Mico, fulgeo cum motu, vel tremore. *Often with certain intermissions to shine, and likewise to be moved, to put forth finger to him with whom we play. Will pass forth, which is called Micare digitis.*
 Miles, qui vel quæ militiam exercet, a warrior or soldier.
 Minæ, metus incosiones per verba aut signs, *threatnings.*
 Mingo, urinam facio, *to piss.*
 Minores, posteri etiam post trinepotes futuri. *Our Successors.*
 Misco, *to mingle, to serve drink, sometimes to trouble.*
 Misereor, misericordia afficio, *to take pity on.*
 Mitto ad aliquem do, *to send.*
 Mœnia, muri urbis, the walls of a town, and figuratively the Town itself.
 Mætor, tristor, dolore affector, *to be heavy, sad, in a damp or mourning.*
 Monoptoton, nomen non flexum, sed carens omni casu præterquam uno, & eo obliquo. *A noun having one termination, and that in one oblique case.*
 Mons, terræ tumor altissimus, *An hill.*
 Mordeo, dentibus lædo, *to bite.*
 Morior, è vita discedo, *to die.*
 Mos, vix institutum consuetudine firmatum, a custom.
 Mulceo, lenio, *to assuage.*
 Mulgeo, læte mammis ex primo, *to milk.*
 Mulier quæ non est virgo. *A Woman.*
 Mulsam, potus ex vino & melle, a certain wine confect with honey.
 Multipheo, adaugo: *to multiply or encrease.*
 Munia, onera legi debita & officia, quæ publice præstantur, a duty or office.
 Mut, exiguum animal, *A Mice.*

N Anciscor, acquiro *to get, and to obtain.*
 Nascor, orior in mundum venio, *to be born.*
 Nata is conditio sanguinis & familiæ, the degree of blood and gentry as, generosi natales, natales oblecti: *it is*

also taken for Years. Sex menses natales forant, there were passed six years: It is also used for the origins or the first spring of things.
 Natalis dies alicui natale. *A Birth day.*
 Natrix, serpens aquaticus, a water serpent that with poison infecteth the water.
 Natu, ætate, partu, *By Age, or by Birth.*
 Necesse quæcunque re occidit, *to kill.*
 Nectō, ligo, conjugo, tæho. *Nectens porculus per matrem fabam frangere nondum potens, A young Pig.*
 Negligo, contemno non curō, *not to pass on, to contemn.*
 Nigreo, niger fio, *to become black.*
 Nemo, ne homo, No body, man nor woman.
 Neo, filum torqueo, *to spin.*
 Nervus motus sensus quæ Instrumentum, *A Sinew.*
 Neuter, neiter of both.
 Nemo ligo vel nectō, *to bind.*
 Nideo, splendo, *to shine.*
 Nihil rei cuiusvis privati, *nothing.*
 Nil, vid nihil.
 Nitro, conor, ago sedulo, *to go about to endeavour.*
 Niveo, est oculorum & aliorum membrorum nix aliquid conari, *to give a tinge with the Eyes, to wink.*
 No, nato, *to swim.*
 Noceo malum infero, *to hurt, or to harm.*
 Nofu, nofte. *By night.*
 Nolo, renuo, non volo, *to will.*
 Nonnæ quæ novæ propriæ initium observationis. Erant autem in Martio, Maio, Junio, & Octobri sex illi dies qui extendas sequebantur in reliquis quatuor. *The nones of a Month.*
 Noisco rem certam habeo, *to know.*
 Nostr, Ours.
 Nostras, Of our Country, or faction.
 Notus, ventus meridionalis quem nos austrum appellamus, the South wind.
 Nubes, vapor humidus sub lime egressus. *A Cloud.*
 Nubo, viro trador, *to be married to a man, for it signifies the woman's part only.*
 Nugæ cum nihil agimus trivium.
 Nullus, None.
 Nundinum, dies & convetus status rerum mercatum a Fair.

Nominum & Verborum Interpretatio.

Nuo, *A Verb not much in use: the compounds thereof be commonly received, and it signifieth to nod.*

Nuptia, legitima conjunctio maris & feminae in vitæ societatem. *Marriage.*

Nurus, filii uxor, a daughter-in-law.

Nycticorax, corvus nocturnus. *A Night-raven.*

O, Odo, oppono, five appono, to set against.

Ober, obiectum aliquod, vel obstaculum, ut pectus, lera, a bar or stop.

Obliviscor, è memoria aliquid excidere sino, to forget.

Obies, qui vel quæ traditur in fidem alteri, an hostage or pledge, man or woman.

Ocido, to fall or perish, and to be slain.

Ocido, to set as the Sun sets.

Ocido, to kill or slay.

Occiput, posterior pars capitis, the hinder part of the head.

Oculdo, claudio, to shut.

Occulto, abscondo, abdo. white.

Oculto, Idem.

October, mensis octavus à Martio, the tenth month in the year, called October.

Odor, vel odos, quasi olor ab oleo, est autem insectus aer, a savour.

Oleaster, olea sylvestris, a certain shrub like the Olive-tree, the Greeks call it the wild Olive, or the ground Olive, for the lowness of it.

Oleo, odorem spirò & emitto, to give a smell, and that indifferently so that the differences be made with bene & male.

Olfacio, odorò, to smell, or to savour a thing, by transposition is to perceive and find, to foresee.

Omen, augurium quod fit ore, halsoning & foretalking.

Omnis, Every one.

Onus, pondus, alicui in junctum, a burden.

Onyx, unguis & gemma, the nail of a man's hand, a precious stone, white like a nail, the ball in a man's eye.

Operio, tegeo, to cover.

Opifex qui opus facit. *A workman.*

Opis, adjuvniculi, præsidii. *Of aid and help.*

Oppango, circumfigo, circumplanto, to fasten, or to joyn unto, or to plant about.

Opus, opuntis nomen Civitatis in locis *A Town's name in the Country of Locris.*

Orbis, circulus mundi tetrorunda, a Globe or a Bowle, and therefore the World is called Orbis, because it is every way round like a Bowle.

Ordior, incipio, to begin or to commence.

Ordior, id est, tecto, to wear.

Oriens, regio Orientalis, the East.

Orior nascor,urgo incipio, to spring, to rise, to begin.

Orites, nomen viri & fluvii, a man's name, or a certain River in Syria, now called Tarsaro.

Os, oris concavum illud intra quod sunt dentes & lingua, a Mouth.

Os, ossis solidamentum corporis, a bone.

Ostrea conchæ species, an Oyster.

Ovum, an Egg.

Pacileor, pactum facio convenio, to make a bargain, to fall to an accord, sometime to promise.

Palico, parum albeo, To be pale.

Pampinis, vitis ramus, *A Vine branch.*

Pando, aperio, patefacio, to open.

Pango, pacifcor,cano, jungo plango, figo, to bargain, to sing, to joyn, to nail, to fasten.

Panis, quo pascimur, Bread.

Panther, & panthera, animal quoddam pardo simile, a certain Beast.

Papaver, genus herba soporiferum, Poppy.

Papyrus, charta qua utimur in literis scribendis, A certain sort of rush growing in the marsh of Egypt, somewhat high, whereof they made a kind of Paper, and called it Papyrus, whereof our Paper is now called likewise.

Paraditus, locus amoenissimus, a place of Pleasure.

Pareo, abstinco ab ultione, to spare.

Parens, pater aut mater, avus aut ava: *A father or mother, a grandfather or grandmother.*

Pareo, obedio, to obey.

Pario, prolem produco, to bring forth.

Parnassus, mons in Phœide duos vertices habens, a hill

in Phœis, a Country of Greece

Partio, divido, & quasi partes facio, to part or divide.

Parturio, cupio aut conor parere, to be toward to labour.

Pascio, nutrio, to feed, to nourish.

Pascor, nutrior alor, To be fed.

Passer, avis salacissima, *A Sparrow.*

Pateo, apertus sum, To be open.

Patio, sorsineo tolero, to suffer, or to abide.

Patro, aliquid mali committo, to commit some evil.

Patruels, patruorum filii, Brother's Children.

Paveo, timeo, to fear.

Pecten, instrumentum rutorum & dentatum, a Comb, or a Weaver's Stay.

Pesto erno Capillos. To comb the hair.

Pecus, eudis, oris, omne animal quod sub hominis imperio pabulo tertæ pascitur, *all Cattle.*

Pedes, qui pedibus incedit, a footman.

Pedo, ventris crepitum facio, to fart.

Pelagus, mare, the sea.

Pellen, mulier impudica, *An harlot.*

Pello, ejicio, removeo, to drive or put away.

Penates dii domestici, quod penes nos nati sunt, Household Gods.

Pendeo, suspensus sum, to be hanged.

Pendo, suspendo, vel pondero æstimo, to hang, to weigh, to poize.

Penis, cauda, a tail, and at the last it was taken for a man's yard.

Pennis, vel pennæ, omne eleuentium poculentum, quo homines vescuntur, all manner of victuals.

Perago, perficio, to finish and to perfect business.

Percutio, terio, to smite.

Perdix, avis nova, a Partridge.

Perdo, emitto, to lose.

Perduellis, hostis, an Enemy in the War.

Pergamus, civitas insignis Asia, inditione Trojanorum, the City of the Trojans, otherwise called Ilion, or Iliou.

Pergo, in re procedo, abeo, to go forward.

Perlego,

Nominum & Verborum Interpretatio.

Perlesse, totum lego, wholly and thoroughly to read.

Permissio, remissione, remission, by suffering with leave and licence.

Per, pro multum cum dolore, ac dolore patior, thoroughly to bear or suffer.

Per, pro, valde placeo, to please very much, or thorough to please.

Per, orientalis regio, the Country of Persia.

Pes, ima pars corporis quod gradimur, a foot.

Peto, oro, obsecro, rogo, I ask.

Phalera, ornamento equorum, Horse trappings.

Pharus, turris altissima in portu quæ lucet navigantibus, a watch-tower.

Phaetia, navicula velox & oblonga, a brigantine.

Philis, nomen mulieris, a woman's name.

Phoenix, avis in oriente a Phoenice pennarum colore diffusa toto orbe celebrata in Arabia nascentis aquilæ magnitudine, Phoenix, the bird.

Phryx, vir phrygiæ, A Trojan.

Picraspius cultus, gellinefi.

Picci, doler, ita molitum est, is irketh.

Pingo torum alienus rei ductus lineis represento, to paint.

Pino, tundo panem conficio, to smite with the beak, to beat with a mortar, as once they did their grain, and thereof to bake.

Pinus, arbor est picci generis nuce terens omnium maximas quas latini piceas vocant, a Pine-tree.

Piper, herba, Pepper.

Piscis, animal quod continetur sub aquis degit, a Fish.

Pis resina ex arboribus fluens, Pitch.

Placeo, gratus sum, to please.

Plaga retia latiora ad capiendas feras. Hunting nets, or wide-meshed nets to take Beasts.

Plaudo manibus percutio ac genu lætitiâ in eo, to clap hands for joy.

Pl. vel plebs id est quod vulgus, the common People.

Plecti, supplicare, to beat.

Pleo, penum tacio, to fill.

Plico, conraho, & rugas facio, to fold, or to plait.

Plus, aquam dimitto. To min.

Plus vox incrementi, more.

Plus, possum alio, To be able, to be of Power, and sometimes is mistaken for to pass, or to be better, or more profitable.

Plus, colloco constituo, to set or put.

Pons, assar, vel quodvis aliud per quod super aquas transit, a Bridge.

Pontus mare, the sea.

Ponticus ampla domus, propter repentinis imbres deambulationis gratia edificata, a gallery, or an ambulatory.

Poseo peto, to ask, to request.

Postis, latus portæ five januæ, a post.

Poto, bibo, to drink.

Præcordia, quæ cetera separant, ab inferiore viscerum parte, the midriff.

Præcurro, antecurro, five cito anteco, to run before.

Prælego antelego, ut solent præceptores, suis discipulis, to be an Interpreter, or a reader and sometimes to cut, or to fall by.

Præmineo, præcello, To excel others.

Prænethe nomen urbis. A Town in Italy.

Pres, sponsor qui se obligat, id est, sic jussor in lite nominaria. A surety.

Præses qui vel quæ præsidet, he or she that superintendeth.

Præstul qui vel quæ præstet idem.

Prædeo prandium sumo vel ante prandium cibum sumo, to dine.

Prece, precatio obsecratio, of Prayer, of Petition.

Pre, to press, to be against, and to vex, to pursue and to be hard at hand with, to drive, to hide, to expel, to shut, to deflower, to kill, &c.

Præstare, primi fructus ex agro percipi qui Deo offeruntur. First fruits of a man's grounds, or the firstlings of any other things.

Princeps qui vel quæ principatus obinet, the Prince or Princess.

Problema propositio interrogationem annexam habens, a demand.

Prodo, manifestatio, to betray, to make manifest.

Profectus eo alio, To go forth.

Proluo multum five multa tempestelavo. All to wash.

Prominere, paul apparet, to hang out of sight.

Promo, protero, cognosco, to set abroad, or to utter.

Promptus pariter sine mora, With readiness or speed.

Psalmus, cetero instrumentum musicæ, to sing, or to play upon an instrument.

Pubes vel pubes proprie sanguis quæ maribus decimo quo anno, semel bis decimo circa pudenda erigitur. Ripeness of Age.

Pudet pudore afficitur, it Hameth.

Puerasce exacta instanti peritiam inchoo, to wax a Child.

Pugil, qui vel quæ pugnantia arte novit. A Champion, man of woman.

Puvis, & pulver. Dust, Notum est.

Punex in vis cavernosus. A Puncture stone.

Punctus, & punctum, minima individuaque linee partem, A prick, or a point: a little Center.

Pugno, stimulo, morsum ac aculeum infigo, To prick, or sting.

Pus, sanies & quicunque humor in putredinem vertitur, Matter or Core.

Python serpens & putredine natus. A Serpent.

Quæro, investigo, interrogo, to seek for, to search.

Quatio, moveo concutio, to shake.

Querens. An Oak.

Queror lamentor, To complain or lament.

Qui, the which.

Quæ, vacatio a labore ætate a quovis opere, it appertinet to the body.

Quilibet, Every one who ever you will.

Quis, casus inclino moveo, to hang the head.

Quis quilibet putredine & quicquid ex arboribus, feraciorum, collorum aut domum minimum dicitur, thing of no weight, not worthy regard, or chippings.

Quot, How many.

R

Abula, homo furtilis, A brawler or a smatterer in the Law.

R

R

R

R

R

R

R

Nominum & Verborum Interpretatio.

Rado, culiro vel quavis re acutâ decerpo, to *shave*.

Rames, ruptura & diffentio in testinorum, *Brustnests*.

Rapio, per vim traho, aufero, to *snatch away*.

Rastrum instrumentum dentatum, quo utimur in fenicio ad corradendum scænum, *A Rake*.

Raucio raneus sum, to *be hoarse*.

Recido, retro siue iterum in eadæm cado, to *fall backward*, or to *fall into the same again*.

Recordor, rursus in mentem revoco, to *call to mind again*.

Reddo, acceptum vel ablatum restituo, to *render or to restore*.

Redoleo, odorem alienius rei refero, vel multum oleo, to *bear the favour of a thing*, or to *favour wrongly*, and by a metaphor to *resemble*, and to *taste of*.

Refringo, iterum frango, to *break often*.

Rego gubernare, sorule or to govern.

Relego, rursus lego, to *read again*.

Ren, viscus quoddam, the *Kidney*.

Renuo, refuto, rejicio, to *refuse*.

Reor, arbitror, puto, to *suppose*.

Repango, dissolve, rejun-go, to *unleise or to join*.

Reperio, invenio, to *find*.

Repetundarum alienarum pecuniarum de quibus præles provinciæ a provincialibus accutatur, siquis vi aut dolo expilavit, of *bribery and pil-age*, or of *extortion*.

Repileo, â. flu vo, to *unfold*.

Repungo, iterum humulo, vicem redoo, to *prick again*.

Res, omnia siue corporalia siue incorporalia comprehendit, a *thing*.

Rescio, rursus percipio, to *know again*.

Respuo, repudio sperno, to *refuse*.

Retis, funis vel lorum, *A Rope or with*.

Reluto refilio revertor, in contrarium salto, to *rebound*.

Rele instrumentum quo Pisces capiuntur, *A net*.

Rex, nora est significatio, *A King*.

Rideo, cachinno, to *laugh*.

Ringo, ostorqueo v' canis to *make an evil favour's face*, like a *snarling dog*, and to *rev*.

Ribur ipretet quercus du rissimæ. *An Oak*.

Rodo, mordeo comedo, to *gnaw*.

Roma, urbs Italiz quondam a pastribus condita, olim gentium domina cum floretet, quæta & pontrema monarchia, *Rome*.

Ros, humor qui sereno tempore celo fluit, *A dew*.

Rostra, templum seu forum judiciale aut curiam Hostilium in quo erat pulpitum, ex quo concionatur solebant, the place where matters are declaimed.

Rudens tunis nauticus, *A Cable*.

Rado, graviter sono ut asinus, to *cry like an Ass*.

Rumpo frango, to *break*.

Ruo, cado, to *fall*.

Rus, locus extra urbem, ubi agri sunt & villæ, the *Country*.

Sacer, quod venerabile, *Holy*.

Sacerdos, deo dicatus, ad sacrificia faciendâ. *A Priest* or a *Nun*.

Sacro, deo dedico, sacrum facio, to *dedicate*.

Sal, qui utimur in cibis condendis, *Salt*.

Salto, salto, to *leap*, or a leap as brute beasts do, when the male covereth the female.

Sallo, sale condio ac con-spergo, to *salt*, to *pouder*, or to *season with Salt*.

Salto, to *leap or dance*.

Salum, mare, a sapore salis, the *Sea*.

Salus, incolumitas, *Health*.

Samnis, nomen gentis, *A Samnite*.

Sancio firmo & proprie effuso sanguine per hostiaz immolationem, to *make sure* and to *establish*.

Sanguis, cruor qui ex vulneris iparetur. *Blood*.

Sapphirus pretiosus lapis, *A Sapphire*.

Sapiencia rerum divinarum atque humanarum scientia, *Wisdom*.

Sapio, saporem habeo, to *have a taste*.

Sarcio purgo reficio interrum fac o, to *parch and amend*.

Sarconyx, *A certain precious Stone*.

Satago, satis ago, laboro, sollicitus sum, to *do*, to *endeavour*.

Satrapæ, principes a *Prinap*.

Scabo, tereo, to *scratch or to rub*.

Scilpo, sculpo & fodio ango nus ac manibus, to *claw or to scratch*.

Scando a altum tendo, to *climb*.

Scindo secio findo, to *cut or to divide*.

Scio, to *know*.

Scob s & scobs id est quod ab aliqua materia decidit per sentiam, terebram, aut sinam, *Dust*.

Scriba qui literas vel gesta vel rabillas & similia scribit alterius nomine. *A Scribe or Notary*.

Scribo, literas formo, to *write*.

Serobs fossa aui putens. *A ditch or pit*.

Seura quæritum ab auditoribus capat non habet ratione veritatis & aui d'gnitatis, a *seffer*, a *jeffer*, or a *parasite*.

Seruo, a jungo, ligato, to *divide or separate*.

Seco d'vo, to *cut*.

Sedo quicquid, to *stitch*.

Segra tumentum in spide, *Corn yet standing*.

Seligo iterum colligo, to *gather again*.

Semis id est semias seu unelz din idu a assis, *Half a Pound*, or the *half of any whole sum*.

Senectia vel *Senectus* senium, *Old Age*.

Senex senio confectus, an *old man*.

Senio quod sex puncta conit et, a *seposit*.

Senium tuem quod *senectia*.

Sensus & *sentium* organum sentiendi & quod mente concipitur, *Any of the five Wits called the Senses*, or that which the mind conceiveth, called the *meaning*.

Sentio aliquid sensu percipio pro i. elligo ponitur, to *perceive by some sense*, or to *understand*.

Sentis spina, *A thorn*.

Sepelio detuncum terra condo, to *bury*.

Septio obituo circundo mæio, to *compass*, to *hedge*.

Seps serpens parvus, a *littl*.

Serpens a serps whose front v Members do rot

Sequor absumen subsecor, to *follow*.

Seruo loquela, a *Speech*.

Ser, populus Añz, *One of a sort*.

Nominum & Verborum Interpretatio.

certain people in Asia called
Seres.

Sero semino planto, to sow
or plant or to graft, and some
times by translation to beget:
also we say, Sere bella, severe
certamina id est movere lites
& pugnare.

Serpens anguis, a Dragon,
Serpens or a Snake.

Sibilus est quidam stridor
oris per angustiam spiritus
emissionem inter dentes iere.
A hissing.

Sido descendendo ad sedendum,
to pitch or to lie down.

Sillet arbor quam vulgo sal-
licem vocant, an offer, with
the difference Montanum it
signifieth a simple that the A-
pothecaries do use in Latin
called Sefeli Massiliense.

Silice lapide durissimus unda
ignis excutitur, a Flint stone.

Sinapis & sinapi herba est
semen ferens tanta acrimonia
ut lachrymas eleat comedenti,
Senny, mustard.

Sindon velum sublimissimum,
the linnen cloath, lawn.

Singultio, graviter ruffio &
singulum emitto, to sob.

Sino permitto, to suffer.

Sinus & sinum genus vas
annuoli, A bowl or a dish to
drink wine or milk in.

Siren monstrum maris, A
Maremaid.

Sterc herba cujus radix præ-
cipue est in usu, A Parsnip.

Stare stare facio, to stand
before.

Sitis desiderium potionis,
Thirst.

Soboles successio. An off-
spring.

Socrus uxor vel mariti
mater, A mother-in-law.

Sodalis ejusdem sortis so-
lus, A fellow.

Sol qui Phæbus dicitur, the
Sun.

Soleo suetus sum, to be wont.

Solium, sella regia in qua
reges jus dicentes sedebant.
A Throne, or Chair of State.

Solve quod ligatum era
dissolvo ac enodo, to loose.

Somnus, sopor, quies sleep.

Sono sonum facio, to sound.

Sorbo digulio quicquam
molle, to sup.

Soror mortui est, A sister.

Spargo late projicio ac pas-
co jacio, to spavele or sprinkle.

Species effluvia aromata ve-
niunt visio, A form, spice, the
show of a thing, or an appear-
ance.

Specio, video, to see.

Speus spelunca unde spe-
bare licet. A den, to wait a
prey.

Sperno, despicio, contemno,
to despise.

Spinus, agrestium Frano-
rum arbor A hœc tree.

Splen lien vilius quoddam,
the milt.

Spondeo, sponte promitto,
to promise, and sometime to
betwath.

Sponsalia promissio five
stipulatio futurarum nuptia-
rum, Betrothing with Condi-
tions taken.

Spontis natura & ingennii
proprii, Of nature and own
disposition.

Stans pono colloco erigo,
to place, to set up, sometimes
to decree and appoint, sometime
to dedicate, and set before.

Sterno projicio in terram, to
throw down, or to spread.

Sterto dormio somnum altum
dormiendo capio, to sleep till
we wote.

Stipis & stipis pecuniarum ge-
nus, quod per capita colli-
gere solent, A Money gathered
by the poll for the use of the
gods, or for the poor: and
therefor signifieth a reward
or profit.

Stips origo progenies, so-
bols, A stock, a tribe, a do-
scant, and sometimes it is the
body of a Tree, idem quod
truncus.

Sto erectus sum vel maneo,
to stand.

Strepo sonum facio: To
make a noise, a whiffing or
cracking.

Strideo facio stridorem
sonum violentum, to make a
great noise, or to gnash with
teeth, it is applied also to
Wheels or Door-hooks to Ser-
pents, to the Sea, and such
other things.

Stringo, permo ardo: To
make straight, to pull, some-
times to strike.

Struo, to build, to pile up,
and sometime to endeavour,
and to go about, or to set in
array.

Stultitia imprudentia stoli-
ditas, Foolishness.

Suadeo hortor ad id quod
intendo, to counsel.

Suber, genusigni quod
pauis vultu est ut supernatent
recta, A Cork tree.

Subleago furto aliquid fur-
ripio, privily to steal away.

Suboleo leviter oleo, su-
odoratus seu leviter percipio,
to favour, to smell a thing a
little, and by translation to
be espied and smelled out.

Sueico soleo, To be accusom-
ed

Suffero sustineo parior, To
justain or abide.

Sugo spiritu attraho fueram,
To suck.

Sulmo oppidum in Bruth,
A Town.

Suni, to be.

Sumo multum & pene ni-
um mihi, To take.

Supellex res domestica,
Household-stuff.

Suppetit auxilium subsidium
Aid, help, succour.

Supplico humiliter, & cum
reverentia precor, to entreat.

Surgo, erigo me, to arise,
sometime to spring or to grow,
to encrease, it is also to rise
by little and little, as things
do in building.

Sus, animal sordidum; A
Boar, Sow or Hog.

Synodus Convventus, A
Council or Congregation.

Taceo, sileo non loquor, a
deep silence.

Tacet pertectum est dispi-
cet, it is fresh or wearish.

Tanarus locus ambrorum
radice Mælez promontori
Laconiz juxta spartam civi-
tatem in quo quia hinc
magnus est, & strepitus qui
progredientium sentitur sur-
runt veteres per hunc ad
descensum ad inferos: A
promontory in Laconia where
in is an entrance to go down
to Hell.

Tagus fluvius Luciane
habens arenas aureas: a river
in Portugal.

Tallo vindicta hosti nemini,
avengement, or like for like.

Talpa animal capium oculi
muri simile, a mole or weasel.

Tango percuto, to touch.

Tantumdem æque tantum,
as much.

Tapes vel tapetum vi-
tapete id est panni depic-
teglimen mire plenum vari-
coloribus, A carpet or a cloth
of Arras.

Tartarus demissor inferi
locus, Hell.

Taygetus, mons in Lar-
nide Baecho sacer, sub quo
Sparta & Amicla. An hill
in Lacedæmonia, where Sparta

Nominum & Verborum Interpretatio.

and Amiclae, the Cities do stand.

Teges vile stragulum matta sericea, a mat.

Temno iperno, to despise.

Tempe pulcherrimus ager in Thessalia quem Peneus adluit, a very fair field in Thessalia, most pleasant to behold, and therefore appellatively it may be used for a place of delight, as Paradise and Blisum are, there is also Tempe in Bœotia called Temnesia Tempe another in Stetly named for difference Helorins the first is called Thessalia Tempe.

Tendo expando, to stretch or bend.

Teneo apprehendo, to hold.

Tepeo in medio inter calidum & frigidum sum, to be warm.

Tepeleo, tepidus fio, to wax hot.

Tenio numerus tenarius, the number of three.

Tero communio consumo undo, to wear by diminishing.

Tetqua loca edita aspera, Rough places.

Tetis qui vel quæ testimoniū proferi, A witness man or woman.

Tetrus Teneo non en pro prium Trojanorum Regis, a name of a certain King of Troy.

Texo telam sruo ac paro, to weave.

Thebe nomen quarundam urbium, the name of a city in Egypt, and of another in Bœotia, you shall also find in Authors Thebe and Theba.

Thermæ loca aquas habentia aut naturæ sponie calentes aut fornace calefactus fondendi lavandive uibus servatas, Hot Baths.

Thorax pectus & pectoris munimentum, the breast and breast plate.

Thrax vir Thraciæ: A Thracian.

Thus inconsum libamen quo Deum veneramur aliquando ipsa arbor, Frankincense and the tree.

Ignus signum irabs qua varie disposita domus extruitur, a raster.

Tygris animal velocissimum & truculentum, a Tyger.

Timeo metuo, to fear.

Timeor metuo, to be feared.

Titubo lingua vel pedibus vacillo, to stumble, or to flum

Tollo elevo sublevo, to lift up, to bring up as Children are by nursing, or also to stay or take away.

Tondeo, erines vel lanam: seco forcipe, to clip or shear.

Tonitrus & tonitru nubes icta seu potius dirup:æ sonus, Thunder.

Torpeo languidus sum & remissus, to be sluggish and weak.

Torqueo, To wreath, to wrest, to wind or turn about to govern, to pin, to vex and trouble, to whirl, &c.

Torgus circulus aureus collique ornamentum, A chain to adorn the neck.

Torrens fluvius per pluviam collatus, a lake without spring, begun by rain.

Torreuo ro alio, to roast.

Torris lignum ardens vel adustum, a Firebrand.

Tot, so many, or many.

Traho traho vel tulum traho, to pull and to draw up, or to handle by fair or foul means.

Trado in potestatem alterius transfero, to deliver unto another.

Traho vi ad me rapio accedo, to draw.

Translego legendo transcurro ac perlego, to read over.

Tremo, commoveo agitor, to tremble.

Tres, three.

Tribus progenies, a kindred.

Tricæ capilli pedibus pul lorum gallinæcorum involuti Hairs or feathers wrapped about the feet of Chickens, or Pigeons, also vain trifles.

Tripteron nomen quod tribus quibus cunque casibus inflectitur, a noun declined with three Cases.

Tros nomen viti, a Trojan.

Trudo manibus pedibusve impello, to thrust.

Tu, thou.

Tuber distum a tumendo & priore longa tertæ callus, A swelling in any thing, a mushroom, or that whereof the Pnib is.

Tueor defendo, to defend.

Tuor video, to see.

Tundo decutio pulso, To beat or to knock.

Tussis vehemens spiritus eruptio ea quæ meatum suum obstruat: excutere conantes, the Cough.

Tybris fluvius Italiæ, Tyber.

Tyber oppidum, Italy.

Vado eo, to go.

Valeo possum validus ac sanus sum, To be in good health, or be able.

Valvæ sunt fores geminas habentes partes in se coarctantes, a two leaved door.

Vas vas instrumentum ad aliquid capiendum idoneum, a vessel.

Vates poeta & qui futura prædicit, a Prophet, or a Prophetess.

Uber, the adjective significeth plentiful, abundant, copious: the substantive significeth a pap, or a dug, or an udder, and sometime it is found for plentifulness: as, Ubr agri for fertilitas agris.

Veclis instrumentum quo clauditur ostium, a door-bar.

Veho navi planiro quadrupedo porto, to carry.

Veho traho extirpo, To pull, or to pinch up.

Vendo venundo alieno, To sell.

Vento, vendor, to be sold.

Venio ad aliquem accedo, to come.

Venter qui a pectore ad pubem terminatus, a belly.

Venus dea amoris & venustatis, the goddess of love, and beauty.

Ver anni pars temperatio, the spring time.

Verber instrumentum longum verberandi: any thing that we beat withal, as a rod, whip, wand or other. It significeth also the stripe.

Verberis hoc non videtur dehere ulio casu. Vide Verber.

Vergo tendo declino: To bend to go, or to incline some way.

Vermis a ventenda quia sese corquendo repti, a worm.

Verna ex ancilla domi natus servus, a bond man born of a bond woman at home: It is used adjectively for that, that is domestical or not strange, as, Vinum verna.

Verres porcus non castratus, an hog.

Verto, purgo traho: To sweep.

Verro multo volvo, to turn, or to change.

Vervex mas inter ovis cui adempti sunt testiculi: A Weather.

Veor ut or cibo & pascio, to eat.

Vapor.

Nominum & Verborum Interpretatio.

Vesper idem quod *Hesperus*,
It is called also, *Vesperugo*,
and it is taken for the evening
Tide.

Veto prohibeo, to forbid.

Vicem vicissitudinem, *An*
interchange, when turns be.

Video oculis intueor, to see.

Video ligo seu inflecto, To
bend or to bow: thereof *Victo-*
tores be called *Coopers*, quia
vassa vinaria religant.

Vigil qui vel quæ vigilat:
A watcher, man or woman.

Vincio ligo, to bind.

Vinco supero, to overcome.

Vindex qui vel quæ viudi-
cat, *An avenger* man or wo-
man.

Ver notum est, *A* man.

Virgilius Poeta, *A* Poet's
name.

Virgo quæ non est passa
virum, *A* Virgin.

Virtus ars bene recteque vi-
vendi, virtue or great power.

Virus, *Vene*ni, & *gravis*
odor, *Poyson* or *fleach*.

Vis, *virtus* robur fortitudo
natura violentia: *Strength*,
power, nature, violence.

Viscum, vel *visens*, id est,
glutinum ad aucupium, *Bird-*
lime.

Visco, eo ad videndum, To
go to see.

Vitrum, materia translucida,
quæ ex arena & cinere fit:
Glass.

Vivo vitam ago: to live.

Vindex, vindico, to avenge.

Unguis, durities digitorum
tam in avibus exterique be-
stius, quam in homine, a nail,
a hoof, and a talloon.

Vocito, frequenter *voco*,
Often to call.

Volo, as, to *fly*, or go apace;

as, *Navis* volat, fama volat,
But *volo* vis, is to will, or be
willing.

Volvo verito, to rowl.

Vomis vel *vomer*, nomen
habet quod terram vomat:
The plow-share

Vomo, per os ejicio, to to-
mit, or to par-break.

Urgeo premo compello, To
thrust.

Uro, adore aut frigore non
nunquam alia vi lædo: To
burn, and by translation to
hurt, or to grieve.

Uror, uiam rer habeo, To
use.

Valgus multitudo ignobi-
lis: *The base* and *common*
People.

Vulpes animal astutum, *A*
Fox or *Fixon*.

Uxor, viri conjux, *A* wife.

Finis Interpretationis omnium Nominum & Verborum Grammatices Regiæ.

Magister Discipulos ad studium literarum cohortans.

VOS ad se, pueri, primis invitat ab annis,
Atque sua Christus voce venire jubet:

Pramiaque ostendit vobis venientibus ampla;

Sic vos, ô pueri, curat, amatque Deus.

Vos igitur lati properate, occurrite Christo;

Prima sit hac Christum noscere cura Deum.

Sed tamen ut Dominum possis cognoscere Christum,

Ingenuas artes discito, parve puer.

Hoc illi gratum officium est, hoc gaudet honore;

Infantum fieri notior ore cupit.

Quare nobiscum studium ad commune venite,

Ad Christum monstrat nam Schola nostra viam,

Puer ante Lectionem.

Æterno soboles amata Patri,

Quem vox æthere missa mandat unam

Audiri que, colique, Christe, qui nos

Ad te voce jubes venire blandâ,

Affirmans pueros Deo placere;

Da sanctum mihi Spiritum, Magistro

Ut monstrante, viam ingredi, Redemptor,

Ad te quâ liceat venire, possim;

Da cum moribus artibusque honestis,

Addit.

*Addiscam ; sapientiâque & annis
Ut crescens, tibi plurimos, & ipse
Olim adducere, qua facit beatos,
Doctrinamque alios docere possim.
Hac est summa mei, caputque voti ;
Quod ratum jubeas ut esse, per te
Ipsam, Christe, rogo, tuumque nomen,
Æterno soboles amata Patri.*

Puer orans ante Cibus.

Conditor & Rector magni, Pater optime, munda,
Huc ades, & donis auxiliare tuis ;
Nate Deo, nostræ reparator, Christe, salutis,
Ut cibus, ut positus sac bene potus aliat.
Et tu sancte comes, dux solatorque piorum
Spiritus, huic mensæ mitis addesse velis.
Corpora sic rectè pascentur nostra ; nihilque
Languida sic poterit ledere membra mali.

Post Cibus.

Corpora qui solito satiasti nostra cibatu,
Qui satias toto quicquid in orbe manet ;
Pascere tu, Genitor, mortalia pectora verbo,
Nostraque cœlesti neectare corda riga :
Quo pariter membris, pariter quoque mente refectis,
Usque tuâ liceat nos bonitate frui ;
Tandem etiam placido vestros super æthera cursu,
Inter felices astra tenere choros.

Oratio Matutina.

Christe, Dei æterni soboles æterna parentis,
Ex ilibata Virgine natus homo,
Morte tuâ qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo sanguine nostra lavas ;
Ab vitam largire piis sine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt :
O ! da peccati tangat mea pectora sensus.
Delicti ut pigeat, pœniteatque mei.
Utque petens veniam credam tibi vera professo,
Et studium de te pendeat omne meum :
Te solum venerer, tibi discam fidere soli,
Unicum & agnoscam te Dominum atque Deum.
Neve tuo à cultu vesana mente recedam,
Resque prior mihi sit nomine nulla tuo.
Nec me quicquam in vita aut in nece separet abste,
Sed semper famulus sim, mane amore tuus. Amen.

